

**TAMPEREEN KANTAKAUPUNGIN ARKEOLOGINEN
INVENTOINTI 2016 - 2017
Selvitys yleiskaavaa varten**

**Sami Raninen
Pirkanmaan maakuntamuseo**

ID-tunnus: 1738560

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
1. Johdanto	3
1.1. Yleistä	3
1.2. Tutkimusalue	3
1.3. Yleiskuvaus kenttä-, arkisto- ja lähdeystä	4
1.4. Kuvaus maastotutkimuksista, joissa ei todettu arkeologista kohdetta	9
Härmälä	9
Kaukajärven eteläranta ja Papinmäki	10
Luhtaa	11
Raholan ranta	13
Särki- ja Lahdesjärvi	15
Villilänsalmi	16
1.5. Yhteenveto ja päätelmät	17
Lähteet	18
Luettelo: Kohdekäyntien päivämäärät	19
Luettelo digitaalisista kuvatallenteista	21
Liite 1: Otteita tärkeimmistä työssä käytetyistä historiallisista kartoista	24
Kohdekartta	32
Kohdehakemisto	33
Kohdeluettelo	45
Liite 2: Luettelo Tampereen kantakaupungin arkeologisista kohteista	
Liite 3: Kaavakarttaan tulevat arkeologiset kohteet: Kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet kohdetietoineen	

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kaupunki: Tampere

Inventointialue: Tampereen kantakaupunki, yleiskaava-alue (ei kokonaisuudessaan)

Tutkimuksen kustantaja: Tampereen kaupunki, kaavoitustoimi

Tutkimuslaitos: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kenttätöntekijä: Sami Raninen

Kenttätöaika: loka - joulukuu 2016

Kenttätöpäiviä: 24

Koko Tamperetta koskevat aikaisemmat inventoinnit:

Jouko Rätty 1971

Teija Nurminen 1994

Eva Gustavsson 2016 (arkistoselvitys, tämän inventoinnin esityö)

Sivumäärä: 1-334

Alkuperäiskappaleen säilytyspaikka: Pirkanmaan maakuntamuseo, kulttuuriympäristöyksikön arkisto

Kopiot: Tampereen kaupungin yleiskaavoitus, Museovirasto

Lyhenteet:

KM kansallismuseo

KYY kulttuuriympäristöyksikkö

KA Kansallisarkisto

1. JOHDANTO

1.1. Yleistä

Tampereen kantakaupungin arkeologinen yleiskaava-alueen inventointi toteutettiin loka - joulukuussa 2016. Inventoinnin suoritti Pirkanmaan maakuntamuseon palveluksessa Sami Raninen. Inventoinnin esityön eli arkistonselvityksen (lähdekirjallisuuden, aikaisemman arkeologisen kenttätyön ja historiallisen kartta-aineiston laajan läpikäynnin) oli aiemmin samana vuonna hoitanut pääosin Eva Gustavsson (Gustavsson & Lesell 2016).

1.2. Tutkimusalue

Inventoinnin piiriin sisältyi suurin osa Tampereen kantakaupungin yleiskaava-alueesta. Poikkeuksen muodostivat keskusta ja ne kantakaupungin osat, joissa on suoritettu alueellisesti suppeampi arkeologinen inventointi vähän aikaa sitten (Gustavsson & Lesell 2016; ks. karttaote 1).

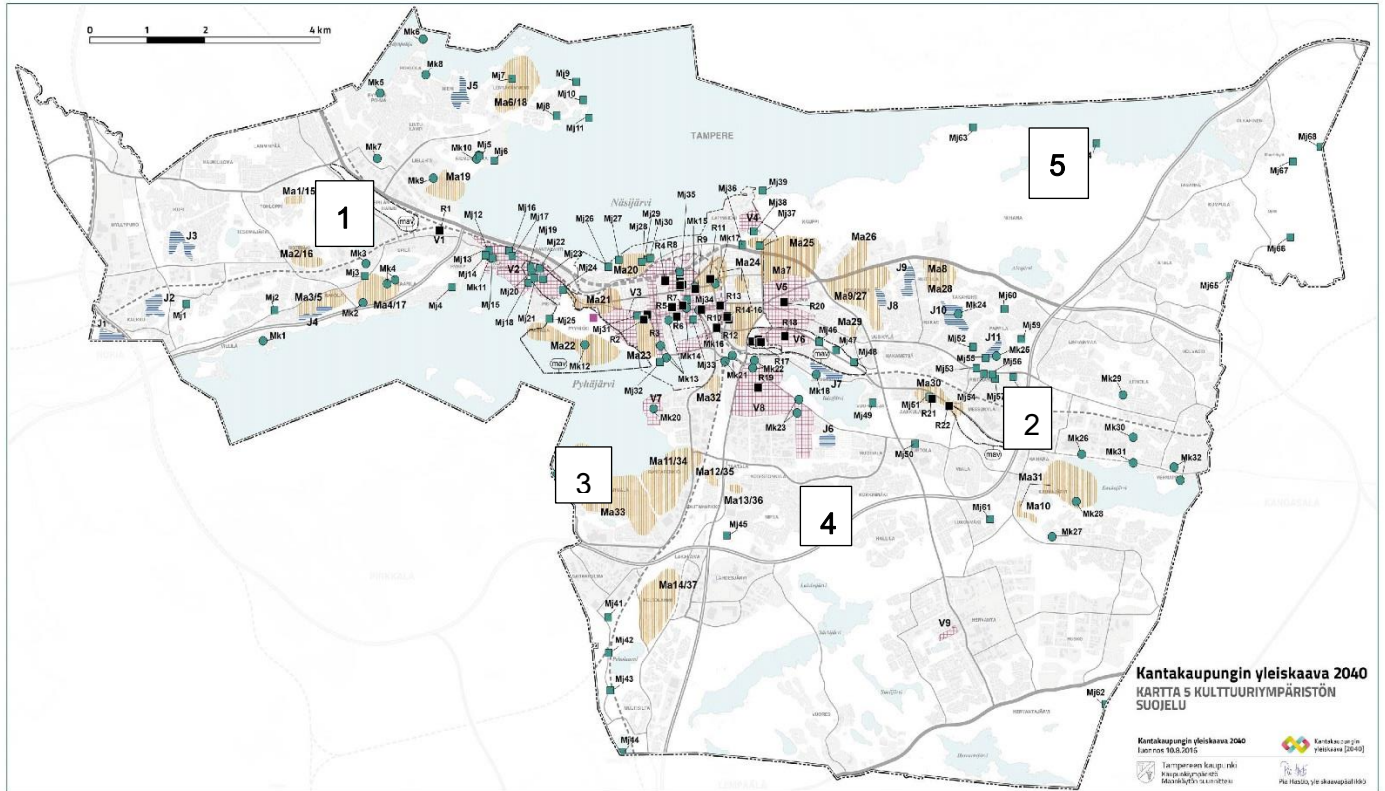
Aikaisemmat Tampereen-laajuiset muinaisjäännösinventoinnit on suoritettu 1971 - 72 (Jouko Rätty) ja 1994 (Teija Nurminen), mutta suppeampia inventointeja ja muunlaisia arkeologisia kenttätöitä on varsinkin 2000-luvulla tehty monissa Tampereen osissa. Tampereen kantakaupunki tarkoittaa koko Tampereen kaupungin aluetta pois lukien pohjoinen suuralue eli entiset Aitolahden ja Teiskon kunnat.

Tässä inventointikertomuksessa ei käydä läpi inventointialueen historiaa, koska kyseinen työ on jo tehty esityöraportissa. Tässä yhteydessä riittänee, kun todetaan lyhyesti, että suurin osa inventointialueesta on 1900-luvun jälkipuolella kaupungistunutta maaseutua, jolla sijaitti suuri joukko isojakokartoissa kuvattuja ja tekstilähteisiin 1300 - 1500-luvuilla ilmaantuvia kyliä. Tämän asutuksen juuret palautuvat ainakin Itä-Tampereella Messukylän ja Takahuhdin historiallisten kylien alueilla jo rautakaudelle. Tämän lisäksi tutkimusalueella sijaitsee myös pienehkö määrä kivikautisia (erityisesti nuorakeraamisia) kohteita, lähinnä löytöpaikkoja.

Oman lisänsä inventointialueen arkeologiseen kulttuuriperintöön antavat Tampereella keskeiset teollisuuskohteet, joita on säilynyt 1800-luvun keskivaiheilta alkaen, sekä ensimmäisen maailmansodan aikaisiin linnoitustöihin (1914 - 18) ja sisällissodan (1918) tapahtumiin liittyvät sotahistorialliset kohteet. Tampereen historiallinen (ensimmäistä maailmansotaa edeltävä) kaupunkialue sisältyy aikaisempaan keskustan osayleiskaava-alueen inventointiin (Raninen 2014).

1.3. Yleiskuvaus kenttä-, arkisto- ja lähde-työstä

Kantakaupungin inventoinnin piirissä käytiin tarkastamassa suurin osa esityössä määritellyistä potentiaalikohteista (etupäässä löytöpaikkoja ja karttojen perusteella rajattuja historiallisia asuinpaikkakohteita). Tämän lisäksi inventoinnin yhteydessä löydettiin historiallisista kartoista useita potentiaalikohteita, tarkennettiin esityön yhteydessä tehtyjä viitteellisiä kartta-asemointeja, suoritettiin esityön kartta-aineistoseelvityksiä täydentävä arkistokäynti Kansallisarkistossa ja täydennettiin esityön paikkatietoaineistoja työn tilaajan toivomusten mukaisesti.

Karttaote 1: Tampereen kantakaupungin yleiskaava-alue.

1. Länsi-Tampere (karttaote 2)
2. Kaukajärvi & Papinmäki (karttaote 3)
3. Härmälä (karttaote 4)
4. Särki- ja Lahdesjärvi (karttaote 5)
5. Luhtaa (karttaote 6)

Pohjakartta: Tampereen kaupungin kaavoitustoimi

Joitakin epäoleellisiksi katsottuja potentiaalikohteita jätettiin inventoimatta aikapulan vuoksi. Potentiaalikohteiden lisäksi inventoinnin yhteydessä suoritettiin maastokäyntejä ja koekuopituksia

arkeologisesti lupaavimmilla sellaisilla alueilla, jotka Tampereen kantakaupungin kaavaluonnoksessa on merkitty muuttuvan maankäytön alueiksi (ks. karttaotteet 2 - 6).

Esityön täydennystarpeiden johdosta inventoinnin kenttätyövaihetta ei saatu kokonaan suoritettua lokakuussa ihanteellisten sää- ja näkyvyysolosuhteiden vallitessa. Kolmea kohdetta jouduttiin koekuopittamaan ohuen lumipeitteen jo tultua ja maan pintakerroksen ollessa roudassa. Huonot työskentelyolosuhteet tuskin kuitenkaan vaikuttivat koekuopituksen tuloksiin.

Maastossa käytiin järjestelmällisesti tarkastamassa Ristinarkun alueen rautakautiset kohteet, jotka sijaitsevat tiiviisti rakennetun kaupunkialueen keskellä. Muilta osin inventointialueen harvalukuiset vanhastaan tunnetut kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat suhteellisen etäällä asutuksesta ja maankäytöstä tai ovat olleet inventoinnin tai tarkastusten kohteena vähän aikaa sitten, joten niiden uutta maastotarkastusta ei pidetty tarpeellisena. Inventoinnin kohdeluetteloön sisältyvät maastossa tarkastettujen kohteiden ohella Miesmäenpuisto.

Esityön potentiaalikohteista jätettiin käymättä seuraavat kohteet

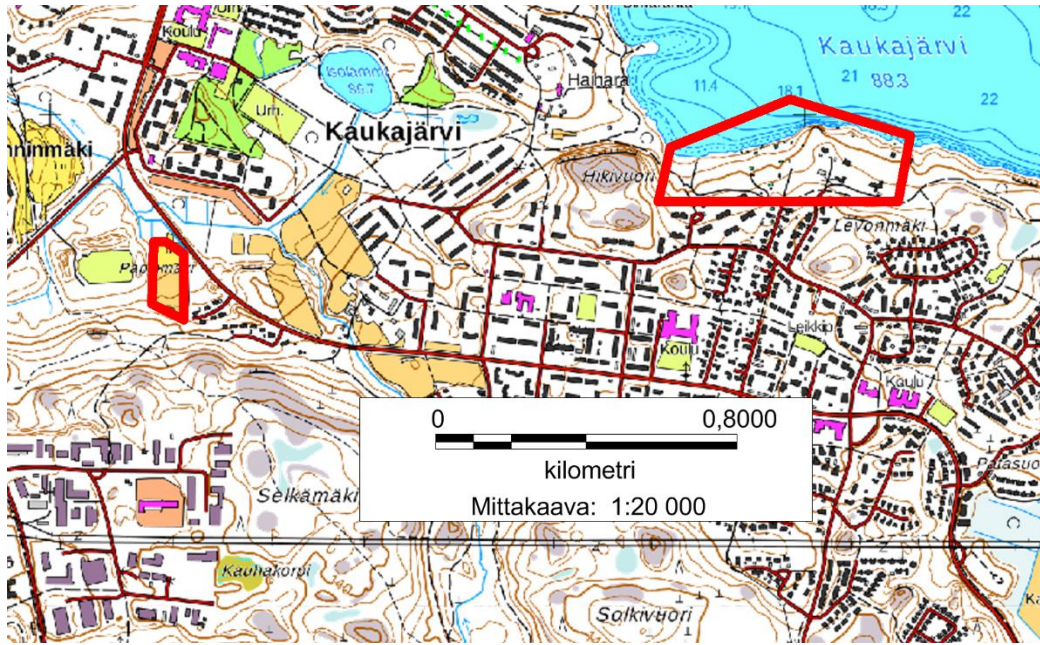
- **Vuores** (inventoitu 1994 eikä kertaalleen inventoitujen kivikautisten löytöpaikkojen uusi tarkastaminen maastossa tuntunut tuottavan uutta tietoa)
- **Hervanta Lekkerikivi** (perimätiedon tuntema kohde tarkastettu 1990-luvulla, mutta identifioitu silloin vain varauksellisesti: uutta tietoa tuskin olisi ollut maastokäynnillä saatavissa).
- **Tapatoranlahti** (historiallinen löytöpaikka, jonka tarkastaminen lumen tultua tuskin olisi ollut hyödyllistä)

Inventoinnin loppuvaiheessa, jolloin lumi oli jo maassa, löydettiin uusista karttalähteistä potentiaalisia kohteita, joiden maastotarkastukselle ei enää ollut mahdollisuutta. Nämä kohteet sisältyvät kohdeluetteloön mahdollisina muinaisjäännöksinä.

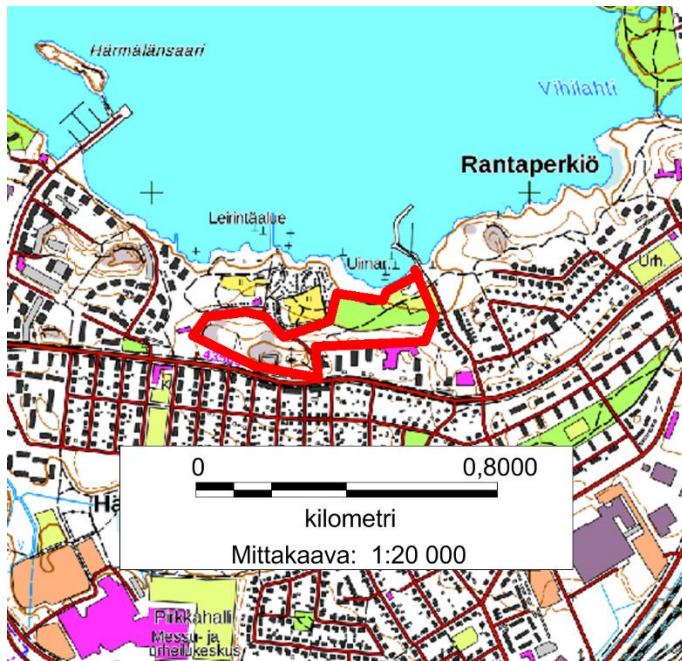
Karttaote 2: Potentiaalikohteiden oheiset tutkitut alueet Länsi-Tampereella (sijainnista ks. pienimittakaavainen karttaote 1).

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Karttaote 3. Potentialikohteiden ulkopuolinen tutkittu alue Kaukajärven etelärannalla ja Papinmäellä. (sijainnista ks. pienimittakaavainen karttaote 1).

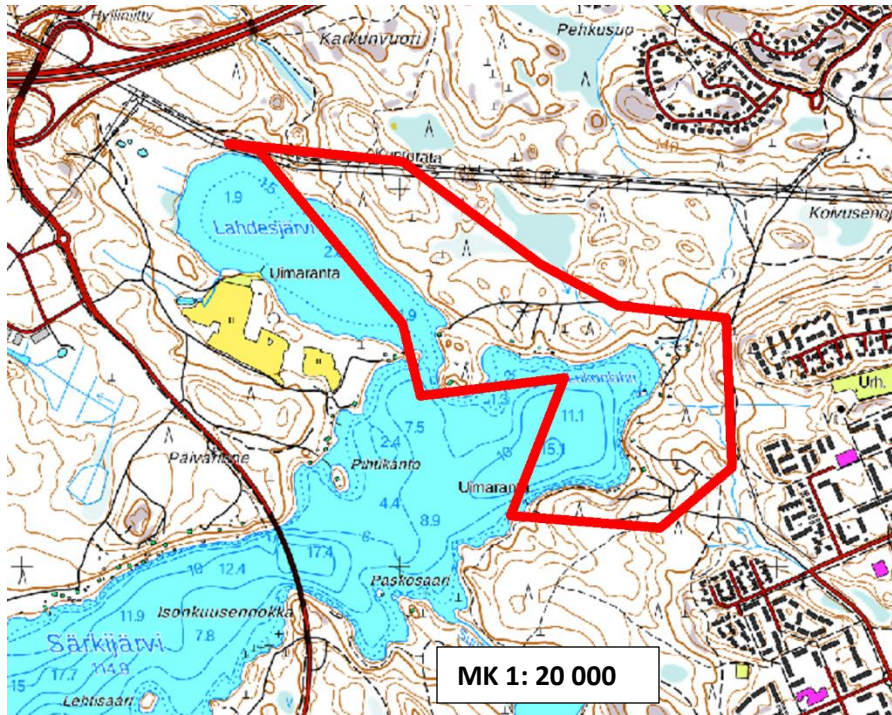
Pohjakartta: Maanmittauslaitos

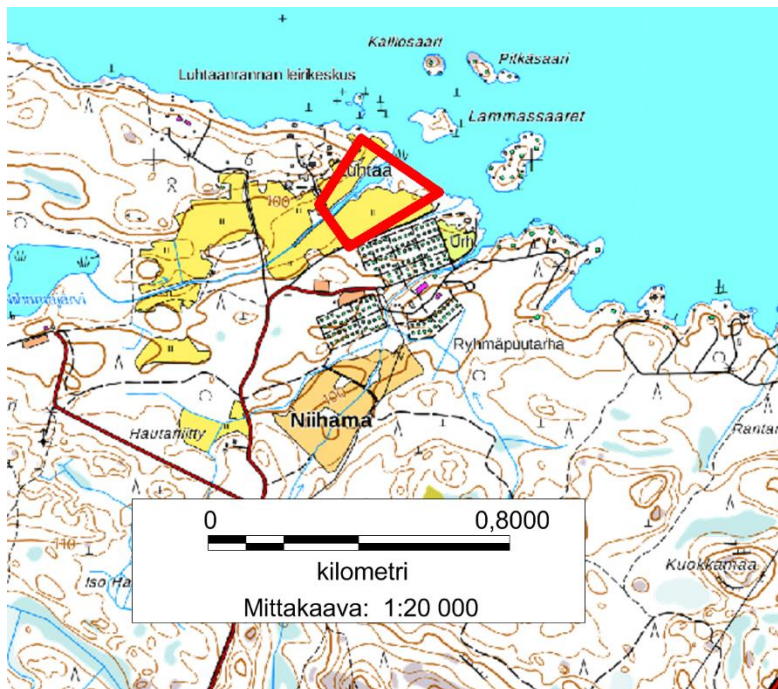
Karttaote 4. Potentialikohteiden ulkopuolinen tutkittu alue Härmälässä. (sijainnista ks. pienimittakaavainen karttaote 1).

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Karttaote 5. Potentialikohteiden ulkopuolinen tutkittu alue Hervannassa Särki- ja Lahdesjärven pohjukassa. (Sijainnista ks. pienimittakaavainen karttaote 1). Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Karttaote 6. Potentialikohteiden ulkopuolinen tutkittu alue Kauppi-Niihaman Luhtaassa. (Sijainnista ks. pienimittakaavainen karttaote 1). Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

1.4. Kuvaus maastotutkimuksista, joissa ei todettu arkeologisia kohteita

Koekuoppien koordinaatit on mitattu gps-paikantimella, ellei toisin mainita.

HÄRMÄLÄ

Alueen topografia sisältää jyrkähköjä rinnemaita. Alueelle tehtiin otollisiksi katsottuihin, Ancyclusjärven rantakorkeuksilla loiviin rinnekohtiin neljä koekuoppaa (noin 85 - 102 m mpy). Niissä ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Maaperä oli luontaista hiekkamaannosta, jota kaivettiin noin 40 cm syvyyteen. Löytöjä ei ollut tai ne olivat modernia pullolasia (kk 3 ja 4).

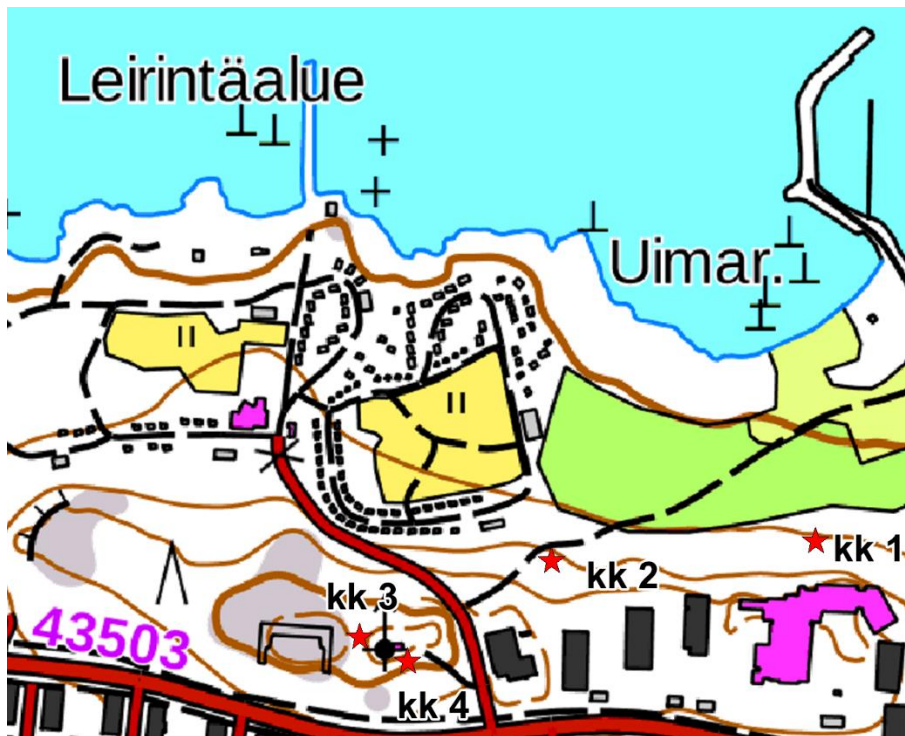
Koekuoppien laajuus oli 40 x 40 cm. Niiden koordinaatit ovat:

KK 1 P 6 819 629 | 326 653

KK 2 P 6 819 616 | 326 478

KK 3 P 6 819 565 | 326 351

KK 4 P 6 819 549 | 326 383

Karttaote 7: Härmälän koekuopat. MK 1: 5000. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KAUKAJÄRVEN ETELÄRANTA JA PAPINMÄKI

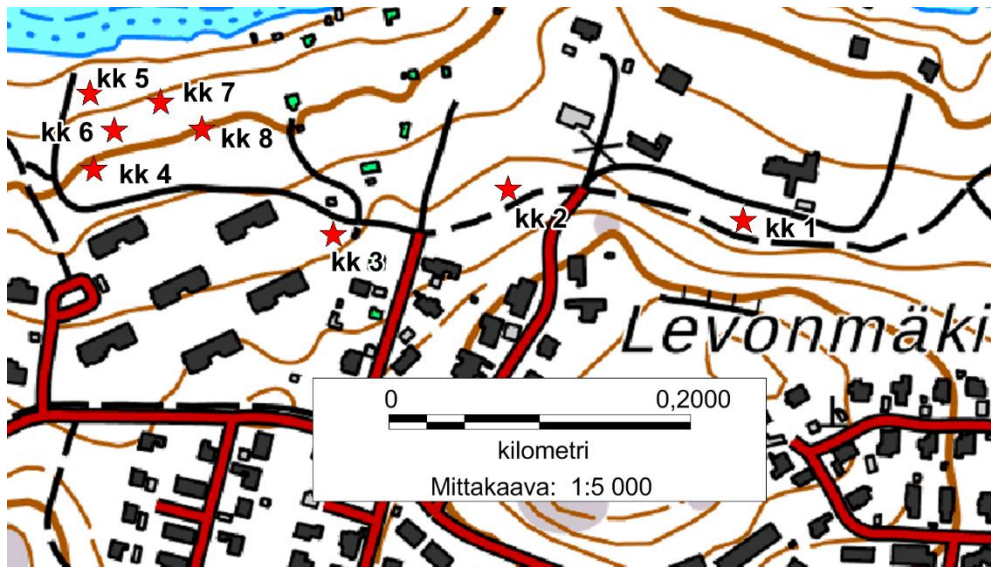

Koekuoppa 5 Kaukajärven eteläpuolella.

Muuttuvan maankäytön alue Kaukajärven eteläpuolella on suurelta osin yksityistä pientalopihamaata. Koekuoppia kaivettiin soveliaaksi katsottuihin loiviin rinnekohtiin Levonmäen pohjoisrinteellä ja varsinkin Luolakadun pohjoispuolella sijaitsevan rantaan johtavan polun itäpuoliselle metsäalueelle (ks. karttaote).

Yhteensä kaivettiin kahdeksan koekuoppaa (40 x 40 cm), joista yhdessäkään ei havaittu kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia löytöjä tai maaperän ilmiöitä. Maaperä oli homogeenistä hiekkaa, jota kaivettiin 30 - 40 cm syvyyteen, jolloin humuksen esiintyminen lakkasi. Kuoppien 5 - 7 pintakerroksissa esiintyi resenttejä löytöjä (teollisia nauvoja, tiilenpaloja.) Näiden koekuoppien lähimaastossa oli havaittavissa muitakin merkkejä maansiirtotöistä.

Koekuopat sijoitettiin kartalle arviolta noin 20 metrin tarkkuudella.

**Karttaote 8. Kaukajärven eteläpuolelle tehdyt koekuopat (tarkkuus noin 20 metriä.)
Pohjakartta: Maanmittauslaitos.**

Kaukajärvestä länteen Papinmäellä suoritettiin lisäksi pintapöimintää kynnetyllä pellolla (ks. karttaote 3), mutta mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa ei löydetty tai havaittu.

LUHTAA

Luhtaa sijaitsee Näsijärven Aitolahden etelärannalla Kauppi-Niihaman kaupunginosassa, josta suurin osa sisältyy kaupungin keskuspuistoverkostoon. Luhtaan halki virtaa lounas - koillinen -suunnassa pienen Niihamajärven lasku-uoma. Luhtaan arkeologinen kiinnostavuus syntyy ennen kaikkea siitä, että Luhtaan rannan edustalla Aitolahdessa sijaitsevat Lammassaaret, joilta tunnetaan 500-luvun aselöytöjä. Muutoin Aitolahden ympäristössä ja eteläisellä Näsijärvellä esiintyy lapinraunioita, mutta ei kalmistolöytöjä.

Lasku-uomaa reunustavan peltoalueen luoteispuolella sijaitsee mäen laella Luhtaan tilakeskus. Näsijärven rannalla sijaitsee yksityisiä rakennettuja rantakiinteistöjä. Yhdessä rantakiinteistössä noin koordinaateissa p 6 824 890 i 334 750 sijaitsee noin metrin korkuinen ja noin 4 x 4 m laaja epäsäännöllinen kiviröykkiö välittömästi täyttömaapenkereen länsipuolella; rakenne lienee resentti. Kaakossa sijaitsee siirtolapuutarha-alue. Näsijärven rantavyöhyke on nuorehkoa vesijättöä, joka on paljastunut vasta isojakokartan piirtämisen jälkeen.

Kalmistollisen rautakauden asutuksen sekä keskiaikaisen ja varhaismodernin asutuksen näkökulmasta Luhtaa on syrjäaluetta, kuten nykyisinkin. Lähimmät rautakautiset kalmistolöydöt sijaitsevat neljä kilometriä lounaaseen Ristinarkun alueella Takahuhdissa. Keskiäikaisia kyliä sijaitsee pohjoisessa Aitolahden takana sekä etelässä lidesjärven ja Kaukajärven ympärillä ja välillä.

Takahuhdin kylän isojakokartassa Luhtaa on suurimmaksi osaksi kylän takamaata, jossa sijaitsee laaja rantaniittyalue lasku-uoman alajuoksulla ja suulla. Rantaniittyalueelle johtaa etelästä niittytie, joka liittyy Irjalan rusthollin (inventointikohde 42, Takahuhti Irjala) luona Takahuhdin ryhmäkylään johtavaan

kylätiehen. Messukylän pitäjänkartassa (1847) Luhtaan niittyalueen toinen puolikas lasku-uoman luoteispuolella on muuttunut pelloksi. Luhtaaseen on tässä vaiheessa myös syntynyt yksinäinen asuma, luultavasti torppa, jonka nimestä ei pitäjänkartan digitaalisessa versiossa saa selvää. 1900-luvun kuluessa niittyalue on muuttunut kokonaisuudessaan pelloksi. Ainakin osaa pelloista on ilmakuviasta päätellen viljelty vielä 2010-luvulla, mutta vuonna 2016 pellot olivat kokonaan kesannolla.

Luhtaan alueella kaivettiin viisi koekuoppaa huonoissa olosuhteissa (maan pintakerros roudassa). Koekuopat 2 - 5 kaivettiin savipellolle Niihamanjärven lasku-uoman ympärillä.

Koekuoppa 1, laajuus 40 x 40 cm

p 6 824 933 i 334 661

Sijainti: Pellon pohjoispuolella pienen mäenkumpareen laella.

- 30 cm humuksensekaista savea, löydötöntä
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 2, laajuus 40 x 40 cm

p 6 824 909 i 334 654

- 35 cm humuksensekaista savea (kyntökerrosta), löydötöntä
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 3, laajuus 40 x 40 cm

p 6 824 905 i 334 685

- 35 cm humuksensekaista savea (kyntökerrosta), löydötöntä
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 4, laajuus 40 x 40 cm

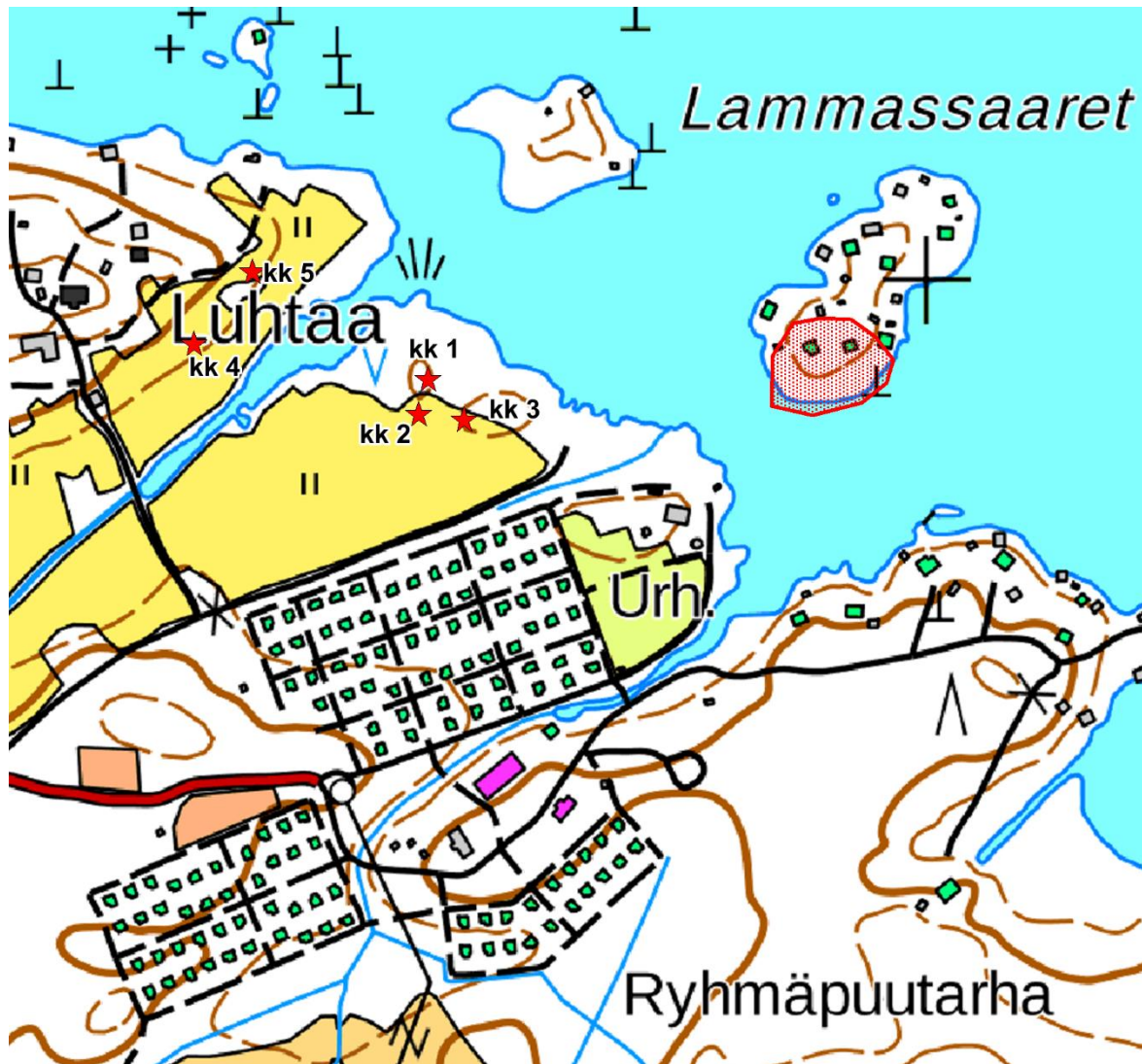
p 6 824 957 i 334 501

- 38 cm humuksensekaista savea (kyntökerrosta), löydötöntä
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 5, laajuus 40 x 40 cm

p 6 825 006 i 334 541

- 35 cm humuksensekaista savea (kyntökerrosta), löydötöntä
- puhdas harmaa savi

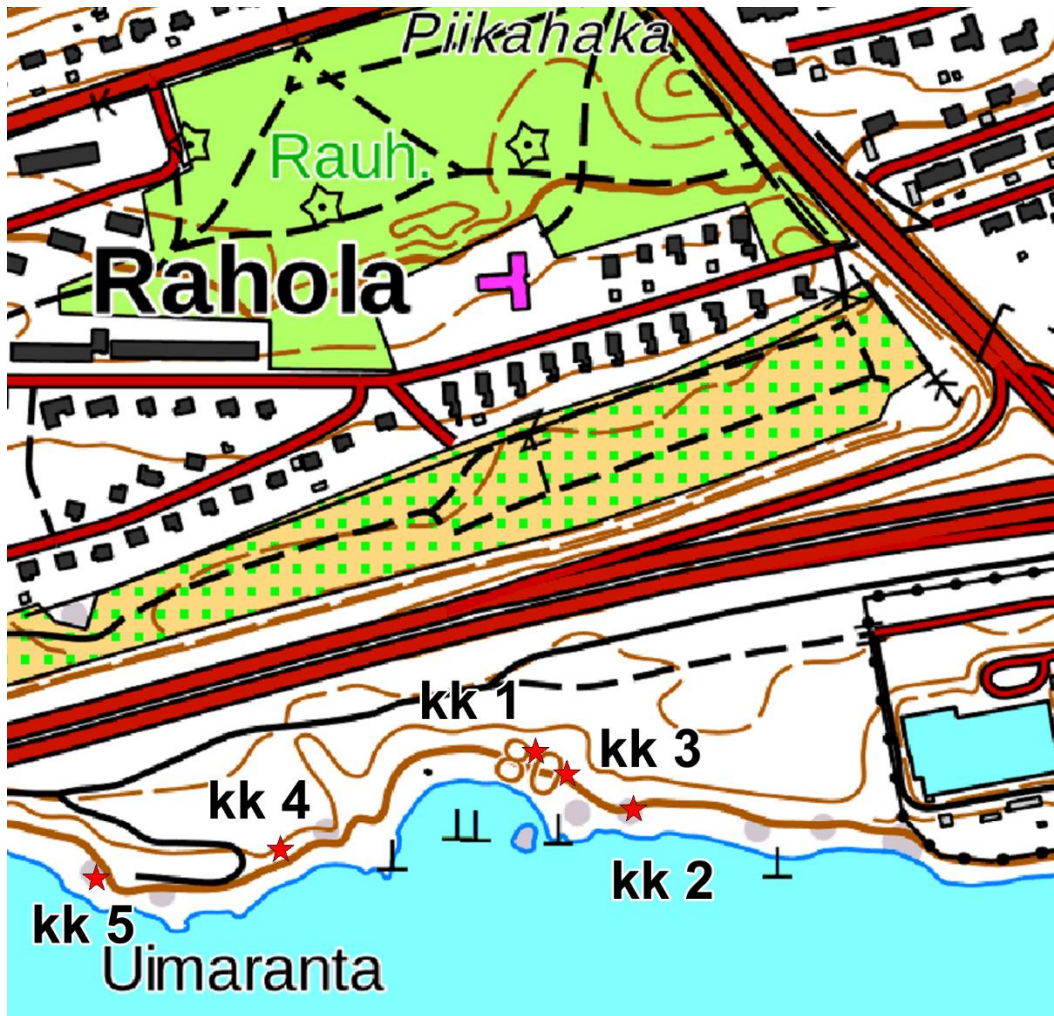

Karttaote 8: Luhtaan koekuopat ja Lammasaaren löytöpaikka (punainen rasteri). MK 1: 5000. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

RAHOLAN RANTA

Raholan rantavyöhyke (muuttuvan maankäytön alue) on jyrkähköä, metsäistä Pyhäjärven pohjoisrantaa. Koekuopituksen kohteena olleen alueen itäosa Raholan jätevedenpuhdistamon lähellä on voimakkaasti maansiirtotöissä muokattua. Alueelle tehtiin viisi koekuoppaa otollisiksi katsottuihin loiviin tai tasaisiin kohtiin 80 metrin korkeuskäyrän tuntumaan. Ennen Pyhäjärven pinnan alenemista 1800-luvulla ranta on noussut melko lähelle 80 metrin korkeutta.

Koekuopat olivat löydöttömiä tai niistä saatiin vain resentejä löytöjä.

Karttaote 9: Raholan rannan koekuopat. MK 1: 5000. Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Koekuoppa 1, laajuus 40 x 40 cm

p 6 822 598 i 321 622

- 20 cm, erittäin kovaa, kivistä hiekkaa (tiivistä täyttömaata)
- ei voitu kaivaa syvemmälle

Koekuoppa 2 , laajuus 40 x 40 cm

p 6 822 621 i 321 578

- noin 30 cm hiekkamultaa, jossa runsaasti tiiltä (resenttiä maatäyttöä)
- harmaa savi

Koekuoppa 3, laajuus 40 x 40 cm

sijainti: rantaterassi, osittain ehkä muokattu

p 6 822 636 i 321 557

- muutaman cm paksuinen humuskerros, löydötön
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 4, laajuus 0 x 40 cm

p 6 822 571 i 321 388

- noin 30 cm humuksensekaista löydötöntä hiekkaa
- vaaleanharmaa puhdas hieta

Koekuoppa 5 , laajuus 40 x 40 cm

p 6 822 552 i 321 266

- 30 cm harmaata humuksensekaista hiekkaa, löydötöntä
- puhdas harmaa savi

SÄRKIJÄRVI - LAHDESJÄRVI

Särkijärven - Lahdesjärven metsäalueella tarkastettiin viitisentoista tuulenkaatoa ja kaikki havaitut tieleikkaukset. Ainoa löytö oli umpimetsässä tuulenaadosta tullut ostoskärryn muovipyörä, eikä muitakaan kiinteään muinaisjäänökseen viittaavia havaintoja tehty tuulenaadoissa tai tieleikkauksissa. Lahdesjärven alueella tehtiin järvenrannan lähellä asutukselle sovelialta vaikuttaviin loiviin hiekkarinteisiin lapionpistoja, mutta niissäkään ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Lahdesjärven pohjoisrannan pienvenerannan läheisyydessä on resentejä arkeologisoituneita yksityiskohtia, kuten poraamalla lohkottu iso kivi ja rantakiveen kiinnitetty rautarengas. Särkijärven pohjoispohjukka on topografialtaan hyvin jyrkkäpiirteistä, ja harvat asutukselle soveliaat terassimaiset kohdat on otettu varsin perusteellisesti kesämökkirakentamisen piiriin.

Alueelta löytyi yksi kiinteä muinaisjäänös, kohdenimi Lukonlahdentie (tervahauta), kohdenumero 11.

KYY 199: 88. Koekuoppa 1 Raholan rannassa. Taustalla Pyhäjärvi. Sami Raninen.

VILLILÄNSALMI

Villilänsalmen pohjoisrannalle tehtiin rakentamattomalle alueelle kaksi koekuoppaa, koska salmiympäristöä pidettiin kiinnostavana. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei kuitenkaan havaittu.

koekuoppa 1, laajuus 40 x 40 cm

P 6 822 144 | 319 177

- 25 cm humuksensekaista hiekkaa
- 20 cm puhdasta harmaanruskeaa hiekkaa, kaivu lopetettiin tähän

koekuoppa 2, laajuus 40 x 40 cm

P 6 822 177 |

- 30 cm savimultaa
- puhdas harmaa savi

Karttaote 10. Villilänsalmen koekuopat.

1.5. Yhteenveto ja päätelmät

Tampereen kantakaupungin alueella kaupunkirakentaminen 1900-luvulla, varsinkin sen jälkipuolella, ja 2000-luvun alussa on vaikuttanut voimakkaasti useimpiin arkeologisesti lupaaviin alueisiin. Poikkeuksena tästä on Kauppi-Niihaman laaja metsäalue, joka kuuluu kaupungin keskuspuistoverkostoon. Se jätettiin Luhtaan aluetta lukuun ottamatta inventoinnin maastotyön ulkopuolelle. Useat isojakokartoista löydetyt historiallisen ajan asuinpaikkakohteet ovat jääneet modernin asuin-, liiketila- tai tierakentamisen tuhoamiksi. Samaa voi sanoa monista potentiaalisista esihistoriallisista asuinympäristöistä.

Inventoinnissa ei löydetty uusia esihistoriallisia kohteita. Uusia kiinteitä historiallisen ajan muinaisjäänköksiä löytyi lisää ja aiemmin tarkastettujen kohteita koskevia tietoja täydennettiin. Kahdessa aiemmin tunnetussa muussa kulttuuriperintökohteessa rajattiin kiinteän muinaisjäänköksen alue ja yksi tarkastamaton mahdollinen muinaisjäänköns todettiin kiinteäksi muinaisjäänkökseksi. Lisäksi useita historiallisen ajan kohteita on todettu muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Tampereella 13.1.2017

Samu Raninen

LÄHTEET:

Gustavsson, Eva & Lesell, Kreetta 2016: Tampere kantakaupunki. *Arkeologinen arkistoinventointi 2016*. Pirkanmaan maakuntamuseo (julkaisematon raportti).

Raninen, Sami 2014: Tampere. *Keskustan osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi*. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Luettelo**KOHDEKÄYNTIEN PÄIVÄMÄÄRÄT**

Ala-Nikkilä 3.11.2016
Epilänharju 28.10.2016
Epilänkatu NE 27.10.2016
Haihara 1.11.2016
Harjun hautausmaa 25.10.2016
Haulinkallio 11.10.2016
Hyllilä 2.11.2016
Hylliniitynkatu 10 .11.2016
Härmälä 4.11.2016
Kangasala - Tampere tie 2.11.2016
Jankankatu 19 2.11., 23.12.2016
Jankankatu 25 2.11., 23.12.2016
Juva 1.11.2016
Juva 2 1.11.2016
Juva 3 3.11.2016
Juvela 2.11.2016
Järvensivu 6.10.2016
Kaarila 25.10.2016
Kaarilan rakuunatorppa 25.10.2016
Kaarilan - Hyhkyn tie 25.10.2016
Tampere - Kangasala -tie 25.10.2016
Kalkku Mustavuori laskettelurinne 25.10.2016
Karhunkatu 75 15.11.2016
Kukkojenkivenmäki 23.12.2016
Kukkola 18.10.2016
Leinola 15.11.2016
Linna 23.12.2016
Lukonlahdentie 25.11.2016
Muotiala 7.11.2016
Näsin tiilitehdas 7.10.2016
Pappulanmäki 23.12.2016
Penttilä 17.10.2016
Pohtola 18.10.2016
Possila 18.10.2016
Provasti Pappila 15.11.2016
Puhoonlahti 6.10.2016, 5.1.2017
Puolimatkan tiilitehdas 7.10.2016
Pyynikki 11.10.2016
Pyynikin tulitikkutehdas 11.10.2016
Pyynikinrinne 11.10.2016
Pönkänmäen torppa 4.11.2016
Raholan pelto 2.11.2016

Rasula 2.11.2016
Ristinarkku Takahuhti 2.11.2016, 23.12.2016
Rotator 8.11.2016
Santamatinkatu 8.11.2016
Sotilaankatu 7.11.2016
Siivakkala 23.12.2016
Siivakkalan torppa 18.10.2016, 23.12.2106
Taatalan pelto 8.11.2016
Tampere - Kangasala -tie 25.10.2016
Tampereen tiilitehdas 7.10.2016
Tanhuanpään torppa 18.10.2016
Tohloppi 25.10.2016
Turtola Messukylä 18.10.2016
Turtolan makasiini 4.11.2016
Vehmainen 2.11.2016
Veijankuja 23.12.2016
Veijanmäenkatu 23.12.2016
Viinikkala 6.10.2016
Villilä 25.10.2016
Yli-Nikkilä 3.11.2016

Tampere kantakaupunki 2016
LUETTELO DIGITAALISISTA KUVATALLENTEISTA

Kuvat on arkistoitu Pirkanmaan maakuntamuseon Siiri-tietokantaan

Päänumero KYY 199

Kuvausajankohta: Loka - joulukuu 2016

Kuvaaja: Sami Raninen, paitsi 1 - 11 Matias Laine ja 14 - 16 ja 18 Pia Filpus

alanumero	kohde
1	Pyynikinrinteen mahdollinen taistelukaivanto.
2	Pyynikinrinteen mahdollinen taistelukaivanto.
3	Pyynikinrinteen mahdollinen taistelukaivanto.
4	Pyynikin tulitikkutehtaan raunio, nähtynä kaakkoon
5	Pyynikin tulitikkutehtaan raunio, nähtynä länsilounaaseen
6	Pyynikin tulitikkutehtaan rauniot, rantamuuri tehtaan länsipuolella.
7	Atlaspuisto, Pyynikin kylätontti.
8	Atlaspuisto, Pyynikin kylätontti. Koekuoppa 1.
9	Atlaspuisto, Pyynikin kylätontti. Koekuoppa 2.
10	Kivijalkaa Pyynikin haulitornin lähellä (Haulinkallio), nähtynä itään.
11	Kuvioitu tiili, purkujätettä Haulinkalliolla sijainneesta rakennuksesta?
12	Siivikkalan sotilastorpan paikka nykyisin
13	Siivikkalan kylätontin rakentamaton osa etelästä pohjoiseen nähtynä (rivitalon pihaa)
14	Pohtola, kivirakenne tuhoutuneen yksinäistalon paikan lähellä. (Yksinäistalon paikka taustalla näkyvässä pientalokiinteistössä).
15	Pahvitehtaankatu, jonka päässä tuhoutunut Tanhuanpään torpan paikka.
16	Kukkola, tuhoutunut yksinäistalon paikka
17	Lukkarin torpan paikka Tohlopissa (nyk. Epilän seurakuntatalo)
18	Savipengertä Telakadun lähellä kairataan.
19	Vanha-Juvan tilakeskus (Juva 2) nähtynä pohjoiseen
20	Juva (Juvan pelto) nähtynä pohjoiseen
21	Juva 3
22	Hyllilä, tuhoutunut kylänpaikka
23	Juvela, kylänpaikan Kangasalantien eteläpuolella sijaitseva osa. Kuvattu etelään.
24	Siltalan torpan paikka Tohlopissa nähtynä itään
25	Raholan rakuunatorpan paikka nykyisin
26	Juvela, historiallisen kylänpaikan Kangasalantien pohjoispuolella sijaitseva osa. Kuvattu pohjoiseen.
27	Haiharansuu, historiallisen Kangasala - Tampere -maantielinjan yhä käytössä oleva osa (kevyen liikenteen väylä Kaukajärven luoteispuolella). Kuvattu etelään.
28	Kuva historiallisen Kangasala-Tampere-tielinjan käytöstä jääneen osan tienoilta.
29	Vehmainen, tuhoutunutta kylätonttia
30	- (käyttämätön alanumero)
31	Pöngänmäen torppa: rakennuksen kivijalka nähtynä länteen
32	Pöngänmäen torppa: veräjänpylväät nähtynä kaakkoon
33	Pöngänmäen torpanpaikan itäpuolella: kellari nähtynä kaakkoon
34	- (käyttämätön alanumero)
35	Pöngänmäen torpanpaikan itäpuolella: kivijalka nähtynä itään (rakennus näkyy v. 1946 ilmakuvassa)
36	- (käyttämätön alanumero)

- 37 Leinola, kylätontin käytössä olevaa muttei välttämättä tuhoutunutta osaa nähtynä etelään
- 38 Leinola, kylätontin autioitunutta osaa nähtynä itään
- 39 Takahuhti, kylätontin parhaiten säilyneeltä vaikuttava osa (Jankan piha) nähtynä länteen
- 40 Jankankatu 31 nähtynä pohjoiseen
- 41 Jankankatu 25 nähtynä itään
- 42 - *(käyttämätön alanumero)*
- 43 Pappulanmäki nähtynä itään
- 44 Veijankuja nähtynä itään
- 45 Kukkojenkivenmäki nähtynä lounaaseen
- 46 Linna, kiviröykkiö nähtynä etelään
- 47 - *(käyttämätön alanumero)*
- 48 Kalkku Mustavuori laskettelurinne, juoksuhaudaa
- 49 Kalkku Mustavuori laskettelurinne, juoksuhaudaa
- 50 - *(käyttämätön alanumero)*
- 51 - *(käyttämätön alanumero)*
- 52 Epilänharju, kaivantoja raskaan it-patterin sijaintipaikalla
- 53 Epilänharju, kaivantoja raskaan it-patterin sijaintipaikalla
- 54 Tohloppi Raso, historiallisen kylätontin potentiaalisesti säilynyt osa päiväkotin Väripilkun pihalla. Nähtynä pohjoiseen.
- 55 Siltalan torpan paikka nähtynä itään.
- 56 Kaarilan - Hyhkyn tie, historiallisen kylätien käytössä oleva katkelma Gaddinpuistossa. Kuvattu luoteeseen.
- 57 Kaarilan rakuunatorpan autioitunut paikka, kuvattu Raholankadulta länteen päin.
- 58 Kaarilan rusthollin paikka nykyisin, puistokuja luoteeseen kuvattuna.
- 59 Kaarilan rusthollin paikka nykyisin, isojakokartassa kuvatun tonttimaan länsiosa.
- 60 Epilänharju NE, kuvattu kaakkoon
- 61 Epilänharju NE, kuvattu kaakkoon
- 62 Hylliniitynkatu 10
- 63 Santamatinkatu 17
- 64 Taatalan pelto
- 65 Rotator (joutomaa)
- 66 Turtola (Messukylä) - kylätontin autioitunutta osaa. Nähtynä pohjoiseen kohti Sotilaankatua.
- 67 Penttilä (löytöpaikka). Nähtynä länteen kohti lidesjärveä.
- 68 Muotiala (löytöpaikka). Nähtynä länteen.
- 69 Muotiala koekuoppa 1
- 70 Muotiala koekuoppa 3
- 71 Muotiala koekuoppa 4
- 72 Sotilaankatu (löytöpaikka), nähtynä lounaaseen
- 73 Härmälä rusthollinpaikka nähtynä lounaaseen
- 74 Haihara Ylinen nähtynä pohjoiseen
- 75 Haihara Keskinen ja Alinen nähtynä kaakkoon
- 76 Viinikan kylänpaikka nähtynä etelään
- 77 Tampereen tiilitehtaan aluetta nykyisin
- 78 Näsin/Wigeliuksen/Harjun tiilitehtaiden kiinteistöä nykyisin.

79	Jättikatajankatu nähtynä pohjoiseen
80	Mustalammin juoksuhautaa.
81	Villilänsalmi: juoksuhautaa
82	Mustalammi 2
83	Turtolan makasiini, kalliohakkaus
84	Turtolan makasiini, kalliohakkaus
85	Turtolan makasiini, kalliohakkaus
86	Lukonlahdentien tervahauta nähtynä itään.
87	Järvensivunpuistoa
88	koekuoppa 1 Raholassa Pyhäjärven rannalla
89	Puhoonlahti, poteromainen kaivanto
90	Puhoonlahti, poteromainen kaivanto
91	Puhoonlahti, poteromainen kaivanto
92	Turtolan makasiini, kalliohakkaus
93	Vaakkolan sotilasvirkatalon paikka nykyisin

LIITE 1: Otteita tärkeimmistä historiallisista kartoista

Suurin osa työssä käytetyistä historiallisista kartoista on esitelty esityöraportissa (Gustavsson & Lesell 2016).

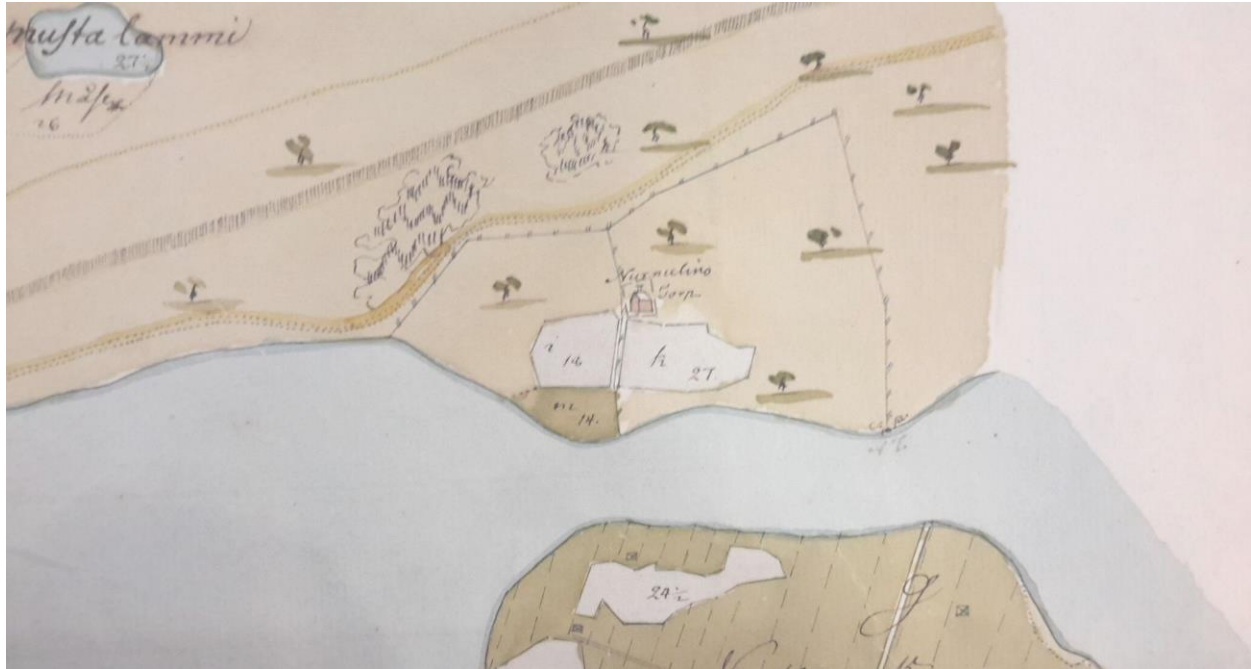

Daniel Hall 1767 - 68: H5:6/1-14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto. *Kohteet Villilä Ylä- ja Ala-Villilä ja Ratakistonkatu.*

Daniel Hall 1767 – 68: H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto. Kohteet Tohloppi, Epilänkatu, Lukkarin, Kraatarin ja Siltalan torpat.

Daniel Hall 1767 – 68: H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kohteet Nurmelinin torppa ja Ulvila – Tampere –tie.

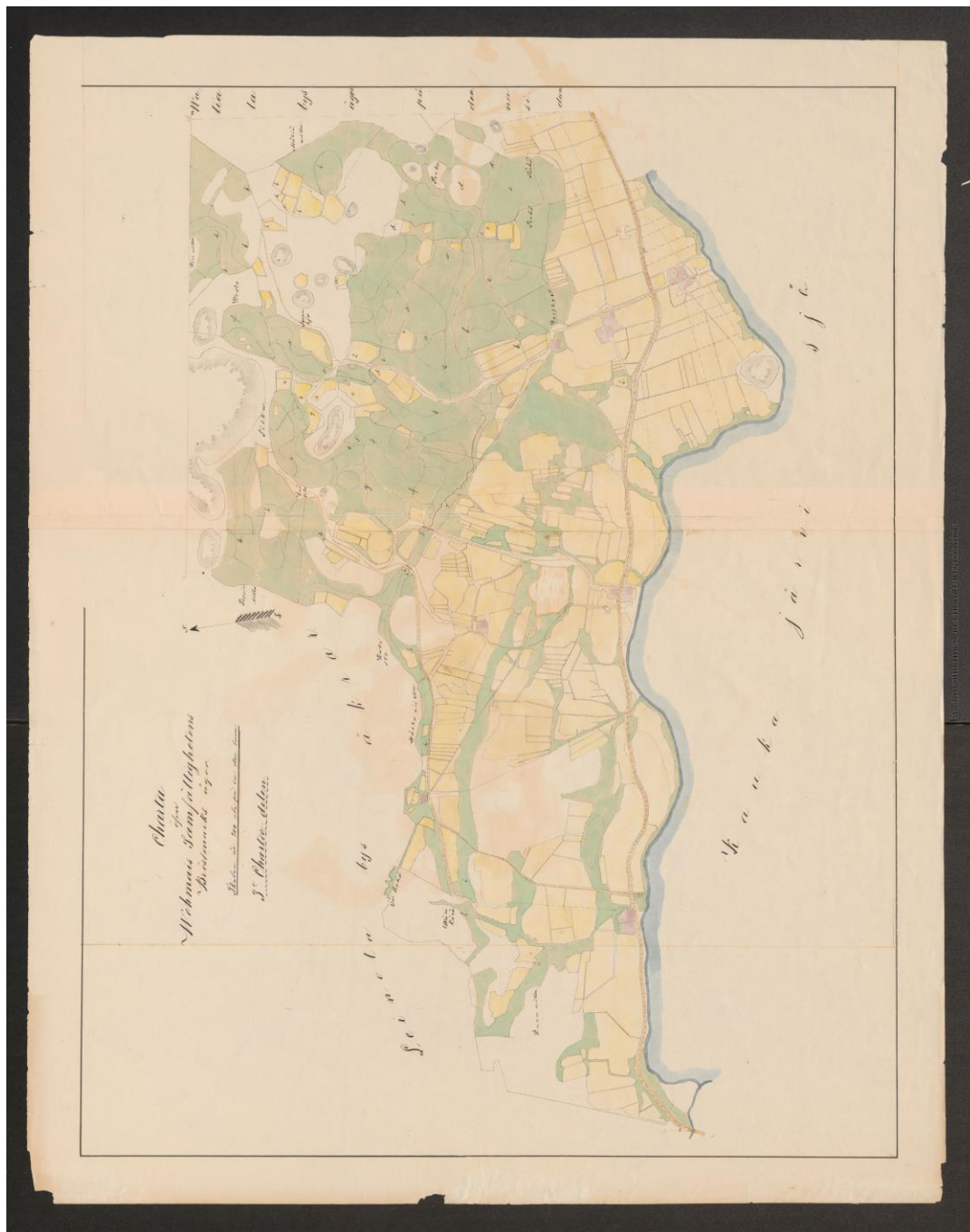
Florin, J. & Blanck, K. A. 1793 - 1862: H49:5/1-3 Haihara; Tiluskartta ja selitys Järvenpään sotilasvirkatalosta. Kansallisarkisto. *Kohde Haihara Ylinen.*

Isac Lithov 1758 – 59: H8:4/11–18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. *Kansallisarkisto. Kohteet Härmälä ja Majjala.*

Pehr Henrik Palander 1802: H50:13/1-11 Leinola. Isojaonkartta ja asiakirjat käsittäen talot N:ot 1 - 5 tässä kylässä sekä Oriveden kunnan sisällä olevan Leinonsaaren ulkotilan tilukset (1802 - 1850). Kansallisarkisto. *Kohde Leinola.*

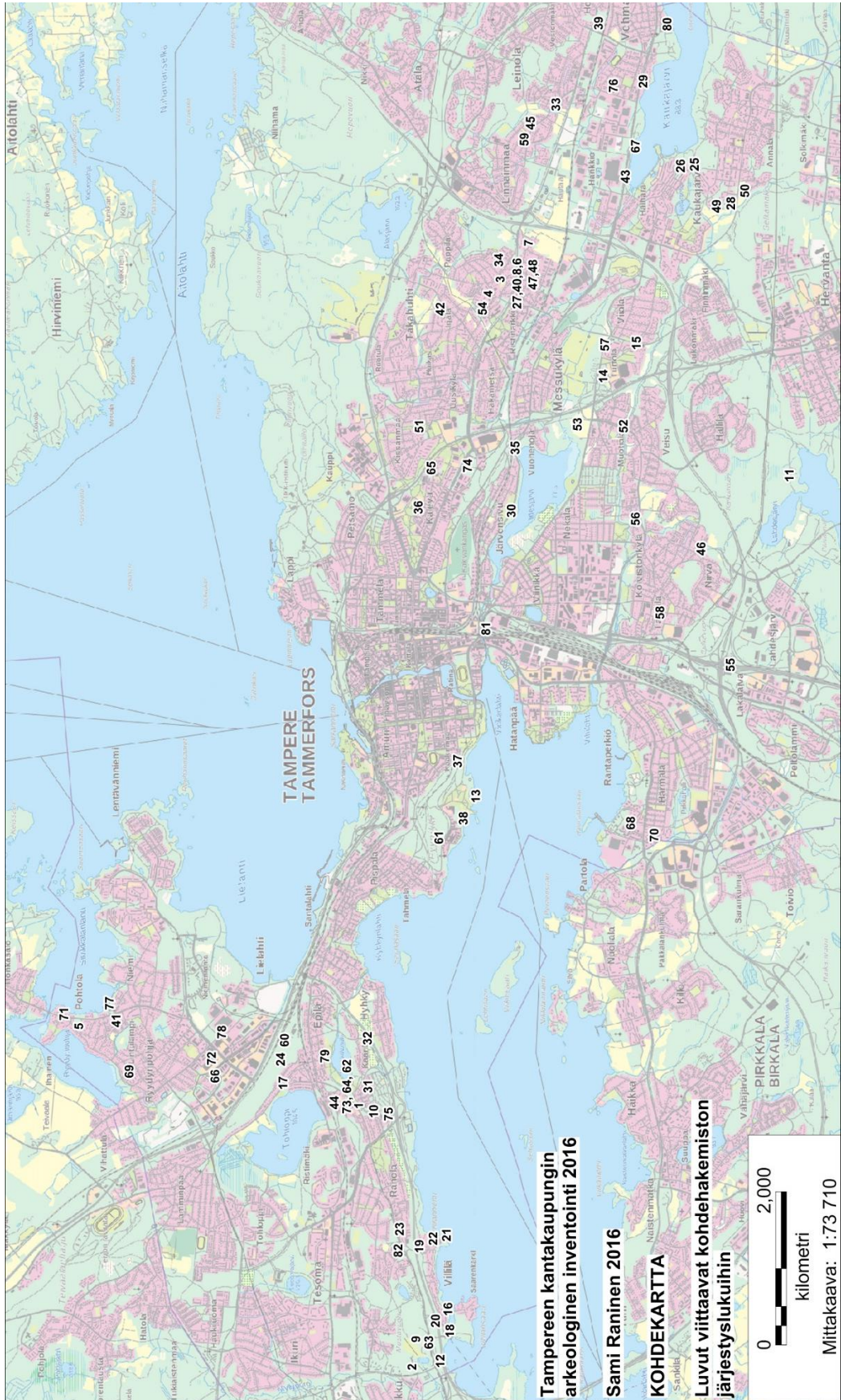

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1–20). Digitaaliarkisto. *Kohteet Juvela, Hyllilä, Rasula, Vehmainen, Tampere – Kangasala -tie.*

Nathan Lilius 1793: kansallisarkisto H51a 17/3. Kohteet Ristinarkku (Takahuhti), Takahuhti Irijala ja Provasti (Pappila).

The map displays the city of Tampere, Finland, with various urban planning zones and archaeological inventory points. The zones are color-coded: pink for residential areas, yellow for commercial/industrial areas, and green for parks and green spaces. The inventory points are numbered 1 through 82, distributed across the city. The map includes a scale bar indicating 0 to 2,000 kilometers and a scale of 1:73,710. The title of the map is 'Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi 2016' (Archaeological inventory of the Tampere city center 2016), and the author is 'Sami Rallinen 2016'. The map is labeled 'KOHDEKARTTA' (Target Map) and 'Luvut viittaavat kohdehakemiston järjestyslukuihin' (Numbers refer to the order numbers in the target index).

KOHDEHAKEMISTO

Ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäännökset, jotka tarkastettu:	1 - 8
Uudet kiinteät muinaisjäännökset:	9 - 16
Mahdolliset muinaisjäännökset:	17 - 22
Mj-rekisteriin sisältyvät luonnonmuodostumat:	23
Muut kulttuuriperintökohteet:	24 - 44
Löytöpaikat:	45 - 59, 82
Muut kohteet:	60 - 66
Tuhoutuneet kohteet:	67 - 81

ENNESTÄÄN TUNNETUT KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET, JOTKA TARKASTETTIIN

1. HARJUN HAUTAUSMAA

mj-rekisteritunnus: 1000002008

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika

muinaisjäännöstyyppi: hautapaikat - hautausmaat
kirkkorakenteet

keskikoordinaatti: p 6 823 360 i 322 098

2. KALKKU MUSTAVUORI

mj-rekisteritunnus: 1000002010

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika (1916 - 1917)

muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

keskikoordinaatti: p 6 822 648 i 318 733

3. KUKKOJENKIVENMÄKI

mj-rekisteritunnus: 837010020

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: rautakautinen

muinaisjäännöstyyppi: hautapaikat - polttokenttäkalmistot

keskikoordinaatti: p 6 821 486 i 332 834

4. LINNA

mj-rekisteritunnus: 837010018

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: rautakautinen

muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet - röykkiöt

keskikoordinaatti: p 6 821 688 i 332 613

5. MIESMÄENPUISTO

mj-rekisteritunnus: 1000029671
laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: uusi aika (1916 - 1917)
muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset - taistelukaivannot
keskikoordinaatti: p 6 821 688 i 332 613

6. PAPPULANMÄKI

mj-rekisteritunnus: 837010021
laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: rautakautinen
muinaisjäänöstyyppi: hautapaikat - polttokenttäkalmistot
keskikoordinaatti: p 6 821 149 i 332 993

7. VEIJANKUJA

mj-rekisteritunnus: 837010022
laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: rautakautinen
muinaisjäänöstyyppi: hautapaikat - polttokenttäkalmistot
keskikoordinaatti: p 6 821 179 i 333 282

8. VEIJANMÄENKATU

mj-rekisteritunnus: 1000022955
laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: rautakautinen
muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
keskikoordinaatti: p 6 821 211 i 332 950

UUDET KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

9. KALKKU MUSTAVUORI LASKETTELURINNE

laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat
keskikoordinaatti: p i
huomautus: voidaan liittää osaksi kohdetta Kalkku Mustavuori (kohdehakemisto kohde 2)

10. KAARILAN RAKUUNATORPPA

laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat
keskikoordinaatti: p 6 823 138 i 322 003

11. LUKONLAHDENTIE

laji: kiinteä muinaisjäänös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäänöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat - tervahaudat
keskikoordinaatti: p 6817 729 i 330 251

12. MUSTALAMMI

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika (1916 - 1917)

muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset - taistelukaivannot

keskikoordinaatti: p 6 822 259 i 318 790

13. PYYNIKIN TULITIKKUTEHDAS

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika (1856 - noin 1905)

muinaisjäänöstyyppi: teollisuuskohteet

keskikoordinaatti: p 6 821 842 i 326 110

RISTINARKKU (TAKAHUHTI) ks. kohde 40

- osittain kiinteä muinaisjäänös ja osittain muu kulttuuriperintökohde

14. TURTOLA (MESSUKYLÄ)

mj-rekisteritunnus: 1000019047

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 138 i 322 003

huomautus: vanhastaan mj-rekisterissä muuna kulttuuriperintökohteena

15. TURTOLAN MAKASIINI

mj-rekisteritunnus: 1000007528

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika (1800-luku)

muinaisjäänöstyyppi: muistomerkit - hakkaukset

keskikoordinaatti: p 6 819 723 i 331 976

huomautus: vanhastaan mj-rekisterissä mahdollisena muinaisjäänöksenä

16. VILLILÄNSALMI

laji: kiinteä muinaisjäänös

ajoitus: uusi aika (1916 - 1917)

muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset - taistelukaivannot

keskikoordinaatti: p 6 822 230 i 319 241

MAHDOLLISET MUINAISJÄÄNNÖKSET

Selvennys: maastossa tarkastamattomat kohteet, joita ei karttojen ja ilmakuvien perusteella voi päätellä tuhoutuneiksi

17. EPILÄNKATU

laji: mahdollinen muinaisjäänös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 824 331 i 322 371

18. NURMELININ TORPPA

laji: mahdollinen muinaisjäännös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 227 i 319 210

19. RATAKISTONKATU

laji: mahdollinen muinaisjäännös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 607 i 320 277

20. ULVILA - TAMPERE -TIE

laji: mahdollinen muinaisjäännös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät - tienpohjat
keskikoordinaatti: p 6 822 326 i 319 246

21. VILLILÄ ALA-VILLILÄ

laji: mahdollinen muinaisjäännös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 291 i 320 281

22. VILLILÄ YLI-VILLILÄ

laji: mahdollinen muinaisjäännös
ajoitus: historiallinen
muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 543 i 320 277

MJ-REKISTERIIN SISÄLTYVÄT LUONNONMUODOSTUMAT

23. TAPPARAMÄKI

mj-rekisteritunnus: 837010002
laji: luonnonmuodostuma
ajoitus: ajoittamaton
muinaisjäännöstyyppi: kultti- ja tarinapaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 856 i 320 494
huomautus: aiemmin mj-rekisterissä mahdollisena muinaisjäännöksenä

MUUT KULTTUURIPERINTÖKOHTEET

24. EPILÄNHARJU

laji: muu kulttuuriperintökohde
ajoitus: uusi aika (1941 - 1944)
muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset - tykkiasemat
keskikoordinaatti: p 6 824 323 i 322 708

25. HAIHARA KESKINEN JA ALINEN

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 818 986 i 334 301

26. HAIHARA YLINEN

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 109 i 334 293

27. JANKANKATU 19

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 237 i 332 807

28. JUVA 2

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 818 534 i 333 844

29. JUVELA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 657 i 335 367

30. JÄRVENSIVU

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 345 i 6 818 535

31. KAARILA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 227 i 322 357

32. KAARILAN - HYHKYN TIE

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: kulkuväylät - tienpohjat

keskikoordinaatti: p 6 823 231 i 322 938

33. LEINOLA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 820 809 i 335 092

34. PROVASTI (PAPPILA)

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - pappilat

keskikoordinaatti: p 6 821 521 i 333 037

35. PUHOONLAHTI

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: maarakenteet - kuopat

keskikoordinaatti: p 6 821 332 i 330 628

36. PUOLIMATKAN TIILITEHDAS

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: teollisuuskohteet - tiiliruukit

keskikoordinaatti: p 6822 566 i 329 860

37. PYYNIKINRINNE

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: maarakenteet - kuopat

keskikoordinaatti: p 6 822 052 i 326 541

38. PYYNIKKI

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 978 i 325 812

39. PÖNGÄNMÄEN TORPPA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 820 235 i 336 143

40. RISTINARKKU (TAKAHUHTI)

mj-rekisteritunnus: 1000024615

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 324 i 332 753

41. SIIVIKKALA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 826 547 i 323 223

42. TAKAHUHTI IRJALA

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 822 270 i 332 420

43. TAMPERE - KANGASALA-TIE

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: kulkuväylät - tienpohjat

keskikoordinaatti: p6 819 778 i 334 625

44. TOHLOPPI

laji: muu kulttuuriperintökohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 593 i 322 107

LÖYTÖPAIKAT

45. ALA-NIKKILÄ

laji: löytöpaikka

ajoitus: kivikautinen

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 118 i 334 844

huomautus: keskikoordinaatti viitteellinen, löytöpaikka tuntematon

46. HYLLINIITYNKATU 10

laji: löytöpaikka

ajoitus: kivikautinen

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 818 888 i 329 307

47. JANKANKATU 25

laji: löytöpaikka

ajoitus: rautakausi

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 233 i 332 838

48. JANKANKATU 31

laji: löytöpaikka

ajoitus: rautakausi
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 821 184 i 332 886

49. JUVA

laji: löytöpaikka
ajoitus: rautakautinen? historiallinen?
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 818 682 i 333 765

50. JUVA 3

laji: löytöpaikka
ajoitus: kivikautinen?
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 818 391 i 333 923

JÄTTIKATAJANKATU ks. kohde 82

51. KARHUNKATU 75

laji: löytöpaikka
ajoitus: kivikautinen
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 822 567 i 330 890

52. MUOTIALA

laji: löytöpaikka
ajoitus: rautakausi
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 819 893 i 330 885

53. PENTTILÄ

laji: löytöpaikka
ajoitus: rautakausi
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 820 490 i 330 914

54. RAHOLAN PELTO

laji: löytöpaikka
ajoitus: kivikausi
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6821717 i 332 500
huomautus: keskikoordinaatti viitteellinen, löytöpaikka tuntematon

55. ROTATOR

laji: löytöpaikka
ajoitus: kivikausi
muinajäännöstyyppi: löytöpaikat
keskikoordinaatti: p 6 818 505 i 327 807

huomautus: keskikoordinaatti viitteellinen, löytöpaikka tuntematon

56. SANTAMATINKATU

laji: löytöpaikka

ajoitus: kivikausi, rautakausi

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 826 547 i 323 223

57. SOTILAANKATU

laji: löytöpaikka

ajoitus: rautakausi

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 820 152 i 331 933

58. TAATALAN PELTO

laji: löytöpaikka

ajoitus: kivikausi

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 424 i 323 318

huomautus: keskikoordinaatti viitteellinen, löytöpaikka tuntematon

59. YLI-NIKKILÄ

laji: löytöpaikka

ajoitus: kivikausi

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 204 i 334 638

huomautus: keskikoordinaatti viitteellinen, löytöpaikka tuntematon

MUUT KOHTEET

60. EPILÄNHARJU NE

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika (moderni?)

muinajäännöstyyppi: kulkuväylät - tienpohjat

keskikoordinaatti: p 6 824 410 i 322 778

61. HAULINKALLIO

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika (moderni?)

muinajäännöstyyppi: kivirakenteet

keskikoordinaatti: p 6 822 280 i 325 541

62. KRAATARIN TORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 534 i 322 140

63. MUSTALAMMI 2

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika (moderni?)

muinajäännöstyyppi: maarakenteet - kaivannot

keskikoordinaatti: p 6822398 i 319004

64. SILTALAN TORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 481 i 322 195

65. TAMPEREEN TIILITEHDAS

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: teollisuuskohteet - tiiliruukit

keskikoordinaatti: p 6 822 413 i 330 348

66. TELAKATU

laji: muu kohde

ajoitus: moderni

muinajäännöstyyppi: maarakenteet

keskikoordinaatti: p 6 825 204 i 322 457

TUHOUTUNEIKSI TODETUT KOHTEET

67. HYLILÄ

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 888 i 329 307

68. HÄRMÄLÄ

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 793 i 325 739

69. KUKKOLA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 826 331 i 322 504

70. MAIJALA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 502 i 325 608

71. POHTOLA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 827 186 i 323 264

72. POSSILA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 825 243 i 322 264

73. LUKKARIN TORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: uusi aika

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 495 i 322 063

74. NÄSIN TIILITEHDAS

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: teollisuuskohteet - tiiliruukit

keskikoordinaatti: p 6 821 899 i 330 366

75. RAHOLAN RAKUUNATORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 065 i 321 946

76. RASULA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänpaikat

keskikoordinaatti: p 6 820 039 i 335 344

77. SIIVIKKALAN SOTILASTORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6826 585 i 323 318.

78. TANHUANPÄÄN TORPPA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti: p 6 8222 413 i 330 348

79. TOHLOPPI VAAKKOLA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 823 821 i 322 828

80. VEHMAINEN

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 819 341 i 336 144

81. VIINIKKA

laji: muu kohde

ajoitus: historiallinen

muinajäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti: p 6 821 660 i 328 261

LISÄTTY LÖYTÖPAIKKA

82. JÄTTIKATAJANKATU

laji: löytöpaikka

ajoitus: esihistoriallinen

muinajäännöstyyppi: löytöpaikat

keskikoordinaatti:

ENNESTÄÄN TUNNETUT, TARKASTETUT KOHTEET (1-8)

1

TAMPERE HARJUN HAUTAUSMAA

*Harjun hautausmaa, etualalla kappelin muistokivi 1800-luvulta.
Sami Raninen 19.10.2016*

Nimi	Harjun hautausmaa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	1000002008
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat kirkkorakenteet

Tyyppin tarkenne	hautausmaat kirkkohaudat kirkonpaikat muistomerkit markkinapaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1639–1858
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6821708	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2481899	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823330	P2-koordinaatti	6823389	P-keskipiste	6823360
I1-koordinaatti	322066	I2-koordinaatti	322129	I-keskipiste	322098

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0 m

Lyhyt kuvaus

Harjun kappelikirkon (1639–1858) ja hautausmaan alueella sijaitsee edelleen Gadd-suvun hautakappeli (rak. 1785, hautauskäytössä 1854 asti). Kirkon paikalla on nykyisin muistomerkki.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Hoidettu käytöstä jäänyt hautausmaa asuinalueen keskellä ja vilkasliikenteisen tien varressa.

Kohteen kuvaus

Paikka sijaitsee Tampereen asemalta 6,2 km länteen. Harjun koulutontista on erotettu Harjun kappelikirkkoa ympäröinyt hautausmaa, jolla sijaitsee 1700-luvulla rakennettu Gadd-suvun hautakappeli. Itse kirkkorakennus on purettu v. 1859. Alueella on myös Gadd-suvun muistomerkki ja kirkon muistokivi.

Raninen 2016:

Harjun markkinapaikka (käytössä noin 1708 – 1750) on sijainnut kirkon ja hautausmaan välittömässä läheisyydessä, mutta tarkkaa paikkaa ei tiedetä (Saarenheimo 1974: 427). Yksi mahdollisuus on, että

markkinapaikka olisi sijainnut maantien varrella, ehkä jossain nykyisen Nokiantien eteläpuolella sijaitsevan nurmikkoalueen (vanhaa peltoa) liepeillä.

Lisätietoja

Kohteen nimi MJ-luettelossa (2005) on Gaddin kappeli. Alueella on sijainnut Harjun kirkko vuosina 1639–1858. Paikalla on hautausmaa, jolla on sijainnut Gadd-suvun hautakappeli (1785). Alueella on myös suvun muistomerkki. Lisäksi kirkon edustalla järjestettiin markkinoita.

Gaddin suvun 1700-luvun jälkipuoliskolla valmistunut kappeli on ainoa jäljellä oleva muistomerkki vanhasta hautausmaasta. Kirkosta muistuttamaan on paikalle pystytetty kivi, johon on hakattu vuosiluvut 1639–1858 ja sanat ”Pyhä, Pyhä, Pyhä on Herra Jumala Zebaot.” (Tampereen seurakuntien internetsivut)

Gaddin suvun hautakappeli sijaitsee vanhalla Harjun kappelikirkkoa ympäröineellä hautausmaalla nykyisen Nokiantien varrella. Kappelin rakensi 1700-luvun lopulla Kaarilan ja Raholan tilat omistanut Gaddin suku. Kappeliin on haudattu kaikkiaan 28 vainajaa, joista viimeinen vuonna 1854 (Tampere-seuran nettisivut).

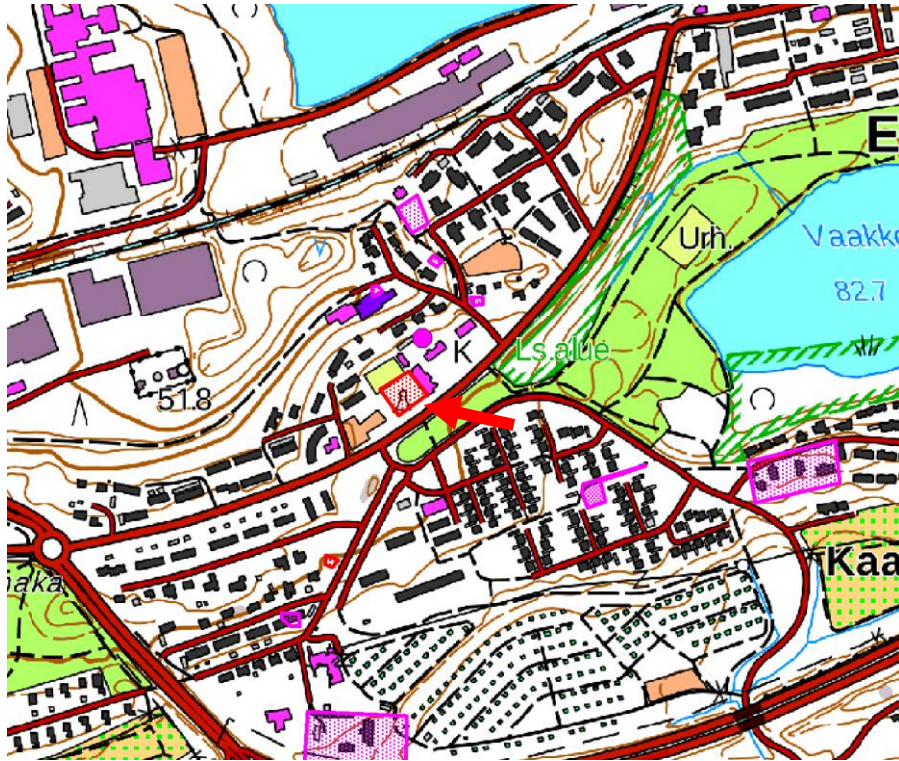
Lähde:

Juhani Saarenheimo 1974: "Vanhan Pirkkalan historia".

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-602-3-1
Nimi	-
Lisätietoja	seurakunnan kiinteistö

MK 1: 10 000

Harjun hautausmaa -kohteen sijainti korostettu nuolella

Nimi	Kalkku Mustavuori
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Rahola/Villilä
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	1000002010
Muinaisjäänöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	ammusvarastot maavallit suojahuoneet taistelukaivannot tulipesäkkeet yhdyshaudat

Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus 1917
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820450	X2-koordinaatti	6821650	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	2478870	Y2-koordinaatti	2479110	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	145	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6822647	P2-koordinaatti	6823433	P-keskipiste
I1-koordinaatti	318654	I2-koordinaatti	319174	I-keskipiste

Koordinaattiselite (alueen **ääripisteet**) Tampereen keskustasta 8 km W
Paikannustarkkuus (arvio) 0
Lyhyt kuvaus mj-tunnus 1000002010

Tutkimukset: Inventointi 2006, V. Adel

Raninen 2016: Kohteesta ei tullut uusia havaintoja

*KYY 199 : 45 Kukkojenkivenmäki
Sami Raninen*

Nimi	Kukkojenkivenmäki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pappila
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	837010020
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Tyyppin tarkenne	polttokenttäkalmistot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312

Peruskartan nimi

AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820334	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2492708	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821450	P2-koordinaatti	6821521	P-keskipiste	6821485
I1-koordinaatti	332811	I2-koordinaatti	332856	I-keskipiste	332834

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Merovingiaikaista kalmistoa on jäljellä puutarhassa ja talon alla.

Aiemmat löydöt

KM 5240:1-29

KM 5351:1-53

KM 6337:1-31

HM 1728

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 20

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 26

Tarkastus Lähdesmäki 2007

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Vuonna 1913 Huunalankatu 9:ssä talon nurkan alta paljastunutta merovingiaikaista kalmistoa on mahdollisesti jäljellä puutarhassa ja talon alla. Tutkitusta röykkiöstä A näkyy kaksi isoa kiveä. Kiviryhmä B on A:n lähellä, ja sen kolmen maakiven keskelle on tuotu täytemultaa niin, että kohde muodostaa kummun. Hackmanin karttaansa merkitsemä kiveys C näkyy hieman maan pinnalle Huunalankatu 11:n

talon takana. Sen sijaan Hackmanin kartassa oleva iso kukkoinkivi on räjäytetty eikä siitä ole mitään jäljellä.

Raninen 2016: tiiviisti rakennettua pientaloaluetta. Rakentamatonta pihaa jäljellä alueen länsireunassa. Ei uusia havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Lisätietoja

Kukkojenkivenmäen muinaisjäännösalueen tiedossa oleva rajaus sijoittuu Huunalankatu 9:n ja 11:n tonteille. Pirkanmaan maakuntamuseo teki 29.8.2007 tarkastuksen Huunalankatu 13:n tontille rakennuksen purkamislupahakemuksen johdosta. Ks. tarkastuskertomus Ulla Lähdesmäki 2007. Kyseinen tontti rajautuu muinaisjäännösalueen välittömään läheisyyteen. Tarkastuksen perusteella numeron 13 tontilla ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-28-5592-10

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-11

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-12

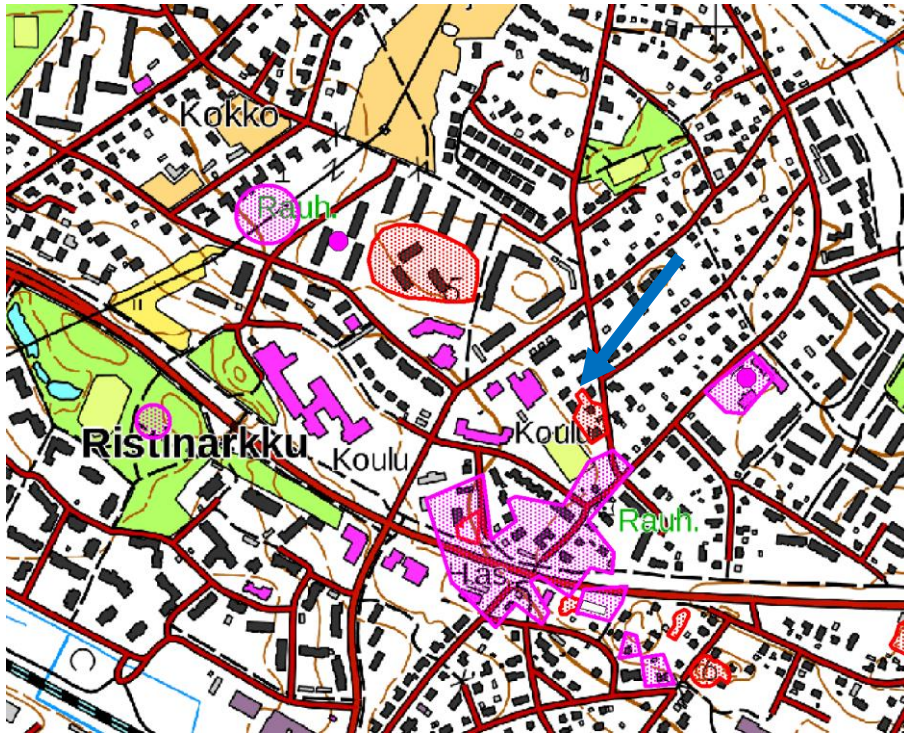
Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-13

Nimi -

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Kukkojenkivenmäki-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 46 Linna Sami Raninen

Nimi	Linna
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti/Pappila
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	837010018
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Tyyppin tarkenne	röykkiöt
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	3
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820522	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2492481	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	104	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821636	P2-koordinaatti	6821738	P-keskipiste	6821688
I1-koordinaatti	332539	I2-koordinaatti	332685	I-keskipiste	332613

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on ollut 5 erilaista kiveystä ja røykkiötä. Niistä on jäljellä 3. Tutkitut rakenteet ovat ainakin osin rautakautisia ja liittyvät asuinpaikkakerrostumaan.

Aiemmat löydöt

KM 18440 Asuinpaikkalöytö

KM 18811 Asuinpaikkalöytöjä

Tutkimukset

1971 Jouko Rätty inventointi, kohde 24

1971 Jouko Rätty kaivaus

1972 Jouko Rätty tarkastus

1994 Teija Nurminen inventointi, kohde 18

2011 Kirsi Luoto valvonta

2016 Raninen, inventointi

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee noin 4,6 kilometriä itäkaakkoon Tampereen Tuomiokirkosta, itä-Tampereella, Takahuhdin kaupunginosassa. Alue on nykyään kerrostaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Röykkiöt, kolme kiven- ja maansekaista röykkiötä sijaitsevat entisen Linnan talon maalla, nykyisin kolmen kerrostalon pihassa Takahuhdinkatu 75:ssä, itä-Tampereella. Paikalla on alun perin ollut viisi rakenteeltaan erilaista kiveystä ja röykkiötä. Niistä on kaivettu funktioltaan epäselvät röykkiöt I, IV ja V, jotka ovat ainakin osittain rautakautisia ja liittyvät asuinpaikkakerrostumaan. Röykkiön I viereen on rakennettu As Oy Haukkakartanon A-talo, jonka rakennustyöt ovat rikkoneet röykkiön II nurkkaa. Vuonna 1994 ovat röykkiöt I ja II olleet hyväkuntoisia, samoin röykkiö III A- ja C- talojen välissä nurmikolla.

Röykkiöitä IV ja V ei ole enää havaittu vuoden 1972 tarkastuksessa.

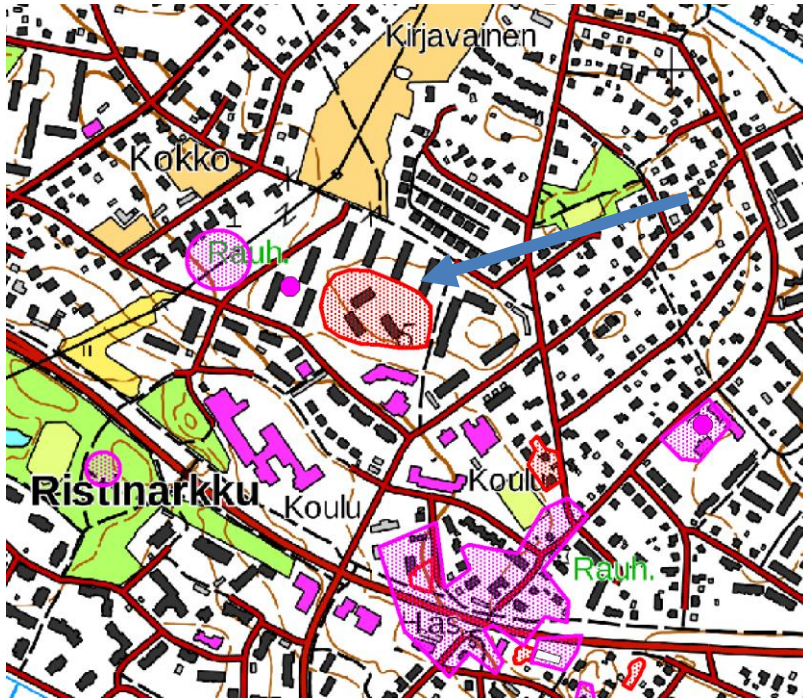
Raninen 2016: röykkiöt I, II ja III yhä hyväkuntoisia.

Luokitusehdotus

Rauhoitusluokka 2.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-28-5586-5
Nimi	-

MK 1: 10 000

Linna-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE MIESMÄENPUISTO

Nimi	Miesmäenpuisto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pohtola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	taistelukaivannot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	Ensimmäinen maailmansota
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6826948	P2-koordinaatti	6826988	P-keskipiste	6826981
I1-koordinaatti	323133	I2-koordinaatti	323202	I-keskipiste	323149

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Juoksuhaudaa, osa 1. ms. aikaisia venäläisiä linnoituslaitteita Länsi-Tampereella.

Tutkimukset

Jussila & Tiainen, inventointi 2015

Inventointi Raninen

Sijainti ja maasto

Puistoaluetta.

Kohteen kuvaus

Huonokuntoista juoksuhautaa.

Raninen 2016: ei maastokäyntiä, koska kohde vastikään inventoitu (Jussila & Tiainen 2015).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-609-1-1

Nimi -

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Tampere Miesmäenpuisto -kohde punainen alue karttaotteen keskellä osoitettu sinisellä nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 67 : 02 (KYY kulttuuriympäristöyksikkö) Kalmiston mäki. E Vadim Adel 18.05.2010

Nimi	Pappulanmäki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Ristinarkku/Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	837010021
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Tyyppin tarkenne	polttokenttäkalmistot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820000	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2492890	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821129	P2-koordinaatti	6821169	P-keskipiste	6821149
I1-koordinaatti	332967	I2-koordinaatti	333018	I-keskipiste	332993

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on osittain tuhoutunut polttokenttäkalmisto.

Aiemmat löydöt

KM 14577

KM 18817:1-2

Tutkimukset

Inventointi Teija Nurminen, Ulla Rajala 1994, kohde 21

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 27

Vadim Adel, koekaivaus 2010

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

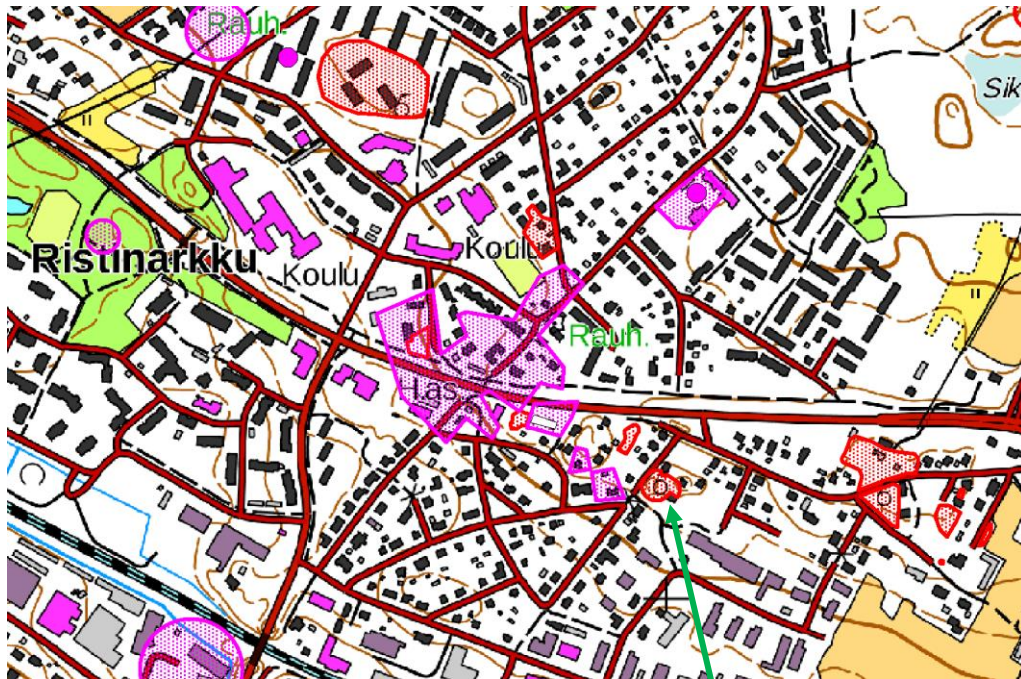
Kohteen kuvaus

Mäkialueella Isonmäenkatu 11:n itäpuolella on osittain tuhoutunut polttokenttäkalmisto. Paksun ruohonturpeen alta oli tunnistettavissa joitakin isoja kiviä. Mäen päällä olevan kallionpaljastuman kuopat ovat luontaisia ts. kyseessä ei ole rautakautinen kuppikivi.

Raninen 2016: kohde koskematon. Ei muita havaintoja.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-15-5000-1
Nimi	-
Lisätietoja	
	837-15-5000-20
Kiinteistötunnus	
Nimi	-
Lisätietoja	

MK 1: 10 000

Pappulanmäki-kohde korostettu nuolella
Pohjakartta: Maanmittauslaitos

*KYY 199 : 44 Veijankuja Sami
Raninen*

Nimi	Veijankuja
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Ristinarkku/Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	837010022
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Tyypin tarkenne	polttokenttäkalmistot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820052	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2493170	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821046	P2-koordinaatti	6821215	P-keskipiste	6821179
I1-koordinaatti	333231	I2-koordinaatti	333429	I-keskipiste	333282

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Pääasiassa viikinkiaikainen polttokenttäkalmisto sijaitsee piha-alueilla.

Aiemmat löydöt

KM 2536:361

KM 2635:492

KM 2986:4

KM 3150:1

KM 5351:54

KM 6066:1-3

KM 18819

KM 23314:1-118

KM 24415:1-72, :76

HM 185:1-3

SatM 10150

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 22

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 28

Koekaivaus Museovirasto/A. Karivieri 1986 (eri kohdissa)

Koekaivaus Museovirasto/Vanhatalo 2005

2012 Valvonta (Veijanmäenkadun kaakkoispuolella, rajauksen vieressä), U. Lähdesmäki

Koekaivaus Museovirasto/S. Vanhatalo 2015 (itäosassa Veijanmäenkadun eteläpuolella)

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta Takahuhdin vanhan kylämän itäpuolella.

Kohteen kuvaus

Pääasiassa viikinkiaikainen polttokenttäkalmisto sijaitsee piha-alueella Veijankujan, Aitolahdentien ja Veijanmäenkadun ympäristössä. Tutkimusten mukaan ei kalmisto välttämättä ole yhtenäinen, ja siihen kuuluvia osia saattaa löytyä laajemmaltakin alueelta. Veijanmäenkadun pohjoispuoliset alueet kuuluvat luokkaan I, eteläpuoliset luokkaan II. Veijanmäenkadun pohjoispuolella on paikoitellen näkyvissä kalmistoon kuuluvia kiviä, samoin Veijanmäenkadun ja Ala-Heikkilänkadun kulmassa sekä Kässälän talon kaakkoispuolella. Lähialueelle on rakennettu runsaasti pikkuteitä, joita ei näy nyk. peruskartalla.

Kiinteän muinaisjäännöksen itäisellä osa-alueella tehtiin koekaivaukset vuonna 2015 (kiinteistöt 837-15-4996-3 ja 837-15-4996-4). Tutkituilla alueilla ei tavattu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Muinaisjäännösalueen rajausta muutettiin tuloksen perustella siten, että pienialainen kiinteän muinaisjäännöksen rajausta säilyy edelleen kiinteistön 837-15-499-3 lounaisreunassa (miekan ja keihäänkärjen löytöpaikka 1900-luvun alussa).

Raninen 2016: ei uusia havaintoja muinaisjäännöksestä. Alue koskematon.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-15-499-3

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4995-2

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4996-8

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4997-15

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4997-18

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4998-1

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-9903-0

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-48

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-49

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4997-18

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4998-1

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-9903-0

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-48

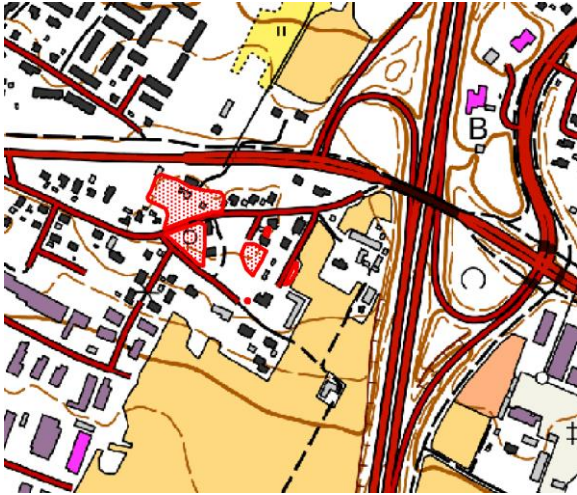
Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-49

Nimi -

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Karttaotteessa kuvattu Siiri-tietokannan mukainen aluerajaus 22.12.2016 (poikkeaa muinaisjäännösrekisterin rajauksesta)

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE VEIJANMÄENKATU

Nimi	Veijanmäenkatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	
Kaupunginosa	Takahuhti
Muinaisjäännöstunnus	1000022955
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821191	P2-koordinaatti	6821230	P-keskipiste	6821211
I1-koordinaatti	332936	I2-koordinaatti	332964	I-keskipiste	332950

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Löytöjen ja havaintojen perusteella kyseessä on rautakautisen asuinpaikan ja muinaispellon jäännös.

Tutkimukset

Hannu Poutiainen & Jasse Tiilikkala 2013 inventointi

Koekaivaus 2014 Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen

Koekaivaus Nyman 2016

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Tampereen asemalta 4,9 km itään, osoitteessa Veijanmäenkatu 4. Kiinteä muinaisjäännös sijaitsee 1920–30-luvulla rakennetun asunnon pihapiirissä, joka kasvaa mäntyjä ja niukkaa matalaa aluskasvillisuutta. Kohteen eteläosa on reheväkasvuisempaa piha-aluetta. Ympärillä on eri-ikäistä omakotiasutusta ja katuverkostoa.

Kohteen kuvaus

Osoitteessa Veijanmäenkatu 4 sijaitsevalle tontille tehdyssä tarkkuusinventaoinnissa havaittiin kahdessa koekuopassa rautakautista keramiikkaa. Toisessa kuopista oli lisäksi havaittavissa jäänteitä kulttuurikerroksesta tai ristikynnöstä. Vuonna 2014 tehdyn koekaivauksen löytöjen perusteella kohde on rautakautinen asuinpaikka ja muinaispellon jäännös. Paikalta on löydetty mm. rautakautista keramiikkaa ja palanutta luuta, kulttuurikerrosta ja ristiinkynnön jälkiä. Kiinteät jäännökset ovat tulleet esille nuorempaan historialliseen aikaan ajoittuvan peltokerroksen alta. Rautakautisia kulttuurikerroksia ja muinaispellon jälkiä ei ole poistettu koekaivauksissa.

Toukokuun 2016 koekaivauksessa (Jan-Erik Nyman) ei muinaisjäännösaluearajauksen länsi- ja eteläpuolelta löydetty merkkejä säilyneestä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Raninen 2016: ei uusia havaintoja.

Rajausperusteet

Tarkkuusinventaoinnin ja koekaivauksen löydöt (kulttuurikerrokset, ristiinkynnös jäljet, rautakaudelle ajoittuvat esinelöydöt).

Luokitusehdotus

Kohde on toistaiseksi ainoa rautakautinen muinaispellon jäännös Tampereella ja harvinainen koko maakunnan mittapuussa. Rautakautiset asuinpaikat ovat niin ikään vähälukuisia maakunnassa. Kohteella on valtakunnallista merkitystä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

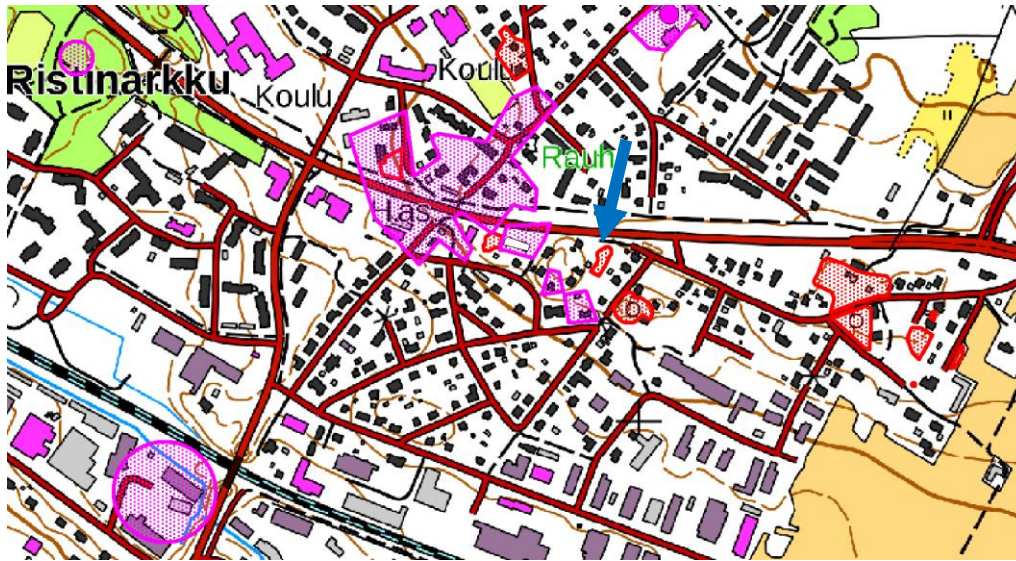
Tontilla on vireillä asemakaavan muutoshanke (2015).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-589-3-27

Nimi -

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Veijänmäenkatu-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

UUDET KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET JA PÄIVITETYT (kohteet 9-16)

9

TAMPERE KALKKU MUSTAVUORI LASKETTELURINNE

*KYY 199 : 49 Kalkku Mustavuori
laskettelurinne, juoksuhaudaa Sami Raninen*

Nimi	Kalkku Mustavuori laskettelurinne
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	taistelukaivannot

Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1914 – 1918
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212306
Peruskartan nimi	YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	120	Z2-koordinaatti	130	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822554	P2-koordinaatti	6822593	P-keskipiste	6822589
I1-koordinaatti	319068	I2-koordinaatti	319161	I-keskipiste	319098

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Kaksi katkelmaa juoksuhaudoista. Liittyvät kohteeseen Kalkku Mustavuori. Osa 1. maailmansodan aikaisia venäläisiä linnoituslaitteita Länsi-Tampereella.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi

Sijainti ja maasto

Jyrkkää metsäistä rinnettä Mustavuoren laskettelurinteen ja vanhan hiekanottoalueen välissä.

Kohteen kuvaus

Kaksi hyväkuntoista katkelmaa juoksuhaudoista.

Toinen länsi – itä-suuntainen, noin 70 metriä pitkä. Toinen pohjois – etelä-suuntainen, noin 30 metriä pitkä.

Haudat osittain tuhoutuneet hiekanotossa (kohteen itäpuolella) ja laskettelurinteen rakentamisessa tai aikaisemmassa maankäytössä (länsipuolella).

Juoksuhaudat voidaan liittää osaksi kohdetta Kalkku Mustavuori.

Lisätietoja

Tampereen kaupunkimittausyksikön ilmoittamia ja mittaamia.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-602-1-116

Nimi -

Lisätietoja

Kalkku Mustavuori laskettelurinne -kohde ympäröity soikiolla.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 57 Kaarilan rakuunatorpan autioitunut paikka, kuvattu Raholankadulta. Sami Raninen

Nimi	Kaarilan rakuunatorppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Rahola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	torpat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823130	P2-koordinaatti	6823147	P-keskipiste	6823138
I1-koordinaatti	321994	I2-koordinaatti	322012	I-keskipiste	322003

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä
Lyhyt kuvaus Autioitunut rakuunatorpan paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Pieni puisto Raholankadun länsipuolella pientaloalueella. Puisto ei vaikuta intensiivisesti hoidetulta tai muokatulta.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1767 isojakokartassa kuvattu rakuunatorpan paikka. Kohde voidaan lähinnä tiestön perusteella asemoida tarkasti vuoden 1946 ilmakehuun ja siitä edelleen peruskartalle.

Rakuunatorppa on sijainnut nykyisen Nokiantien paikkeilla kulkeneelta maantieltä Raholan kartanolle johtaneen sivutien varressa. Sivutie on 1960/70-luvulla suoritettu nykyiseksi Raholankaduksi, joka yhä kulkee torpanpaikan itäpuolelta. Puistoalue nousee pengermäisesti katulinjan yläpuolelle ja niiden välissä on maaleikkaus. Metsittyneen alueen itäosaan on saatettu siirtää maata kadunrakennuksen yhteydessä.

Vanhimmissa ilmakehuissa (1946 ja 1956) torpanpaikka sisältyy käytössä olevaan peltoon tai kasvimaahan. Viimeistään 1960/70-luvulta lähtien paikka on jäänyt käytöstä ja metsittynyt. Torpanpaikan halki kulkee kinttupolku Raholankadulta länteen, kadulta katsottuna noin 40 metrin päässä sijaitsevien pientalojen takapihoille.

Torpanpaikka ei autioitumisensa jälkeen vaikuta olleen muunlaisen maankäytön kuin viljelyn piirissä, ehkä lukuun ottamatta itäosaansa, johon Raholankadun rakentaminen on voinut vaikuttaa. Kohteella on siten selvää arkeologista potentiaalia.

Kohteen laajuus

Noin 170 neliometriä.

Rajausperusteet

isojakokartassa kuvattu rakuunatorpanpaikka.

Luokitusehdotus

2

Lisätietoja

Noin 80 metriä kohteesta lounaaseen on isojakokartan mukaan sijainnut Raholan rakuunatorppa saman kartanolle johtavan tien varressa. Tämän rakuunatorpan paikalla sijaitsee nykyisin rivitalo osoitteessa Majurinkatu 1 – 3, joten se on katsottava tuhoutuneeksi.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

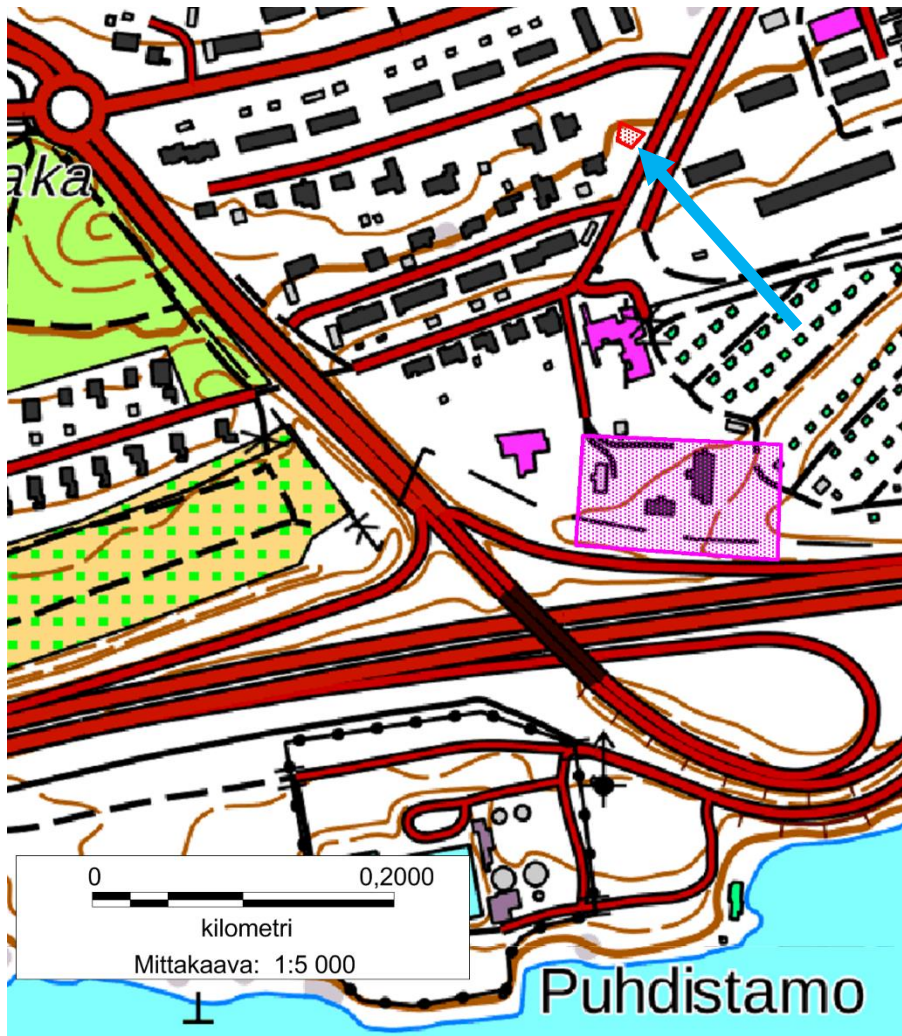
H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-233-9903-0

Nimi Raholan puistot

Lisätietoja

Kaarilan rakuunatorppa -kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 86 Lukonlahdentien tervahauta Sami Raninen

Nimi	Lukonlahdentie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Hervanta
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne	tervahaudat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 127	P2-koordinaatti 130	P-keskipiste 6817729
I1-koordinaatti 6817729	I2-koordinaatti 330251	I-keskipiste 330251

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio) +-5 metriä
Lyhyt kuvaus Rännityyppinen tervahauta (tervaränni) loivassa mäntykangasrinteessä.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Sijaintipaikka on metsässä loivalla, itään/kaakkoon viettävällä mäntykangasrinteellä noin 30 metriä Lukonlahdentiestä pohjoiseen. Särkijärven rantaan on matkaa runsaat sata metriä.

Kohteen kuvaus

Tervaränniksi eli rännityyppiseksi tervahaudaksi tulkittu kourumainen kaivanto.

Kaivanto on noin kolme metriä pitkä ja yläosastaan noin 1,5 metriä leveä. Syvyys on noin 60 – 90 cm. Poikkileikkaus muistuttaa v-kirjainta. Eteläpuolella erottuu vähäistä maavallia. Kaivannon keskelle tehdyssä lapionpistossa havaittiin humuskerroksen alla hieman hiiltä ruosteepunaisen hiekan seassa.

Ehdotus suoja-alueeksi

2 metriä kaikkiin suuntiin kaivannon reunoista.

Luokitusehdotus

Kiinteä muinaisjäänös, luokka 2.

Muut havainnot

Noin 20 cm syvä lapionpisto kaivannon keskiosaan: paksu musta humuskerros, jonka alla ruosteenväristä hiekkaa ja hieman hiiltynyttä puuta.

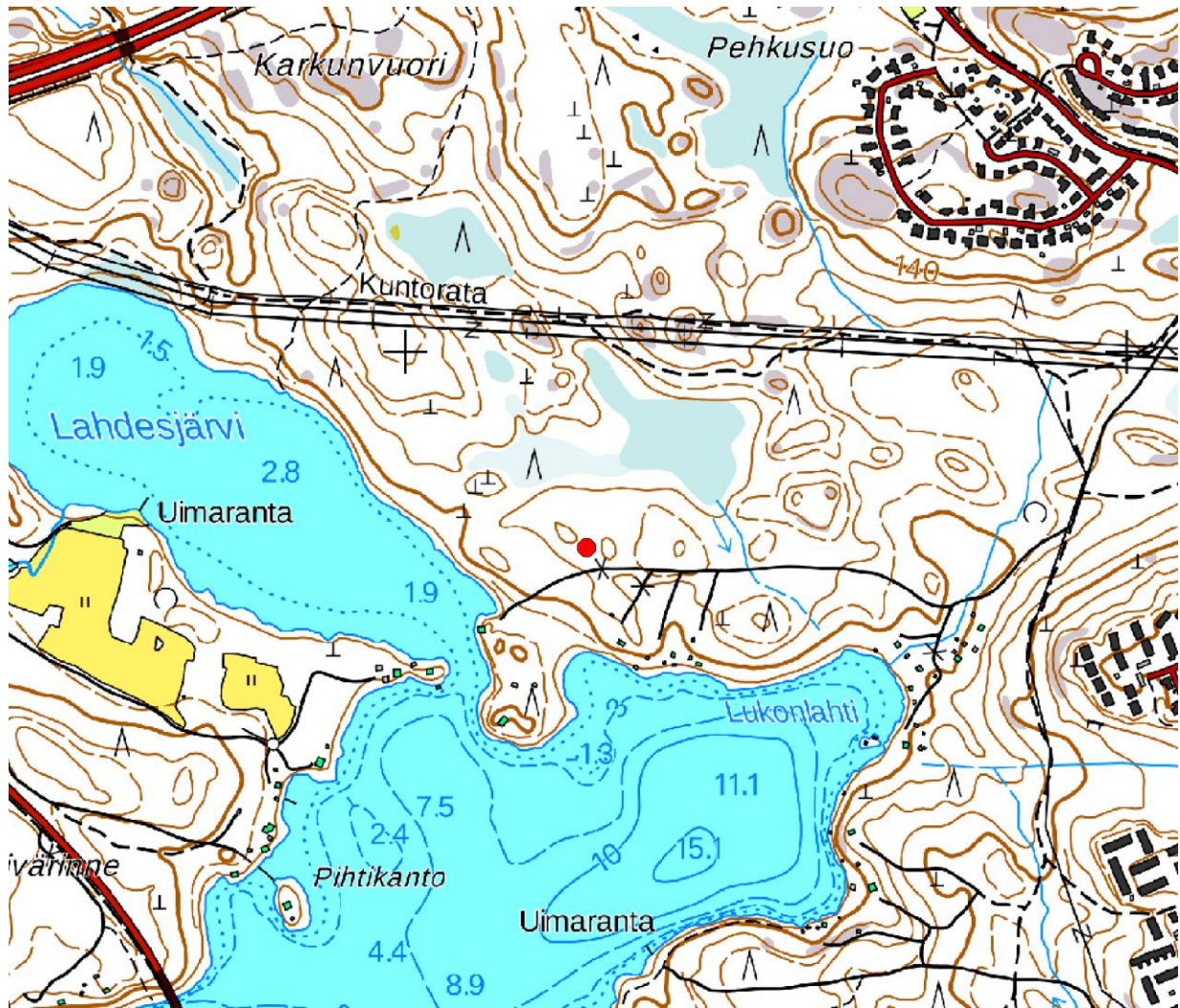
Lisätietoja

Paikkatietoikkuna-palveluun sisältyvän ”Tampereen ja Pirkkalan historialliset nimet” –karttatason mukaan tervarännin sijaintipaikasta satakunta metriä luoteeseen sijaitseva kosteikko on joskus tunnettu nimellä Tervavalkama. Tampereen kaupungin virastokartassa Tervasvalkama-nimi puolestaan näyttää viittaavan Lahdesjärven pienvenerantaan noin puoli kilometriä tervarännistä luoteeseen.

Sijaintipaikka on vanhaa Messukylän jakokunnan takamaametsää alueella, joka pysyi asumattomana 1900-luvulle saakka. Messukylän pitäjänkartassa (1906 – 07) paikka sijaitsee Hallilan talon metsäpalstalla.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-581-3-13
Nimi	Vihinpelto
Lisätietoja	Metsäkiinteistö Lukonlahdentien varrella lähellä Lahdes- ja Särkijärveä.

MK 1: 10 000

Lukonlahdentie-kohte punainen pistemerkitä kartan keskellä.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 80 Mustalammin juoksuhaudausmaa. Sami Raninen

Nimi	Mustalammi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyyppin tarkenne	taistelukaivannot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1916–1917

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822246	P2-koordinaatti	6822277	P-keskipiste	6822259
I1-koordinaatti	318739	I2-koordinaatti	318848	I-keskipiste	318790

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Juoksuhaudaa, osa 1. ms. aikaisia venäläisiä linnoituslaitteita Länsi-Tampereella.

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 2016

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Metsää Nokiantien ja Porintien välissä

Kohteen kuvaus

Satakunta metriä hyväkuntoista juoksuhaudaa. Tarkastettu 2016 (V. Adel).

Raninen 2016: kohdetta valokuvattu.

Lisätietoja

Kaupunkimittausyksikön mittaama ja ilmoittama kohde.

Kiinteistöt

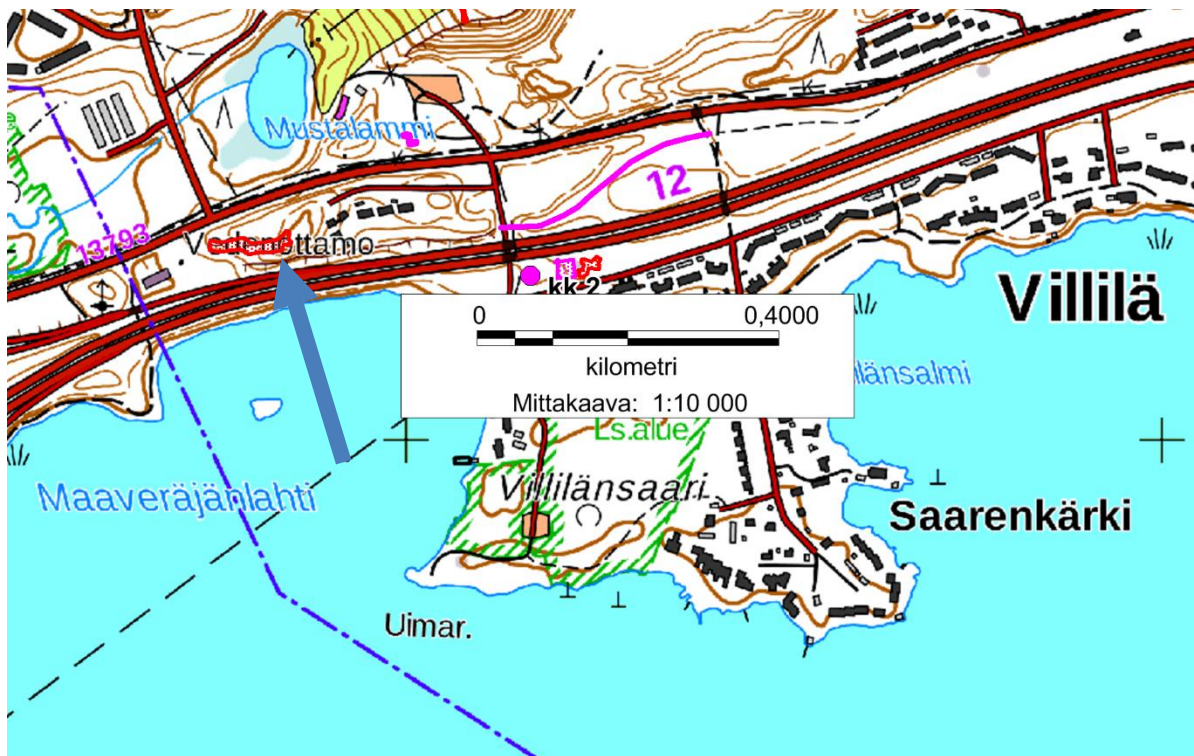
Kiinteistötunnus 837-228-3615-1
Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-604-1-217

Nimi -

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Mustalammi-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 4 Pyynikin tulitikkutehtaan raunio. Matias Laine

Nimi	Pyynikin tulitikkutehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pyynikki
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika

Selkeä ajoitus	1856 – noin 1905
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821831	P2-koordinaatti 6821853	P-keskipiste 6821842
I1-koordinaatti 326088	I2-koordinaatti 326131	I-keskipiste 326110

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi

Sijainti ja maasto

Atlaspuiston osa Pyhäjärven rannalla, lähellä Jalkasaarta, Pyynikin uimarannan itäpuolella. Sijaintipaikka on lyhyt ja leveä niemi, jolla ei ole nimeä peruskartassa.

Kohteen kuvaus

Pyynikin tulitikkutehdas oli Tampereen toiseksi vanhin ja aikanaan Suomen merkittävin tulitikkutehdas. Alkujaan paikalla toimi v. 1856 perustettu piipputehdas, mutta tulitikkujen valmistus alkoi jo vuotta myöhemmin. Laajimmillaan tehdas oli 1880-luvun puolivälissä, jolloin se oli 150 työntekijänsä voimin Tampereen suurimpia tehtaita. Siellä valmistettiin silloin lähes puolet Suomen koko tulitikkutuotannosta. Tehdas lopetettiin 1900-luvun alussa ja sen rakennukset purettiin (Rasila 1984: 103, 104).

Atlaspuistossa Pyhäjärven rannalla on näkyvä suorakaiteen muotoinen, länsi – itä-suuntainen betoninen tasanne, jonka laajuus on noin 17,5 x 8 metriä. Se erottuu jo vuoden 1946 ilmakuvassa ja lienee tulitikkutehtaan jäännös. Historiallisista valokuvista on pääteltävissä, että tulitikkutehtaan tuotantorakennus on sijainnut tasanteen kohdalla, joskin se ollut tasannetta laajempi. Tasanne lienee siis vain yhden huonetilan lattiarakenne. Historialliset valokuvat (esim. HM 1381: 158, Siiri-tietokanta) osoittavat, että kivisessä tai tiilisessä tehdasrakennuksessa on viimeistään 1880-luvulla ollut kolme kerrosta ja sen itäpäässä on ollut rakennuksen rungosta erkaneva savupiippu ja siihen liittyvä tiilirakennelma.

Betonitasanteen koillisosan päällä sijaitsee kaksi pienempää, pitkälle maatonutta hirsilavaa, jotka voivat olla tasannetta nuorempia.

Tehdasalueella on valokuvista päätellen ollut myös huvilamainen asuinrakennus sekä puurakennuksia, todennäköisesti makasiineja. Nämä ovat sijainneet tehtaasta länteen ja pohjoiseen. Niiden mahdollisten jäännösten kulttuuriperintöarvo ei liene suuri.

Rajausperusteet

Arvioitu tehdasrakennuksen rungon laajuus plus 5 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

Rajaukseen on sisällytetty joka suuntaan 5 metrin suoja-alue karkeasti arvioidulle tehtaan laajuudelle.

Lähistön kohteet

Pyynikki

Lisätietoja

Noin 45 metriä betonitasanteesta länsilounaaseen sijaitsee noin 3,5 metriä pitkä rantamuuri, jonka kohdalla järvenranta vetäytyy hieman pohjoiseen. Suora, länsi-itä-suuntainen rantamuuri on koottu isoista, halkaisijaltaan jopa yli metrin mittaisista lohkeista, joita on kahdessa kerroksessa. Rantamuurin pituus on noin neljä metriä ja noin metrin verran siitä pohjoiseen on tasaista maata. Rantamuuri voi liittyä aivan rannassa sijainneeseen puurakennukseen, joka erottuu tehdasta esittävässä vanhoissa valokuvissa ja vaikuttaa makasiinilta. Rantamuuri ei liity välittömästi tehtaan tuotantoprosessiin eikä sikäli liene kiinteä muinaisjäännös. Sen keskikoordinaatti on noin p 6 821 822 i 326 062.

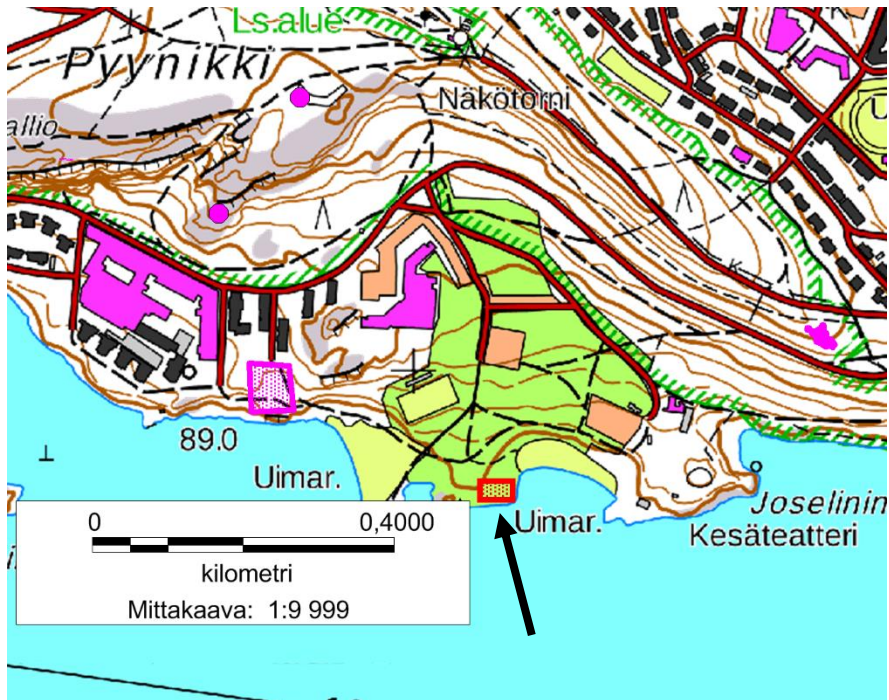
Läheisellä Jalkasaarella sijaitsee betoniportaita ja teräsbetonirakenteiden jäännöksiä. Ne lienevät ainakin osittain peräisin 1900-luvun puolivälissä toimineesta vesikelkkamäestä.

Lähde:

Viljo Rasila 1984. Tampereen historia II. 1840-luvulta vuoteen 1905. Tampereen kaupunki.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	839-599-1-0
Nimi	Tammerkoski
Maanomistaja	Tampereen kaupunki
Osoite	
Lisätietoja	Pispalan pulteriaidan SE-puolista aluetta.

Pyynikin tulitikkutehdas -kohde korostettu nuolella
Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Ks. kohde 40

TAMPERE TAKAHUHTI RISTINARKKU

KYY 199 : 66 Turtola (Messukylä) – kylätontin autioitunut osa. Sami Raninen

Nimi	Turtola (Messukylä)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Turtola
Muinaisjäännöstunnus	1000019047
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös / muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus	keskiaikainen uusi aika
Selkeä ajoitus	1400–1900-luvut
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6822907	X2-koordinaatti	6823139	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	3331476	Y2-koordinaatti	3331776	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	97	Z2-koordinaatti	100	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6820139	P2-koordinaatti	6820139	P-keskipiste	6823022
I1-koordinaatti	331556	I2-koordinaatti	331556	I-keskipiste	3331626

Kiinteän muinaisjäännösalueen alueen koordinaatit ovat:

P1: 6 820 108 P2: 6 820 186

I1: 331 595 I2: 331 669

keskikoordinaatti P 6 820 147 I 331 632

Koordinaattiselite	Kylätontin ääripisteet (YKJ) 1600-luvun kartan asemoinnin perusteella.
Paikannustarkkuus (arvio)	+/- 20 m
Lyhyt kuvaus	Vuoden 1693 kartan perusteella paikannettu kylätontti. Nykyisin osittain rakentamisen tai tierakentamisen tuhoama, mutta kylätonttiin sisältyy myös autoitunut osa ja perinteisen rakennuskannan piirissä olevia osia, joilla on arkeologista potentiaalia.

Aiemmat löydöt

KM 38860, tarkastuslöydöt 2011

KM 39132, koekaivauslöydöt 2011

Tutkimukset

Tarkastus V. Adel 2011

Koe- ja pelastuskaivaus, H. Poutiainen 2011

Raninen, inventointi 2016

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Tampereen Turtolan kaupunginosassa, noin 3,5 km pitkän, kahden samansuuntaisen ojan välissä kulkevan harjun keskiosassa, sen pohjoisreunalla, lidesjärven rannasta 0,7 km kaakkoon, Messukylän kirkosta 0,7 km lounaaseen, Messukylän keskiaikaisesta kivikirkosta 0,6 km etelälounaaseen. Harjun pohjoispuoleisessa kosteassa notkossa oleva Mutaoja laskee, lidesjärveen. Harjun eteläpuoleinen Vihioja virtaa Haiharan Isolammesta Pyhäjärveen.

Välittömästi kylätontin länsipuolella kulkee Hervannan valtavyäly. Kylätontin koillisosan kautta kulkee Sotilaankatu, jonka kohdalla ja pohjoispuolella maasto laskee melko jyrkästi pohjoiseen. Kylätontin lounaisosassa on 3–4 m korkea mäki, muuten alue on melko tasaista.

Kohteen kuvaus

Messukylä ("Messakyla", "Messukyle", "Messoby" tai "Messuby") mainitaan arkistolähteissä vuodesta 1439 alkaen. Vanhimman maakirjan mukaan (1540) siihen kuului 26 taloa (Suvanto 2001: 564). Kylän päätontti eli kyläkeskus on paikannettu Olof Mörtin v. 1693 laatiman kartan perusteella, jonka mukaan kyseisellä tonttimalla sijaitsi 15 taloa. Noin 200 m etelään sijaitsi toinen, pienempi tonttimaa, jolla oli 1600-luvun lopussa kolme taloa (Mört 1693; Suvanto 1988: 206). Suvannon (1988: 206–207) mukaan kylä on sijainnut samalla paikalla jo keskiajalla.

ADEL 2011:

Kylätontti on pääosin autoitunut. Sen lounaisosassa sijaitsee kuitenkin yhä yksi kylän kantatiloista, Penttilä (tontti nro 837–53–5415–12). Kylätontin länsireunalla on kolme pienialaista pientalotonttia. Näiden talojen itäpuolella, Penttilän pihapiirin pohjoispuolella on mäntyvaltaista metsää kasvava mäki. Sen itäpuolella oleva alue, kylätontin keskiosa, johon v. 2011 tarkastus kohdistui, on yhtä pientä ulkorakennusta lukuunottamatta rakentamatonta ja melko tasaista (tontin 12 itäreuna sekä tontit nro 18 ja 19). Tontilla 19 sijaitsee puutarhamyymälä kasvihuoneineen. Säälänkadun itä- ja Sotilaankadun eteläpuolella on rakentamatonta viheraluetta (heinikköä, lehtipuita). Kokinmäenkadun linjaus noudattaa jo v. 1693 kartassa olevaa tielinjaa. Säälänkatu liittyy pohjoisessa Sotilaankatuun. Viimeksi mainitun ja Kokinmäenkadun välissä on viheralue, jonka kautta kulkee samansuuntainen kevyen liikenteen väylä. Kylätontin koillisosaan on rakennettu useita moderneja, 2-kerroksisia asuinrakennuksia. Alueen koilliskulmassa on kuitenkin myös rakentamatonta aluetta jonkin verran (tontin 837–53–5428–3 eteläosa).

Kylätontin keskiosassa oleva tontti 837–53–5415–18 (os. Kokinmäenkatu 1) on 1950-luvun peruskartan ja ilmakuvan perusteella ollut rakentamaton viimeistään 1950-luvulta lähtien. Ainakin osa alueesta on merkitty autoituneeksi jo v. 1693 karttaan (tontti nro 56). Messukylässä oli siihen aikaan jo neljä autoitunutta talotonttia (Suvanto 1988: 207). Vuoden 1946 ilmakuvassa nykyisen tontin 837–53–5415–18 koillisosassa näkyy yksi rakennus, joka todennäköisesti kuului pääosin tontin koillispuolella sijainneeseen tilakeskukseen. V. 1956 ilmakuvassa ko. rakennuksen kohdalla ja sen eteläpuolella on rakentamatonta joutomaata, muuten alue on peltoa. 1950-luvun peruskartassa koko tontti on peltoa. Viime vuosina tontilla nro 18 on varastoitu multaa.

Kesällä 2011 tontilla 837–53–5415–18 oli aloitettu rakennustyöt. Tarkastushetkellä 9.8.2011 suurin osa tontista oli n. 0,5 m sorakerroksen peitossa. Tontin pohjoisreunaan oli tehty n. 1 m syvä kaivanto, johon rakennettu n. 30 m x 10 m kokoisen rakennuksen betoniperustukset. Tontin kulmiin oli kaivettu kaksi

syvää ja laaja-alaista kuoppaa vesihuoltoliittymiä varten. Hankkeen suunnittelijan ja urakoitsijan mukaan koko alueelta oli lisäksi kuorittu multaa. Tontin länsireunalla oli tarkastushetkellä suurikokoisia multakasoja.

Havainnot kiinteästä muinaisjäännöksestä tehtiin ko. perustuskaivannon etelä- ja itäreunassa sekä tontin kaakkoiskulmassa. Kaivannon profiileissa todettiin täyttösoran alla n. 40–50 cm paksu ruskeanharmaa, savipitoinen (paikoin hiekkansekainen) multakerros, joka sisältää melko runsaasti historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä: tiiltä, palanutta savea, luuta, lasia, punasavikeramiikkaa, fajanssia, hiiltä, lahonnutta puuta. Lisäksi monin paikoin näkyi nokimaaläikkiä ja palaneita kiviä. Selkein rakenne – tulisijan jäännös (kiukaan pohja?) havaittiin kaivannon eteläseinämässä, n. 10–15 m kaivannon kaakkoiskulmasta länteen. Rakenne koostui palaneista kivistä, joiden väleissä oli nokimaata ja palanutta savea. Kulttuurikerroksen alla todettiin vaaleanharmaa/kellertävä pohjasavi tai -hiesu. Tontin kulmassa olevan kuopan luoteisseinässä todettiin noin metrin matkalla n. 10–20 cm paksu palomaa- ja hiilikerros. Multakasoissa tontin länsireunalla ja niiden lähiympäristössä myös näkyi historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä.

RANINEN 2016:

Paikalla suoritettu pelastuskaivaus 2011 (Poutiainen & Rostedt), jossa tutkittu yllä mainittuun rakennustyöhön liittyvä osa kylätontista.

Kylätontin autoitunutta osaa on kohdeltava kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kyseessä on kylätontin länsiosassa sijaitseva 0,4 hehtaarin laajuinen alue. Länsi-, etelä- ja itä-suunnissa alueen reunoissa on noin 18 metrin leveydeltä nurmikkoa, muuten alue on heinittynyttä vanhaa peltoa. Aluetta reunustaa pohjoisessa Sotilaankadun eteläpuolisen kevyen liikenteen väylän viereinen tieoja, jonka reunoissa ei lokakuussa 2016 havaittu mitään arkeologisesti huomionarvoista.

Kiinteän muinaisjäännösalueen alueen koordinaatit ovat:

P1: 6 820 108 P2: 6 820 186

I1: 331 595 I2: 331 669

keskikoordinaatti P 6 820 147 I 331 632

Kiinteän muinaisjäännösalueen luoteiskulmassa lähellä Sotilaankatua on maapenger ja sen päällä kiinteä mainosteline.

Muilta osin kylätonttia on kohdeltava **muuna arkeologisena kulttuuriperintökohteena**, pois lukien rakentamisen selvästi tuhoamat tai jo tutkitut osat (ks. karttaote).

Havaintomahdollisuudet

Tarkastushetkellä (2011) suhteellisen hyvät kaivantojen seinämissä.

Kohteen laajuus

Noin 300 m x 90–170 m.

Rajausperusteet

Adel 2011: Historiallinen kartta-analyysi (1600-luvun kartan asemointi, tarkkuus noin +/- 20 m).

Luokitusehdotus

2011:

Autioituneelta/rakentamattomalta osalta: luokka 2. Historiallisen kartta-aineiston perusteella paikannettu, osittain tuhoutunut kylätontti, joka mainitaan 1500-luvun maakirjoissa. Kohteen tarkempi rajaus, vanhimpien kulttuurikerrosten tai rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (inventointia ja koekaivauksia).

Edelleen asuinkäytössä olevilta osin: muu kulttuuriperintökohde, jonka alueella todennäköisesti sijaitsee MML:n suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Niiden paikantaminen, arvon selvittäminen sekä kylätontin tarkempi rajaus ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (inventointia ja koekaivauksia).

Tuhoutuneilta osin (ainakin Sotilaankadun ja Säälänkadun kohdalla sekä moderni asuinalue Sotilaankadun pohjoispuolella): luokka 3.

2016:

Karttaotteessa rajattu autioitunut osa (kiinteä muinaisjäännös) ja tuhoutuneiksi arvioidut tai tutkitut osat. Käytössä olevat osat, joita ei koetutkittu, mutta joita ei myöskään voi arvioida tuhoutuneiksi, ovat muita kulttuuriperintökohteita.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Adel 2011:

Tontille 837-53-5415-18 on suunniteltu liikerakennuksen rakentaminen (autokatsastus- ja autonpesurakennus), kerrosala 722 m². Rakennus on tarkoitus liittää vesijohto- ja viemäriverkkoon. Sen yhteyteen on lisäksi tarkoitus sijoittaa autopaikkoja.

Raninen 2016:

Rakennustyö tehty pelastuskaivauksen jälkeen (2011).

Lähistön kohteet

Huringin pelto, rautakautinen irtolöytöpaikka, n. 550 m NW

Messukylän toinen, pienempi tonttimaan n. 200 m S.

Penttilä, rautakautinen irtolöytöpaikka Huringin pellon vieressä

Sotilaankatu, rautakautinen irtolöytöpaikka kylätontista itään.

Muotiala, rautakautinen irtolöytöpaikka Vihiojan varrella kylätontista etelään

Turtolan makasiini, kylään liittyvä kalliohakkauspaikka 1800-luvulta.

Pintapöiminta

Tontin 837-53-5415-18 pohjoisosassa, rakennustyömaan paljastumisissa kohdissa, sekä länsireunalla, multakasojen reunoilla (2011).

Koekuopat

Inventointi 2016:

Neljä koekuoppaa kartta-aseoidun kylätontin itäpuolisella alueella (koekuopat 1 – 3 ks. kohde Penttilä). Koordinaatit gps-paikantimen mukaan

KOEKUOPPA 4

P 6 819 850 | 331 797

Sijainti: Ostoskeskuksen nurmikkoa.

Laajuus 40 x 40 cm.

– 30 cm humuksensekaista silttiä, jossa resenttiä lasia ja posliinia. Ilmeisesti vanha kyntökerros.

– Puhdas pohjasavi.

KOEKUOPPA 5

P 6 819 718 | 331 810

Sijainti: Omakotitalon länsipuolella sijaitsevan kalliojaljastuman alarinne.

Laajuus 40 x 40 cm.

– 30 cm humuksensekaista hietaa, löydötöntä.

– Kallio tai ison kiven pinta.

KOEKUOPPA 6

P 6 819 824 I 331 841

Sijainti: Ostoskeskuksen nurmikkoa.

Laajuus 40 x 40 cm.

– 40 cm homogeenistä humuksensekaista savea, löytönä 1 luu. Ei likamaata, nokea tai hiiltä. Kyntökerros tai täyttömaata.

– Pohjasavi.

KOEKUOPPA 7

P 6 820 095 I 331 806

Sijainti: Ostoskeskuksen nurmikkoa.

Laajuus 40 x 40 cm.

– 40 cm homogeenistä ruskeaa humuksensekaista hietaa. Ilmeisesti vanha kyntökerros. Löytöinä luu ja resenttiä lasia.

– Pohjasavi.

Lisätietoja

Penttilän tilakeskus on Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998 –julkaisussa todettu rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäväksi kohteeksi. Tilakeskuksen luhtiaitta ja vanha päärakennus ovat todennäköisesti 1700-luvulta. Penttilän uudempi päärakennus on valmistunut 1870-luvulla ja navetta 1930-luvulla. Lisäksi pihapiiriin kuuluu ulkoisesti vaatimattomampia ulkorakennuksia.

Lähteet:

Mört O. 1693, kartta. – KA, a1a: 7. –

[http://www.nic.funet.fi/pub/sci/geo/carto/vanhatkartat/maakirjakartat/highres/a1a/a1a_7_2.jpg]

Suvanto S. 1988 . Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I.. S. 161–313.

Suvanto S. 2001. Vanhan Satakunnan henkilötiedosto 1303–1571. – <http://www.narc.fi/suvanto>

Tampereen ilmakuvat. – Tampereen kaupungin intranet, paikkatietopalvelu.

Löydöt

KM 38860, diar. 8.9.2011 (tarkastuslöydöt)

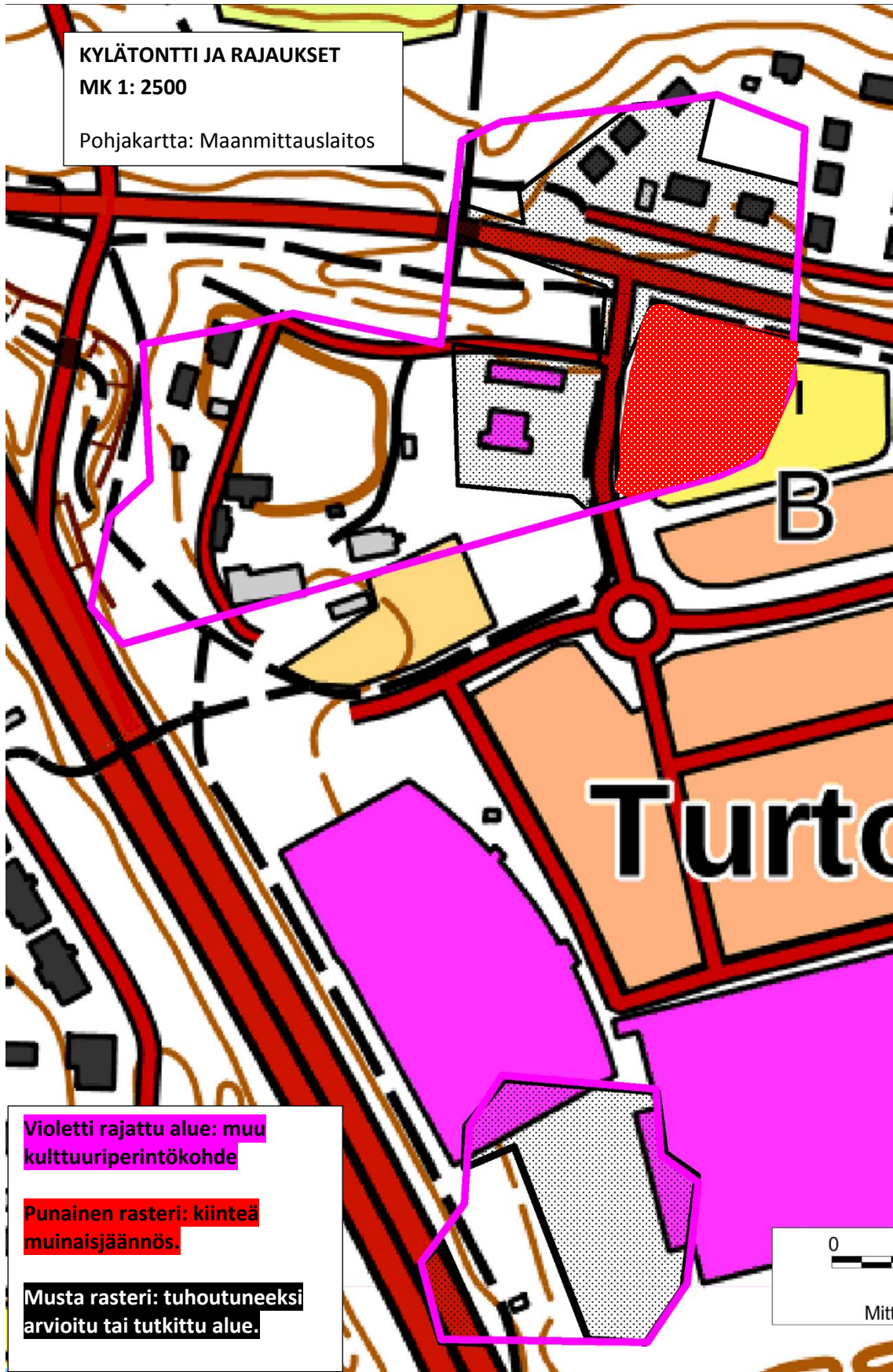
Turtolan kylätontin kartta-aseoitu rajaus merkitty violetilla paksulla viivalla.
Muut selitykset ks. seuraava sivu.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYLÄTONTTI JA RAJAUKSET

MK 1: 2500

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Violetti rajattu alue: muu kulttuuriperintökohde

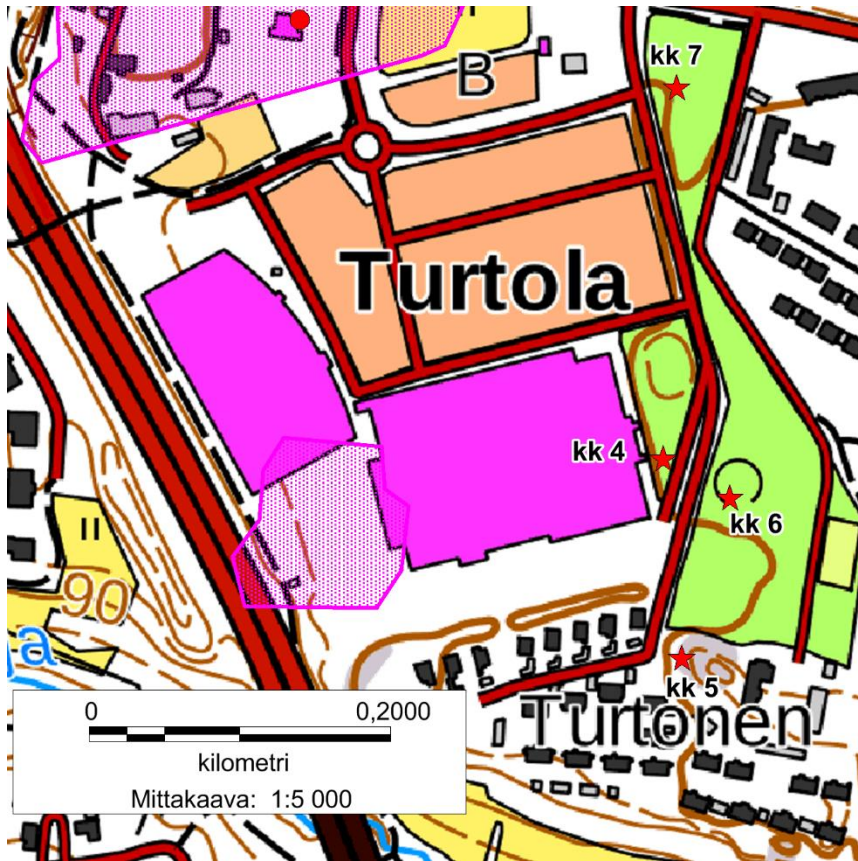
Punainen rasteri: kiinteä muinaisjäännös.

Musta rasteri: tuhoutuneeksi arvioitu tai tutkittu alue.

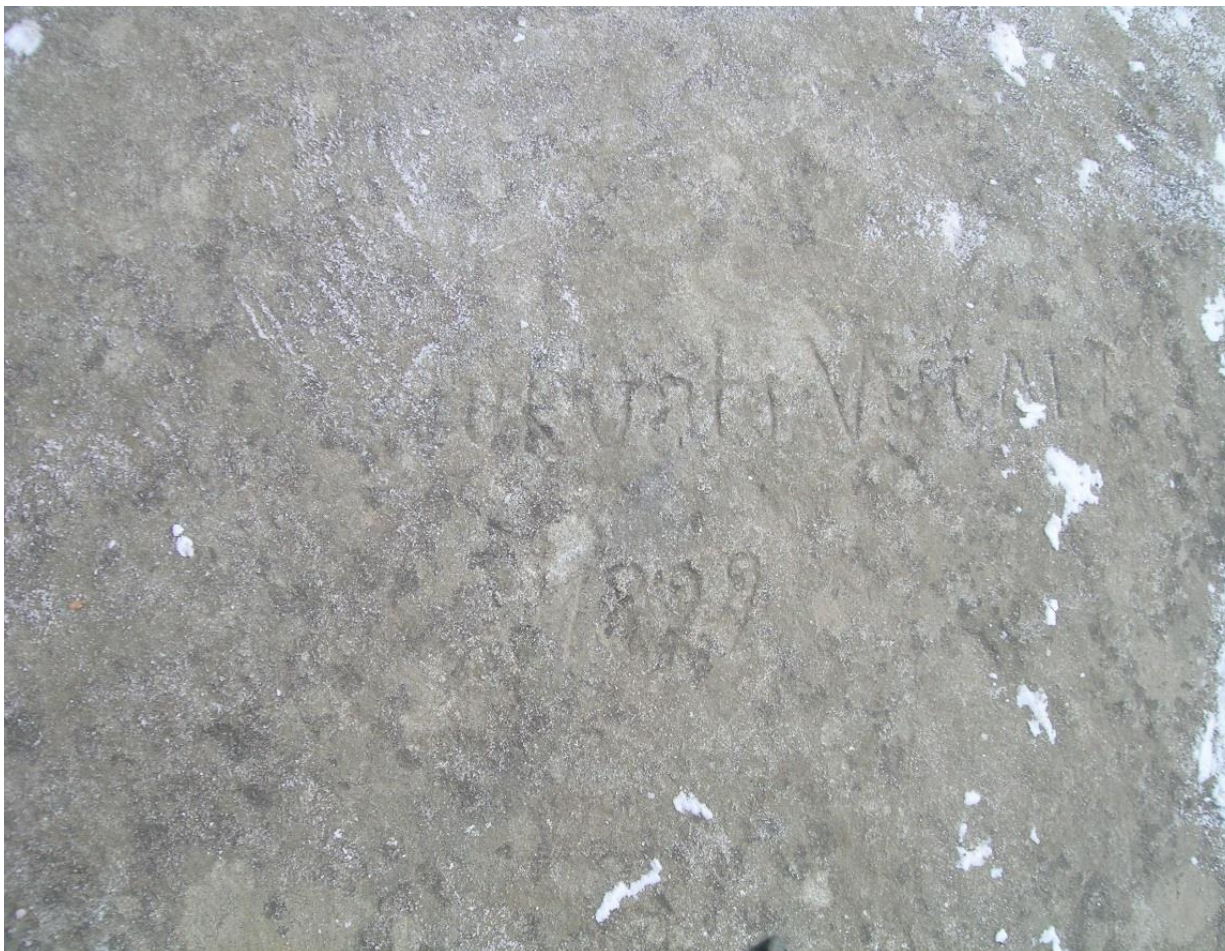
0

Mitt

KOEKUOPAT 4 - 7 KYLÄTONTIN ITÄPUOLELLA

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 84 Turtolan makasiini Sami Raninen

Nimi	Turtolan makasiini
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Turtola
Muinaisjäännöstunnus	1000007528
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	taide muistomerkit
Tyypin tarkenne	hakkaukset
Laji	kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1800-luku
Lukumäärä	vähintään 4
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6819722	P2-koordinaatti	6819722	P-keskipiste
I1-koordinaatti	331975	I2-koordinaatti	331975	I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Kallioon hakattuna useita nimiä ja vuosilukuja 1800-luvulta.

Tutkimukset

Inventointi 2002 PMM & Mikroliitti Oy

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Silokalliolla sijaitsevan Turtolan makasiinin länsi- ja lounaispuolella, osittain viereisen päiväkodin aidan sisäpuolella, kallioon hakattuna useita nimiä ja vuosilukuja 1800-luvulta.

Kallion laella sijaitsee tiilinen Turtolan makasiini (1911).

Kohteen kuvaus

Paikkaa ei ole tarkastettu (v. 2002).

Raninen 2016:

Paikalla käytiin Tampereen kantakaupungin inventoinnin yhteydessä. Kallio oli päiväkodin aidan ulkopuolella valtaosin lehtien ja lumen peitossa, mutta päiväkodin pihalta löydettiin henkilökunnan avustuksella neljä hakkausta. Henkilökunnan mukaan niitä saattaa olla enemmänkin.

Kalliopaljastuman kirjoitus:

Aukusti Ve...al... 1829 (tai 1899)

E Sirelius 1882

J...KA MM...

M...

Päiväkodin aidan ulkopuolella esillä olevat kalliopaljastuman pinnat silmäiltiin, mutta hakkauksia ei havaittu. Osa kalliopaljastumasta on louhittu pois tienrakennuksessa.

Havaintomahdollisuudet

Heikot.

Rajausperusteet

Päiväkodin pihamaalla sijaitseva kalliopaljastuman osa, jossa nähty kalliohakkauksia marraskuussa 2016.

Lähistön kohteet

Turtola (Messukylä)

Lisätietoja

E. Sirelius lienee ajuri Erlend Sirelius, joka oli naimisissa Josefina Turtolan kanssa. Ylioppilasmatrikkeli mainitsee heidät Tampereella syntyneen ylioppilas E. E. Sireliuksen (1878 – 1900) vanhempina.

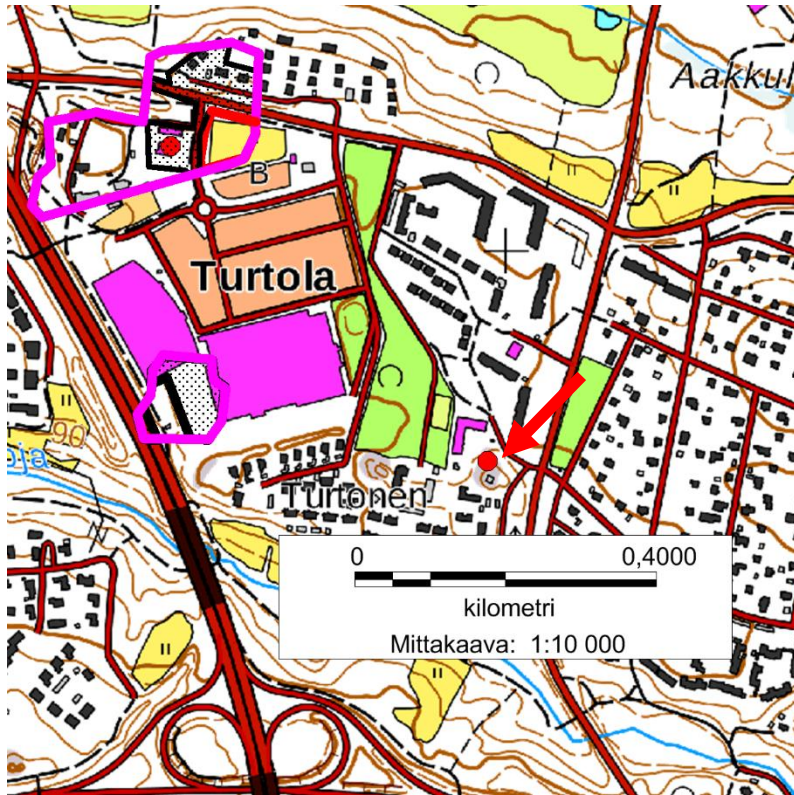
Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-53-5426-1

Nimi -

Lisätietoja

Turtolan makasiini -kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 81 Villilänsalmi: juoksu- tai ampumahautaa. Sami Raninen

Nimi	Villilänsalmi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyyppin tarkenne	taistelukaivannot
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1916–1917

Lukumäärä

Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822216	P2-koordinaatti	6822243	P-keskipiste	6822230
I1-koordinaatti	319225	I2-koordinaatti	319256	I-keskipiste	319241

Koordinaattiselite**Paikannustarkkuus (arvio)****Lyhyt kuvaus**

Juoksu- tai ampumahautaa, osa
1. maailmansodan aikaisia venäläisiä
linnoituslaitteita Länsi-Tampereella.

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 2016

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Kallioista metsikköä pientaloasutuksen läheisyydessä.

Kohteen kuvaus

Kallioon louhittua mutkittelevaa juoksuhaudaa nelisenkymmentä metriä.

Lähistön kohteet

Nurmelinin torppa.

Lisätietoja

Kaupunkimittausyksikön ilmoittama ja mittaama.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-228-9908-0
Nimi -

MK 1: 10 000

Mustalammi-kohde korostettu nuolella (punainen merkintä).

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Villilänsalmi-kohde merkitty punaisella

MAHDOLLISET MUINAISJÄÄNNÖKSET (kohteet 17-22)

17

TAMPERE EPILÄNKATU

Nimi	Epilänkatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	112	Z2-koordinaatti	115	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6824306	P2-koordinaatti	6824357	P-keskipiste	6824331
I1-koordinaatti	322338	I2-koordinaatti	322404	I-keskipiste	322371

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Ainakin pääosin tuhoutunut, maastossa tarkastamaton neljän sotilastorpan paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Modernia pientaloaluetta Epilänharjun lounaisella alarinteellä.

Kohteen kuvaus

Isojakokartassa (1767) sijaitsee neljän sotilastorpan rivi Tohlopinjärven itärantaa kiertävän tien varressa, Epilänharjun alarinteellä. Kartta-asemoinnin mukaan paikalla sijaitsee nykyisin iso moderni omakotitalo (Epilänkatu 25) ja sen kaakkoispuolella toisen omakotitalon (Epilänkatu 23) autotalli tms. kadunvarsirakennus, joka on osin kaivettu rinteeseen. Kohde on ainakin pääosin tuhoutunut. Piholla saattaa olla fragmentaarisia arkeologisessa mielessä säilyneitä alueita.

Yksi rakentamaton kohta on vuoden 2015 ilmakuvassa Epilänkatu 25:n omakotitalon sekä siitä luoteeseen sijaitsevan Epilänkadun ja Soraharjunkadun välisen peruskarttaan merkitsemättömän rinnekujan väli, jossa sijaitsee noin 70 neliometriä rakentamatonta rinnepihaa. Tämä pihamaa-alue vastaa suunnilleen luoteisinta isojakokartassa kuvattua torpanpaikkaa. Pihamaa-alueen keskellä kuitenkin sijaitsee vuoden 1946 ilmakuvassa sittemmin purettu omakotitalo, joten tämäkin alue voi olla arkeologisessa mielessä tuhoutunutta.

Toinen rakentamaton kohta (pinta-ala 70 – 80 neliometriä) sijaitsee Epilänkatu 25:n kaakkoispuolella, sen ja Epilänkatu 23:n piholle jakaantuneina. Tämä kohta näyttää vuoden 1946 ilmakuvassa olevan puistomaista pihaa. Siinä ei näy rakennuksia myöskään vuosien 1956, 1966, 1974, 1987 tai 1995 ilmakuvissa. Vuoden 2015 ilmakuvassa se hoidettua pihaa, jonka läpi kulkee pensasaita.

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa, mutta edellytykset kiinteän muinaisjäännöksen laajamittaiselle säilymiselle vaikuttavat heikoilta.

Rajausperusteet

Isojakokartta 1767, sotilastorpanpaikat.

Lisätietoja

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-204-1213-1
Nimi	-

Lisätietoja

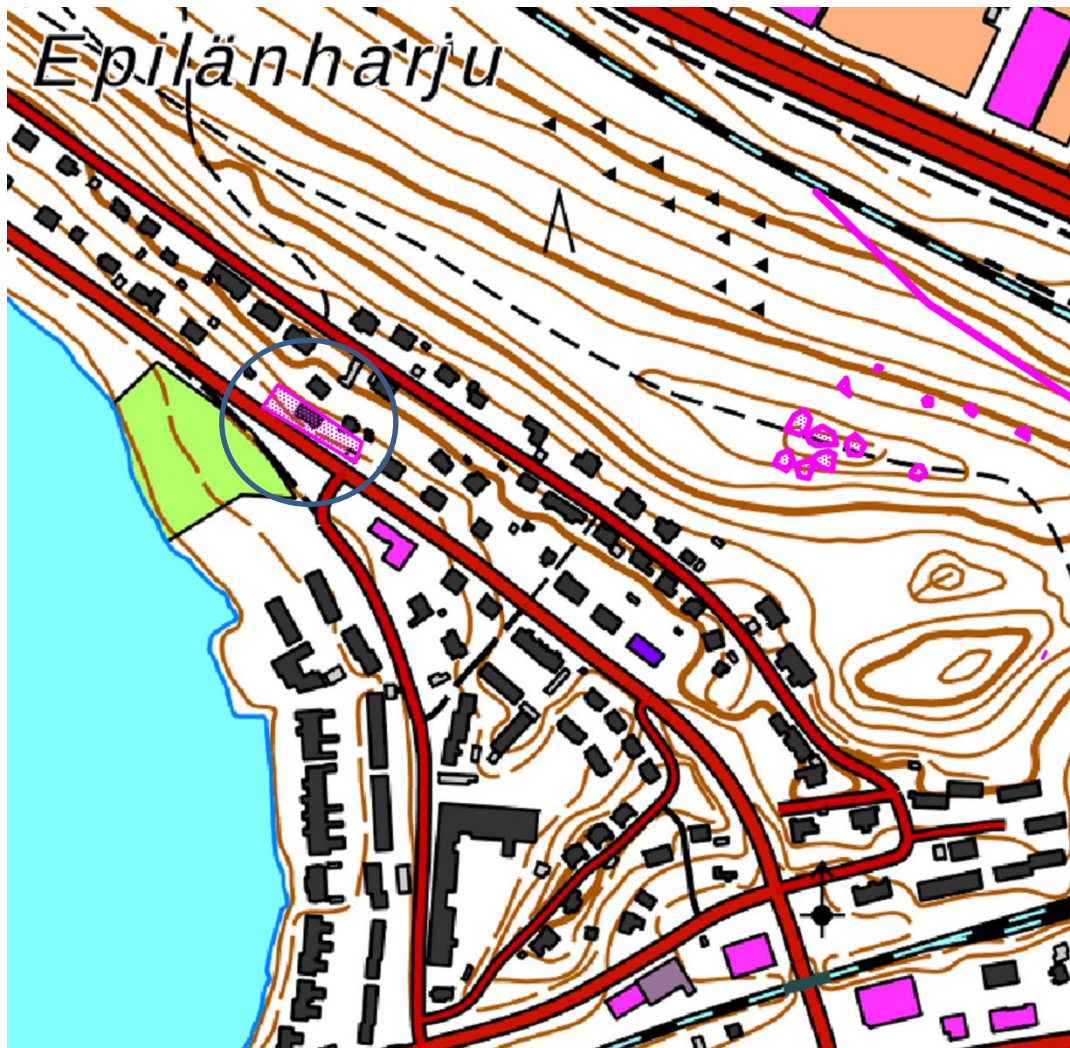
Kiinteistötunnus

837-204-1213-2

Nimi

-

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Kohde Epilänkatu ympyröity

TAMPERE NURMELININ TORPPA

Nimi	Nurmelinin torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kalkku
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212306
Peruskartan nimi	YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	85	Z2-koordinaatti	87	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822214	P2-koordinaatti	6822240	P-keskipiste	6822227
I1-koordinaatti	319196	I2-koordinaatti	319223	I-keskipiste	319210

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 10 metriä

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaup. ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Porintien eteläpuolella sijaitsevaa tienvarsimetsää. Kohteen eteläpuolella on Ratakistonkadun länsipää.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1767 isojakokartassa kuvattu torpanpaikka ("Nurmelins torp"). Autioitunut ja metsittynyt, osittain ehkä moottoritiepenkereen luiskan alla. Sijainnut Villilän kylän maalla. Pirkkalan pitäjässä talonpoikaismaalle perustetut torpat ovat aikaisintaan 1760-luvulta (Saarenheimo 1974: 247).

Vuoden 1946 ilmakuvassa kohde on peltoa.

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Kohteen laajuus

Runsas 400 neliometriä.

Rajausperusteet

Isojakokartta 1767.

Lähistön kohteet

Villilänsalmi.

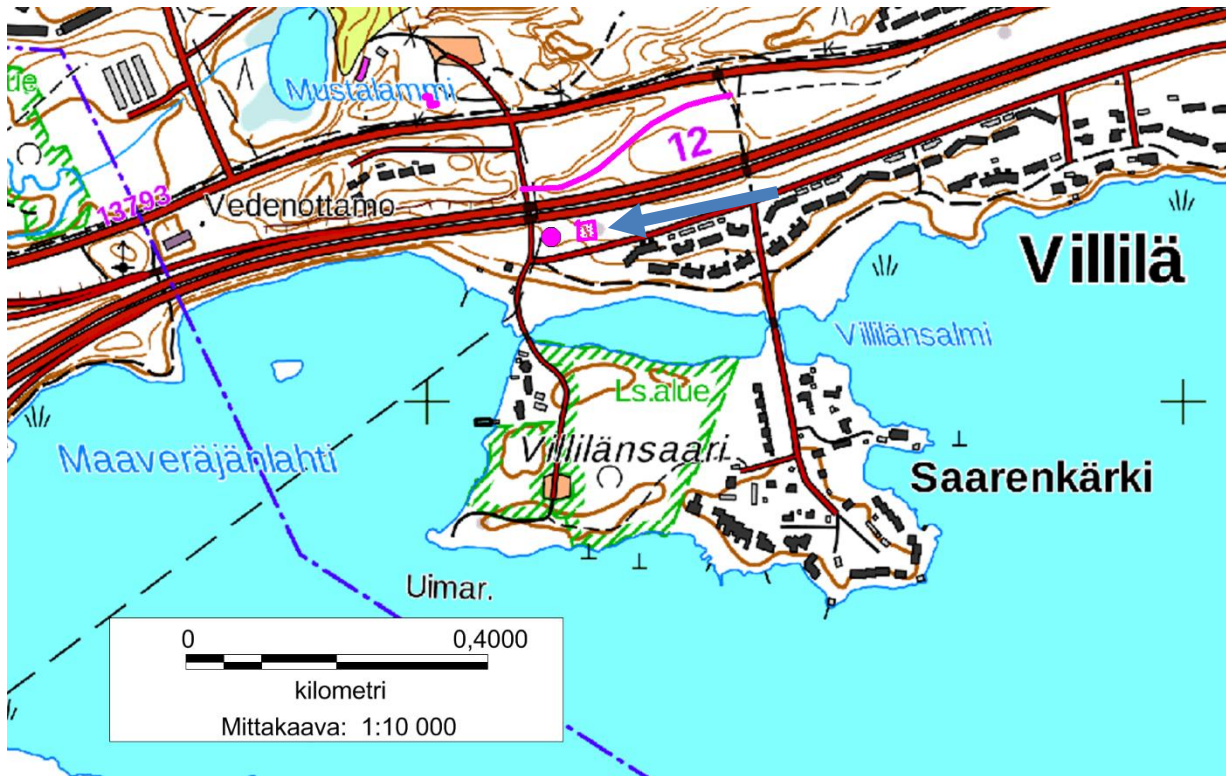
Lisätietoja

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Nurmelinin torppa -kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE RATAKISTONKATU

Nimi	Ratakistonkatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Villilä
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822596	P2-koordinaatti	6822618	P-keskipiste	6822607
I1-koordinaatti	320266	I2-koordinaatti	320288	I-keskipiste	320277

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Sijainti ja maasto

Ratakistonkadun vartta.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1767 isojakokartassa kuvattu tonttimaa Yli-Villilän talosta pohjoiseen, hieman etelään maantiestä.

Villilän kylässä oli 1760-luvulla vain kaksi taloa, joiden tonttimaat on kuvattu kohteesta selvästi etelään (Villilä Yli- ja Ala-Villilä). Vuoden 1847 pitäjänkartassa (Pirkkala) Ratakistonkadun kohteen paikalle on

merkitty torppa. Pirkkalan pitäjässä ensimmäiset talonpoikatalojen torpat on perustettu nimenomaan 1760-luvulla (Saarenheimo 1974: 247). Suomen asutuksen yleisluettelon digitoidusta versiosta puuttuvat alueen (Harjun kappelin) tiedot 1700-luvun keskivaiheilta, mutta 1780- ja 1790-luvuilla Villilän kylässä mainitaan torppa, jonka nimi on vaihtelevasti Kankaanharju tai Kankaansyrjä.

Vuoden 1946 ilmakuvassa kohde on peltoa. Vuoden 2015 ilmakuvan perusteella kohteen sijaintipaikka on nykyisin Ratakistonkadun itäpuolella sijaitseva metsittynyt tienvarsi, jonka itäpuolella on ostoskeskuksen asfaltoitu pysäköintialue.

Kohde on periaatteessa autioitunut (myöhäinen) torpanpaikka, mutta tienrakennustyö on voinut vaikuttaa siihen.

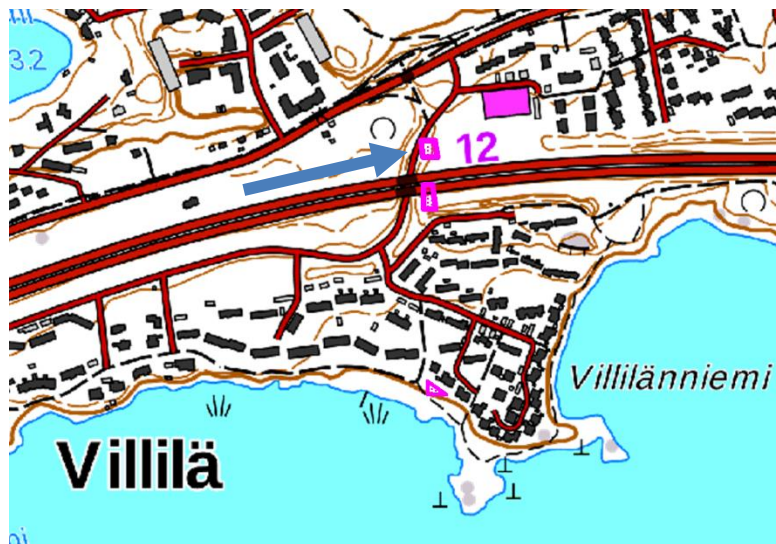
Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Lähistön kohteet

Villilä Yli-Villilä

Lisätietoja

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

MK 1: 10 000

Ratakistonkatu-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE ULVILA – TAMPERE-TIE

Nimi	Ulvila – Tampere-tie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212306
Peruskartan nimi	YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822407	P2-koordinaatti	6822282	P-keskipiste	6822326
I1-koordinaatti	319401	I2-koordinaatti	319125	I-keskipiste	319246

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 2 metriä

Lyhyt kuvaus Erittäin merkittävän historiallisen maantien käytöstä jäänyt katkelma.

Tutkimukset

Raninen 2016. Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Metsää Porintien ja Nokiantien välissä.

Kohteen kuvaus

Kalle Luoto maantien historiallisesta merkityksestä 2011:

"Vanajaveden seudun ja Kokemäenjoen välisistä kulkuteistä oli tärkein Hattulan, Pälkäneen, Tammerkosken, Pirkkalan, Tyrvään, Huittisten ja Kokemäen kautta Ulvilaan johtanut tie. Yleiseksi tieksi tietä kutsuttiin jo 1400-luvulla. Maantieksi tie lienee raivattu jo keskiajalla. Kokemäenjoen tie pysyi koko Ruotsin vallan ajan tärkeimpänä Ylä-Satakunnan ja Porin välisenä tienä."

Raninen 2016:

Länsi-Tampereella Mustavuoresta kaakkoon ja Villilänsaaresta pohjoiseen sijaitsee Nokiantien ja Porintien välinen alue, jossa noin 290 metriä pitkä katkelma isojakokartan (1767) mukaan asemoitua tielinjaa on jäänyt kokonaan käytöstä sijaiten nykyisin metsän keskellä.

Tämä alue rajautuu lännessä suunnilleen Salmenranta-nimiseen katuun, joka tulee Mustavuoren laskettelurinteen suunnalta, ja idässä Nokiantieltä tulevaan kävelytiehen, joka jatkuu Porintien eteläpuolella Saarenkärjenkatuna.

Tämä tienkatkelma on käytössä vielä vuoden 1946 ilmakuvassa. Vuosien 1956 ja 1966 ilmakuvissa Mustavuoren hiekanotto on pohjoisessa ja luoteessa edennyt noin viiden metrin päähän tielinjasta. Vuonna 1974 Porintie ja Nokiantie jo näkyvät ilmakuvassa ja historiallinen tielinja on todennäköisesti jäänyt säännöllisestä käytöstä. Vielä vuoden 2015 ilmakuvassa historiallinen tielinja kuitenkin hahmottuu heikosti metsän keskellä.

Tampereen kaupungin kantakartassa vanha tielinja Salmenrannan ja Saarenkärjenkadun välissä on kuvattu "ent. maantienä". Tampereen kaupungin Oskari-karttapalvelussa tielinja erottuu kiinteistöjaotuksessa. Kiinteistötunnusta ei ole merkitty, mutta luultavasti kyseessä on lakkautettu yleinen tie.

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

(Saarenkärjenkadun kävelytieosuuden itäpuolella historiallinen maantielinja jatkuu peruskarttaan merkittynä metsäkävelytienä itään ja koilliseen vielä parisataa metriä kunnes ylittää Nokiantien Likolammenkadun kohdalla. Tämä alue on kuitenkin vuoden 1974 ilmakuvassa kuitenkin metsätön ja mahdollisesti hiekanoton tai muunlaisten maansiirtotöiden piirissä, joten historialliset tiekerrokset ovat tällä alueella voineet tuhoutua. Tampereen kaupungin kantakartassa ent. maantielinja ei jatku enää tällä alueella).

Lähistön kohteet

Nurmelinin torppa

Villilänsalmi

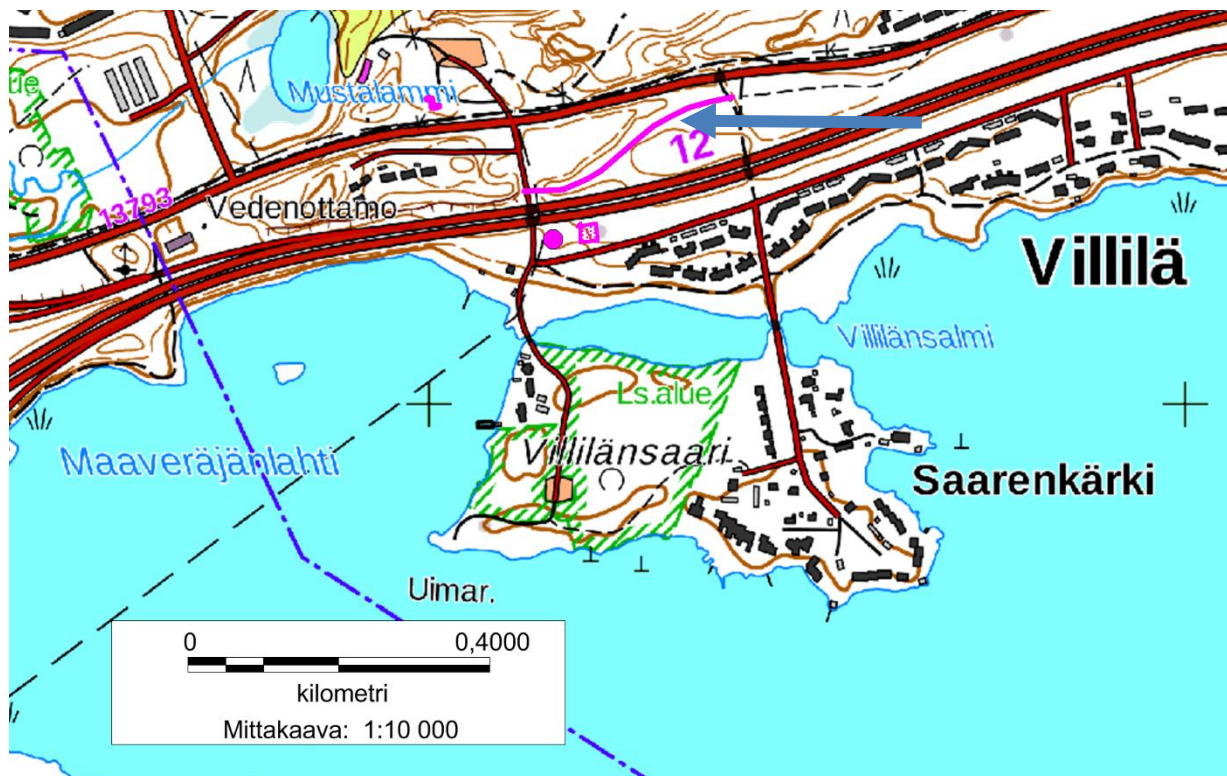
Lisätietoja

Lähteet:

Kalle Luoto 2011: "Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Karttaselvitys." Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikön arkisto. (Kohde 1).

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776 – 1805. Helsinki.

Huom. Isojakokartassa kuvatun tielinjan tarkkaa kulkua Nokiantien ja Porintien välisen katkelman länsi- tai itäpuolella ei ole kattavasti selvitetty. Idässä, Tammerkoskelle mentäessä, Kuninkaan kartastossa (karttasivu 269) kuvattu maantielinja kuitenkin kulkee tiheästi rakennetun kaupunkialueen halki ja näyttää suurelta osin olevan nykyisten teiden alla.

Uvila - Tampere -tielinjan katkelma merkitty violetilla viivalla ja korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE VILLILÄ ALA-VILLILÄ

Nimi	Villilä Ala-Villilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Villilä
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste			
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste			
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6822282	P2-koordinaatti	6822300	P-keskipiste	6822291
I1-koordinaatti	320269	I2-koordinaatti	320300	I-keskipiste	320281

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Modernin rakentamisen alle pääosin jäänyt rusthollin tonttima.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Villilänniemen kerros- ja pientaloalueella sijaitseva puistomainen piha-alue.

Kohteen kuvaus

Villilän kylässä oli vuonna 1540 kaksi taloa, joiden otaksutaan jakautuneen keskiaikaisesta yksinäistilasta. Kylä kuuluu Harjun jakokuntaan, jonka asutusta on pidetty suhteellisen vanhana, ehkä 1200-luvulla

syntyneenä ellei vanhempanakin (Saarenheimo 1974: 39). 1580-luvulla Villilän talot yhdistettiin taas, ja myöhemmin Villilästä tuli rustholli, joka 1760-luvulla jaettiin taas Ala- ja Yli-Villiläksi (Suvanto 1988: 190, 191; Saarenheimo 1974: 64, 228, 810). Jossain lähistöllä on sijainnut Jurvala-niminen kadonnut talo, joka esiintyy maakirjoissa yleensä Villilän yhteydessä (Saarenheimo 1974: 64).

Rusthollin tonttimaa on asemoitu ja rajattu isojakokartan (1767) mukaan. Jo Hans Hanssonin epätarkka Ylä-Satakunnan kihlakunnankartta (1650) sijoittaa Villilän talon samalle niemelle.

Vanhimmissa ilmakuvissa (1946 ja 1956) Ala-Villilän tontti on kokonaan peltona. Nykyisin rusthollin tontilla sijaitsee kaksi uudenaikaista pientaloa, joten tonttimaa on valtaosin tuhoutunut. Ilmakuvasta (2015) päätellen noin viidesosa kartta-asemoidun tonttimaan pinta-alasta (tontin lounaiskulma) on puistomaista pihaa, jossa rakenteita ja kulttuurikerroksia on periaatteessa voinut säilyä maan alla. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Havaintomahdollisuudet

-

Kohteen laajuus

Noin 200 neliometriä aluetta, joka on säästynyt maan pinnalle erottuvilta modernin rakentamisen vaikutuksilta.

Rajausperusteet

Rusthollin tontti isojakokartassa (1767), nykyisin yksityisenä pihamaana oleva rakentamaton osa.

Lähistön kohteet

Villilä Yli-Villilä

Lisätietoja

Kohteen länsi- ja luoteispuolella kulkee noin 100 metriä pitkä sorapäälysteinen, suunnilleen pohjoinen – etelä-suuntainen puistotie, joka yhdistää Villilänniemen rantoja kiertävän puistotien Villilänniemi-nimiseen katuun. Tämä puistotie on säilyttänyt isojakokartassa kuvatun kylätien linjaa. Kylätie on johtanut Villilän rustholliin pohjoisessa kulkevalta maantieltä.

Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

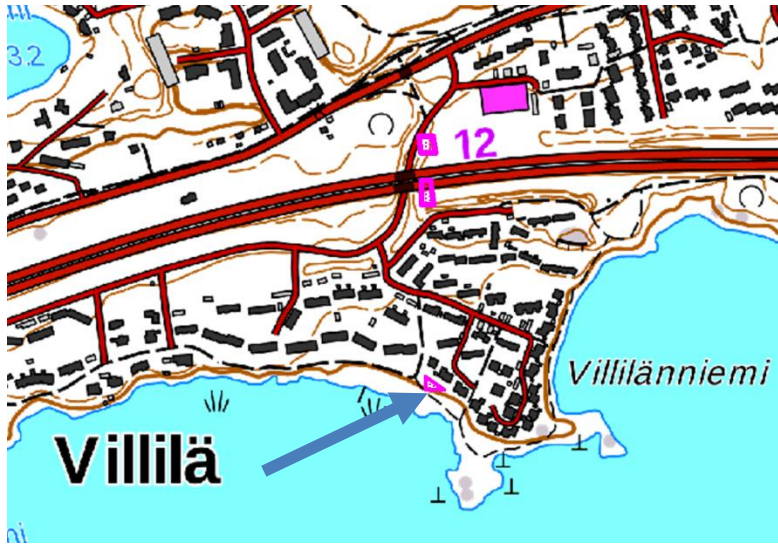
Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

*Puistotienä säilynyttä isojakokartassa kuvattua kylätietä etelään nähtynä.
Kohde Villilä Ala-Villilä sijaitsee kuvan taustalla näkyvien pientalojen toisella puolella.
Sami Raninen, lokakuu 2016.*

MK 1: 10 000

Villilä Ala-Villilä korostettu nuolella.

TAMPERE VILLILÄ YLI-VILLILÄ

Nimi	Villilä Yli-Villilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Villilä
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste			
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste			
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6822527	P2-koordinaatti	320269	P-keskipiste	6822543
I1-koordinaatti	6822559	I2-koordinaatti	320285	I-keskipiste	320277

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Yksinäistalon paikka moottoritiepenkereen alla ja ehkä vieressä.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Moottoritie (Porintie) ja sen eteläpuoli.

Kohteen kuvaus

Villilän kylän historiasta ks. kohde Villilä Ala-Villilä.

Villilän rustholli jaettiin v. 1764 ja näin syntyi Yli-Villilä kylätien varteen, pohjoiseen vanhemmasta rusthollin tontista. Isojakokartan (1767) perusteella Yli-Villilän tonttimaan pohjoisosa sijaitsee nykyisen Porintien ajoradan alla jatkuen etelässä noin 20 metrin päähän ajoradan reunasta. Tämä tonttimaan osa on nykyisin metsittynyttä aluetta, ja ainakin osittain tietysti moottoritien pengerluiskaa.

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Havaintomahdollisuudet

-

Kohteen laajuus

Noin 4500 neliometriä (kartta-aseoitu tonttimaan kokonaisuudessaan).

Lähistön kohteet

Villilä Ala-Villilä

Ratakistonkatu

Lisätietoja

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

MK 1: 10 000
Villilä Yli-Villilä korostettu
nuolella.

Pohjakartta:
Maanmittauslaitos

LUONNONMUODOSTUMA (23)

23

TAMPERE TAPPARAMÄKI

*Tapparamäki.
Sami Raninen*

Nimi	Tapparamäki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Villilä
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	837010002
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet kultti- ja tarinapaikat luonnonmuodostumat

Tyypin tarkenne	röykkiöt
Laji	luonnonmuodostuma
Ajoitus	pronssi- ja/tai rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6821150	X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti	2480320	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti	110	Z-keskipiste
P1-koordinaatti		P2-koordinaatti		P-keskipiste
6 822 832		6 822 880		6 822 856
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti		I-keskipiste
320 468		320 521		320 494

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Röykkiö sijaitsee metsäharjanteella. Kekomaisen kiviroykkiön koko on 27,5 x 23,5 x 4,5 m. Kohde on ilmeisesti luonnonmuodostuma.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Kohteen kuvaus

Nokialle johtavan tien pohjoispuolella, lähellä tien reunaa, metsäharjanteella. Kekomaisen kiviroykkiön koko on 27,5 x 23,5 x 4,5 m. Komean muodon vuoksi röykkiötä kutsutaan myös kuningashaudaksi, ja siihen liittyy tarinoita. Sarasmo on v. 1961 tehnyt paikalla koekuoppia, ja pitää röykkiötä luonnonmuodostumana. Myös vuoden 1994 inventoinnissa kohde on katsottu luonnonmuodostumaksi (Nurminen 1994).

Raninen 2016:

Isoista lohकारeista koostuva kivikko vaikuttaa luonnonmuodostumalta, mitään ihmistekoisuuteen viittaavaa ei havaittu. Äyräpään tarkastuskertomuksessa (1922) mainitaan, että kohteen paikallinen nimi on Hiidenhauta. Kuningashauta-nimitys voi olla Äyräpäältä lähtöisin.

MK 1: 10 000

Tapparamäki-kohteen sijainti korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

MUUT ARKEOLOGISET KULTTUURIPERINTÖKOHTEET (kohteet 24-44)

24

TAMPERE EPILÄNHARJU

*KYY 199 : 53 Epilänharju, kaivanto harjun koillisrinteellä raskaan it-patterin sijaintipaikalla
Sami Raninen*

Nimi	Epilänharju
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	tykkiasemat
Laji	muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	toinen maailmansota
Lukumäärä	12
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6824292	P2-koordinaatti 6824370	P-keskipiste 6824323
I1-koordinaatti 322677	I2-koordinaatti 322845	I-keskipiste 322708

Koordinaattiselite Keskipoordinaatti kaivantojen esiintymisalueen keskipiste, jossa ei ole kaivantoa.

Paikannustarkkuus (arvio) +- 1 metri.

Lyhyt kuvaus Jatkosodan aikaiseen it-patteriin liittyviä kaivantoja harjun laella ja ylärinteillä.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaup. ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Harjun laki ja rinne.

Kohteen kuvaus

Useita selvästi erottuvia syviä kaivantoja Epilänharjun kaakkoisosan laella ja koillisrinteen yläosassa. Kohteen läpi kulkee karttaan merkitty kävelytie, jota rakennettaessa paria kaivantoa on hieman täytetty.

Tampereen kaupunkimittausyksikkö on mitannut seitsemän isoa kaivantoa ryhmässä harjun laella ja viisi pienempää kaivantoa linjassa harjun koillisrinteellä 20 – 40 metrin päässä isoista kaivannoista. Isojen kaivantojen halkaisija on toistakymmentä metriä, pienten noin 2 – 5 metriä. Kaivannot erottuvat selkeästi ja ovat enimmillään yli metrin syvyisiä. Niissä ei ole säilynyt puurakenteita.

Paikalla on ränsistynyt infotaulu, jonka mukaan kohteen luona on sijainnut jatkosodan aikana 31. raskas ilmatorjuntapatteri. Ainakin osa kaivannoista on epäilemättä ilmatorjunta-aseimia.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

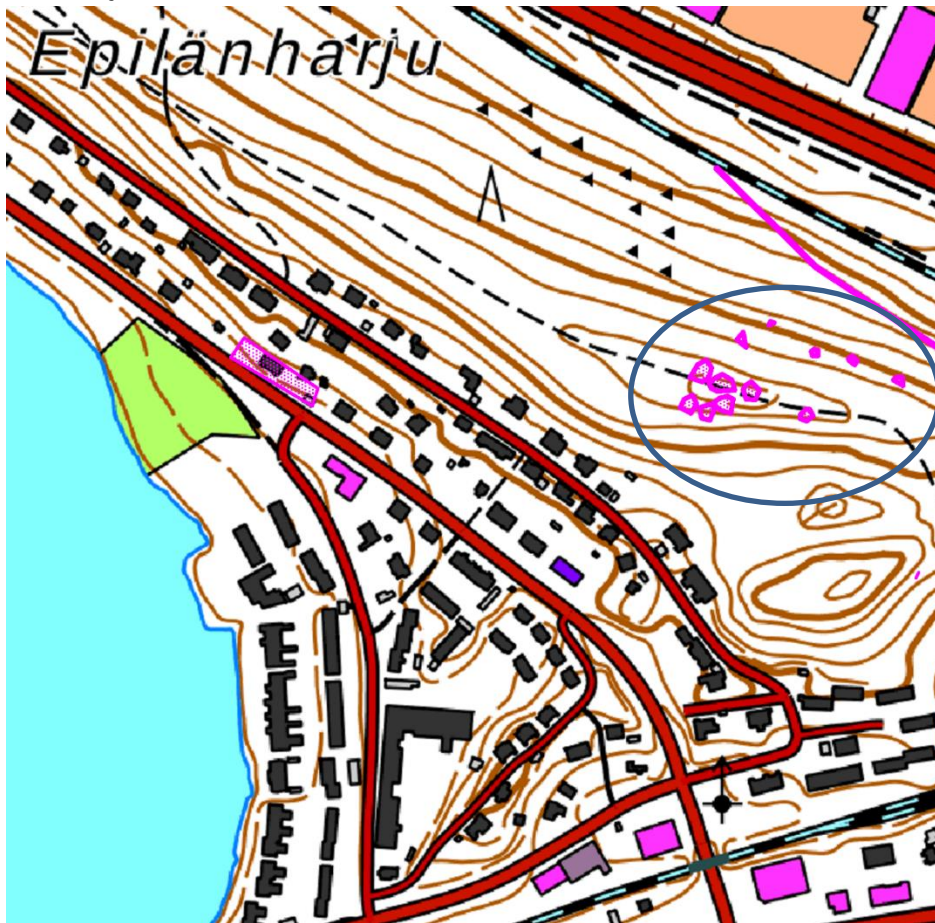
Kohteen laajuus

Toistakymmentä erillistä kaivantoa noin 0,77 hehtaarin alueella

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-204-9903-0
Nimi Epilänharjun puistot

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Epilänharju-kohde ympyröity.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 75 Haihara Keskinen ja Alinen. Sami Raninen

Nimi	Haihara Keskinen ja Alanen
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Haihara
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6818951	P2-koordinaatti	6819020	P-keskipiste	6818986
I1-koordinaatti	334281	I2-koordinaatti	334322	I-keskipiste	334301

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Haiharan kartanon pihapiiriä.

Kohteen kuvaus

Haihara on asiakirjalähteiden valossa suhteellisen myöhäinen uudiskylä. Vuonna 1554 ilmoitettiin, että kaksi Messukylän isäntää oli luvan kanssa muuttanut ahtaasta ryhmäkylästä Haiharanmaan ulkopalstalle. Yrjö Paroisen (Jören Paroisen) talosta tuli myöhempi Ylinen (Suvanto 1988: 209).

Haiharan kylässä oli vuodesta 1558 kaksi tilaa, joista toisesta tuli ruotujakolaitoksen myötä Ylisen sotilasvirkatalo (Porin jalkaväkirykmentin alainen puustelli) ja toisesta Keskinen talo. Keskisestä erosi Alasen talo v. 1726 (Aräjärvi 1954: 49, 318, 696, 697). Nykyinen Haiharan kartano syntyi 1800-luvun jälkipuolella, kun Ylinen, Keskinen ja Alinen yhdistettiin.

Isojakokartassa on kuvattu Ylisen sotilasvirkatalosta etelään sijaitseva talotontti: Se voidaan asemoida Haiharan kartanon päärakennuksesta lounaaseen alueelle, jossa nykyisin sijaitsee kartanon navetta ja muita ulkorakennuksia. Vielä 1900-luvun alun pitäjänkartassa tämä tontti on kuvattu erikseen ja sen kohdalla lukee Keskinen Alanen. Tästä päätellen Alisen talo on jakamisen jälkeen jäänyt Keskinen yhteyteen. Isojakokartassa tai 1840-luvun pitäjänkartassa ei näy erillistä kolmatta talotonttia.

Haihara Keskinen ja Alinen sijaitsee perinteisen rakennuskannan piirissä olevalla alueella, jolla nurmikkoa ja sorapäälysteistä pihaa. Alueen pohjoisosaa on terassoitu, mutta alue ei välttämättä ole kokonaan tuhoutunut.

Kohteesta vähän matkaa itään, 1700-luvun kartoissa kuvattujen tonttimaiden ulkopuolella, on suoritettu koekuopitus, jossa ei havaittu kiinteää muinaisjäännöstä (Jussila et al.2010).

Lisätietoja

Lähteet:

Kirsti Arajärvi. Messukylän – Teiskon – Aitolahden historia. Tampere.

Timo Jussila et al. 2010: Tampere Haihara koekuopitus. Mikroliitti Oy.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde:

"Karta Öfver Messoby och Haihara Byars..." 1780 – 1862. Arkistoyksikkö ei tiedossa. Sisältyy lähteeseen Hannu Poutiainen 2007: Tampere Annala Juvanrinne. Hist. ajan kyläalueen koekaivaus. Mikroliitti Oy (sivu 23).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-60-5847-5
Nimi	-
Lisätietoja	Haiharan kartano.

Haihara Keskinen ja Alinen -kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 74 Haihara Ylinen Sami Raninen

Nimi	Haihara Ylinen
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Haihara
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6819080	P2-koordinaatti	6819137	P-keskipiste	6819109
I1-koordinaatti	334259	I2-koordinaatti	334326	I-keskipiste	334293

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Sotilasvirkatalon paikka käytössä olevalla pihapiirillä (Haiharan kartano), ei vaikuta kokonaan tuhoutuneelta.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Haiharan kartanon pihaa, jolla sijaitsee paikalle siirretty mamsellityyppinen tuulimylly, vanha aitta ja paikalle siirretty ns. Runebergin mökki. Myös sorapäälysteistä pihatietä.

Kohteen kuvaus

Haihara on asiakirjalähteiden valossa suhteellisen myöhäinen uudiskylä. Vuonna 1554 ilmoitettiin, että kaksi Messukylän isäntää oli luvan kanssa muuttanut ahtaasta ryhmäkylästä Haiharanmaan ulkopalstalle. Yrjö Paroisen (Jören Paroisen) talosta tuli myöhempi Ylinen (Suvanto 1988: 209).

Haiharan kylässä oli vuodesta 1558 kaksi tilaa, joista toisesta tuli ruotujakolaitoksen myötä Ylisen sotilasvirkatalo (Porin jalkaväkirykmentin alainen puustelli) ja toisesta Keskinen talo. Keskisestä erosi Alasen talo v. 1726 (Arajärvi 1954: 49, 318, 696, 697). Nykyinen Haiharan kartano syntyi 1800-luvun jälkipuolella, kun Ylinen, Keskinen ja Alinen yhdistettiin.

Sotilasvirkatalokartassa (originaali 1793, kopio 1862) on kuvattu Ylisen puustellin pihapiiri, joka sijaitsee nykyisen Haiharan kartanoalueen luoteisosassa, lähellä Haiharankatua. Puustellin päärakennus näyttää sijainneen suunnilleen alueen keskellä, tuulimyllyn ja aluetta lounaassa rajaavan sorapäälysteisen kevyen liikenteen väylän (Haiharankatu, isojakokartassa kuvattua kylätietä) varrella sijaitsevan punaisen aitan välissä.

Vaikka kohde on hoidettua pihaa teineen, se ei vaikuta perusteellisesti mullistetulta ollen siten arkeologisesti potentiaalista aluetta.

1900-luvulla Haiharan kartanon rinnalla on vielä ollut erikseen Ylinen-niminen tila. Se sijaitsi Haiharan kartanon päärakennuksesta noin 400 metriä etelälounaaseen alueella, jolla nykyisin on metsäinen kerrostaloalue Ylisenkadun ja Hikivuorenkadun liittymän itäpuolella. Sotilasvirkatalokartassa sinne on kuvattu muutama pieni puustellille kuuluva peltolohko, muttei asutusta. Alueen asutusarkeologinen potentiaali ei liene suuri.

Rajausperusteet

Sotilasvirkatalon kartan asemointi.

Lisätietoja

Lähteet:

Kirsti Arajärvi. Messukylän – Teiskon – Aitolahden historia. Tampere.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde:

Florin, J. & Blanck, K. A. 1793 – 1862:

H49:5/1–3 Haihara; Tiluskartta ja selitys Järvenpään sotilasvirkatalosta. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-60-5847-5

Nimi –

Lisätietoja Haiharan kartano.

Haihara Ylinen -kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE JANKANKATU 19

Nimi	Jankankatu 19
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	Takahuhti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahdi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	102	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6821224	P2-koordinaatti	6821249	P-keskipiste 6 821 237
I1-koordinaatti	332793	I2-koordinaatti	332820	I-keskipiste 332 807

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Koekuopituksessa määritelty kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Liittyy Takahuhdin kylään, jonka raja kulkenut alueen välittömässä läheisyydessä. Muinaisjäännösrekisterissä muu kulttuuriperintökohde (2016).

Tutkimukset

Inv. K. Luoto 2012

inv. S. Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Tiiviisti rakennetun alueen keskellä.

Kohteen kuvaus

Luoto 2012:

Jankankatu 19:n tarkkuusinventoinnissa silmämääräisesti ja koekuopittamalla tehtyjen havaintojen perusteella alueella mahdollisesti aikanaan sijainneet ja historialliseen Takahuhdin kylään liittyneet kulttuurikerrokset ovat pääasiassa tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä. Tontilla sijaitsee 1950-luvulla rakennettu Voiman liikekiinteistö sora- ja asfalttipintaisine parkkialueineen, lisäksi tontin pohjoisosaa on muokattu tuomalla sinne täyttömaata ja tasaamalla aluetta. Merkkejä 1800-luvulle ja tätä nuorempaan aikaan ajoittuvasta ihmistoiminnasta saatiin tontin eteläosasta, jonne tehdyissä koekuopissa havaittiin alueen halki vielä 1970-luvulla kulkeneeseen tiehen liittyviä maakerroksia sekä merkkejä 1800-luvun asutuksesta.

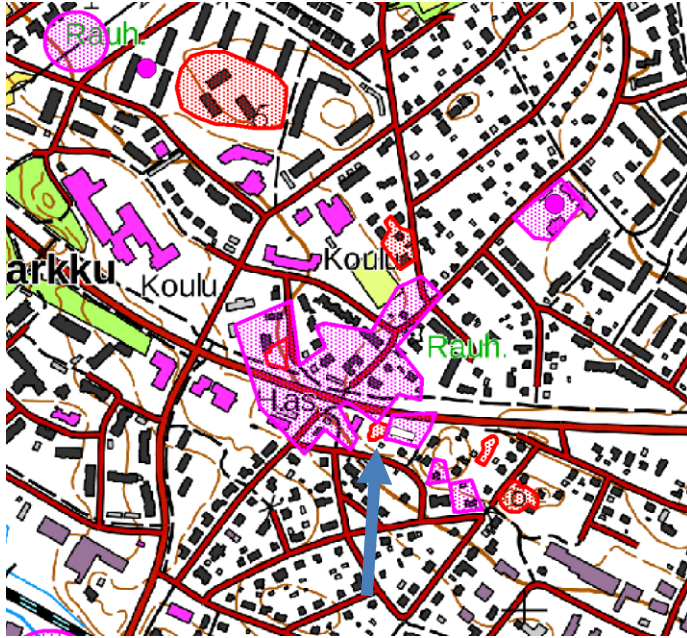
Tarkkuusinventoinnissa havaittiin kuitenkin historialliselle ajalle ajoittuvaan kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä tutkimuksen kohteena olevan tontin itäosassa. 1790-luvun isojakokartan asemoinnin mukaan Takahuhdin kylän tonttimaan raja on sijainnut havaintoalueen välittömässä läheisyydessä, sen pohjoispuolella. Tehdyt havainnot kiinteästä muinaisjäännöksestä liittyvät Takahuhdin historialliseen kylänpaikkaan. Yhtenäisten, laaja-alaisten kulttuurikerrosten säilyminen tontilla on kuitenkin epätodennäköistä alueen voimakkaan myöhemmän maankäytön (1800-1900-luvun asutus, tontin täyttö- ja tasaustyöt 1900-luvulla) vuoksi. Havainnot tontin itäosan kulttuurikerroksesta ovatkin satunnaisia. Tarkempien ajoittavien löytöjen puuttuessa kohde voidaan ajoittaa löyhästi historialliselle ajalle, todennäköisesti kuitenkin 1600 - 1700-luvuille.

Raninen 2016:

Muinaisjäännösrekisterissä kohde on muu kulttuuriperintökohde eikä kiinteä muinaisjäännös. Ent. Voiman liikekiinteistön välittömässä ympäristössä oli joulukuussa 2016 käynnissä laaja maansiirtotyö. Tontin itäosa eli muun kulttuuriperintökohteen aluerajaus entisellään pihamaana.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-15-5027-24
Nimi	-

MK 1: 10 000 Jankankatu 19 -kohde korostettu nuolella.
Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 20 Vanha-Juvan tilakeskus Sami Raninen

Nimi	Juva 2
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Juva
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6818508	P2-koordinaatti 6818562	P-keskipiste 6818535
I1-koordinaatti 333819	I2-koordinaatti 333870	I-keskipiste 333844

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Perinteisen rakennuskannan piirissä oleva tilakeskus mäellä. Vanhin rakennus aitta 1700-luvulta (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 249). Tilakeskuksessa ei ilmeisesti asuttu syksyllä 2016, mutta rakennukset ja pihapiiri olivat hoidettuja.

Kohteen kuvaus

Juva oli vuonna 1540 suhteellisen vauras yksinäistila, jota Seppo Suvanto pitää myöhäiskeskiaikaisen uudisasutuksen tuloksena (Suvanto 1988: 215). 1760-luvulla se jaettiin Vanha- ja Uusi-Juvaksi (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 249).

Isojakokartan perusteella molempien Juvan talojen tonttimaat sijaitsivat vuonna 1783 nykyisen Vanha-Juvan tilakeskuksen länsiosassa. Alueella ei näy merkkejä suurista maansiirtotöistä ja sillä on arkeologista potentiaalia.

Rajausperusteet

Isojakokartan asemointi.

Lähistön kohteet

Juvanrinne (ei mukana tässä inventoinnissa; ei mj-rekisterissä; ks. Lisätietoja)

Juva

Juva 3

Lisätietoja

Juvan tilakeskuksista parisataa metriä länsilounaaseen on vuonna 2007 suoritettu koekaivaus, jossa todettiin 1800-luvulla syntyneen maaseutusatuksen jälkiä (Poutiainen 2007). Alueella sijaitsee myös vanha kiviaita (Siiri-tietokannan kohde Juvanrinne)

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde:

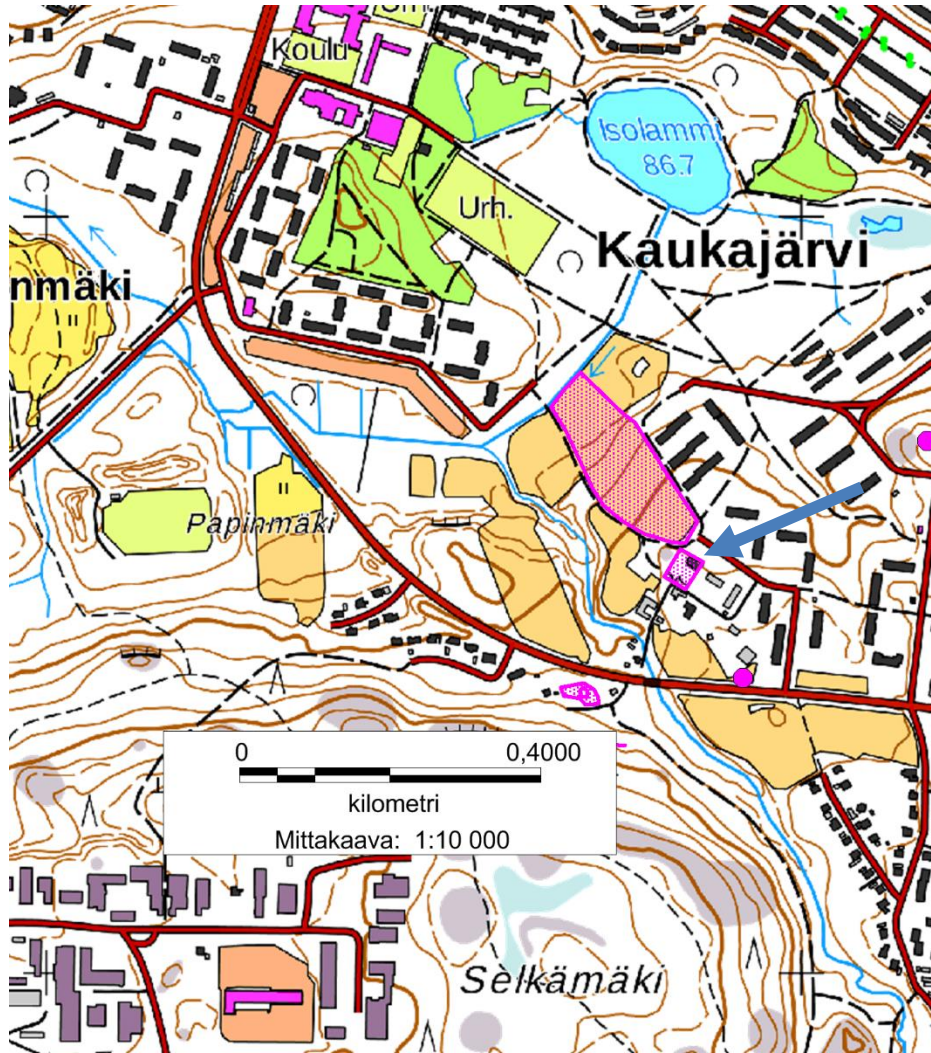
"Karta Öfver Messoby och Haihara Byars..." 1780 – 1862. Arkistoyksikkö ei tiedossa. Sisältyy lähteeseen Hannu Poutiainen 2007: Tampere Annala Juvanrinne. Hist. ajan kyläalueen koekaivaus. Mikroliitti Oy (sivu 23).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-60-5856-8

Nimi -

Lisätietoja

Kohde Juva 2 korostettu nuolella
Pohjakartta: Maanmittauslaitos

*KYY 199 : 23 Juvela, kyläpaikka Kangasalantien eteläpuolella
Sami Raninen*

Nimi	Juvela
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Juvela
Kaupunginosa	Vehmainen
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste

Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	95	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6819626	P2-koordinaatti	6819689	P-keskipiste	6819657
I1-koordinaatti	335340	I2-koordinaatti	335392	I-keskipiste	335367

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.
Lyhyt kuvaus Pääosin tuhoutunut kylänpaikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Kylänpaikka maantiepenkereen molemmin puolin rakennetulla alueella.

Kohteen kuvaus

Juvelan kylä on kolmitaloinen 1500-luvulla (Suvanto 1988: 223). Myöhemmin tilanyhdistämisen seurauksena kaksitaloinen.

Kylänpaikka asemoitu 1800-luvun alun tiluskartan perusteella.

Kylänpaikka on suureksi osaksi jäänyt Kangasalantien penkereen alle. Tien eteläpuolella tiepenkereen ja osoitteessa Kangasalankatu 100 sijaitsevan vanhan puutalon (Juvelan kylän rakennuskantaa?) välissä on kapea kaistale potentiaalista säilynyttä aluetta. Tien pohjoispuolella on teollisuuspihan paksu sorapenger (Kangasalantie 99), jonka alla on periaatteessa voinut säilyä jotain aikaisemmasta maankäytöstä riippuen.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Noin 2200 neliometriä.

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Kartta (Digitaaliarkisto):

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1–20)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 8367-45-4521-3

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-45-9901-0

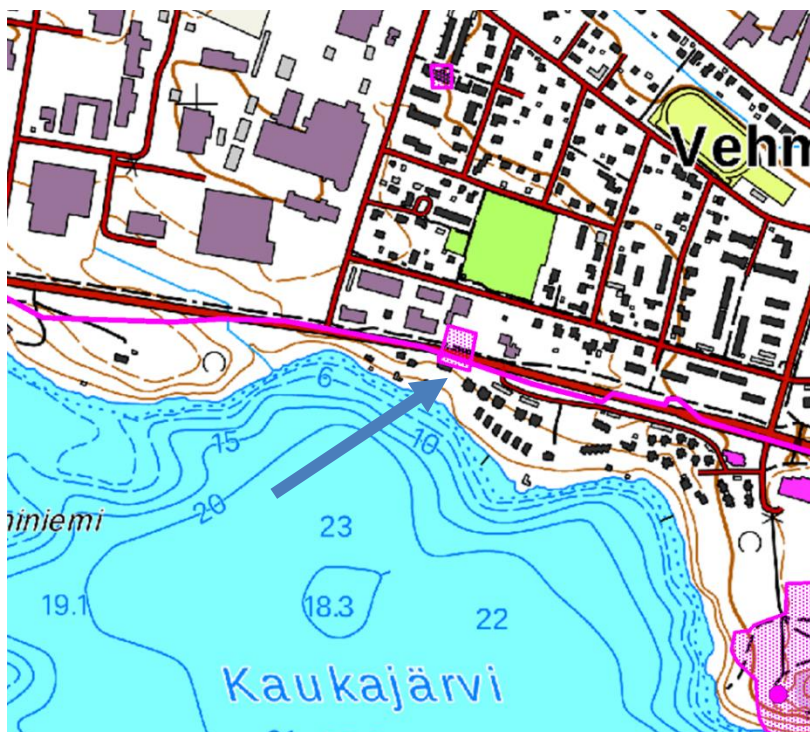
Nimi Vehmaisten kadut

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-583-2-21

Nimi Vierula

Lisätietoja

MK 1: 10 000
Juvela-kohde
korostettu nuolella.

Pohjakartta:
Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 87 Järvensivunpuistoa. Sami Raninen

Nimi	Järvensivu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Järvensivu
Kaupunginosa	Järvensivu
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste

Z1-koordinaatti	80	Z2-koordinaatti	82	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821297	P2-koordinaatti	6821393	P-keskipiste	6821345
I1-koordinaatti	329760	I2-koordinaatti	329816	I-keskipiste	329788

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Autioitunut kyläpaikka puistossa.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

lidesjärven rantapuistoa.

Kohteen kuvaus

Järvensivu oli aluksi Järvensivun eli Lampolan kirkontila. Papinmanttaaleissa mainitaan alun alkaen Järvensivun kylä, jossa oli kaksi taloa (Suvanto 1988: 205).

Asemoitu kyläpaikka sijaitsee Järvensivunpuistossa lidesranta-nimisen tien pohjois- ja eteläpuolella. Kiinteän muinaisjäännöksen säilyminen on mahdollista varsinkin tien eteläpuolella; puistoa on voitu muokata ja tasoittaa. Kohde on vuoden 1946 ilmakuvasa peltoa.

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Tampereen historia I.

Karttalähde:

Järvensivun kylän isojakokartta 1780 – 85. Arkistoyksikkö ei tiedossa, käytössä digitaalinen kopio. (Ks. Eva Gustavssonin esityöraportti, sivu 53).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-592-1-27
Nimi	-
Lisätietoja	lidesjärven rantapuistoa.

MK 1: 10 000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 59 Kaarilan rusthollin paikka nykyisin, isojakokartassa kuvatun tonttimaan länsiosa. Sami Raninen

Nimi	Kaarila
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Kaarila
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823200	P2-koordinaatti 6823253	P-keskipiste 6823227
I1-koordinaatti 322327	I2-koordinaatti 322387	I-keskipiste 322357

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Pieneltä osin rakentamaton ja potentiaalisesti säilynyt rusthollin tonttimaa nykyaikaisten pientalojen lomassa.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Rakentamaton kaistale modernin pientaloasutuksen lomassa.

Kohteen kuvaus

Kaarilan kylässä oli vuonna 1540 kaksi taloa (Suvanto 1988: 192). Kylä kuului Harjun jakokuntaan, jonka asutusta on pidetty suhteellisen vanhana, ehkä 1200-luvulla syntyneenä ellei vanhempanakin (Saarenheimo 1974: 39). 1700-luvulla kyseessä oli Kaarilan rustholli, joka kuului vuodesta 1728 vuosisadan loppuun Gadd-suvulle (Saarenheimo 1974: 237, 238).

Nykyinen Kaarilan kartano sijaitsee Vaakkolammin eteläpuolella Tuurnankadun varrella (päärakennus vuodelta 1887). Tämä sijainti on merkitty jo Kuninkaan kartastoon 1776 – 1805 ("Carlberg"). Helénin ja Seppäsen (2015: 24, 25) julkaiseman 1760-luvun kartan (piirt. Daniel Hall) asemointi vuoden 1946 ilmakehuun ja siitä edelleen peruskartalle kuitenkin osoittaa Kaarilan aikaisemmassa vaiheessa sijainneen noin 250 metriä lännempänä, Vaakkolammesta lounaaseen nykyisen Kaarilankadun lounaispuolella.

Vuoden 1946 ilmakehuun vertaamalla Vaakkolammin allas sekä lähistön tiestö ja peltomuodot on kuvattu isojakokartassa tarkasti, joten kartassa ei voi olla suurta virhettä myöskään rusthollin tontin sijainnin suhteen. Isojakokartassa kuvattu sijainti "kummittelee" myös pitäjänkartassa (1847), jossa nykyistä kartanonpaikkaa ei ole merkitty mitenkään. Mainittakoon, että jo Hans Hanssonin epätarkassa Ylä-Satakunnan kihlakunnankartassa (1650) "Carla" on isojakokarttaa muistuttaen merkitty Vaakkolammin

lounaispuolelle. Vuosien 1946 – 56 ilmakuissa tämä isojakokartan mukainen rusthollin tontti on suurimmaksi osaksi peltona.

Tarkka sijaintipaikka on nykyisin Kaarilankadusta lounaaseen erkanevan, lehtipuukujan reunustaman ja sorapäälysteisen pihatien varrella ja sen eteläpuolella. Etelässä vanha rusthollin tonttimaa ulottuu melkein nykyisen Hedelmäkadun linjalle.

Pihatien luoteis- ja kaakkoispuolella sijaitsee moderneja pientaloja, joiden perusteella rusthollin tontti voidaan suurimmaksi osaksi katsoa tuhoutuneeksi. Rivitalojen välissä sijaitseva puistikko ei päällisin puolin vaikuta voimakkaasti muokatulta, joten kohde on siltä osin arkeologisesti potentiaalinen. Historiallisissa ilmakuissa tontin länsikulmassa sijaitsee autio, puita kasvava peltosaareke, joka nykyään on em. puistikko-osa. Myöskin edellä mainitun pihatien ja lehtipuukujan alla ja varrella on kapea kaistale, jossa maanpinnan alla on voinut säilyä jotain.

Kohteen laajuus

Noin 1350 neliometriä.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1767) kuvatun tontin rakentamiselta säästyneet osat.

Lisätietoja

Lähteet:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-210-1175-12
Nimi	-
Lisätietoja	Kaarilan pientaloalue.

Kaarila-kohde korostettu nuolella.

MK 1: 10 000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 56 Kaarilan – Hyhkyn tie, historiallisen kylätien käytössä oleva katkelma Gaddinpuistossa. Kuvattu luoteeseen. Sami Raninen

Nimi	Kaarilan – Hyhkyn tie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Kaarila
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	85	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823201	P2-koordinaatti	6823260	P-keskipiste	6823231
I1-koordinaatti	322857	I2-koordinaatti	323017	I-keskipiste	322938

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Puistotienä säilynyt historiallisen kylätien katkelma.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Yleisöltä suljettua puistoa (Gaddinpuisto) etelään loivasti viettävällä rinteellä.

Kohteen kuvaus

Daniel Hallin kartassa 1760-luvulla kuvatusta Vaakkolammin ympäristön historiallisesta tieverkosta on yksi tieosuus säilynyt muita paremmin. Kyseessä on Kaarilan rusthollin luota itään, Hyhkyn kylään, johtaneen kylätien katkelma (kartta ks. Helén ja Seppänen 2015: 24, 25).

Noin 170 metriä pitkä osa tästä tiestä on säilynyt nykyisen Gaddinpuiston (Porintien pohjoispuolella sijaitseva yleisöltä suljettu kaupungin viheralue) keskiosassa. Kyseessä on pari metriä leveä sorapäällysteinen, osin nurmettunut puistotie etelään loivasti viettävässä rinteessä. Puistotien suunta on länsiluode – itäkaakko. Tie on valaisematon eikä ole julkisessa käytössä.

Havaintomahdollisuudet

hyvät.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1767) kuvatun tielinjan puistotienä säilynyt osa.

Lisätietoja

Koska kyseessä on kylätien katkelma, sitä ei voi pitää valtakunnallisesti merkittävänä tai historialliselta merkitykseltään huomattavana kulkuväylänä. Sillä kuitenkin on paikallista kulttuuriperintöarvoa

Vaakkolammin – Tohlopin keskiaikaiselle ja varhaismodernille asutusalueelle muodostuneen tieverkon maisemassa säilyneenä jälkenä.

Lähde:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-210-9903-0

Nimi Kaarilan puistot

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Kaarilan – Hyhkyn tie korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 38 Leinola, kylätontin autioitunut osa Sami Raninen

Nimi	Leinola
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Leinola
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	102	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6820749	P2-koordinaatti	6820869	P-keskipiste	6820809
I1-koordinaatti	335039	I2-koordinaatti	335144	I-keskipiste	335091

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)	+– 5 metriä.
Lyhyt kuvaus	Osittain säilynyt kylätontti.

Tutkimukset

inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta ja tilakeskus.

Kohteen kuvaus

Leinolan kylässä oli vuonna 1540 viisi taloa. Seppo Suvannon mukaan Leinola on Tampereen kylien joukossa suhteellisen nuori (Suvanto 1988: 222). Tämä tarkoittanee kylän syntyä myöhäiskeskiajalla.

Isojakokartassa kuvattu yhtenäinen ryhmäkylätontti on sijainnut nykyisen Leinolankadun ja Männynpellonkadun risteyksen ympärillä, pohjois – etelä-suuntaisen pienvirtaveden varrella (tällä puolella ei ole nimeä peruskartassa, mutta se on määritelmästä riippuen Pyhäojan sivupuro tai Pyhäojan pohjoinen haara).

Luoteisosa kylätontista on nykyisin modernin pientalorakentamisen piirissä, joten se voidaan siltä osin katsoa tuhoutuneeksi. Arkeologisesti potentiaalisia ovat seuraavat osat:

1) Kylätontin koillisosassa sijaitseva rakentamaton puistomainen alue, osin pientalon pihaa, joka 1900-luvun alun kartan perusteella on vanhoja Mikkolan ja Kossin talon tontteja. Nämä talot palautuvat jo vuonna 1540 mainittuihin taloihin (Suvanto 1988: 222).

Vuoden 1946 ilmakuvasa ryhmäkylä on hajonnut ja tämä kylätontin osa on viljeltyä peltoa ja tienpiennarta. Myöhempien ilmakuviensa perusteella viljely on jatkunut vielä 1974, mutta 1987 kylätontin

osa on jo muuttunut puistomaiseksi. Kylätontin osa ei nähtävästi ole ollut missään vaiheessa modernin rakentamisen piirissä ja on siten arkeologisesti potentiaalinen alue.

2) Kylätontin eteläosa suunnilleen Koiramäenkadulta em. pienvirtaveteen. Tämä alue on vanha tilakeskus, jolla sijaitsee vanha tiilinautetta ja kevyttä uudempaa rakennuskantaa. Alue ei vaikuta tuhoutuneelta ja on arkeologisesti potentiaalinen. 1900-luvun alun pitäjänkartan perusteella siihen sisältyy Nikkilän tontti kokonaisuudessaan ja eteläosat Tuomaalan ja Kossin tonteista. Nämä talot palautuvat jo vuonna 1540 mainittuihin tiloihin (Suvanto 1988: 222).

Kohteen laajuus

Noin 650 neliometriä

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampere, sivut 160 – 313.

Karttalähde:

Pehr Henrik Palander 1802:

H50:13/1–11 Leinola. Isojaonkartta ja asiakirjat käsittäen talot N:ot 1 – 5 tässä kylässä sekä Oriveden kunnan sisällä olevan Leinonsaaren ulkotilan tilukset (1802 – 1850). Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-40-6442-1
Nimi	-
Lisätietoja	
Kiinteistötunnus	837-40-9903-0
Nimi	-
Lisätietoja	
Kiinteistötunnus	837-584-2-55
Nimi	-
Lisätietoja	
Kiinteistötunnus	837-584-5-37

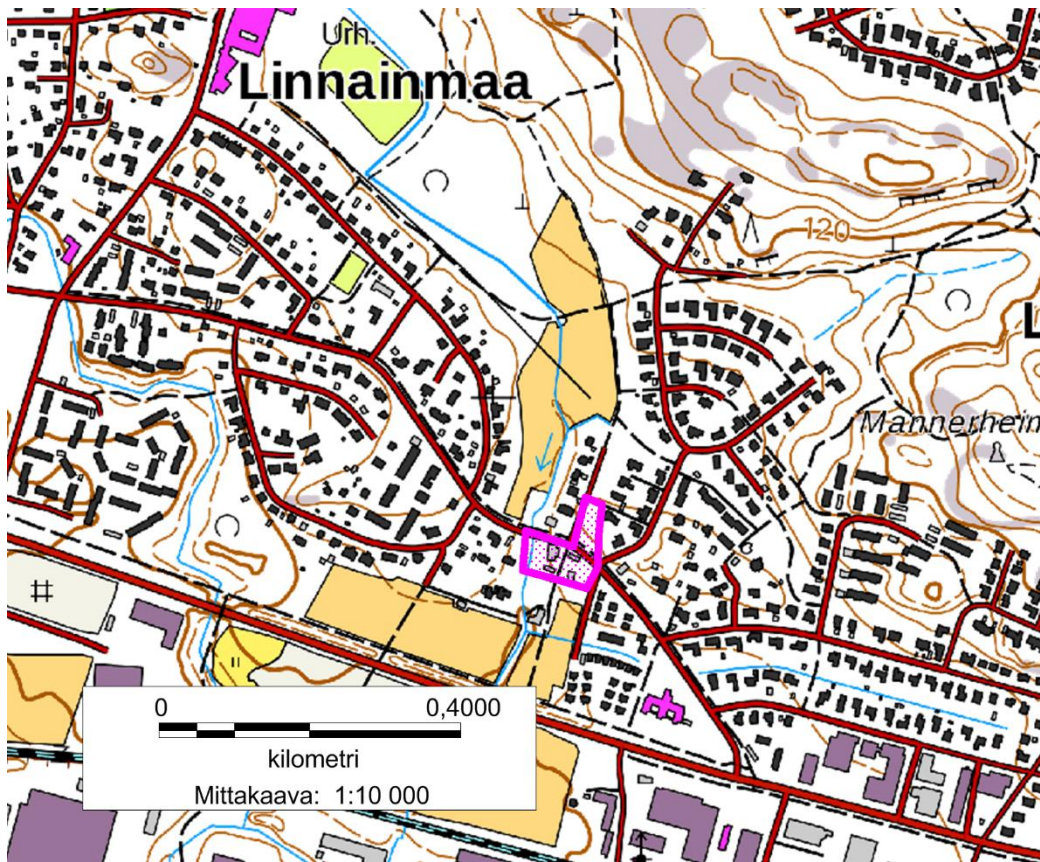
Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-584-7-0

Nimi -

Lisätietoja

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE PROVASTI (PAPPILA)

Nimi	Provasti (Pappila)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	irtolöytöpaikat asuinpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat pappilat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen kivikautinen rautakautinen
Selkeä ajoitus	uusi aika (Messukylän pappila)
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6821530
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	333031
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821490	P2-koordinaatti	6821570
I1-koordinaatti	332986	I2-koordinaatti	333077
		I-keskipiste	333031

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Kaksoistaltoa (KM 2519:252) on löytynyt Takahuhdin Provastin (Pappilan) pellolta ja kvartsiittinen terävänsoikea tuluskivi (KM 6865:19) on saatu talteen mahdollisesti Messukylän pappilasta.

Provasti (Pappila) on arkeologisesti potentiaalinen historiallisen ajan asuinpaikka

Aiemmat löydöt

KM 2519:252

KM 6865:19

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 85

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöydöt 27 ja 79

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Messukylän pappila on Takahuhdin kylässä osoitteessa Tanhuankatu 40. Nykyisin pappilassa on seurakunnan toimitiloja.

Kohteen kuvaus

Kaksoistaltta (KM 2519:252) on löytynyt Takahuhdin Provastin (Pappilan) pellolta. Se on diarioitu vuonna 1887 ja sen on lähettänyt Kansallismuseoon S. Wilskman. Pappilan pellot ovat sijainneet tilan itä-, koillis- ja pohjoispuolella. Jo Rädyn inventoidessa (löytö 27) pellot olivat lähinnä omakotiasutusalueena. Kaksoistaltta on muodoltaan kaarevan trapetsoidi ja kooltaan 94,5 x 43 x 12 mm. Sen poikkileikkaus on kyljistä viistetty suorakaide. Taltta on hyvin hiottu lappeilta ja kyljistä ja sen särmät on viistetty. Kannan terä näyttää jälkikäteen hiotulta.

Terävänsoikea tuluskivi (KM 6865:19) on saatu talteen Messukylän pappilasta ja se on diarioitu 1915. Rädyn luettelossa irtolöytö 79. Salo (1988: 153) epäilee, josko sitä on varsinaisesti löydetty pappilan mailta, sillä L(öydetty) on on vedetty Museoviraston luettelosta yli. Tuluskivi on vaaleaa kvartsiittia ja se on lohjennut kahtia. Kooltaan se on 87 x 38 x 21 mm. Sen tasaisilla lappeilla on iskentäjälkiä ja reunassa on kiinnityskouru.

Raninen 2016:

Messukylästä tuli itsenäinen seurakunta vuonna 1639. Uusi kirkkoherranpappila perustettiin tuolloin Takahuhtiin autiutilojen maille (Arajärvi 1954: 490). Messukylän pappilan tonttimaan on kuvattu 1700-luvulla Takahuhdin kylän isojakokartassa. Pappilan pihapiiri on tätä nykyä väljästi rakennettu. Puinen pappilarakennus on vuodelta 1919. Vaikka kyseessä on hoidettu puistomainen alue, pappilarakennuksesta länteen sijaitsevaa tasoitettua ja päällystettyä pysäköintialuetta lukuun ottamatta piha ei vaikuta läpikotaisin muokatulta ja on siten arkeologisesti potentiaalinen historiallisen ajan asuinpaikka.

Pappilan lähiseudun entiset pelto- ja niittyalueet (1900-luvun alun pitäjänkartassa kuvattua, sittemmin metsittynyttä Sikosuon niittyaluetta lukuun ottamatta) ovat tiiviin omakoti- ja rivitalorakentamisen piirissä, joten kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on lähiympäristössä heikot edellytykset. Takahuhdin kylän isojakokartassa kuvatut pappilan pellot on rakennettu kauttaaltaan (pohjoisessa omakotitaloja Tanhuankadun, Leppämäenkadun ja Kukkoinkivenkadun varrella, pappilasta etelään ja itään lähinnä rivitaloja).

Rajausperusteet

Pappilan piha pysäköintialuetta lukuun ottamatta.

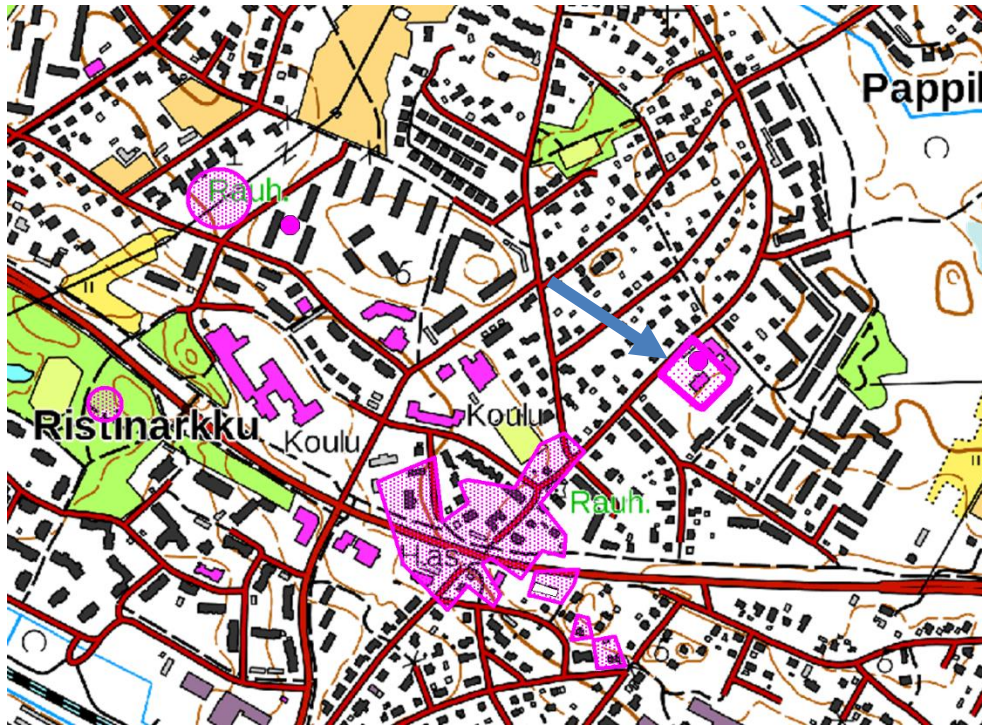
Lisätietoja

Lähteet: Arajärvi, Kirsti 1954: Messukylän – Teiskon – Aitolahden historia. Tampere.

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, sivu 238

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-28-5576-2
Nimi	-

MK 1: 10 000

Pappila-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 89 Puhoonlahti Sami Raninen

Nimi	Puhoonlahti
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Järvensivu
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	kuopat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	11
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	97	Z-keskipiste
P1-koordinaatti		P2-koordinaatti		P-keskipiste
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti		I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Poteromaisia kaivantoja sisällissodan aikaisen taistelukentän läheisyydessä, osa hiekanottokuoppia.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Metsää Kalevankankaan harjun kaakkoispään alarinteellä (Järvensivuntien kaakkoispuolella). Iidesjärven Puhonlahti sijaitsee runsaat 100 metriä etelään.

Kohteen kuvaus

Kohteessa sijaitsee sekavana rykelmänä 11 kuoppaa hiekkamaassa. Kuoppien halkaisija on 2 – 4 metriä ja niiden syvyys vaihtelee noin puolesta metrillä vajaan metrin.

Niitä voisi muuten otaksua hiekanottokuopiksi, mutta Kalevankangas on sisällissodan (1918) aikainen taistelupaikka. Osa kuopista voi olla poteroita. Lumipeite hankaloitti havainnointia, mutta ainakin joidenkin kuoppien etelä/lounaispuolella tuntuisi olevan jonkinlaista valliä. Tämä sopisi poterotulkintaan. Neljä eteläisintä ja isointa kuoppaa sijaitsevat ketjumaisesti.

Noin 60 – 70 metriä luoteeseen sijaitsee isompia kaivantoja lähellä Kalevantien pengertä. Ne liittyvät nimenomaan hiekanottoon.

Havaintomahdollisuudet

Heikot (lunta maassa).

Lisätietoja

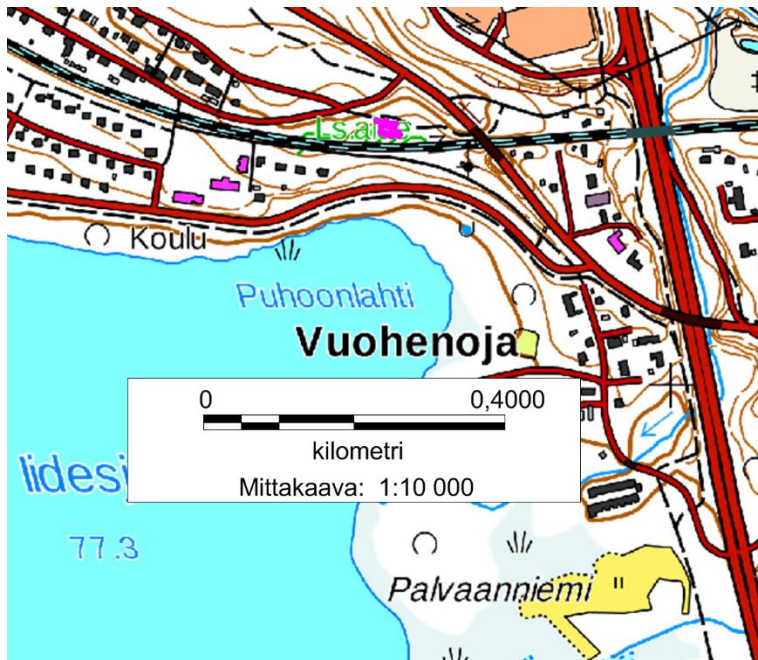
Kohde on Tampereen kaupunkimittausyksikön ilmoittama ja mittaama.

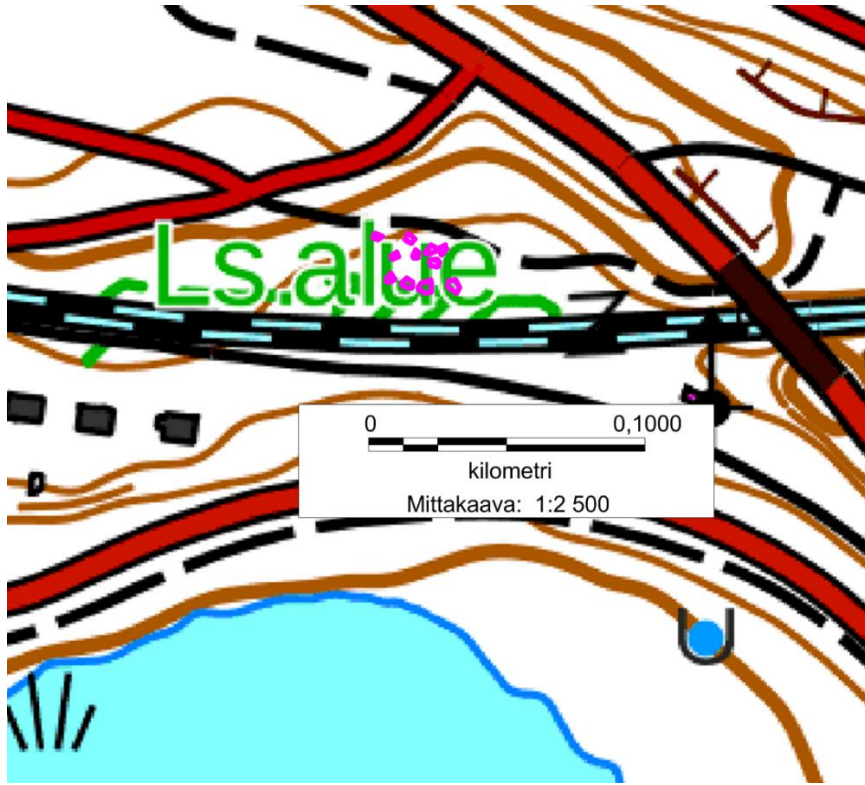
Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-131-9903-0
Nimi	-

Lisätietoja

Kalevankankaan kaakkoisrinnettä.

Pohjakartat: Maanmittauslaitos

TAMPERE PUOLIMATKAN TIILITEHDAS

*TKA Mannelin : 31:1 Puolimatkan Tiilitehdas Oy Näsi
Mauno Mannelin*

Nimi	Puolimatkan tiilitehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kaleva
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännostyyppi	teollisuuskohteet
Tyyppin tarkenne	tiiliruukit
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 110	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti	6822522	P2-koordinaatti	6822610	P-keskipiste	6822566
I1-koordinaatti	329845	I2-koordinaatti	329875	I-keskipiste	329860

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +-2 metriä

Lyhyt kuvaus Potentiaalisesti säilynyt tiilitehdasrakennus.

Tutkimukset

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Osittain puistoa, osittain rakennettua aluetta.

Kohteen kuvaus

Puolimatkan tiilitehdas perustettiin vuonna 1890. Vuonna 1895 tehtaassa oli jo 40 työntekijää ja tuotanto oli lähes 700 000 tiiltä (Rasila 1984: 100, 101). Kyseessä on vanhin Kalevan alueella toimineista tiilitehtaista.

Tampereen asemakartassa 1942 kuvatun Puolimatkan tiilitehtaan kiinteistön itäosassa sijaitsee nykyisin Kalevan uimahalli (Tampereen uintikeskus) ja eteläosassa kerrostaloja Pellervonkadun pohjoispuolella. Länsiosassa sijaitsee puistoa (Kiovanpuiston itäosa).

Vuoden 1946 ilmakuvastä päätellen varsinainen tehdasrakennus on sijainnut puistoalueella. Maan pinnalle ei erotu tehtaasta mitään merkkejä. Kyseessä on ollut noin 70 x 20 metriä laaja, matalahko harjakattoinen rakennus. Ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tämän rakennuksen perustuksia on säilynyt maan alla. Tehtaan mahdollisilla raunioilla on kulttuuriperintöarvoa.

Tehdasalueen muissa osissa on v. 1946 ilmakuvastä ja historiallisista valokuvista päätellen (esim. Tampereen museot 31:1) sijainnut riveissä pitkiä ja kapeita puukatoksia (oletettavasti kuivauslatoja), joiden mahdollisten jäännösten kulttuuriperintöarvo ei liene suuri.

Kohteen laajuus

Vajaat 2000 neliömetriä.

Rajausperusteet

Ilmakuva 1946.

Lisätietoja

Lähde:

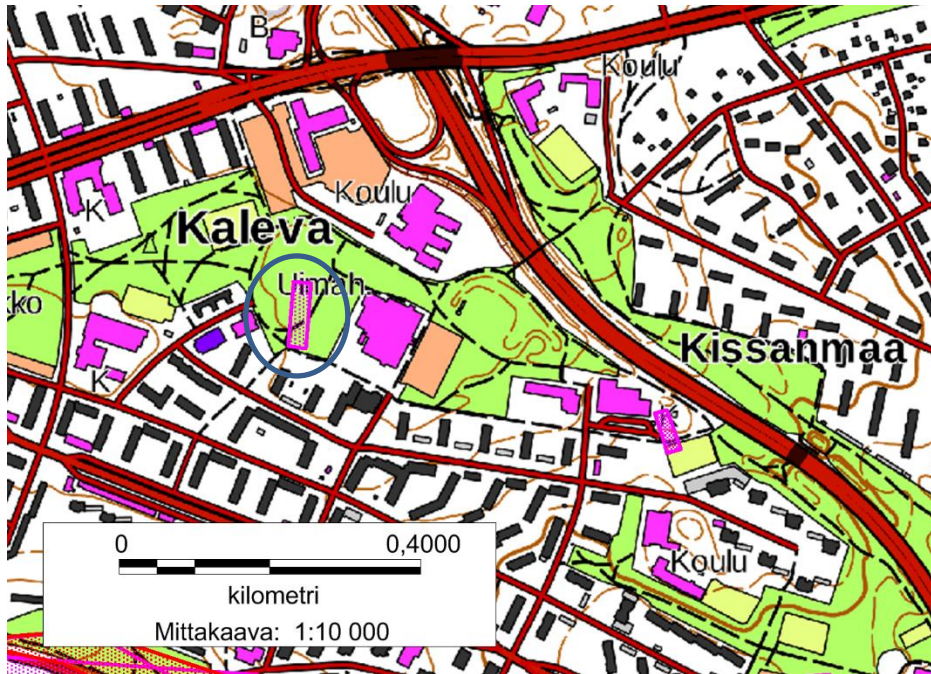
Viljo Rasila: Tampereen historia II. 1840-luvulta vuoteen 1905. Tampere.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-129-824-2

Nimi -

Lisätietoja

Puolimatkan tiilitehdas ympyröity

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 2 Pyynikinrinteen mahdollinen taistelukaivanto. Matias Laine

Nimi	Pyynikinrinne
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pyynikki
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	kuopat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä vähintään 10
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	128	Z2-koordinaatti	131	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822032	P2-koordinaatti	6822061	P-keskipiste	6822052
I1-koordinaatti	326520	I2-koordinaatti	326557	I-keskipiste	326541

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 2 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Pyynikinharjun kaakkoispää, metsää.

Kohteen kuvaus

Harjun ylärinteellä pyöreähköjä tai suorakaiteenmuotoisia kaivantoja sekavana rykelmänä. Lokakuussa 2016 maastokäynnillä erotettu kymmenen selvää kaivantoa, Tampereen kaupunkimittaussyksikkö on mitannut 12 kaivantoa. Kaivannoilta avautuu näköala etelään ja kaakkoon Pyhjärven ranta-alueelle. Kaivantojen halkaisija vaihtelee välillä 1,5 – 5 metriä useimpien ollessa halkaisijaltaan 3 – 4 metriä. Syvyys on enintään 40 – 50 cm. Osaan kaivannoista liittyy matalaa vallia. Kohde on osittain pensoittunut. Kaivantojen sijaintikorkeudessa on vaihtelua 3 – 4 metriä.

Yleisötiedon mukaan kyse olisi punakaartilaisten asemista Tampereen taistelun ajalta (1918). Kaivannot eivät sijaintinsa perusteella vaikuta hiekanottokuopilta. Ne voivat olla kiireessä kaivettuja poteromaisia suoja ja liittyä Tampereen taistelun loppuvaiheeseen, jossa punaiset olivat keskustan ja Messukylän menetettyään vetäytyneet Pyynikille ja Pispalaan.

Rajausperusteet

Näkyvät rakenteet.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	839-599-1-0
Nimi	Tammerkoski
Maanomistaja	Tampereen kaupunki
Osoite	
Lisätietoja	Pispalan pulteraidan kaakkoispuolista aluetta.

MK 1: 10 000

Pyynikinrinne-kohde korostettu nuolella

MK 1: 2500

Pohjakartat: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 7 Atlaspuisto, Pyynikin kylätontti. Matias Laine

Nimi	Pyynikki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pyynikki
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821946	P2-koordinaatti 6822010	P-keskipiste 6821978
I1-koordinaatti 325782	I2-koordinaatti 325841	I-keskipiste 325812

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Keskiaikaiseen kylän palautuvan 1700-luvun kartoissa kuvatun yksinäistalon paikka puistossa.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Kohteen kuvaus

Pyynikin eli Pyynikkilän (Pynicke) kylässä oli vuonna 1540 kaksi taloa. Niistä toinen katoaa vuoden 1552 jälkeen, mutta sen aikaisemman isännän tiedetään asuneen tämän jälkeenkin Pyynikissä itsellismiehenä (Suvanto 1988: 199).

Myöhempi Pyynikin yksinäistila asemoitiin peruskartalle vuoden 1758 isojakokartan ja vuoden 1781 sotilaskartan perusteella. Tila paikantuu nykyisen Hiekkakujan eteläpuolella sijaitsevaan Atlaspuiston osaan. Isojakokartassa talon tonttimaa jatkuu Pyhäjärven silloiseen rantaan saakka, noin 10 – 15 metriä pohjoiseen nykyisessä peruskartassa kuvatusta rantaviivasta. Vuoden 1781 sotilaskartassa Pyynikin tilan rakennukset sijoittuvat isojakokartassa kuvatun tonttimaan pohjoispuoliskoon, lähelle Hiekkakujan eteläpäätä.

Koekuoppahavaintojen perusteella puiston pohjoisosassa Hiekkakujan eteläpään lähellä on paksut kerrokset täyttömaata. Ilman perusteellisempaa koetutkimusta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että Atlaspuiston alueella on säilynyt jotain jäännöksiä Pyynikin kylästä. Puistossa on tehty maansiirtotöitä, mutta kaikki kohdat eivät vaikuta voimakkaasti muokatuilta ja täyttömaakerrostenkin alla on voinut säilyä jotain. Keskiaikaisen kylän paikkaa voi etsiä laajemmaltakin alueelta kuin v. 1781 sotilaskartassa kuvatun tilan kohdalta.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1757) kuvatun kylätontin asemointi.

Koekuopat

Koekuoppa 1 (40 x 40 cm).

p 6822005 i 325810

- 30 cm sekoittunutta hiekkamultaa
- ainakin 30 cm täyttömaalta vaikuttavaa savea
- kaivu lopetettu 50 cm syvyyteen, saven jatkuminen todettu kairalla

Tulkinta: mahdollisesti jonkinlainen täytetty kaivanto. Varttuneen ohikulkijan muistelun mukaan koekuopan kohdalla olisi sijainnut perunakellari.

Koekuoppa 2 (40 x 40 cm).

p 6822003 i 325820

- 40 cm sekoittunutta hiekkamultaa, täyttömaata
- hiekkamullan jatkuminen vielä 10 cm syvemmälle todettu kairalla.
- ylimmän 20 cm korkeudella tiilenpaloja

Lisätietoja

Lähde: Seppo Suvanto 1988. "Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin." Tampereen historia I. Tampereen kaupunki.

Karttalähteet:

Isac Lithov 1758 – 59:

H8:4/11–18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. Kansallisarkisto

Nils Fredrik Ehrenström 1781:

(arkistoyksikkö ei tiedossa, käytössä digitaalinen kopio)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

839-599-1-0

Nimi Tammerkoski
Maanomistaja Tampereen kaupunki
Osoite
Lisätietoja Pispalan pulteriaidan SE-puolista aluetta.

MK 1: 10 000

Kohde violetti rasterineliö kuvan keskellä.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE PÖNGÄNMÄEN TORPPA

KYY 199 : 31 Pöngänmäen torppa: rakennuksen kivijalka (rakenne 1) Sami Raninen

Nimi	Pöngänmäen torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Holvasti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat maarakenteet
Tyypin tarkenne	torpat kuopat
Laji	muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1800-luku
Lukumäärä	3
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	110	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6820216	P2-koordinaatti	6820255	P-keskipiste	6820235
I1-koordinaatti	336115	I2-koordinaatti	336172	I-keskipiste	336143

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Maastossa tarkastettu torpanpaikka, identifioitu Messukylän pitäjänkarttojen perusteella (1847 ja 1906 – 07).

Tutkimukset

Raninen 2016; Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Metsittyynyt vanha pihapiiri ent. Holvastin betoniaseman vieressä.

Kohteen kuvaus

Messukylän pitäjänkartassa (1847) on kuvattu nykyisen Holvastin alueella sijaitseva torppa, jonka nimeksi myöhempi pitäjänkartta 1900-luvun alusta ilmoittaa Pöngänmäki kiinteistörekisterin tuntiessa nimen Pängenmäki. Torppaa ei ole kuvattu Kuninkaan kartastossa 1776 – 1805 eikä Kaukajärven pohjoispuolen asutusta esittävässä kartassa 1800-luvun alusta eikä sitä mainita ainakaan Pöngänmäen tai Pängenmäen nimellä Suomen asutuksen yleisluettelossa (jatkuu vuoteen 1809).

Torpanpaikka tai sen säilynyt osa sisältyy nykyisin Vestonkadun eteläpuolella sijaitsevaan metsittyneeseen ja autioon joutomaa-alueeseen, joka on etelään viettävää rinnemaata. Alue on avoin ja siellä näkyy rakennuksia vielä v. 1946 ilmakuvasa (viljelty tila). Joutomaan eteläpuolella sijaitsee nykyisin tasoitettu teollisuuspiha (vanha Holvastin betoniasema, jonka purku on käynnissä tätä kirjoitettaessa marraskuussa 2016). Metsittyneen joutomaa-alueen länsiosan halki kulkee lounas – koillinen-suunnassa v. 1946 ilmakuvasa näkyvä tie, nykyisin polku Vestonkadun ja Kaukajärventien välissä.

Vuoden 1847 pitäjänkartassa torppaan viittaava punainen suorakaide sijaitsee kohdassa, jonka voi asemoida metsittyneen joutomaa-alueen länsiosaan, em. polun molemmille puolille. Yksityiskohtaisemmassa 1900-luvun alun kartassa torpan rakennuskantaan oletettavasti viittaava

punainen väri sijaitsee samassa kohdassa jatkuen lisäksi kaakossa kohtaan, jossa näkyy v. 1946 ilmakuvasa noin 13 m pitkä asuinrakennus. Nykyisin tämän rakennuksen kohta on tuhoutunut jäätyään betoniaseman teollisuuspihalle. Sen paikalla sijaitsi vielä inventoinnin aikana ränsistyneen, pitkän varastorakennuksen länsipää.

Pohjoisessa torpan pihapiiri (peltojen, teiden ja niityn väliin jäävä alue) on 1900-luvun alun kartasta päätellen rajautunut suunnilleen nykyiseen Vestonkatuun ja lännessä suunnilleen Kaukajärventiehen. Etelässä osa 1900-luvun alun pihapiiristä on tuhoutunut betoniaseman rakennus- ja maansiirtotöissä. Idässä on pitäjänkartan mukaan metsäistä mäkeä, jossa näkyy v. 1946 ilmakuvasa pieniä rakennuksia. Näillä rakennuksilla ei välttämättä ole yhteyttä vanhaan torppaan.

Metsittyneellä joutomaalla havaittiin seuraavat rakenteet tai kaivutöiden jäljet:

1. Noin 10 x 4,5 m laaja suorakaiteenmuotoinen, karkeasti lohkotuista harkkokivistä tehty kivijalka suunnilleen länsi – itä-suunnassa. Sen itäpäädyssä kivijalan sisällä on noin 3 metriä pitkä kellarimainen kaivanto. Kivijalan kohdalla tai hyvin lähellä sitä erottuu saman kokoluokan rakennus v. 1946 ilmakuvasa. Keskikoord. noin P 6 820 231 I 336 128

2. Kaksi betonista veräjänpylvästä tien/polun luoteispuolella, noin 4 metrin päässä toisistaan. Pylväät noin metrin korkuisia. Ne ovat yhä pystyssä alkuperäisillä paikoillaan, mutta kasvavien puiden vinoon työntämiä.

3. Noin 6 metriä pitkä ja 3 – 4 metriä leveä tasanne (lievästi epätasainen terassi). Etelässä (rinteen puolella) se rajautuu suunnilleen länsi – itä-suuntaiseen kivijalkaan, jossa paikoitellen näkyvissä kaksi kerrosta sammaloitunutta harkkokiveä. Paikalla ei erotu rakennusta vuodesta 1946 alkavissa ilmakuvasarjoissa. Keskikoord. noin P 6 820 243 I 336 141.

4. Etelään viettävässä rinteessä rakennuksen harkkokivijalkaa, 2 kertaa karkeasti lohkottuja kiviä. Laajuus noin 3 x 3 metriä. Kivijalan kohdalla sijaitsee vielä v. 1946 ilmakuvasa noin 3 metriä leveä, pohjoinen – etelä-suuntainen rakennus.

5. Iso kellarikaivanto, laajuus noin 6 x 4 metriä. Seinillä maavallit ja isoja kiviä. Länteen avautuvan sisäänkäynnin kohdalla karkeasti lohkottuja harkkokiviä. Syvyys enimmillään noin 2 metriä. Puut kasvaneet kaivannossa muutaman vuosikymmenen ajan.

6. Pienehkö kellarimainen kaivanto rinteessä. Näkyvillä 1 kivikerta karkeasti lohkotuista harkkokivistä tehtyä seinää. Laajuus noin 2 x 3 metriä, enintään noin metrin syvyinen. Suunnilleen itä – länsi-suuntainen.

7. Metsittyneen joutomaa-alueen länsireunassa 8 – 10 metrin säteellä Kaukajärventiestä sijaitsee noin 20 metrin matkalla kolme isoa kuoppaa, jotka vaikuttavat hiekanottokuopilta.

Rakenteet 1 – 3 sijaitsevat metsittyneen joutomaa-alueen länsiosassa, joka on v. 1847 kartan mukainen torppapaikka. Niiden yhteys torppaan tai torppaa seuranneeseen tilaan on varmempi kuin itäisempien

rakenteiden 4 – 6, jotka myös sijaitsevat eri kiinteistöissä. Harkkokivijalat eivät kuitenkaan liene torpan kaikkein alkuperäisimmän rakennuskannan peruja.

Kokonaisuutena vuoden 1847 kartan perusteella määritelty torpanpaikka voidaan todeta autioituneeksi ja hyvin säilyneeksi. Vaikka kyseessä on nuorehko asutushistoriallinen kohde, sen paikallista kulttuuriperintömerkitystä korostaa se, että Tampereen kantakaupungin inventonituaalueelta on 2016 löydetty vain yksi muu autioitunut torpanpaikka.

Muuna kulttuuriperintökohteena suojeltavaksi esitetään kiinteistö, jossa sijaitsevat rakenteet 1 – 3.

Kohteen laajuus

Noin 100 neliometriä.

Rajausperusteet

Vanhaan torpanpaikkaan liitettävä kiinteistö.

Lisätietoja

Alunp. H. Kuitusen ilmoituksen mukaan, sittemmin tarkastettu maastossa (2016).

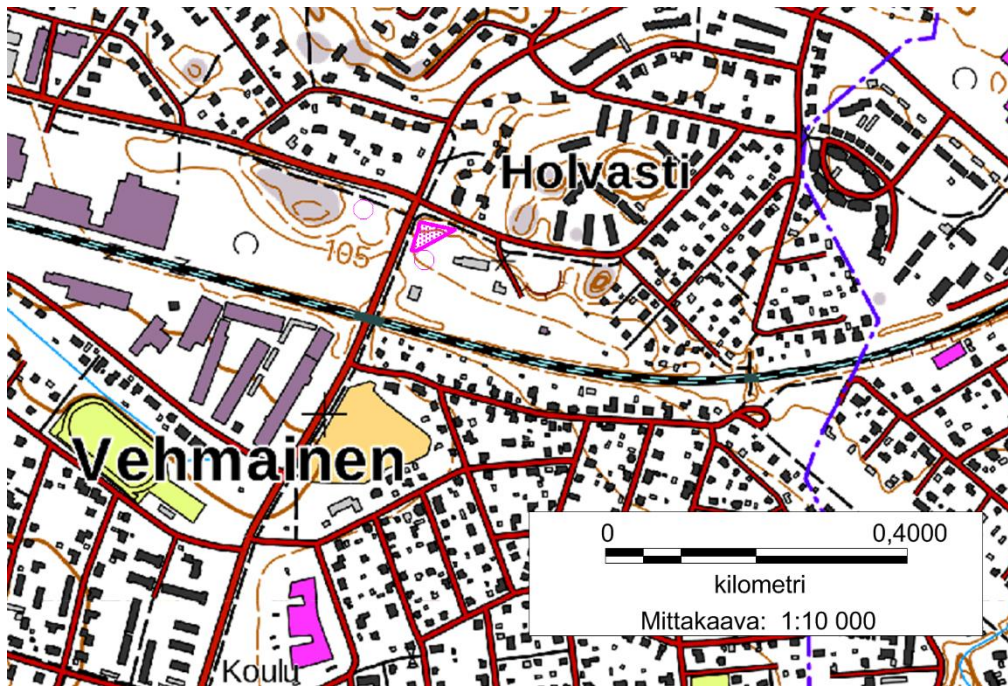
Lähteet:

Messukylän pitäjänkartta (1840-luku). Arkistoyksikkö: Messukylä (2123 11 la.* -/- -). Digitaaliarkisto.

Messukylän pitäjänkartta (1906 – 07). Käytössä digitaalinen kopio, arkistoyksikkö ei tiedossa.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-590-5-189
Nimi	Pängenmäki
Lisätietoja	

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 39 Takahuhti, kylätontin parhaiten säilyneeltä vaikuttava osa eli kiinteä muinaisjäännös (kuvassa Jankan päärakennus) Sami Raninen

Nimi	Ristinarkku (Takahuhti)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	1000024615
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kyläpaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	ei määritelty
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti	102	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821207	P2-koordinaatti	6821441	P-keskipiste	6821325
I1-koordinaatti	332617	I2-koordinaatti	332890	I-keskipiste	332753

Koordinaattiselite

yllä kiinteä muinaisjäännösaluearajaus

koko kylätontin koordinaatit:

z 95 – 102

P1 6 821 208 P2 6 821 441

I1 332 617 I2 332 890

keskikoordinaatti P 6 821 324 I 332 753

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Ison ryhmäkylän laaja tontti, josta on todettu koekaivauksessa kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Suurin osa kylätontista on arvioitavissa modernin rakentamisen ja tierakentamisen tuhoamaksi. Rakentamattomat kohdat, joita ei ole koekaivettu, ovat muita kulttuuriperintökohteita.

Tutkimukset

Arkeologinen inventointi Sami Raninen 2011

Koekaivaus Kirsi Luoto 2012

Raninen 2016, inventointi

Sijainti ja maasto

Leveä ja laakea kylämäki, jonka laki ja rinteet ovat melko tiiviisti rakennettuja (moderneja ja perinteisiä pientaloja, pieniä kerrostaloja, teitä, huoltoasema asfaltoitune pihoineen). Etelärinne on jyrkin.

Kohteen kuvaus

Kirjallisissa lähteissä ensimmäinen viittaus Takahuhdin kylään on vuodelta 1390, jolloin mainitaan Laurens Takahwktis-niminen henkilö. 1500-luvulla kylä oli Pirkkalan hallintopitäjän suurin: siinä oli vuonna 1540 jo 23 taloa. Ensimmäinen selvä viittaus Janka-nimiseen taloon on vuodelta 1589, mutta talo

oli todennäköisesti olemassa viimeistään 1400-luvun puolivälissä. Takahuhti kuului myöhäiskeskiajalta lähtien Messukylän kappeliin, josta tuli itsenäinen Messukylän seurakunta vuonna 1636. Vanhin Takahuhdin kylää esittävä kartta on huonokuntoinen niittykartta vuodelta 1763. Kartta esittää suurta ryhmäkylää, joka sijaitsee tienristeyksessä.

Jankan pihapiiri on kaupungistumisen myötä jäänyt Sammon valtatie, Päärtinkadun, Pappilankadun ja Hintsankadun muodostaman alueen sisäpuolelle. Jankan kortteli on jaettu nykyisin kahteen tonttiin ja muinaisjäännökseksi rajatun alueen rakennukset ovat olleet vuonna 2011 tyhjillään. Vuoden 2011 koekuopituksessa alueella todettiin vanhoja kylätonttien viittaavia kerrostumia.

Vuoden 2011 koekuopituksessa todettu kiinteä muinaisjäännös kylätontin länsiosassa. Koekuoppia tehtiin myös kartta-asemoidun kylätontin sellaiseen osaan, missä kiinteää muinaisjäännöstä ei havaittu, sekä asemoidun alueen länsipuolelle (Raninen 2011)

Koko kartta-asemoidun kylätontin koordinaatit (asemointi Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet – paikkatietokannassa. Takahuhdin isojakokarttaan perustuva tarkistusasemointi tehty joulukuussa 2016 Sami Ranisen toimesta: asemoinnissa ei korjattavaa):

z 95 – 102

P1 6 821 208 P2 6 821 441

I1 332 617 I2 332 890

keskikoordinaatti P 6 821 324 I 332 753

Osa kylätontista voidaan modernin rakentamisen ja maankäytön perusteella arvioida tuhoutuneeksi (ks. karttaliite).

Ne osat, jotka maan pinnalle erottuvan maankäytön perusteella eivät ole tuhoutuneita ja joita ei ole koekuopitettu, ovat muita kulttuuriperintökohteita. Kyseiset osat ovat rakentamattomia pihamaa-alueita.

Kohteen laajuus

Vuoden 2011 koekuopituksessa todetun muinaisjäännösalueen laajuus noin 775 neliometriä.

Koko kylätontti noin 3,07 hehtaaria

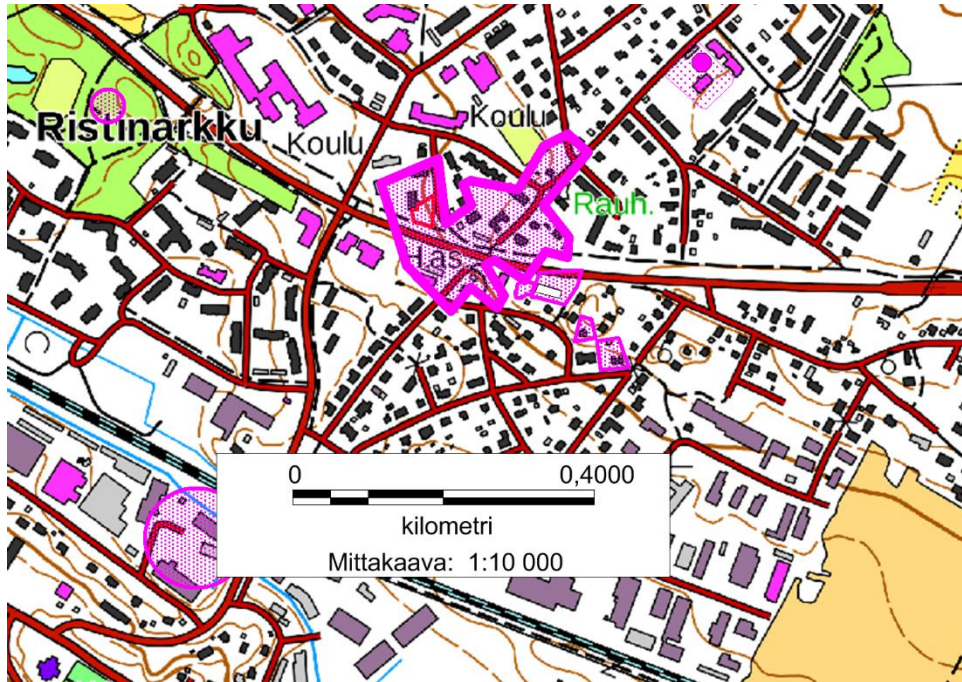
Tuhoutuneiksi arvioidut osat noin 1,7 hehtaaria

Lähistön kohteet

Pappulanmäki, Veijankuja, Veijanmäenkatu (rautakautisia kiinteitä muinaisjäännöksiä)

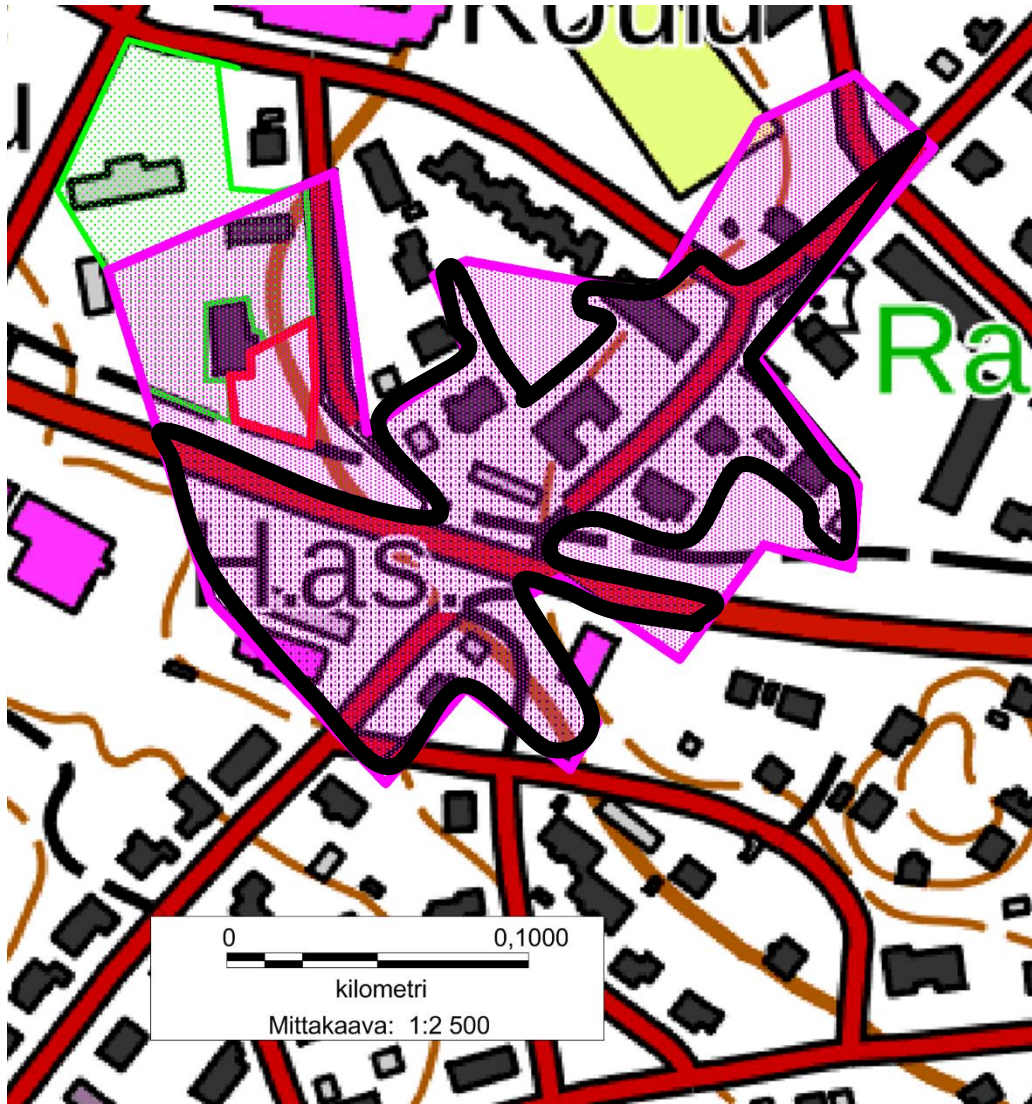
Jankankatu 25 ja 31 (rautak. löytöpaikkoja)

Jankankatu 19 (hist. asuinpaikka)

Takahuhdin kylätontti: paksulla violetilla viivalla rajattu alue.

VIOLETTI asemoidun kylätontin koko laajuus

PUNAINEN koekaivauksessa todettu muinaisjäännös (2011)

VIHREÄ koekuopitettu alue (2011), jossa ei havaittu kiinteää muinaisjäännöstä

MUSTA VIIVA tuhoutuneeksi arvioidut alueet

Pohjakartat: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 13 Siivikkalan kylätontin rakentamaton osa etelästä nähtynä (rivitalon pihaa) Sami Raninen

Nimi	Siivikkala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Siivikkala
Kaupunginosa	Pohtola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6826532	P2-koordinaatti	6826562	P-keskipiste	6826547
I1-koordinaatti	323212	I2-koordinaatti	323234	I-keskipiste	323223

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Rivitalo- ja pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Harjuntaustan jakokuntaan kuuluneessa Siivikkalan kylässä oli kolme tilaa vuonna 1540. Myöhemmin määrä laski kahteen ja lopulta yhteen (Saarenheimo 1974: 67). Vuoden 1763 tiluskartassa on kuvattu kahteen talontonttiin jaettu Siivikkalan kylätontti. Talontontit ovat epäilemättä Ylisen ja Alisen talot, jotka oli yhdistetty 1759 (Saarenheimo 1974: 816).

Siivikkalan kylätontti on 1900-luvun jälkipuolella jäänyt rivitalo- ja modernin pientalorakentamisen alle ja on lähes kokonaan tuhoutunut. Pieni osa kylätontin eteläosasta sijaitsee osoitteessa Soritunkatu 3 sijaitsevan rivitalon koillispuolisella takapiha-alueella. Tämä alue ei vaikuta voimakkaasti muokatulta ja sillä saattaa olla arkeologista potentiaalia. Kyseinen alue kattaa karkeasti noin seitsemäsosan isojakokartassa kuvatun kylätontin laajuudesta.

Kohteen laajuus

Noin 400 neliömetriä

Rajausperusteet

Potentiaalisesti säilyneeksi arvioitu osa isojakokartassa kuvatusta kylätontista.

Lähistön kohteet

Siivikkalan torppa

Lisätietoja

Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Daniel Hall 1763:

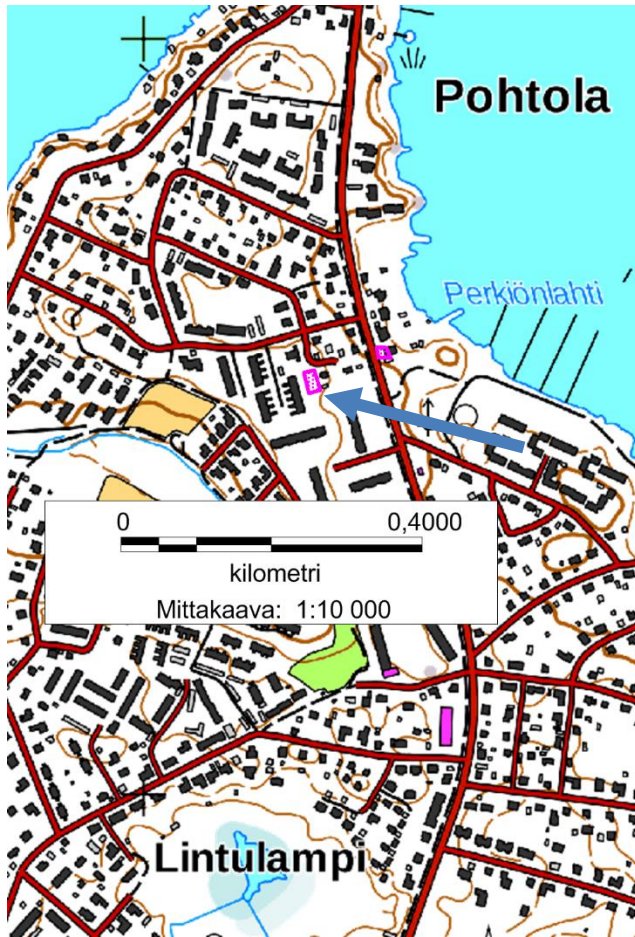
H6:13/1-14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

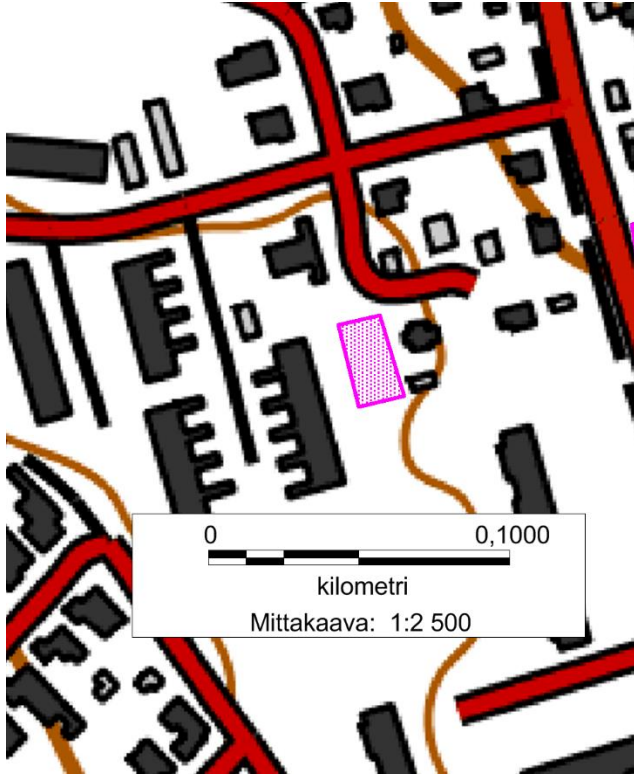
Kiinteistötunnus 837-265-2590-2

Nimi -

Lisätietoja

Siivikkala-kohde korostettu nuolella.
Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Siivikkala. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE TAKAHUHTI IRJALA

Nimi	Takahuhti Irjala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	Takahuhti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	202312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 105	Z2-koordinaatti 107	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6 822 245	P2-koordinaatti 6 822 290	P-keskipiste 6 822 267
I1-koordinaatti 332 397	I2-koordinaatti 332 435	I-keskipiste 332 416

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Yksinäistalon tonttimaa.

Tutkimukset

Raninen, inventointi 2016.

Sijainti ja maasto

Pihamaata ns. Irjalan kartanon luona.

Kohteen kuvaus

Seppo Suvannon mukaan keskiaikainen Irjalan talo sijaitsi aluksi Takahuhdin ryhmäkylässä, mutta muutti sieltä pois jo 1580-luvulla tai hieman aikaisemmin (Suvanto 1988: 216). Talosta tuli myöhemmin rustholli.

Talon tonttimaan sijaintipaikka on matalahko mäki. 1800-luvun lopulla rakennettu Irjalan päärakennus (mäen laella) ja Irjalan makasiini (rinteellä päärakennuksesta kaakkoon) ovat yhä olemassa (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 234). Mäen koillisrinteeseen on kaivettu ja louhittu tasainen päiväkodin leikkikenttä.

Takahuhdin isojakokartassa (1793) kuvatut Irjalan rusthollin maat voidaan asemoida tiestön mukaan tarkasti vuoden 1946 ilmakehuun ja siitä edelleen peruskartalle. Isojakokartan mukaan rusthollin tontti on v. 1793 sijainnut mäen koillisrinteellä ja juurella. Rusthollin tontti sijaitsee nykyisen kallioon louhitun leikkikentän pohjoispuolella. Rusthollin tontti on rakentamaton hoidettua pihaa (nurmikkoa), jonka eteläosan läpi kulkee sorapäällysteinen kävelytie. Tontin pohjoisosa sijaitsee Kolarinkadun varren pientalojen takapihoilla.

Tontin sijainti mäen koillispuolella tuntuu hiukan yllättävältä, ja nykyaikaan säilynyt Irjalan talon rakennuskanta sijaitseekin mäen laella (päärakennus) ja kaakkoisrinteellä (makasiini).

Topografiasta ja näkyvästä maankäytöstä ei voida päätellä, että isojakokartan mukainen rusthollin tontti olisi arkeologisessa mielessä tuhoutunut. Mahdollista on myös, että mäen nurmikkosilla tai metsittyneillä alueilla on maan alla säilynyt jotain, mikäli Irjalan asuin- tai muut toiminnot ovat todellisuudessa levittäytyneet kartta-asemoitua aluetta laajemmalle.

Lisätietoja

Lähteet:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampere, sivut 160 – 313.

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998. Kirjoittaneet Marjatta Leskinen & Juha Jaakola. Tampereen kaupungin ympäristötoimi, kaavoitusyksikkö, julkaisu 2/98.

Rusthollin tontin halki kulkeva kävelytien osuus ei näy isojakokartassa, mutta rusthollin tontista kaakkoon sama kävelytie on noin 320 metrin matkalla säilyttänyt isojakokartassa kuvattua tielinjaa (Takahuhdin ryhmäkylän ja Irjalan välinen kylätie, joka jatkui Irjalasta luoteeseen metsä- ja niittytienä).

Tie ei ole historialliselta merkitykseltään kovin huomattava.

Kiinteistötiedot

–, 837-9-4961-34

–, 837-9-4961-26

–, 837-9-4961-25

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 27 Haiharansuu, historiallisen Kangasala – Tampere –maantielinjan yhä käytössä oleva osa (kevyen liikenteen väylä Kaukajärven luoteispuolella). Sami Raninen.

Nimi	Tampere – Kangasala –tie
Kunta	Kangasala Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä Vatiala Vehmainen
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat

Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 95	Z2-koordinaatti 97	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6 819 486	P2-koordinaatti 6 819 851	P-keskipiste 6 819 778
I1-koordinaatti 333 942	I2-koordinaatti 335 948	I-keskipiste 334 625

Koordinaattiselite Kaukajärven pohjoispuolella (Vehmaisissa maastossa tarkastettu osuus)

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Merkittävä historiallinen maantie.

Poutiainen et al. 2013 (Kangasalan Vatiala): Asemointi vuoden 1775 isojakokartalta. Vanha tielinja kulkee lähes kokonaisuudessaan nykyisten teiden alla.

Raninen 2016 (Tampereen Vehmainen): Asemointi 1800-luvun alun karttalähteen perusteella. Tielinja suurimmaksi osaksi nykyisten teiden alla, mutta katkelma on jäänyt kokonaan käytöstä.

Raninen 2016 (Tampereen Messukylä): Aakkulanharjun itäpäässä katkelma pitäjänkartoista asemoidusta tiestä on ilmakuviasta päätellen säilynyt metsäpolkuna vanhan hiekanottoalueen pohjoispuolella.

Tutkimukset

Hannu Poutiainen & al 2013 inventointi (Kangasala Vatiala).

Sami Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Tampere Vehmainen:

Kaukajärven pohjoisranta ja Kaukaniemen pohjoispuolinen alue, jonka maisemaa hallitsee Kangasalantie.

Kohteen kuvaus

Tampere Vehmainen:

Kyseessä on keskiajalta lähtien tunnettu maantie Kokemäenjokilaaksosta Kanta-Hämeeseen. Historiallinen tielinja on asemoitu jakokartan (1802 – 1855) perusteella, mikä vastaa v. 1735 tiluskartassakin näkyviä tiesosuuksia. Vuoden 1946 ilmakuvasa maantie on jo oikaistu nykyiseksi Kangasalantiekseksi, mutta vanhan maantien mutkittelevampi linja näkyy monin paikoin Kangasalantien eteläpuolella.

Kaukajärven luoteisrannalla historiallinen tielinja vastaa tarkoin noin 200 metrin matkalla Haiharansuunimisen sorapäälysteisen ja valaistun kevyen liikenteen väylän linjausta Kangasalantien eteläpuolella. Ks. karttaote.

Haiharansuuna säilyneen tieosuuden koordinaatit:

P1 6 819 730 P2 6 819 844

I1 333 944 I2 334 111

Kaukajärven soutustadionista ja uimarannasta itään sijaitsee noin 500 metriä leveä, kaarevarantainen niemi/rannan ulkonema, jonka keskellä sijaitsee iso puurakennus osoitteessa Kaukajärventie 90. Tämän niemen alueella katkelma vanhaa maantielinjaa on jäänyt kokonaan käytöstä välttyen samalla rakentamiselta. Vielä 1900-luvun keskivaiheen ilmakuvasa vanha tielinja hahmottuu niemen koillisosassa peltoalueen pohjoisreunalla. Vanha tielinja sisältyy kiinteistöjaotukseen kiinteistönä 837-582-1-22 (lakkautettu yleinen tie). Ks. karttaote.

Puurakennuksen länsipuolinen alue on nykyisin pääasiassa heinikkoa, jonka alueella tielinjasta ei enää erotu merkkejä kasvillisuuden ja paikalle levitetyn pihamullan läpi. Puurakennuksen pohjoispuolella on 1960/70-luvulta lähtien metsittynyt alue (pääosin vanhaa peltoa), jossa tielinja on kasvillisuuden ja karikkeen peitossa, mutta hahmottuu siitä huolimatta heikosti. Inventointihavaintojen perusteella ei voi päätellä, onko käytöstä jääneen tielinjan kohdalla säilynyt historiallisia tiekerroksia. Kartta-asemoinnin mukaista käytöstä jäänyttä tielinjaa on runsaan 300 metrin pituudelta.

Käytöstä jääneen osan koordinaatit:

P1 6 819 753 P2 6 819 695

I1334 688 I2 335 008

Tästä tielinjan osasta noin 800 metriä itään on toinen käytöstä jäänyt osa samasta tielinjasta koetutkittu Kaukajärvi 28 -nimisenä kohteena. Kiinteää muinaisjäännöstä ei havaittu, vaan historiallisten tiekerrosten katsottiin tuhoutuneen myöhemmässä maankäytössä. Kohde esitettiin luokiteltavaksi muuksi kohteeksi (Luoto 2013).

Tampere Messukylä:

Kaukajärvestä länteen aina Tampereen keskustaan saakka pitäjänkartoissa (1847, 1906 – 07) kuvattu tielinja on lähes kokonaan jäänyt nykyisten teiden alle lukuun ottamatta noin 150 metriä pitkää katkelmaa Aakkulanharjun itäpäässä (Viialan pientaloalueen koillispuolella). Kyseessä on nykyisin karttaan merkitsemätön linja, joka liittyy lännessä kävelytiehen ja sen kautta edelleen Vilusentiehen. Entinen Vilusenharjun hiekanottoalue (nykyinen Iso-Vilusen pyöräilypuisto) ulottuu etelästä lähes polkuun asti. Tätä kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Havaintomahdollisuudet

Tampere Vehmainen: Heikot (tiheä ja osin vaikeakulkuinen kasvillisuus).

Tampere Messukylä: ei maastokäyntiä

Lähde

Luoto, Kirsi 2013: *Tampere Kaukaniemen asemakaava-alueen (kaava nro 8455) arkeologinen tarkkuusinventointi 2013*. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Ky.

Karttalähde (Digitaaliarkisto):

Vehmainen; Vehmaisten ja Hyllilän kylät; tiluskartta ja selitys pelloista ja niityistä 1735 – 1735 (H51a22/1-2)

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1-20)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-582-1-22

Nimi Kristilla

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-895-0-0

Nimi Lakkautettujen yleisten teiden tie- ja liitosalue

Lisätietoja

Tampere - Kangasala -tielinjan kartta-
 asemoitu osuus Kaukajärven
 pohjoispuolella merkittymerkitty
 violetilla viivalla

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Kaukajärvi 28
 vuonna 2013 tutkittu ja
 tuhoutuneeksi todettu
 tielinian osa

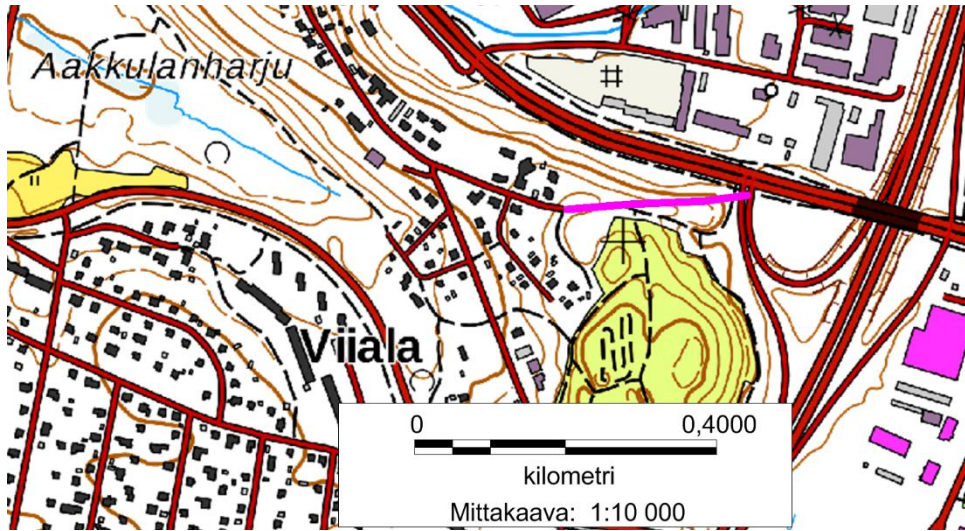
**POTENTIALISESTI
 SÄILYNYT KÄYTÖSTÄ
 JÄÄNYT OSA**

(ei erotu maan pinnalle)

Kristillan kiinteistö

**Sorapäälysteisenä
 tienä säilynyt osa**

Haiharansuu

Tielinjan maastossa tarkastamaton osuus Messukylässä merkitty violetilla viivalla.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 54 Tohloppi Raso, historiallisen kylätontin potentiaalisesti säilynyt osa päiväkotin Väripilkun pihalla. Sami Raninen

Nimi	Tohloppi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	110	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823570	P2-koordinaatti	6823630	P-keskipiste	6823599
I1-koordinaatti	322027	I2-koordinaatti	322122	I-keskipiste	322074

Koordinaattiselite	ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio)	+– 10 metriä
Lyhyt kuvaus	Kylätontin käytössä oleva, mutta ei selkeästi tuhoutunut osa.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Tohlopin kylän varhaisin tekstiesiintymä on vuodelta 1466. Kylässä oli v. 1540 neljä taloa, minkä lisäksi myös viidennestä, 1500-luvun keskivaiheilla jo autioituneesta talosta on viitteitä (Suvanto 1988: 192). Kylä kuuluu Harjun jakokuntaan, jonka asutusta on pidetty suhteellisen vanhana, ehkä 1200-luvulla syntyneenä ellei vanhempanakin (Saarenheimo 1974: 39).

Isojakokartan (1767) mukaan Tohloppi sijaitsi Vaakkolan taloa lukuun ottamatta suhteellisen yhtenäisellä kylätontilla Tohloppijärven kaakkoispuolella, itään ja etelään laskeutuvalla harjumuodostuman pääterinteellä nykyisten Emalikadun, Suurmäenkadun ja Rasonpolun liepeillä. Isojakokartassa kylään (poislukien Vaakkolan talo yli 700 metrin päässä) on kuvattu kolme tonttia. Ne ovat kylän kantatalot Kohma, Epilä ja Raso. Kolme muuta tonttia, jotka sijaitsevat hajallaan kylän eteläpuolella, ovat torppia (Lukkari, Kraatari ja Siltala). Vaakkola ks. kohde Tohloppi Vaakkola.

Kaksi isojakokartassa kuvatuista varsinaisen kylänpaikan talotonteista on kokonaan tuhoutunut modernin pientalorakentamisen myötä. Ne ovat Epilän ja Kohman tontit (Helén & Seppänen 2015: 24), jotka sijaitsivat nykyisen Suurmäenkadun pohjoispään molemmin puolin.

Välittömästi Rasonpolun itäpuolella sijaitsee käytössä oleva, mutta arkeologisesti potentiaalinen kylätontin osa nykyisen päiväkotiviiripilkun pihan eteläosassa, etelään puisesta päiväkotirakennuksesta (1900-luvun alkupuolelta). Pihaa peittää paksu täyttömaamaapenger, jonka korkeutta korostaa

itäpuolella sijaitsevien kerrostalojen pihamaiden tasoittaminen. Päiväkodin pihaan kuuluva osa kylätontista on historiallisista ilmakuviista päätellen ollut aiemminkin rakentamatonta pihamaata sekä pieneltä osin peltoa. On mahdollista, että alkuperäisempää maannosta ja arkeologisia kylänpaikkaan liittyviä ilmiöitä on vesihuoltotöistä huolimatta säilynyt päiväkodin pihalla piharakennekerrosten alla.

Kohteen laajuus

Noin 2000 neliometriä.

Rajausperusteet

Isojakokartassa kuvatun kylätontin säilynyt osa.

Lisätietoja

Lähteet:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-201-1109-0002
Nimi	-
Lisätietoja	Päiväkoti Väripilkun kiinteistö (2016).

Tohlopin kylätontin potentiaalisesti säilynyt osa korostettu nuolella.

Pohjakartat: Maanmittauslaitos.

LÖYTÖPAIKAT 45-59 JA 82

45

TAMPERE ALA-NIKKILÄ

Nimi	Ala-Nikkilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Leinola
Kaupunginosa	Linnainmaa
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6820070
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	2494730
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6821118
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	334843

Koordinaattiselite ent. Ala-Nikkilän päärakennus. P- ja I ETRS-TM35FIN-koordinaatit Muut kohteet -tietokannan aluerajauksen mukaan.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Veneenmuotoista vasarakirvestä (KM 2532:332) on talletettu perintönä Ala-Nikkilän talossa ennen museolle toimittamista vuonna 1887. Kyseessä on Äyräpään tyyppi I vasarakirveskulttuurin ajalta (Salo 1988, s.145).

Aiemmat löydöt

KM 2532:332

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 83

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 28

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

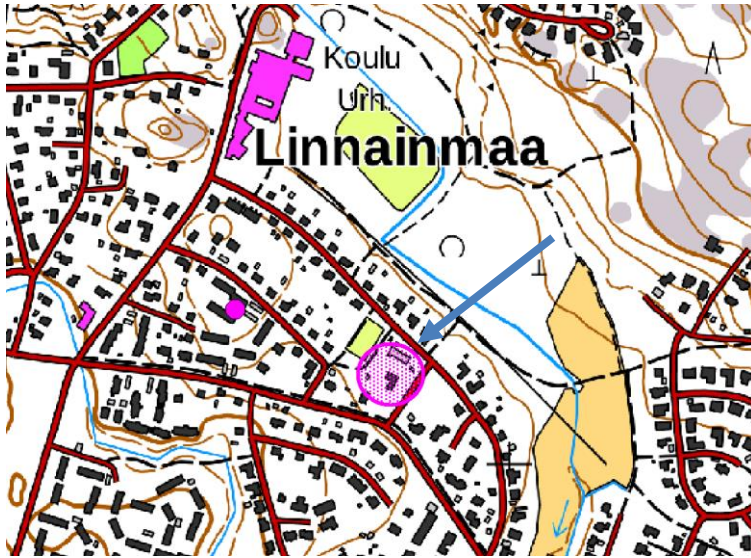
Ala-Nikkilän talo on sijainnut noin 400 metriä kaakkoon Linnainmaan koululta.

Kohteen kuvaus

Vasarakirvestä (KM 2532:332) on talletettu perintönä Ala-Nikkilän talossa. Diarion vuodelta 1887. Löydön toimitti Kansallismuseon S. Wilskman. Rätty ei inventoidessaan löytänyt merkkejä muinaisjäännöksestä. Vuoden 1994 inventoinnissa todetaan, että päärakennus on purettu ja alue on rakennettua.

Veneenmuotoinen vasarakirves on hyvin hiottu eikä siinä ole valinharjannetta. Kanta on pyörityvä. Kooltaan se on 190,5 x 67,5 x 37,5 mm. Kyseessä on Äyräpään tyyppi I vasarakirveskulttuurin ajalta (Salo 1988, s.145).

Raninen 2016: Muut kohteen -tietokannassa merkitty alue eli ilmeisesti Ala-Nikkilän tilakeskus on nykyisin väljästi rakennettua ja osin perinteisen rakennuskannan piirissä. Lähistö on tiiviisti pientalorakennettua paitsi koillisessa, jossa kohoaa kalliorinnettä. Nikkilän talon maista laajemmin ks. kohde Yli-Nikkilä

MK 1: 10 000

Ala-Nikkilä korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE HYLLINIITYNKATU 10

*KYY 188: 62. Hylliniitynkatu 10.
Sami Raninen*

	Hylliniitynkatu 10
Nimi	
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Koivistonkylä
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	Pirkkala

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6817560
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	2489320
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6818888
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	329307

Koordinaattiselite Hylliniitynkatu 10:n rakennus

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Paikalta on löytynyt viherliuskeinen poikkiteräinen taltta (HM 1298:4).

Aiemmat löydöt

HM 1298:4

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 55

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 12

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Päälueellotietojen mukaan taltta on "löydetty Koivistonkylä Messukylä". Sittemmin on selvitetty löytöpaikan nykyinen sijainti: Hylliniitynkatu 10. Paikka sijaitsee Nirvanmäen itäkaakkoispuolella Koiviston koululta noin 550 m etelään.

Kohteen kuvaus

Lahjoittajan (A. Krusberg) lapsenlapsen mukaan löytö (HM 1298:4) on tehty kaivoa kaivettaessa. Rätty yhdisti löydön toisen Koivistonkylästä tehdyn irtolöydön (KM 1732) kanssa paikallistamattomaksi kivikautiseksi asuinpaikaksi (kohde 14).

Löytö on nelisivuinen poikkiteräinen viherliuskeinen taltta. Se on toista kylkeä lukuunottamatta hiottu. Se on muodoltaan trapetsoidi, kyljet ja lapheet ovat suorat. Salon (1988, s. 67) mukaan kyseessä on pohjalainen taltta, jonka hän liittää kampakeraamiseen kulttuuriin.

Raninen 2016:

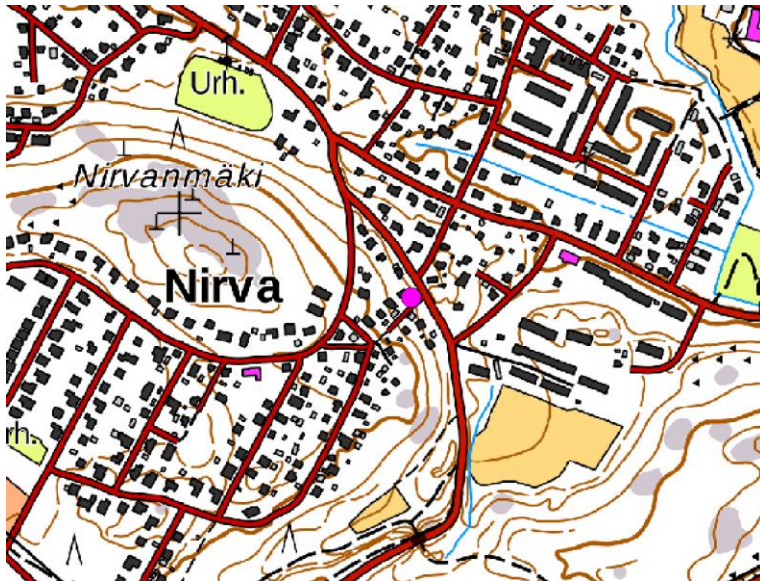
Katuosoite Hylliniitynkatu 10 on modernin pientalon pihapiiriä. Lähiympäristö sadan metrin säteellä on tiiviisti rakennettua pientaloaluetta tai Nirvanmäen metsäisiä mutta jyrkkiä rinteitä. 150 – 250 metriä kaakkoon ja etelään on myös peltoa Nirvanmäen ja Karkunvuoren välisessä laaksossa.

Hylliniemenkatu 10:n välittömässä läheisyydessä kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on heikot edellytykset.

Lisätietoja

Lähde:

Unto Salo 1988: Tampereen esihistoria. Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua.

MK 1: 10 000 Kohde merkitty violetilla pisteellä

Pohjakartta: Maanmittauslaitso

47

TAMPERE JANKANKATU 25

KYY 199 : 41 Jankankatu 25 Sami Raninen

Nimi	Jankankatu 25
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	102	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821215	P2-koordinaatti	6821264	P-keskipiste	6821238
I1-koordinaatti	332818	I2-koordinaatti	332880	I-keskipiste	332849

Koordinaattiselite

Muut kohteet –tietokannan aluerajaus.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Jankankadun rautakautiseen irtolöytövyöhykkeeseen (mm. keramiikkaa, kolme keihäänkärkeä, puukonterä ja rautasoljen katkelma) Jankankatu 25:stä ja 31:stä. Löydöt ovat tulleet Pappulanmäen rautakautisen kiinteän muinaisjäännöksen läheisyydestä.

Tutkimukset

Räty, Tampereen muinaisjäännökset 1971 (kohde 27)

Nurminen & Rajala, Tampereen kaupungin inventointi 1994 (kohde 82)

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Pientalokiinteistö Sammon valtatie eteläpuolella.

Kohteen kuvaus

Jankankatu 25: Löytö tehtiin Jankankatu 25:n Grönlundin tontin, nyk. Saarelan, pihan keskeltä 5 cm:n syvyydeltä maanpinnasta. Keihäänkärki (HM 1549:1) on ruostunut, varsiputkellinen ja se kuuluu M-tyyppiin ajoittuen 1000-luvulle.

Raninen 2016:

Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet –tietokannassa rajatun alueen keskellä sijaitsee nuorehko harjakattoinen paritalo, jota ei näy vielä vuoden 1974 ilmakuvasa. Paritalon koillispuolella on rajatulla alueella sijainnut purettu omakotitalo (vuosien 1946 ja 1974 ilmakuvat). Kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on heikot edellytykset.

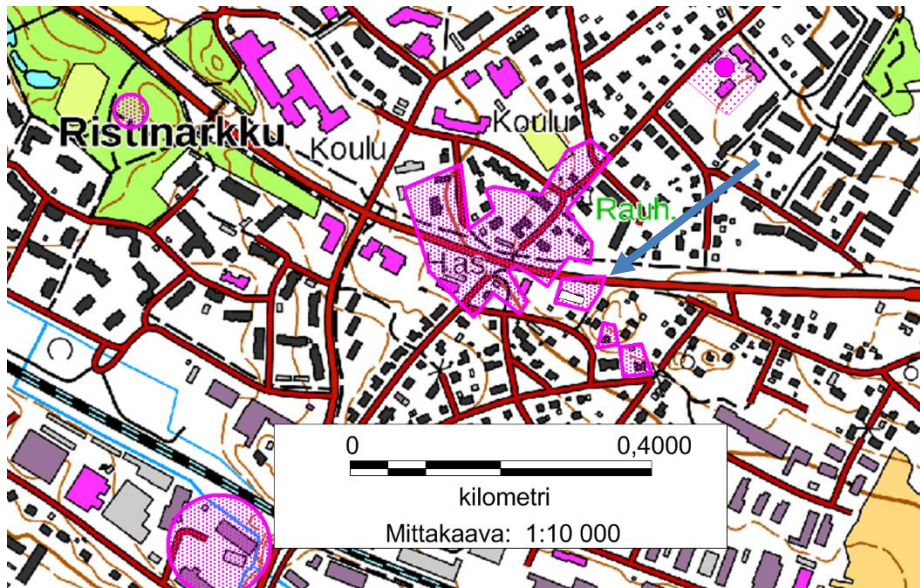
Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

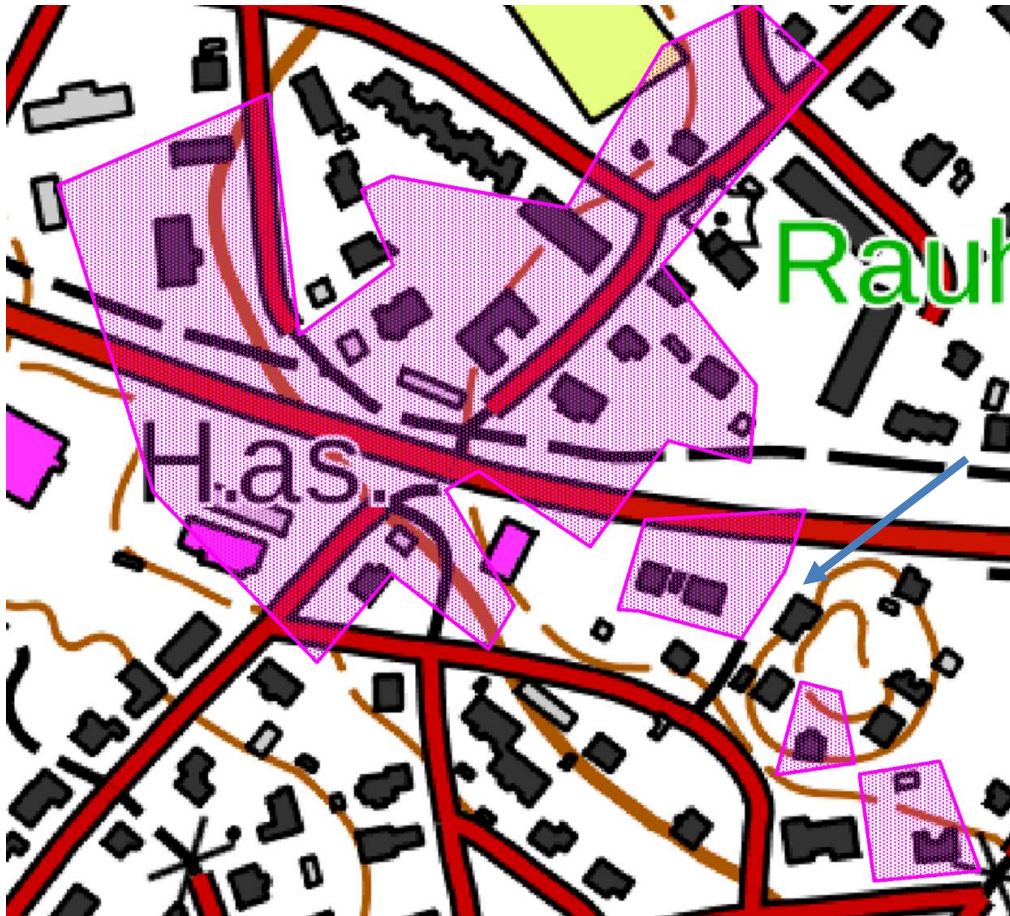
837-15-5027-25

Nimi

-

Jankankatu 25 -kohde korostettu nuolella.

MK 1: 2500

Pohjakartat: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 40 Jankankatu 31 Sami Raninen

Nimi	Jankankatu 31
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820030	X2-koordinaatti	6820090	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2492750	Y2-koordinaatti	2492780	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti	107	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821167	P2-koordinaatti	6821200	P-keskipiste	6821184
I1-koordinaatti	332872	I2-koordinaatti	332890	I-keskipiste	332886

Koordinaattiselite

X/Y1 = Jankankatu 31, X/Y2 = Jankankatu 25., P ja I Muut kohteet – tietokannan aluerajaus.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Jankankadun rautakautiseen irtolöytövyöhykkeeseen (mm. keramiikkaa, kolme keihäänkärkeä, puukonterä ja rautasoljen katkelma) kuuluvat Jankankatu 25 ja 31. Löydöt ovat tulleet Pappulanmäen rautakautisen kiinteän muinaisjäännöksen läheisyydestä.

Aiemmat löydöt

HM 1549:1

HM 2831:1–4

KM 18818:1–3

Tutkimukset

Räty, Tampereen muinaisjäännökset 1971 (kohde 27)

Nurminen & Rajala, Tampereen kaupungin inventointi 1994 (kohde 82)

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Jankankadun rautakautiseen irtolöytöpaikkaan kuuluu löytöjä Jankankatu 25:stä ja 31:stä. Löydöt ovat tulleet Pappulanmäen rautakautisen kiinteän muinaisjäännöksen läheisyydestä. Räty on yhdistänyt ne todisteeksi rautakautisesta kalmistosta (ks. kohde 27, Pappulanmäki). Jankankatu on noin 300 m Takahuhdin koululta kaakkoon.

Kohteen kuvaus

Kalliomäki/Jankankatu 31: Räty löysi inventoidessaan Kalliomäen tontilta talon saunan läheltä 7 keramiikan palaa, luunikaman ja epämääräisen rautasoljen katkelman (KM 18818:1–3). Aikaisemmin kohteesta on löydetty talon kallioon valettujen portaiden pielestä aivan maanpinnan tuntumasta vesijohtoputkea saunarakennukseen vedettäessä löytökokonaisuus (HM 2831:1–4), johon kuuluu kaksi keihäänkärkeä, puukonterä ja avain. Avain vaikuttaa modernilta, mutta muut löytökokonaisuuden esineet ovat rautakautisia ja viittaavat polttokenttäkalmistoon tai polttohautauksiin. Toinen pistokeihäänkärki on

M-tyyppiä ja 1000-luvulta, toinen E-tyyppiä ja ehkä 900-luvulta. Puukonterä/väkipuukko on merovingiajan ja viikinkiajan tyyppiä.

Raninen 2016:

Jankankatu 25 ja 31 erotettu eri kohteiksi.

Kohteen Jankankatu 31 rajauksen eteläosassa (Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet -tietokanta) sijaitsee 1900-luvun alkupuolella rakennettu pientalo. Pientalon takana rakentamatonta mäenrinnettä (hoidettua pihamaata), jota ei voi ilman tarkempaa tutkimusta päätellä arkeologisessa mielessä täysin tuhoutuneeksi.

Lisätietoja

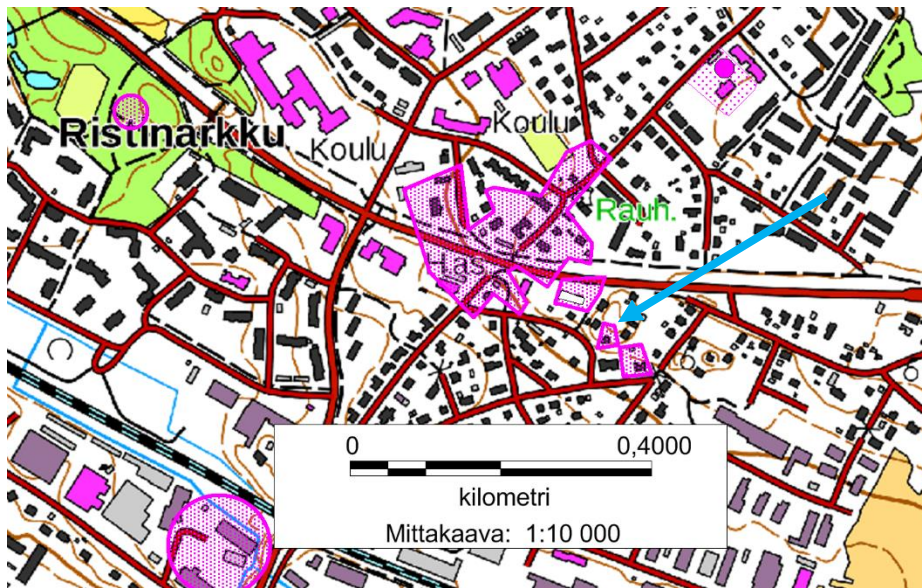
Inventointikertomuksessa 1994 kohteessa 82 KM-löydöt ovat päänumerolla 18818, mutta mainitaan myös kohteessa 21, jossa KM-numero onkin 18817. Muinaisjäännösrekisterissä KM 18817 on Pappulanmäen löytöjä.

Kohteesta Jankankatu 31 kaakkoon on **Kukkuraisenkatu 17:n** kiinteistöstä peltotöissä löytynyt v. 1945 hävinnyt keihäänkärki (Räty, Tampereen muinaisjäännökset 1971–1972, kohde 27). Paikalla on nykyisin väljästi rakennettu pientalokiinteistö.

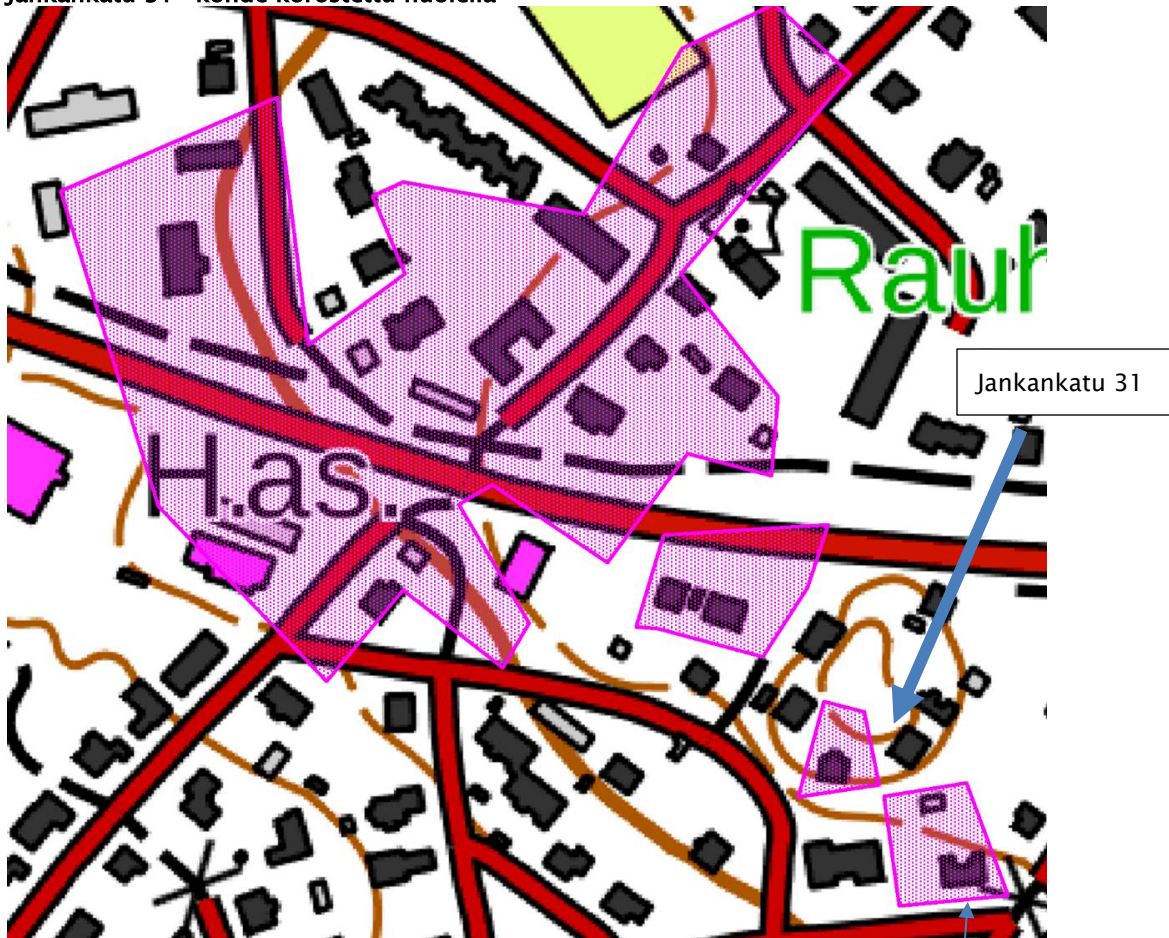
Kiinteistöt

Kiinteistötunnus	837-589-3-39
Nimi	-
Lisätietoja	

Jankankatu 31 -kohde korostettu nuolella

MK 1: 2500

Pohjakartat: Maanmittauslaitos.

Kukkuraisenkatu 17

KYY 199 : 20 Juva (Juvan pelto) Sami Raninen

Nimi	Juva
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Juva
Kaupunginosa	Juva
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	historiallinen? rautakautinen?

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 87	Z2-koordinaatti 105	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Löytöpaikka rinnepellolla.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Rinteessä sijaitsevaa peltoa Vanha-Juvan tilakeskuksen luoteispuolella.

Kohteen kuvaus

Rinnepeltoa, josta saatu metallinilmaisinelöytö mahd. rautakautinen hihnanhela.

Muut kohteen -tietokannassa rajatun pellon kynnettyä osaa pintapoisuuteen marraskuun alussa 2016 noin kolmen tunnin ajan. Metallielöytökoordinaattien ympäristössä kyntökerros oli keskimääräistä tummempaa, mutta tämä saattaa johtua siitä, että siihen on jonkin maansiirtotyön yhteydessä sekoittunut liejua. Tumma alueesta tuli modernejakin löytöjä huomattavasti vähemmän kuin pellostakin keskimäärin, eikä siinä havaittu muitakaan kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä. Kohta on myös pellon jyrkintä rinnettä, eikä vaikuta kovin luonteelta paikalta kiinteälle muinaisjäännökselle.

Muutenkin pellossa havaittiin vain moderneja löytöjä (muovia, valaisinlasia, posliinia) sekä pari palaa tummanvihreää ilmakuplallista pullolasia. Nokea, hiiltä, palanutta luuta tai selkeää likamaata ei havaittu.

Muut kohteet -tietokannassa rajattu alue jatkuu rinteeseen juurella sijaitsevalle pellolle, joka oli kesannolla. Pelto vaikutti liian vetiseltä ja liejuiselta uskottavaksi asuinpaikan sijaintipaikaksi. Vetisen pellon lounaispuolella oli liejuinen kynnetty pelto (ei rajattua aluetta), jota pintapoisuuteen kursorisesti: mitään arkeologisesti merkittävää ei havaittu ja pelto oli huomattavan upottava.

Rajatun alueen ohella tilakeskuksen länsipuolista peltoa pintapoisesti puolisen tuntia, mutta mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

837-581-5-31

Nimi

-

Juva-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Liejupelto kesannolla marraskuussa 2016

Liejuiset kynnöspellot (läntisempää pintapöimittu kevyesti)

Kevyesti pintapöimittu pelto

Intensiivisesti pintapöimittu pelto rajattu vihreällä

KYY 199 : 21 Juva 3 Sami Raninen

Nimi	Juva 3
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Juva
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	esihistoriallinen?
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6818391
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	333924

Koordinaattiselite

ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio)

+ - 5 metriä

Lyhyt kuvaus

Kvartsi-iskoksen löytöpaikka savisella pellolla.

Tutkimukset

Raninen 2016. Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Viljelty tasainen savipelto Juvan tilakeskuksen ja Juvankadun välissä

Kohteen kuvaus

Pellosta löydettiin pintapoiminnassa kaksi kvartsia. Toinen on epämääräinen, mutta toinen vaikuttaa isketyltä (ei KM-numeroa). Noin 20 metriä kvartsien löytökohdasta länteen löytyi yksi pala palanutta luuta, joka ei välttämättä ole vanhaa.

Kvartsit löytyivät pellon eteläreunasta läheltä Juvankatua ja ne voivat olla tiepenkereen rakennekerroksista peräisin. Pellon reunassa esiintyi myös selvää tiesoraa ja tiekvartseja.

Pellossa ei havaittu hiiltä, nokea tai likamaata.

Havaintomahdollisuudet

Heikohkot vähäisen valon takia.

Luokitusehdotus

Irtolöytöpaikka.

Kiinteistöt

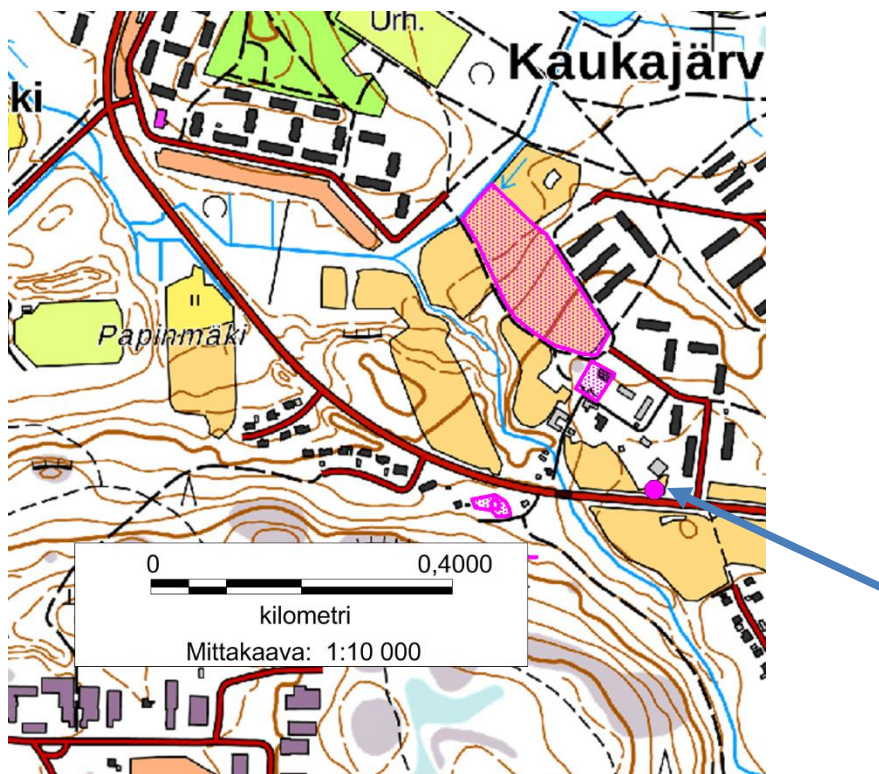
Kiinteistötunnus

837-060-9901-0000

Nimi

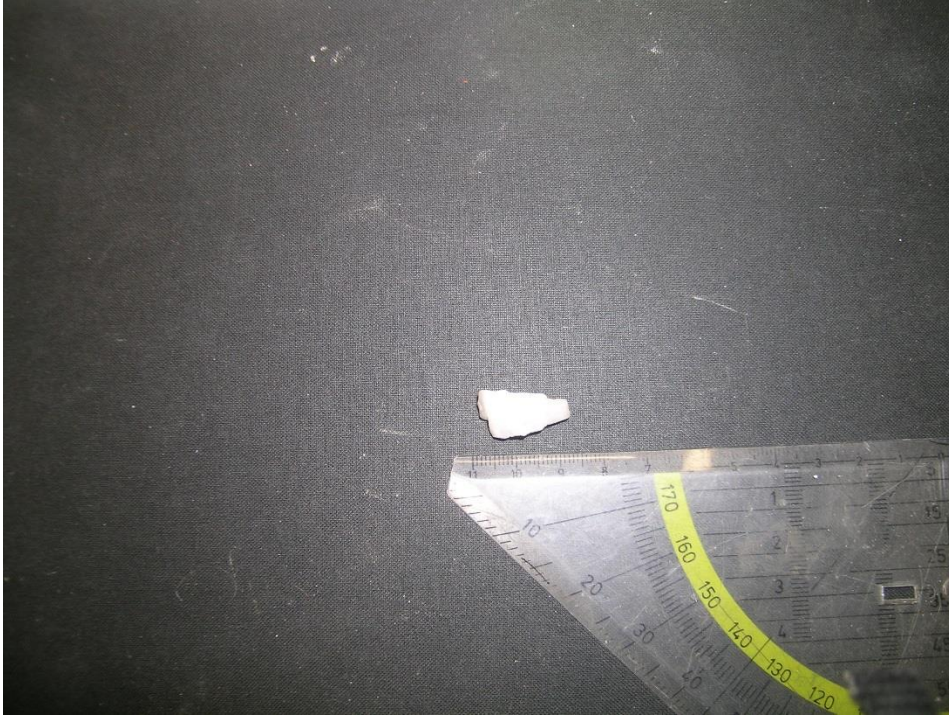
Juva

Lisätietoja

Juva 3 -kohde korostettu nuolella.
Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Isketyltä vaikuttava kvartsi.

*Karhunkatu ja Karhunkatu 75:n kohdalla sijaitseva omakotitalo.
Kalle Luoto, PMM/KYY 17.7.2009*

Nimi	Karhunkatu 75
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kissanmaa
Kaupunginosa	Kissanmaa
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	Suomusjärvenkulttuuri tai myöh. (Salo 1988: 144)
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahdi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 93	Z2-koordinaatti 94	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste 6822567
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste 330890

Koordinaattiselite Tontin Karhunkatu 75 (Tampere) sijainti

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Reikäkiven (HM 1674:2) löytöpaikka.

Aiemmat löydöt

HM 1674 Reikäkivi. Harmaata hiekkakiveä. Sitä on muotoiltu iskemällä. Muodoltaan se on pyöreän litteä ja halkaisijaltaan 7,8 – 8,2 cm ja paksuudeltaan 1,4 cm. Esineen poikkileikkaus on suiponsoikea. Reuna on terävä ja pykälöity. Reiän ympärillä toisella sivulla on lyhyttä uurroskoristelua. Reikä on täyskairattu yksipuolisesti. Reiän halkaisija on 2,5 cm. Yksipuolinen reiän kairaaminen on harvinaista tämän tyyppin reikäkivissä. Koristelun perusteella Unto Salo pitää esinettä kulttiesineenä tai aseena. Esinetyyppiä ei kyetä luotettavasti ajoittamaan. Löytökorkeutensa perusteella (96–98 m mpy) se ajoittuu suomenselän kulttuurin aikaiseksi tai sitä myöhäisemmäksi (Salo 1988: 144).

Tutkimukset

Inventointi Rätty 1971–1972, irtolöytö 53

Inventointi Nurminen & Rajala 1994, kohde 88

Inventointi Kalle Luoto 2009, kohde 1.

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee keskussairaala-alueen noin 700 metriä eteläkaakkoon. Vuonna 2009 Karhunkatu 75:n tontti oli rakennettua ja hoidettua pihamaata. Talon eteläpuolinen piha oli kivetty laattakivillä. Tontti rajautuu idässä mäntymetsää kasvavaan hoidettuun puistoon.

Vuoden 1971–1972 (Rätty) inventointitietojen mukaan tontille on tuotu perimetriä kiintomaata. Tontin itäpuolella on hiekkamaata.

Kohteen kuvaus

Reikäkivi on löydetty vuonna 1945 kuokittaessa maata lähellä silloista Messukylän rajaa Kosken maantiestä noin 200 metriä pohjoiseen. Löytö tuli esille turpeen alapuolisesta savikerroksesta. Löytäjä näytti tarkan löytöpaikan Karhunkatu 75:ssä Jouko Rädylle (Räty 1971–1972).

Raninen 2016:

Ei uusia havaintoja. Löytöpaikka tiiviisti rakennettu piha. Kohteesta itään ja koilliseen viettävää Tapiolanpuistoa, jonka alue ei vaikuta voimakkaasti muokatulta.

Havaintomahdollisuudet

Huonot. Kohde ja sen ympäristö on rakennettua pihamaata.

Lisätietoja

Salo, Unto 1988. Tampereen esihistoria. Tampereen historia I. Tampere.

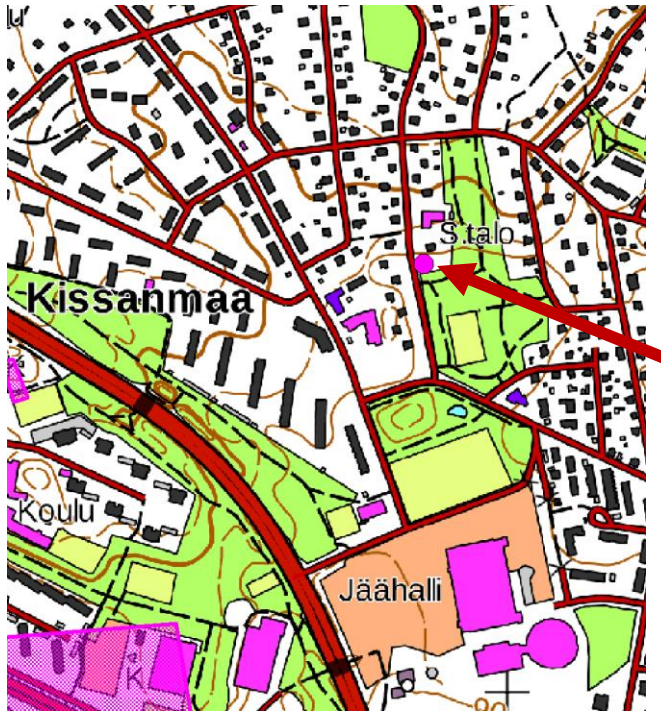
Reikäkiven löysi v. 1945 Eino Laakso. Nurminen & Rajalan inventointiraportti (1994:294) ilmoittaa esineen löytäjän Eino Laakson ammatiksi rikosetsivä, kun taas Rädyn mukaan (1971–1972:61) löytäjä oli huoltopoliisi.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-133-864-3

Nimi

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Karhunkatu 75 -kohde korostettu nuolella

TAMPERE MUOTIALA

KYY 168: 68 Muotiala löytöpaikka) . Sami Raninen

Nimi	Muotiala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Muotiala
Muinaisjäännöstunnus	1000023160
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	historiallinen rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	330885
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	6819893
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Pelloilta löytyi metallinetsinnässä mahdollisesti rautakautinen punnus ja kaksi muuta metalliesinettä. Löytäjät löysivät samoilta paikoilta myös kolme rahaa, kaksi kuparirahaa 1600–1700-luvuilta ja yhden rahan 1800-luvulta.

Koekuopissa ei 2016 havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Vanha pelto Vihiojan pohjoispuolella, polun ja kerrostalon eteläpuolella. Hallilantie kulkee pellon itäpuolella.

Kohteen kuvaus

Käytöstä jäänyttä rantapelttoa, viettää loivasti Vihiojaa kohti.

Koekuopituksessa ei marraskuussa 2016 tehty kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja.

Havaintomahdollisuudet

Koekuopissa hyvät. Peltopuimintaan ei mahdollisuutta (pelto kesannolla ja lumen peitossa).

Koekuopat

koordinaatit gps-paikantimen mukaan

Koekuoppa 1, laajuus 30 x 40 cm.

p 6819871 i 330920

– 35 cm savensekaista kyntökerrosta

– puhdas harmaa savi.

Koekuoppa 2, laajuus 40 x 40 cm

p 6819885 i 330889

- 30 cm savensekaista kyntökerrosta
- - kyntökerroksesta löytönä resentti posliininpala
- puhdas vaalea hieta

Koekuoppa 3, laajuus 40 x 40 cm

p 6819891 i 310929

- 35 cm savensekaista kyntökerrosta
- - kyntökerroksesta löytönä resentti posliininpala
- puhdas harmaa savi

Koekuoppa 4, laajuus 40 x 40 cm

p 6819872 i 330848

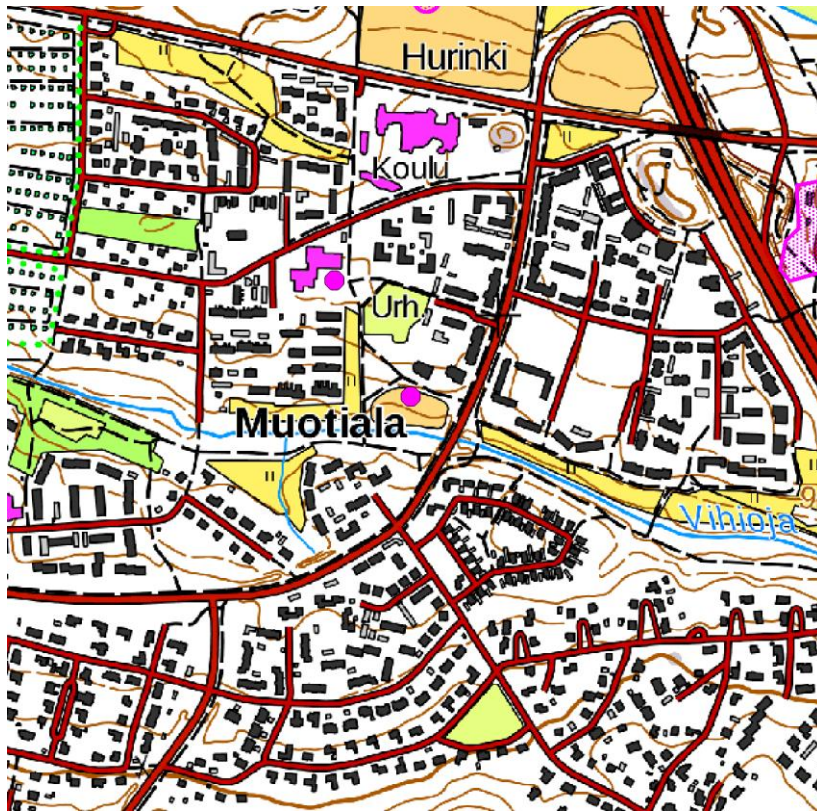
- 35 cm savensekaista kyntökerrosta
- - kyntökerroksesta löytönä historiallisen lasittamattoman punasavikeramiikan reunapala (luult. 1800-luvulta, FM Ulla Moilanen, suullinen tieto)
- puhdas harmaa savi

Yhdessäkään koekuopassa ei havaittu nokea, palanutta luuta, palanutta kiveä tai erityisen tummaa maata.

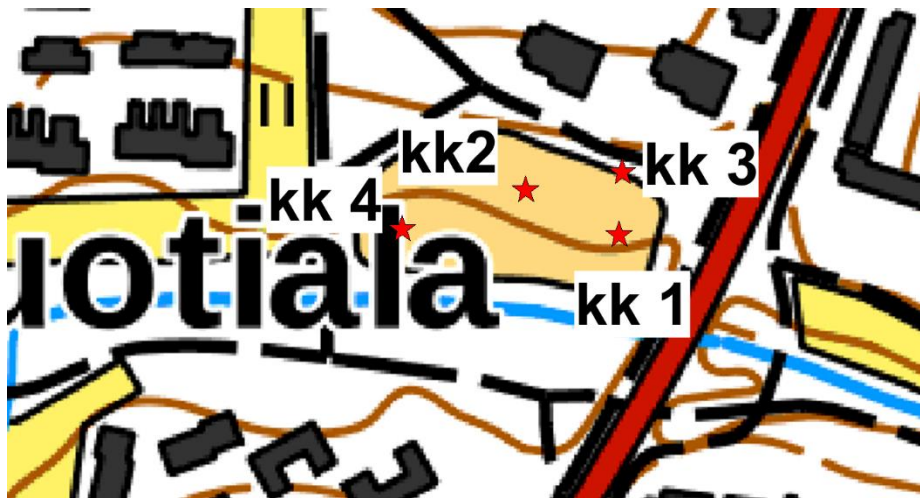
Lisätietoja

Yleisöilmoitus 2012 (lisätietoja Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön löytöilmoituskansiossa).

MK 1: 10 000 Kohde merkitty violetilla pisteellä.

MK 1: 2500

Koekuoppien sijainnit.

Pohjakartat: Maanmittauslaitos

Koekuoppa 1 (KYY 199: 69)

Koekuoppa 3 (KYY 199: 70)

Koekuoppa 4 (KYY 199: 71)

KYY 199 : 67 Penttilä (löytöpaikka). Sami Raninen

Nimi	Penttilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Messukylä
Muinaisjäänöstunnus	1000023158
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste
80	85	
6820489	330908	

Koordinaattiselite z-koordinaatti koko pelto

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Rautakautinen metallinilmaisinelöytöpaikka pellolla. Samalla peltoaukealla myös Huringin pelto -niminen vastaava löytöpaikka. Pintapoiminnassa ja koekuopituksessa pellolta ei löydetty merkkiä kiinteästä muinaisjäänöksestä vuonna 2016.

Aiemmat löydöt

KM 39648

Tutkimukset

Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Viljeltyä rinnepeltoa, jonka pohjoispuolella Mutaoja laskee lidesjärveen ruovikkoisen vesijättömaan halki.

Kohteen kuvaus

Soikea kupurasolki (ns. nastasolki, Ailion tyyppiä A) löytyi noin 15 cm syvyydestä.

Kohteessa tai sen läheisyydessä ei pintapoiminnassa havaittu kiinteää muinaisjäänöstä

Lähistön kohteet

Huringin pelto.

Pintapoiminta

Kynnetyn pellon pintapoiminta keskittyi löytöpaikan läheisyyteen (pellon pohjoisosaan eli alarinteeseen), koska pellon eteläosaa eli ylärintettä on jo tutkittu Huringin pellon löytöpaikan tarkastuksen yhteydessä.

Pellolla havaittiin vain moderneja löytöjä ja jonkin verran tummanvihreää ilmakuplallista pullolasia. Palanutta tai palamatonta luuta, nokea, hiiltä tai likamaata ei havaittu.

Pintapoimintaa tehtiin myös pelloilla, jotka sijaitsevat kohteesta itään Hervannan valtavyölyän länsipuolella. Havainnot olivat samanlaisia kuin edellä.

Koekuopat

koordinaatit gps-paikantimen mukaan

Koekuoppien laajuus 40 x 40 cm.

KK 1

P 6 820 505 | 331 265

noin 350 metriä löytöpaikasta itään pohjoiseen viettävässä metsittyneessä rinteessä.

– 40 cm homogeenistä puhdasta savea, ei löytöjä.

KK 2

P 6 820 517 | 330 880

kynnetyn pellon pientareella

– 40 cm homogeenistä puhdasta savea, 20 cm syvyydestä ainoana löytönä ruskea pullolasin pala.

KK 3

P 6 820 490 | 330 940

kynnetyn pellon pientareella löytöpaikan lähellä

– 40 cm kellertävää hiekaista multaa, ei löytöjä. Runsaasti kiviä (enint. 40 mm halkaisijaltaan). Hiekkaa levinnyt kynnetyllekin pellolle tässä kohdassa.

KK 4 – 7 ks. kohde Turtola (Messukylä)

KK 8

P 6 820 462 | 331 053

kynnetyn pellon itäpuolella kesannoivalla peltolohkolla

– 40 cm homogeenistä harmaata silttiä/savea (kyntökerros). Ei löytöjä.

– pohjasavi.

KK 9

metsää peltoalueen itäpuolella

P 6 820 571 I 331 084

– 50 cm puhdasta harmaata hietaa/hienoa hiekkaa. Löydötöntä.

KK 10

pellon piennarta

P 6 820 522 I 330 962

– 40 cm puhdasta harmaata hietaa/hienoa hiekkaa. Löydötöntä.

KK 11

pellon piennarta

P 6 820 556 I 331 003

KK 12

pellon piennarta

P 6 820 573 I 331 038

– 40 cm puhdasta harmaata hietaa/hienoa hiekkaa, kovenee noin 35 cm syvyydessä. Löydötöntä.

KK 13

– 40 cm puhdasta harmaata hietaa/hienoa hiekkaa, kovenee noin 35 cm syvyydessä. Pinnasta fajanssia ja modernia pullolasia.

pellon piennarta

P 6 820 467 I 330 848

Lisätietoja

Kohteen pohjoispuolella samalla pellolla sijaitsee Huringin pelloksi nimetty metallinetsinlöytöpaikka.

Koekuoopat 1 – 3, 8 – 13

Vihreällä rajattu v. 2016 kynnetyt ja pintapoimitut pellot

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE RAHOLAN PELTO

Nimi	Raholan pelto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6820550
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	2492360
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	

Koordinaattiselite ent. Raholan päärakennus, arvio Kanervan (1967) mukaan

Paikannustarkkuus (arvio)**Lyhyt kuvaus**

Oikokirveen terä (KM 2877:14) on löydetty Rahalan (Raholan) talon pellosta ja se on mahdollisesti epätyypillinen vasarakirveskulttuurin nelisivuinen oikokirves tai ko. kirveen jäljitelmä.

Aiemmat löydöt

KM 2877:14

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 86

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 29

Inventointi 2016, Raninen

Sijainti ja maasto

Rahalan pellot ovat Rädyn mukaan olleet Ruotulan kaupunginosassa, eikä alueella hänen mukaansa ole merkkejä kiinteästä muinaisjäänöksestä. Rahalan talo on kuitenkin sijainnut vuoteen 1918 asti Takahuhdin kylässä Linnan talon länsipuolella; tila on sijainnut Ruotulassa vasta muutama vuosikymmen löytöhetken jälkeen.

Kohteen kuvaus

Oikokirveen terä on löydetty Rahalan (Raholan) talon pellosta ja se on diarioitu 1893.

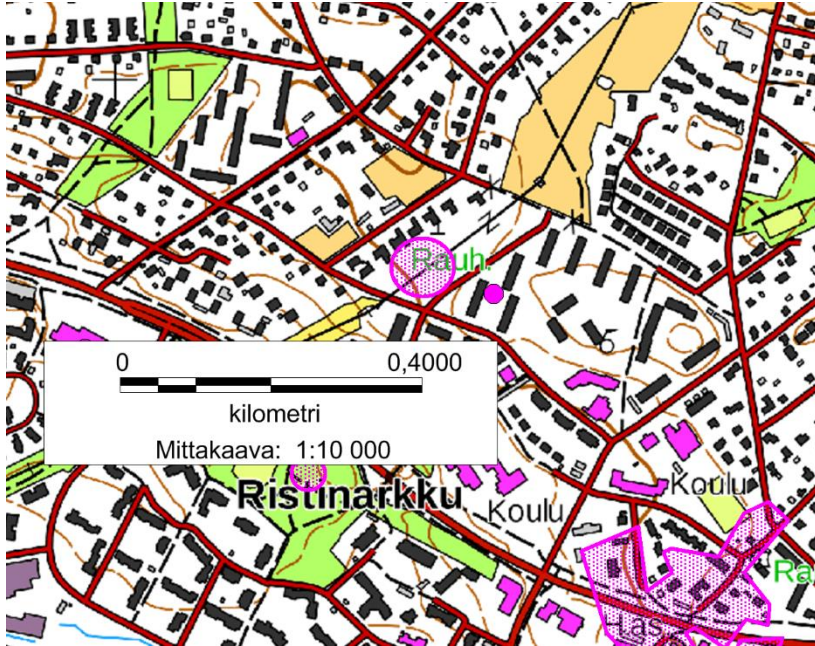
Oikokirveen teräpää on tasaleveä ja karkeapintainen. Poikkileikkaus on särmistä pyöristetty suorakaide. Kirves voi Salon (1988, s. 147) mukaan olla epätyypillinen vasarakirveskulttuurin nelisivuinen oikokirves tai ko. kirveen jäljitelmä.

Raninen 2016:

Muut kohteet –tietokannan pistemerkintä sijaitsee nykyisellä kerrostaloalueella Haukkamäenkadun ja Takahuhdinkadun risteyksen koillispuolella, lähellä 1900-luvun alun pitäjänkartassa kuvattua Linnan tilakeskusta. Takahuhdin kylän pellot ovat ulottuneet ainakin viiden neliökilometrin laajuiselle alueelle ja ovat nykyisin valtaosaltaan rakennettuja. Löytöpaikan tarkasta sijainnista ei tietoa.

Muut havainnot

Haukkamäenkadun ja Kokonkadun väliseen puistoon tehtiin v. 2016 inventoinnissa neljä lapionpistoa; humuksensekaista maata, ei mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa. Alue on 1900-luvun alun pitäjänkartassa peltoa Kokon ja Linnan tilakeskusten välillä.

Rahola: viitteellinen löytöpaikka merkitty violetilla pisteellä.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 65 Rotator (joutomaa) Sami Raninen

Nimi	Rotator
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Lakalaiva
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	mesoliittinen kivikausi
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	Pirkkala

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	110	Z2-koordinaatti	115	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6818388	P2-koordinaatti	6818621	P-keskipiste	6818505
I1-koordinaatti	327526	I2-koordinaatti	328087	I-keskipiste	327807

Koordinaattiselite Muut kohteet –tietokannan aluerajaus. Rädyn koordinaatit p 6817100 i 2487750

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Paikalta on löytynyt primitiivinen kirves, joka ajoittuu mesoliittiselle kivikaudelle.

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 54

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 54

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Esine on löytynyt Osuusliike Voiman sikalan luona olevasta pellostä. Rädyn inventoinnin aikana vanha hirsinen kaupparakennus on vielä ollut jäljellä, mutta sikalaa ei enää ollut. Sikalan viereisen pellon alue tuli suunnilleen paikallistettua. Salo esittää pellon olevan nykyisin Rotatorin aluetta. Rätty oletti löytöpaikan tuhoutuneen valtatie 3:n tietöissä.

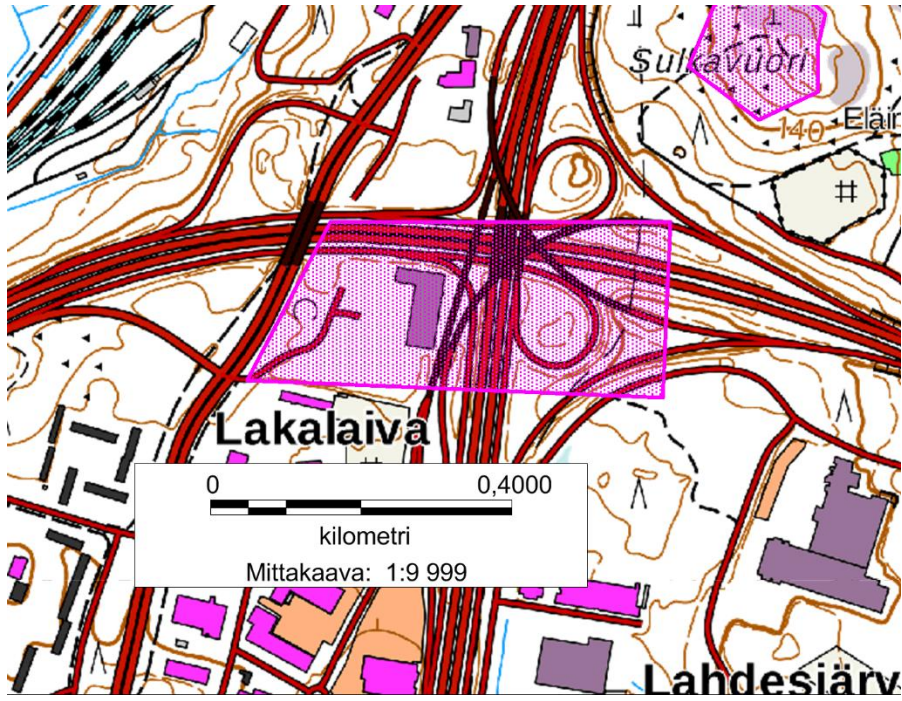
Kohteen kuvaus

Kivikirveen on löytänyt Martti Lehtinen. Kyseessä on primitiivinen kirves, joka on muodoltaan trapetsoidi. Poikkileikkaus on päistä terävä soikio. Lappeet on hyvin hiottu. Muoto on suomusjärvenkulttuurin aikainen: jos kyseessä on rantalöytö, kirves on Tampereen vanhimpia esineitä.

Löydölle ei anneta löytönumeroa, vaan tieto "Tampereen Koiviston kansakoulu".

Raninen 2016:

Muut kohteet –paikkatietokannassa rajattu löytöalue lähes kokonaan tuhoutunut (moottoritiepengeri, monitasoliittymä, teollisuusrakennus ja sen tasoitettu teollisuuspiha-alue). Löytöalueen länsiosassa, teollisuuskiinteistön pihalle johtavan tien ja Lempääläntien välissä, on vajaan 4000 neliömetrin laajuinen risukainen joutomaa, joka ei vaikuta voimakkaasti muokatulta. Topografia viettää luoteeseen. Em. joutomaata lukuun ottamatta kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle ei juuri ole edellytyksiä.

Rotator-kohde iso nelikulmio karttaotteen keskellä.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 63 Santamatinkatu 17. Sami Raninen

Nimi	Santamatinkatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Koivistonkylä
Kaupunginosa	Veisu
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	Pirkkala

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	82	Z2-koordinaatti	85	Z-keskipiste
P1-koordinaatti		P2-koordinaatti		P-keskipiste 6819736
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti		I-keskipiste 329693

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Santamatinkatu 13:sta on löydetty viikinkiaikainen putkikeihäänkärki (HM 2720) vuonna 1964 taloa laajennettaessa. Santamatinkatu 17:sta on löytynyt tasatalta (KM 21367:1) ja ilmeisesti rautaisen keihäänkärjen katkelma (KM 21367:2).

Aiemmat löydöt

HM 2720

KM 21367:1

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 58

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 90 (HM 2720)

inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Santamatinkatu on nykyisin Veisun kaupunginosassa. Löytöpaikat sijaitsevat noin 460–480 m Koiviston koululta koilliseen.

Raninen 2016:

Santamatinkatu kulkee Vihiojan eteläpuolella ja sen varret ovat tiiviisti pientalorakennettuja.

Kohteen kuvaus

Santamatinkatu 13:sta on löydetty putkikeihäänkärki (HM 2720) 13.5.1964 taloa laajennettaessa. Lahjoittaja on konstaapeli Eino Koskenniska. "Paikalla ollut 1800-luvun lopulla Hurringin talon päivätyöläisen asunto. Paikalla on irtosoraa, jota on tuotu muualta taloa tehtäessä. Kärki on luultavasti tullut soran mukana tai muulla tavalla." Putkikeihäänkärki on tasaisesti ruosteen peitossa. Sen pituus on 25 ja leveys 3,5 cm. Kärkiosa on katkennut. Terän toisella puolella on pitkittäisiä pintaurteita. Kärjen

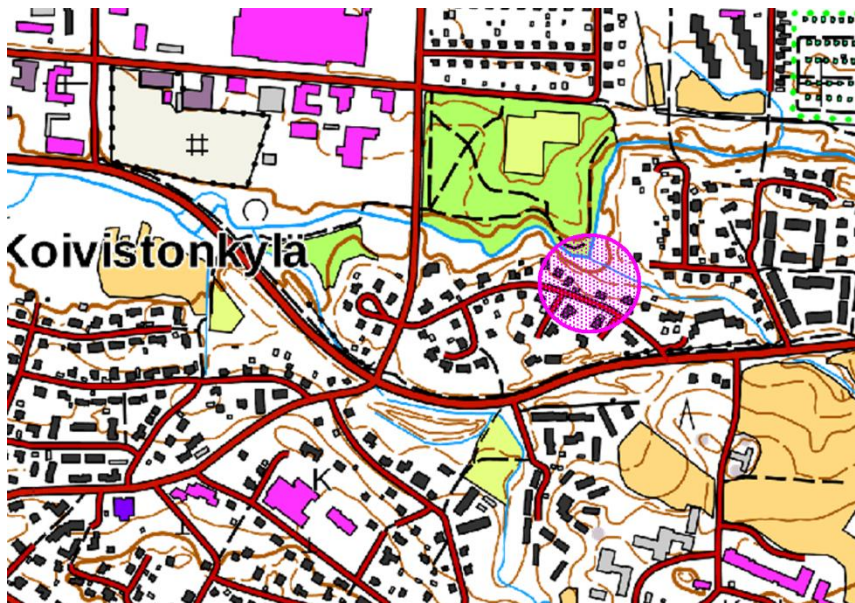
pinta on lohkeillut. Keihäänkärki on luetteloitu E-tyyppin kärkenä, mutta Salo (1988, s. 152) katsoo sen kuuluvan A-tyyppiin. Joka tapauksessa kärki on viikinkiaikainen.

Santamatinkatu 17:sta on löytynyt tasataltta (KM 21367:1) ja rautaisen keihäänkärjen katkelma? (KM 21367:2). Liuskeinen taltta on löytynyt ehkä 1970-luvulla puutarhamaan pinnalta. Keihäänkärjen katkelma on löytynyt noin 5 metrin päästä. Löytöpaikan maa on savea ja se on entistä perunapeltoa ja puutarhaa. Nelisivuinen poikkiteräinen tasataltta on tehty vaaleanvihreänharmaasta liuskeesta. Se on kooltaan 69 x 40 x 18 mm. Taltan kanta on kaareva ja kannan ja sivujen välillä on kulmat. Toinen lape on kupera, terälape on fasetoitu ja toisella lappeella terälasku on hieman fasetoitu. Toinen lyhyt sivu yhtyy lappeisiin kulmalla, toinen pyöreästi. Terä on kaareva eikä teräkulmia ole. Rautaisen keihäänkärjen katkelma? on poikkileikkaukseltaan rombimainen. Katkelman koko on 65x 19 x 6 mm.

Raninen 2016:

Santamatinkadun varsi on modernin omakotitalorakentamisen piirissä ja voidaan katsoa tuhoutuneeksi. Santamatinkatu 17:n takana (pohjoispuolella) on Vihiojan varressa rakentamaton metsittynyt vyöhyke, joka on melko jyrkkää Vihiojan äyrästä. Vihiojaa on kuitenkin suoristettu ja rantoja muokattu, joten alkuperäistä rantatopografiaa on vaikea hahmottaa. Vihiojan pohjoispuolella Santamatinkatu 17:n tasalla sijaitsee vanhalle pellolle rakennettua puistoa. Puistonkin pinnanmuotoja on muokattu.

Santamatinkadun varrella ja Vihiojan etelärannalla kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on heikot edellytykset.

MK 1: 10 000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 72 Sotilaankatu (löytöpaikka) Sami Raninen

Nimi	Sotilaankatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Turtola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	97	Z2-koordinaatti	95	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6820155	P2-koordinaatti	331943	P-keskipiste
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti		I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Metallinetsinlöytöpaikka, koekuopissa ei havaittu kiinteää muinaisjäännöstä. Ympäristö maansiirtotöissä muokattu.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Nurmikkoa, viettää pohjoiseen kohti Mutaajan laaksoa. Kohteen länsipuolella sijaitsee Pulleriikinahteen pientaloasuinalue.

Kohteen kuvaus

Metallinetsinnässä löytynyt sarjahelmi, kupariseosta.

Löytöpaikka on loivasti viettävää nurmikkorinnettä, jota on selvästi tasoitettu. Vuoden 2006 peruskarttarasterissa kuvattuun korkeuskäyrään vertaamalla tasoitustyö on tehty tämän jälkeen, ehkä Pulleriikinahteen rakentamisen yhteydessä.

Rajausperusteet

P- ja I-koordinaatti löytäjän ilmoittama löytöpaikka.

Z-koordinaatti koko erottuva nurmikkoterassi.

Pintapöiminta

Ei pintapöimintää (ei kyntöä, lunta maassa).

Koekuopat

Koordinaatit gps-paikantimen mukaan.

KK 1

P 6 820 152 | 331 933

– 35 cm ruskeaa hienoa hiekkaa/hietaa. Ei löytöjä. Vaikutti täyttömaalta, kaivu lopetettiin 35 cm syvyyteen.

KK 2

P 6 820 159 I 331 948

– 40 cm soraa, löydötöntä. Vaikutti täyttömaalta, kaivu lopetettiin 40 cm syvyyteen.

Lisätietoja

Löytöilmoitus Pirkanmaan maakuntamuseon Kulttuuriympäristöyksikön löytöilmoituskansiossa.

Huom. Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet -tietokantaan on tallennettu **toinenkin metallinilmaisinelöytöpaikka** (kupurasoljen katkelma) pellolla/niityllä noin 60 metriä itäkaakkoon Sotilaankatu-kohteesta. Myös tämä jälkimmäinen kohde sijaitsee Sotilaankadun varrella. Kohde ei ollut tiedossa marraskuun 2016 inventoinnissa eikä sitä tutkittu.

MK 1: 5000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE TAATALAN PELTO

KYY 199 : 64 Taatalan pelto Sami Raninen

Nimi	Taatalan pelto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Koivistonkylä
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	Pirkkala

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	80	Z2-koordinaatti	95	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti		P2-koordinaatti		P-keskipiste	6819424
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti		I-keskipiste	328467

Koordinaattiselite Muut kohteet tietokannan -pistemerkintä. ent. Taatalan päärakennus, kaupunkimittausviraston koordinaatit x 6818060 y 2488460

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Liuskekivinen reikäkivi (HM 1732) on löytynyt Koivistonkylän Taatalan pellolta.

Aiemmat löydöt

HM 1732

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 56

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöytö 1

Inventointi Raninen 2016, kohde 58

Sijainti ja maasto

Taatalan rantapellot sijaitsevat noin 3,2 km tuomiokirkosta eteläkaakkoon.

Kohteen kuvaus

Taatalan torppa on ensimmäisiä entisen Messukylän kirkonkylän talojen takamaille syntyneitä taloja yhdessä Koiviston torpan kanssa (Kanerva 1967, s. 211). Taatalan päärakennus olisi Rädyn mukaan sijainnut nykyisen Pirkanmaan ammattikoulun pohjoispuolella, mutta Tampereen kaupungilla on toisenlainen tieto. Taatalan pellot ovat olleet Vihiojan rantapeltoja. Rätty katsoi, että kyseinen reikäkivi (HM 1732) ja Koivistonkylästä löytynyt taltta (HM 1298:4) ovat merkkejä paikantamattomasta asuinpaikasta (kohde 14).

Reikäkivi on kiilleliusketta ja muodoltaan latteahko, pyöreästi nelikulmainen. Reikä on kaksipuolisesti hakattu.

Raninen 2016:

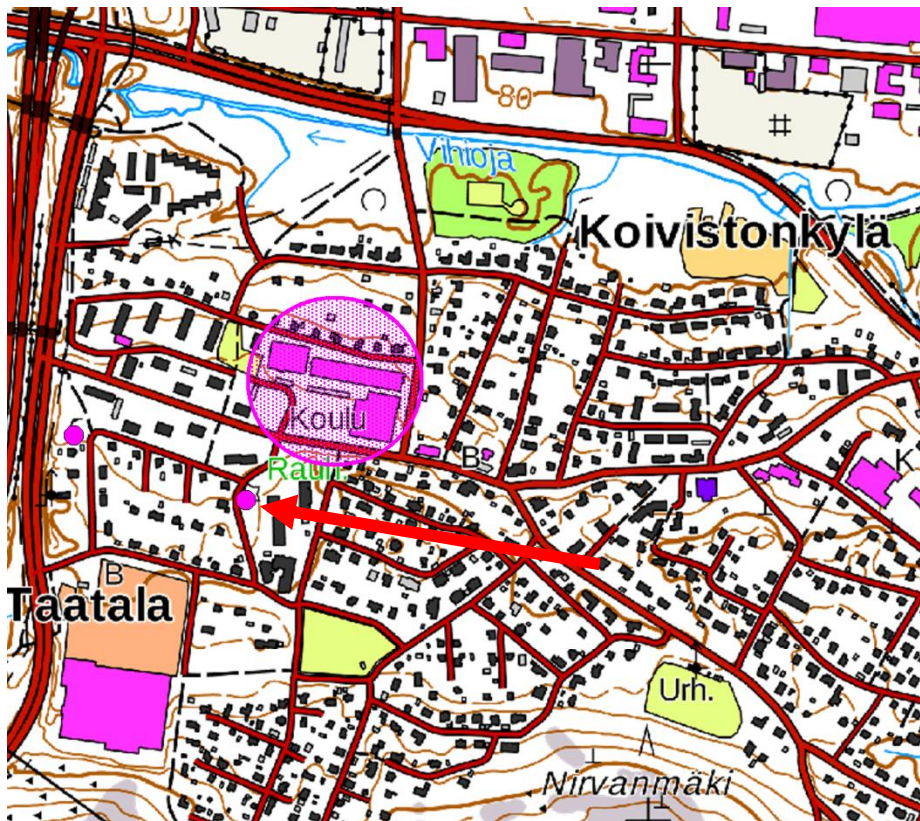
Muut kohteet -paikkatietokantaan merkityn pistekohteen lähiympäristö on nykyisin tiiviisti rakennettua aluetta (pientaloja, kerrostaloja, oppilaitosrakennuksia): vain pieniä rakentamattomia tai muokkaamattomia aloja on säilynyt. Kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on tällä alueella heikot edellytykset.

Vihiojan läheisyydessä 350 – 500 metriä pistekohteesta pohjoiseen on laajalti rakentamatonta metsittyä maata. Vihiojan uoma on kuitenkin 1900-luvun jälkipuolella suoristettu voimakkaasti. Nykyiset rakentamattomat Vihiojan ranta-alueet Taatalan – Koivistonkylän alueella ovat 1900-luvun alun Messukylän pitäjänkartassa lähinnä niittyä. 1900-luvun alun peltoalueet ovat nykyisin pääosin rakennettuja.

Merkittävin poikkeus on maantie 3495:n ja rautatien välinen Vihiojan etelärannalla sijaitseva pieni viheralue (laajuudeltaan noin 0,3 hehtaaria). Tämä alue sijaitsee noin 700 metriä luoteeseen Muut kohteet -tietokannan pistemerkinästä, eikä välttämättä ole nimenomaan Taatalan torpan vanhaa peltoa. Lähempänä pistemerkinästä (noin 350 metriä luoteessa) sijaitsee Vihinkujan ja Kaonpäänkujan välinen noin 0,2 hehtaarin laajuinen puistomainen alue (peltoa 1900-luvun alun pitäjänkartassa; sijaitsee yli 100 metriä etelään Vihiojasta).

Rajausperusteet

Z-koordinaattialue Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet -tietokannan pistemerkinästä Vihiojan laaksoon

MK 1: 10 000
Taatalan pelto -kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE YLI-NIKKILÄ

Nimi	Yli-Nikkilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Leinola
Kaupunginosa	Linnainmaa
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	irtolöytöpaikat
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	kivikautinen rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste 6 821 204
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste 334 638

Koordinaattiselite	ent. Yli-Nikkilän päärakennus
Paikannustarkkuus (arvio)	Löytöpaikka ei tiedossa.
Lyhyt kuvaus	Vasarakirveskulttuurin aikainen oikokirves (KM 2201:673) ja kvartsiittinen tuluskivi (KM 2519:262) ovat löytyneet Yli-Nikkilän mailta.

Aiemmat löydöt

KM 2201:673

KM 2519:262

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 84

Inventointi 1971–1972 Rätty, irtolöydöt 22 ja 75

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Yli-Nikkilän päärakennus on ollut noin 300 m etelään Linnainmaan koululta.

Kohteen kuvaus

Oikokirves (KM 2201:673) on löytynyt Yli-Nikkilän torpan pellolta ja se on diarioitu 1883. Sen on toimittanut Kansallismuseoon S. Wilskman. Rädyn luettelossa tasatalttana, löytö 22. Rädyn mukaan perintönä talletettu. Oikokirves on nelisivuinen, poikkileikkaukseltaan suorakaiteen muotoinen. Se on kooltaan 7,7 x 3,8 x 1,5 cm. Esinemuoto on vasarakirveskulttuurin aikainen (Salo 1988, s. 145).

Tuluskivi (KM 2519:262) on löytynyt Yli-Nikkilän maalta suosta kahden kyynärän syvyydestä ojaa kaivettaessa. Rädyn luettelossa löytö 75. Tuluskivi on kapean soikea ja valkoista kvartsiittia. Kooltaan se on 9,5 x 4,8 x 2,4 cm. Kyljissä on kiinnitysura. Kyseessä on hajalöytö ilmeisesti asutuksen ulkopuolelta (Salo 1988: 97, 152).

Kummassakaan inventoinnissa alueelta ei löytynyt kiinteää muinaisjäännöstä. Vuoden 1994 inventoinnissa havaittiin, että Kirviälänmaällä kasvaa tulikukkaa.

Raninen 2016:

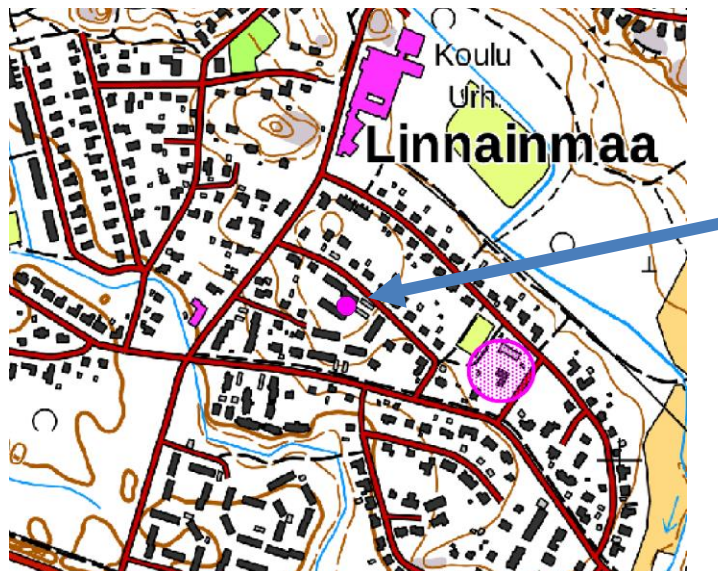
Yli-Nikkilän tilakeskuksen alue ja lähiympäristö ovat nykyisin tiiviisti pientalorakennettuja, joten kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on siellä heikot edellytykset. Myös 1900-luvun alun pitäjänkartassa kuvatut Nikkilän talon pellot ovat nykyisin lähes kauttaaltaan rakennettuja (modernia rivitalo- ja pientaloasutusta, Sammon valtatie eteläpuolella myös teollisuusrakentamista).

Poikkeuksen muodostavat alueen halki virtaavan Pyhäojan pohjoisen latvaosan rakentamattomat rannat (purovartta on pitäjänkartassa kuvatulla Nikkilän talon maalla yhteensä noin 800 metrin pituudelta; lännessä Nikkilän talon maat ulottuvat pitäjänkartassa suunnilleen nykyisen Karkonmäenkadun linjalle ja etelässä Hautalankadun teollisuusalueelle). Tämä vaatimaton ja mutkitteleva puro virtaa lännestä Leinolankadun eteläpuolelle alittaen Sammon valtatie ja jatkuen etelään suunnilleen Hyllilänpolun kohdalla. Sammon valtatie pohjoispuolella Ylimännynkadusta lounaaseen sijaitsee puron molemmilla rakentamaton alue, laajuudeltaan yhteensä noin kaksi hehtaaria (nykyinen viheralue, osittain vanhaa peltoa ja osittain niittyä). Puron varret ovat homogeenistä maastoa rakennetun alueen alkaessa yleensä 20 – 50 metrin päässä purosta.

Pitäjänkartassa kuvattu Nikkilän maalla sijaitseva suo (oletettavasti tuluskiven löytöpaikka) on sijainnut nykyisen Linnainmaan koulun alueella, koulurakennuksesta itään ja kaakkoon.

Lisätietoja

Piste kartalla inventoinnin 1994 mukaisesti entisen Yli-Nikkilän päärakennuksen kohdalla. Irtolöytöjen tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä. Rätty kirjoittaa oikokirveen KM 2201:673 (löytö 22, tasatalta) kohdalla torpan pellon tontin olevan erotettu, ja että suurin osa ympäröivistä pelloista on kaupungin omistuksessa (RN 1-100 ja 1-97).

MK 1: 10 000

Yli-Nikkilä-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

MUUT KOHTEET 60–66

60

TAMPERE EPILÄNHARJU NE

KYY 199 : 61 Epilänharju NE Sami Raninen

Nimi	Epilänharju NE
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kohde

Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6824283	P2-koordinaatti 6824484	P-keskipiste 6 824 410
I1-koordinaatti 322704	I2-koordinaatti 322971	I-keskipiste 322 778

Koordinaattiselite +- 5 metriä.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Harjun reunaa kulkeva tielinja/polku, ei välttämättä erityisen vanha.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi

Sijainti ja maasto

Epilänharjun koillisrinne ja kaakkoispää (metsäistä harjunrinnettä).

Kohteen kuvaus

Epilänharjun koillisrinnettä kulkee kävelytie/polku, joka yleisötiedonannon mukaan on "Epilän tykkitie". Epilänharjulla on ollut venäläisiä linnoituslaitteita 1. maailmansodan aikana ja siellä oli myös punaisten asemia sisällissodassa (1918), jolloin harjulla taisteltiin kiivaasti.

Tien luoteispää, joka laskeutuu lähelle rautatietä, oli marraskuussa 2016 työkoneen pahoin myllertämä. Tie on täällä raivattu noin neljän metrin levyiseksi. Polun kaakkoisosaa, johon työkone ei ole vaikuttanut, on vain 120 – 140 cm leveä. Luoteispäässä polulla erottuu selvästi pyörän urat molemmilla reunoilla. Polun kaakkoisosaa tuntuu kovin kapealta kenttätynkin liikuttamista ajatellen. Tie ei näy vanhoissa ilmakuvissa, joissa sen linja on metsän peitossa. Vuosien 1974 ja 1987 ilmakuvissa tie erottuu. Tällöin se johtaa rautatieltä reunustavalta tieltä harjun kaakkoisosan hiekanottoalueelle.

Harjun kaakkoispäätä lähestyttäessä polku haarautuu ja liittyy laajempien ja kapeampien metsäpolkujen verkostoon. Harjun kaakkoispäässä on epämääräisiä maansiirtotöiden jälkiä, kuten kaivantoja ja

vallimaisia maapenkereitä. Tämä alue on ilmakuvista päätellen ollut 1900-luvun jälkipuolella massiivisen hiekanoton piirissä, joten nämä rakennelmat ja ilmiöt eivät liene vanhoja.

Epilänharjulla ei marraskuussa 2016 havaittu puolustusvarustuksia (poikkeuksena jatkosodan aikainen kohde Epilänharju, ks. tämä inventointikertomus kohde 24). Epämääräisiä maansiirtotöiden jälkiä tosin erotettiin myös harjun luoteisosassa, mutta ne eivät vaikuttaneet puolustusasemilta. Myöskään kaukokartoituskuvassa ei erotu juoksuhautoja tms. Harju on 1900-luvun aikana ollut monin paikoin hiekanoton piirissä ja sen alarinteitä on rakennettu ja muokattu.

Inventointihavainnot eivät riitä todistamaan, että kyseessä olisi tykkitie tai edes kovin vanha kulkuväylä.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Lähistön kohteet

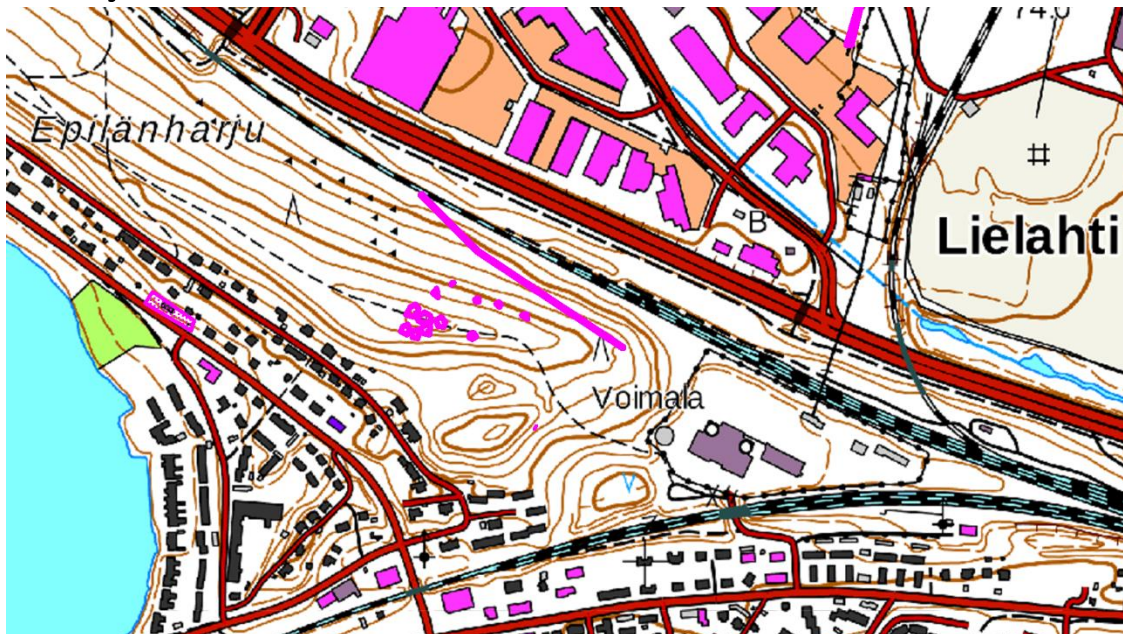
Epilänharju.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-204-9903-0

Nimi Epilänharjun puistot

Lisätietoja

MK 1: 10 000

Epilänharju NE violetti viiva kuvan keskellä.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 10 Kivijalkaa Pyynikin haulitornin lähellä. Matias Laine

Nimi	Haulinkallio
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pyynikki
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kohde
Ajoitus	moderni?
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6822279	P2-koordinaatti 6822281	P-keskipiste 6822280
I1-koordinaatti 325532	I2-koordinaatti 325549	I-keskipiste 325540

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Haulitornin tuhoutunut paikka ja haulitorniin mahdollisesti liittyneen rakennuksen jäännös viereisellä kallionlaella.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Jyrkän kallioseinämän reuna Pyynikin luonnonsuojelualueella.

Kohteen kuvaus

Pyynikillä on sijainnut vuonna 1859 rakennettu haulitorni (myöhempää Pispalan haulitornia muistuttanut puinen rakennus), joka kohosi Haulinkalliona yhä tunnetun, etelään laskeutuvan kalliojyrkänteen alaosassa ja juurella. Haulinkallion laella, tornin pohjoispuolella, on sijainnut haulitehtaaseen liittyviä puurakennuksia.

Kalliojyrkänteen alarinteellä/juurella itse haulitornin perustuksia ei ole säilynyt louhinnan ja rakennustyön takia (Haulinkallioon louhittu luolamainen tila ja asfaltoitu piha sen edessä).

Näköalapaikalla kallioseinämän laella, muutaman metrin päässä jyrkänteen reunasta, sijaitsee katkonainen, noin 15 metriä pitkä isoista kivistä koostuva ja osin kaksi- tai kolmikerroksiseksi ladottu itä – länsi-suuntainen rivi, joka vaikuttaa jonkinlaiselta seinänperustukselta. Se lienee yhteydessä kallion reunalla sijainneeseen suorakaiteenmuotoiseen rakennukseen. Rakennus näkyy paikalla vielä vuoden 1946 ilmakuvasssa, jolloin haulitorni oli ollut pitkään purettuna. On epäselvää, oliko kyseessä vanha haulitehtaan rakennus.

Kallioseinämän laki on avokalliota tai vain ohuiden hiekkalinssien peitossa, eikä siellä voi olla merkittäviä kulttuurikerroksia. Tehtaanpaikan pohjoispuolella kulkevan polun keskellä maassa on vanhaa tiiltä, luultavasti haulitehtaan tai muiden paikalla sijainneiden rakennusten purkujätettä.

Koska kivijalan ikä on tuntematon eikä se ainakaan liene keskeisen tuotantorakennuksen jäännös, sitä ei esitetä suojeltavaksi.

Rajausperusteet

Näkyvä rakenne (kivijalka)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

Nimi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 839-599-1-0

Nimi Tammerkoski

Maanomistaja Tampereen kaupunki

Osoite

Lisätietoja Pispalan pulteraiidan kaakkoispuolista aluetta.

Haulinkallio-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE KRAATARIN TORPPA

Nimi	Kraatarin torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste			
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste			
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6823527	P2-koordinaatti	6823542	P-keskipiste	6823534
I1-koordinaatti	322131	I2-koordinaatti	322149	I-keskipiste	322140

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Torpanpaikka nykyisessä pientalonkiinteistössä

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Kraatarin torppa sijaitsee Rasonpolun lounaispuolella nykyisen pientalon takapihalla (Suurmäenkatu 4) .

Jonkinasteinen maanlaisten rakenteiden tai kulttuurikerrosten säilyneisyys on mahdollisuuksien rajoissa, mutta kyse on vasta 1760-luvulla perustetusta torpasta. (J. Saarenheimon mukaan tämän vanhempia talonpoikaismaalla sijaitsevia torppia ei vanhan Pirkkalan ole alueella ole; Saarenheimo 1974: 247; torpasta ei mainintaa myöskään Suomen asutuksen yleisluettelossa, Pirkkala Harju Tohloppi 1740 – 59).

Rajausperusteet

Isojakokartta

Lisätietoja

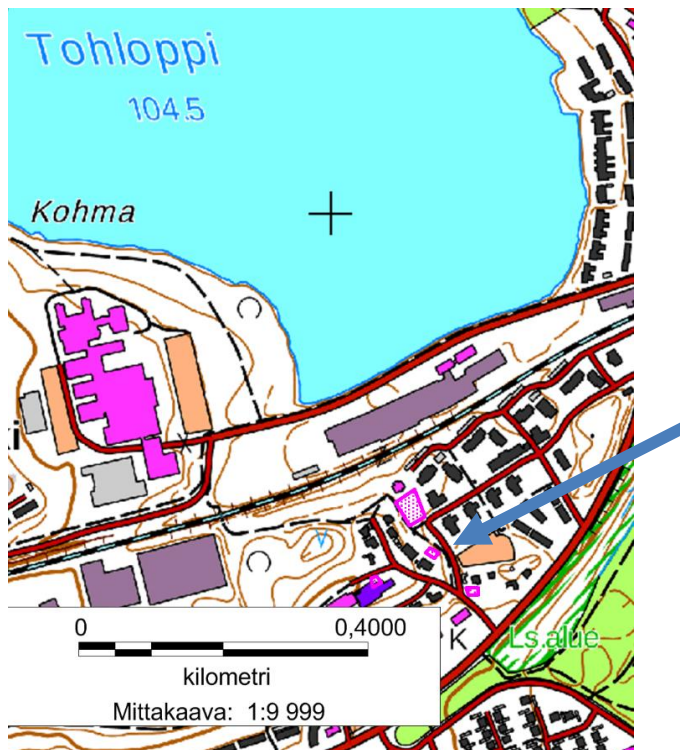
Lähde:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kraatarin torppa –kohde korostettu nuolella. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 82 Mustalammi 2 Sami Raninen

Nimi	Mustalammi 2
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	kaivannot
Laji	muu kohde

Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	92	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6822392	P2-koordinaatti	6822404	P-keskipiste	6822398
I1-koordinaatti	318998	I2-koordinaatti	319012	I-keskipiste	319004

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Kaivanto, mahdollisesti vahingoittunut taisteluhaudan katkelma. Sijaitsee kuitenkin hiekanoton mullistamalla alueella.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaup. arkeologinen inventointi.

Sijainti ja maasto

Metsää Mustavuoren laskettelurinteen ja Nokiantien välissä, Mustavuoren hiekanottoalueen länsipuolella.

Kohteen kuvaus

Mustavuoren linnoituksen eteläpuolella metsän keskellä noin 20 metrin pituudelta polveilevaa, noin metrin syvyistä kaivantoa. Muistuttaa luhistunutta juoksuhaudaa tms. Kaivannon keskellä noin 4 x 4 metriä laaja kuoppamainen levennys.

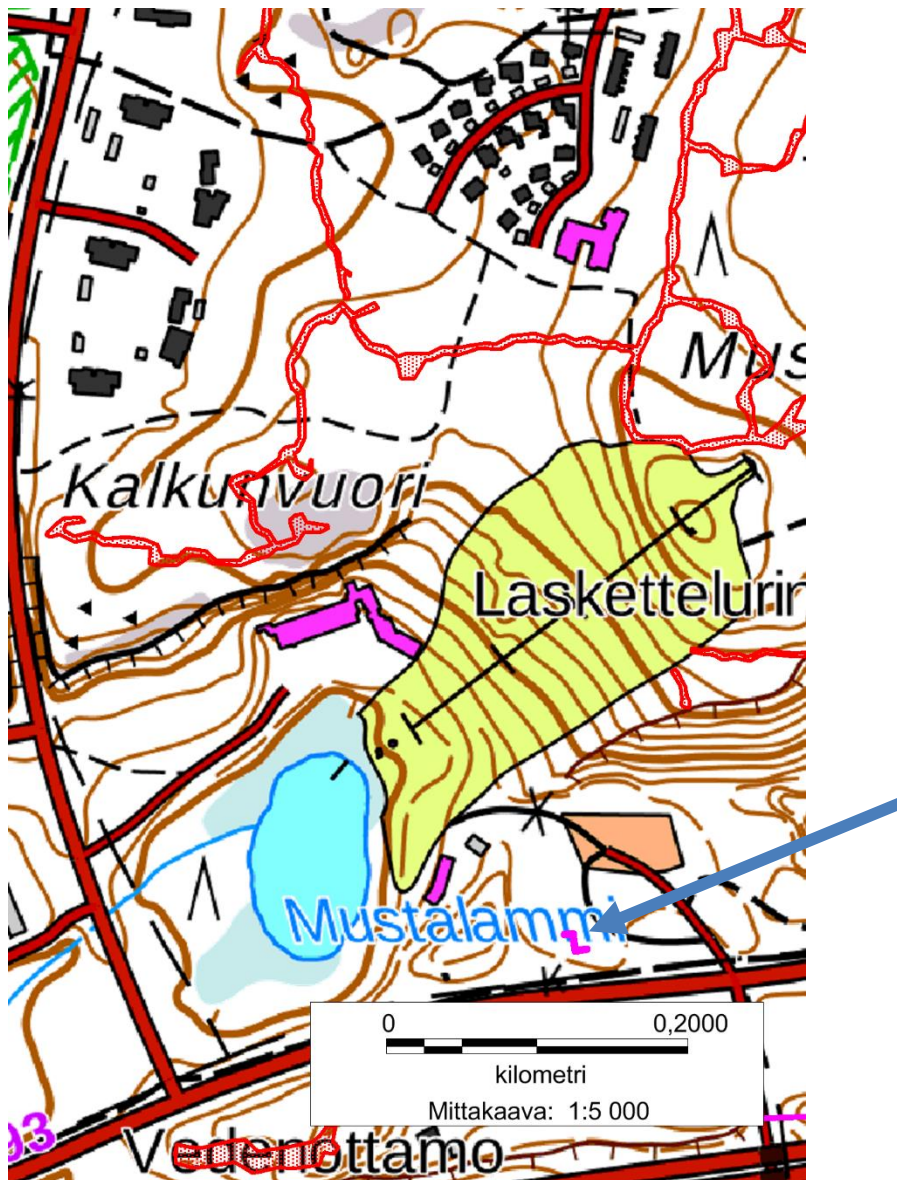
Kohteen välittömässä läheisyydessä on ollut Mustavuoren linnoitustöitä myöhempiä kaivutöitä (hiekanottoa 1900-luvulla).

Vuoden 1946 ilmakuvassa kohteen kohdalla on metsää, mutta myöhemmissä ilmakuvissa hiekanottoalue sijaitsee idässä hyvin lähellä. Vuoden 1987 kuvassa hiekanottoalueen reuna näyttää ulottuvan aivan kohteen itäreunaan asti.

Kohteen pohjoispuolella maata on täytetty lohkarilla, luultavasti hiekanoton päätyttyä. Ympäristö on voimakkaasti muokattua.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-230-9909-0
Nimi -
Lisätietoja Yleinen alue, Tampereen kaupunki

Mustalammi 2 -kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE SILTALAN TORPPA

KYY 199: 24

Siltalan torpan paikka nykyisin

Nimi	Siltalan torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823476	P2-koordinaatti 6823487	P-keskipiste 6823481
I1-koordinaatti 322186	I2-koordinaatti 322203	I-keskipiste 322195

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Sijainti ja maasto

Pientalokiinteistö.

Kohteen kuvaus

Siltalan torppa sijaitsee nykyisen pientalon etupihalla (Emalikatku 2) .

Jonkinasteinen maanalaisten rakenteiden tai kulttuurikerrosten säilyneisyys on mahdollisuuksien rajoissa, mutta kyse on vasta 1760-luvulla perustetusta torpasta. (J. Saarenheimon mukaan tämän vanhempia talonpoikaismaalla sijaitsevia torppia ei vanhan Pirkkalan ole alueella ole; Saarenheimo 1974: 247; torpasta ei mainintaa myöskään Suomen asutuksen yleisluettelossa, Pirkkala Harju Tohloppi 1740 – 59).

Rajausperusteet

isojakokartta

Lisätietoja

Lähde:

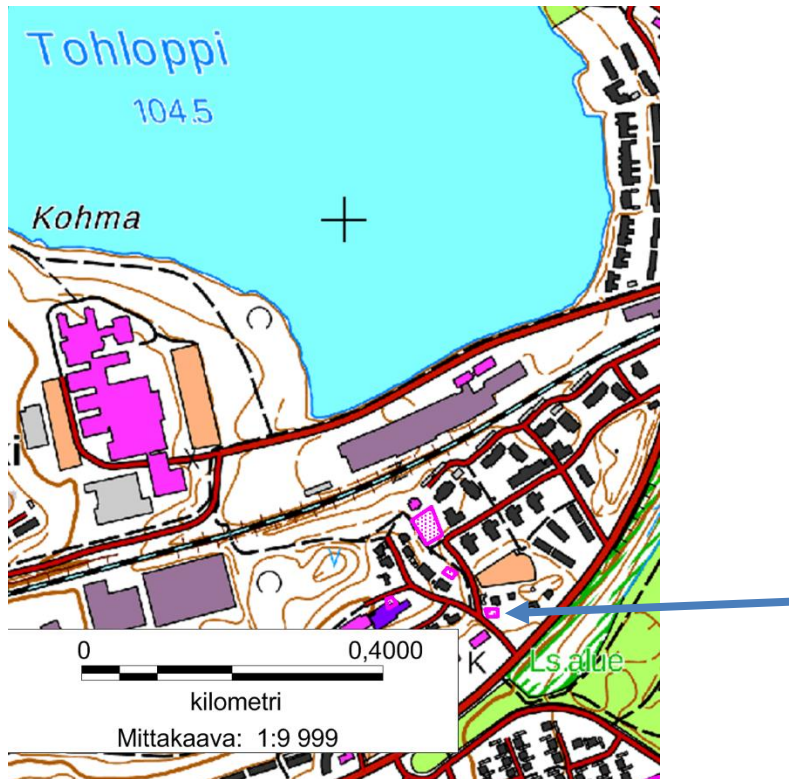
Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Sitalan torppa -kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 77 Tampereen tiilitehtaan sijaintipaikkaa nykyisin. Sami Raninen

Nimi	Tampereen tiilitehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	
Kaupunginosa	Kaleva
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	tiiliruukit
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti 102	Z2-koordinaatti 107	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6822413
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	330348

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio) +- 2 metriä.
Lyhyt kuvaus Tiilitehtaan osittain ehkä säilynyt paikka (mahdollisesti osittain säilynyt paikka).

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Kaupunkialuetta.

Kohteen kuvaus

Tampereen tiilitehdas perustettiin vuonna 1933 kiinteistöön, jossa oli jo vuosisadan alussa toiminut Kämärin tiilitehdas (Hildén 1988).

Tiilitehtaan kiinteistö on vuoden 1942 asemakartan perusteella sijainnut alueella, joka nykyisin sijaitsee Pellervonkadun itäpään pohjoispuolella ulottuen idässä suunnilleen Hervannan valtavyhlään. Alue on pääosin rakentamaton, mutta muokattu (päällystettyjä pihoja, puistoa, pysäköintitilaa jne). Vuoden 1946 ilmakuvasta päätellen suurimmassa osassa kiinteistöä oli pitkiä ja kapeita puukatoksia (luult. kuivauslatoja), joiden mahdollisten jäännösten kulttuuriperintöarvo ei liene suuri.

Itse tehdasrakennus on ilmakuvasta päätellen ollut noin 50 metriä pitkä ja 15 metriä leveä. Se on sijainnut Kalevanpuiston koulutalon kaakkoispuolisen leikkipaikan ja puiston alueella. Maa on voimakkaasti muokattua, mutta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tästä varsinaisesta tiilitehdasrakennuksesta on säilynyt maanalaisia jäännöksiä. Ei kuitenkaan tiedetä, onko tämä tiilitehdasrakennus ollut olemassa jo 1900-luvun alussa. Jos se on rakennettu vasta v. 1933, se on liian nuori suojelukohteeksi.

Kohteen laajuus

Noin 9500 neliometriä.

Rajausperusteet

Ilmakuva 1946.

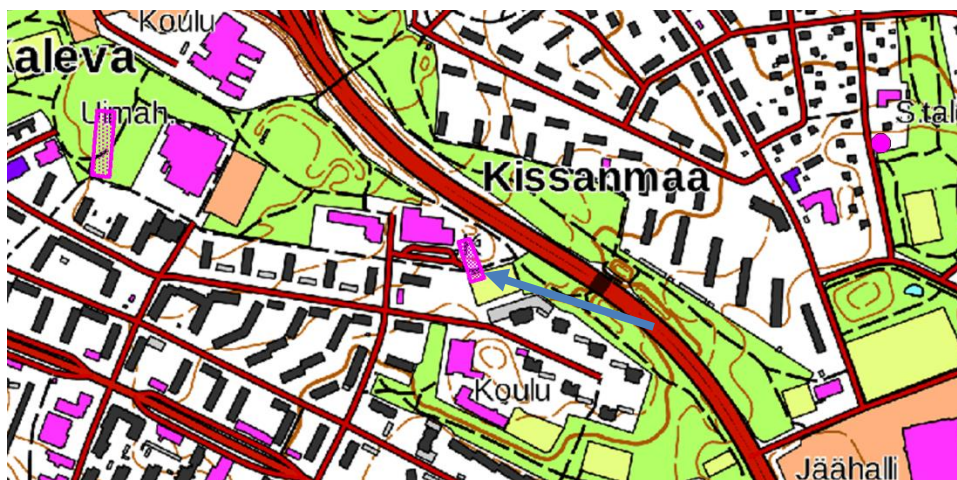
Lisätietoja

Lähde:

Hildén, Juhani 1988: Savipeltojen savupiiput. Tampere-seura ry.

Koskesta voimaa -sivusto, artikkeli Sami Suodenjoki: "XIX kaupunginosa - Kalevanrinne"

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/XIX.htm>

MK 1: 10 000

Tampereen tiilitehdas -kohde korostettu nuolella.

KYY 199 : 18 Savipengertä Telakadun lähellä kairataan. Pia Filpus.

Nimi	Telakatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Lielähti
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännostyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kohde
Ajoitus	moderni

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6825204
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	322457

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Epämääräinen myöhäinen savirakenne metsikössä.

Tutkimukset

Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Metsikkö pientalonalueen vieressä. Possilan kylänpaikka on sijainnut parisataa metriä itäkoilliseen.

Kohteen kuvaus

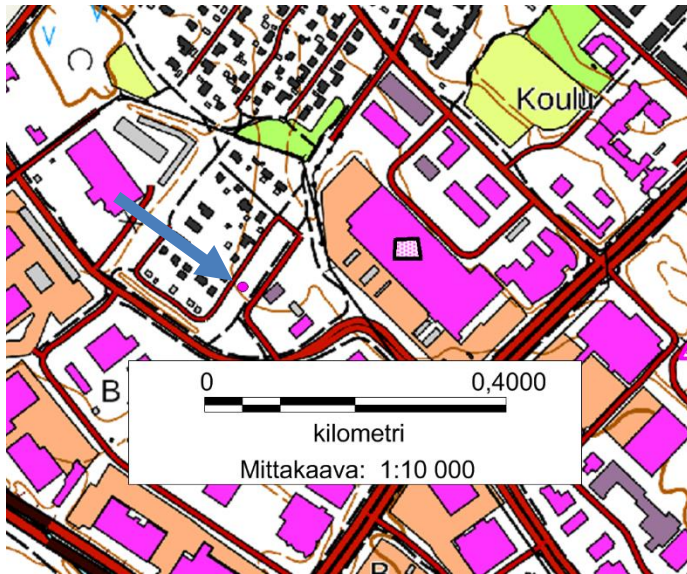
Suorakaiteenmuotoinen savipenger (laajuus noin 4 x 3 metriä, korkeus noin 30 cm). Rakenteen päällä 20 - 30-vuotisen lehtipuun kanto. Rakenteen sijaintipaikka on vielä vuoden 1946 ilmakuvasa viljeltyä peltoa, joten rakenne on tätä nuorempi. Sillä ei ole kulttuuriperintöarvoa.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Luokitusehdotus

ei suojeltava

MK 1: 10 000
Telakatu-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TUHOUTUNEIKSI TODETUT KOHTEET

67

TAMPERE HYLLILÄ

KYY 199: 22. Hyllilän kylänpaikka.

Sami Raninen

Nimi	Hyllilä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	
Kaupunginosa	Vehmainen
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde

Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6819777	P2-koordinaatti	6819818	P-keskipiste	6819797
I1-koordinaatti	334492	I2-koordinaatti	334546	I-keskipiste	334519

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)	+– 5 metriä.
Lyhyt kuvaus	Tuhoutunut kylätontti.

Tutkimukset

Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Maantiepenger.

Kohteen kuvaus

Hyllilän kylä, jossa kaksi taloa vuonna 1540. Hyllilän kantatilasta tieto jo 1400-luvun puolivälissä (Suvanto 1988: 222).

1800-luvun alun tiluskartta sijoittaa Hyllilän kylätontin nykyisen Kangasalantien tiepenkereen alueelle, tarkemmin sanottuna siihen kohtaan, jossa Kaukajärven luoteisrantaa pitkin kulkevalta kevyen liikenteen väylältä johtaa alikulkutunneli Kangasalantien alitse Hyllilänpolun ja Hyllilänkadun välissä, uimastadionin katsomosta itään.

Kohde voidaan katsoa kokonaan tuhoutuneeksi.

Vuoden 1735 tiluskartassa on kuvattu vielä jokin yksinäinen talotontti Kaukajärven laskuojan pohjoispuolelle noin 580 metriä länteen Hyllilästä. Tämä kohde sijaitsee Haiharansuun modernilla pientaloalueella ja voitaneen katsoa tuhoutuneeksi. Sen keskikoordinaatti on noin P 6 819 786 I 333 950.

Rajausperusteet

V. 1735 tiluskartta, 1800-luvun alun jakokartta.

Lisätietoja

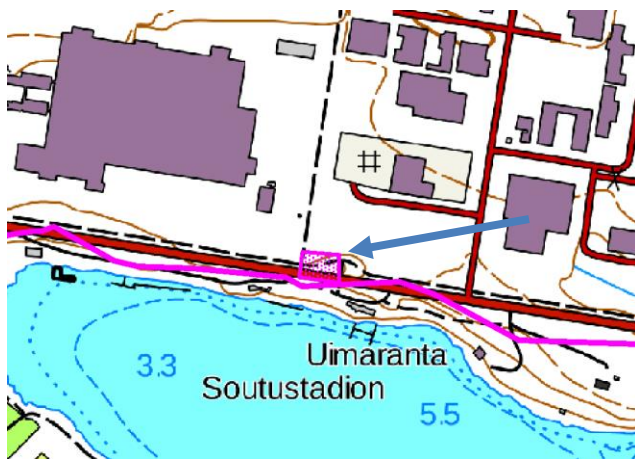
Lähde:

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde (Digitaaliarkisto):

Vehmainen; Vehmaisten ja Hyllilän kylät; tiluskartta ja selitys pelloista ja niityistä 1735 – 1735 (H51a22/1–2)

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1–20)

MK 1: 10 000

Hyllilä-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 73 Härmälä rusthollinpaikka. Sami Raninen

Nimi	Härmälä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Härmälä
Kaupunginosa	Härmälä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	

Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212308
Peruskartan nimi PIRKKALA

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 85	P2-koordinaatti 6819833	P-keskipiste 6819793
I1-koordinaatti 325690	I2-koordinaatti 325788	I-keskipiste 325739

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Jussila & Rostedt 2011: Tampere Härmälä. Entisen lentokonetehtaan alueen muinaisjäännösinventointi 2011. Mikroliitti Oy.

Raninen 2016, Tampereen kantakaup. inventointi.

Sijainti ja maasto

Raskaasti rakennettua tehdasaluetta, jossa loppuvuodesta 2016 oli käynnissä purku ja pilaantuneiden maamassojen vaihto.

Kohteen kuvaus

Härmälän kylässä oli v. 1540 kaksi tilaa, jotka yhdistettiin v. 1620 jälkeen (Saarenheimo 1974: 56). Myöhemmin Härmälä oli rustholli.

Vuoden 1758 isojakokartassa Härmälän rustholli on kuvattu paikkaan, jonka eteläpuolella sijaitsee nykyisin Härmälän entiseen lentokonetehtaaseen liittyvä tehdasrakennus osoitteessa Lentovarikonkatu 3. Rusthollin tonttimaan eteläisin osa jää tämän rakennuksen alle. Muuten tonttimaa sijaitsee alueella, jolla on nykyisin asfaltoitua ja tasoitettua pysäköintialuetta ja kaksi uudehkoa kerrostaloa. Kohde voidaan katsoa tuhoutuneeksi; läntisemmän kerrostalon länsipuolella sijaitsee pieni nurmikkorinne, mutta silläkin näkyy vuoden 1946 ilmakuvassa jonkin varasto- tai tehdasrakennuksen luoteisosaa.

Vuoden 1847 digitoidussa pitäjänkartassa (Messukylä) rustholli sijaitsee samalla paikalla, minkä lisäksi rakennukseen tai asuinpaikkaan viittaava suorakaiteenmuotoinen merkintä on tehty on noin 40 metriä rusthollin tontista koilliseen, korkeahkon mäen lounaisrinteelle (mäen lakikorkeus yli 100 m mpy). Tällä paikalla sijaitsee yhä metsäinen kalliomäki, jonka luoteis- ja pohjoisosaa on louhittu. Mäen yli kulkee lounas - koillinen -suunnassa sorapäällysteinen polku, jonka kaakkoispuolella suorakaiteenmuotoinen

merkintä on kartta-aseoinnin perusteella sijainnut. Mäen eteläpuolella sijaitsee Lentokonetehtaankadun varrella oleva kerrostaloalue.

Huomattakoon, että mäellä ei ole mitään merkintää samanaikaisessa Pirkkalan pitäjänkartassa, vaikka Härmälä kuului Pirkkalaan eikä Messukylään.

Mäellä tehtiin seuraavat havainnot:

– Mäen länsiosassa sijaitsee lohkarista koottu röykkiö, joka sammaloitumisestaan huolimatta tulkittiin louhinnan jäännökseksi. Härmälän teollisuusalue on luoteessa ulottunut mäkeen kiinni jo v. 1946 ilmakuivissa, joten louhinta on voinut tapahtua jo 1900-luvun keskivaiheilla.

– Mäen etelärinteellä on useita suunnilleen suorakaiteen tai neliön muotoisia kaivantoja (laajuudeltaan 1 – 2 x 2 – 3 metriä), jotka tulkittiin hiekanottokuopiksi.

Koska karttamerkintä on suhteellisen myöhäinen sekä luotettavuudeltaan ja merkitykseltään epäselvä, eivätkä mäellä havaitut arkeologisoituneet ilmiöt vaikuttaneet 1900-lukua vanhemmilta, mäki ei liene arkeologisesti erityisen kiinnostava.

Rajausperusteet

Isojakokartta 1757.

Lähistön kohteet

Maijala

Lisätietoja

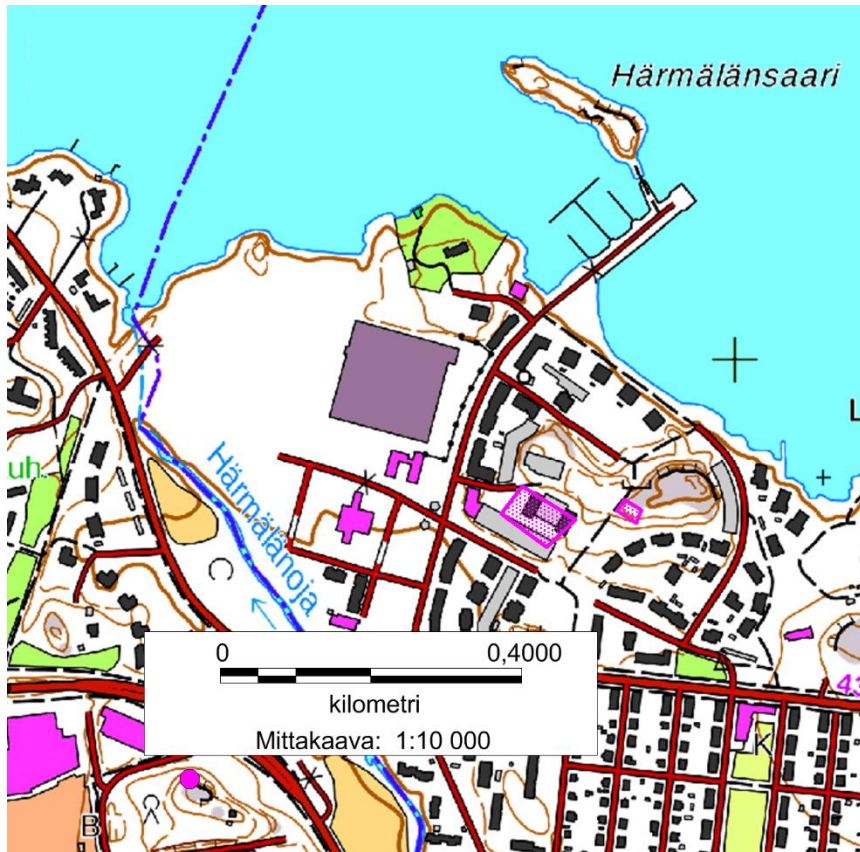
Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Isac Lithov 1758 – 59:

H8:4/11–18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. Kansallisarkisto.

Härmälän rustholli (iso violetti suorakaide)

Mäelle merkitty tontti Messukylän pitäjänkartassa (pieni violetti suorakaide)

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

*KYY 199: 16. Kukkola, tuhoutunut
yksinäistalon paikka. Pia Filpus*

	Kukkola
Nimi	
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kukkola
Kaupunginosa	Ryydynpohja
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kohde

Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6826318	P2-koordinaatti	6826345	P-keskipiste	6826331
I1-koordinaatti	322488	I2-koordinaatti	322520	I-keskipiste	322504

Koordinaattiselite	ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio)	+–5 metriä
Lyhyt kuvaus	Tuhoutunut yksittäistalon paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Rivitaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Kuului Harjuntaustan jakokuntaan. Vuonna 1540 kaksitaloinen kylä, joka ilmeisesti halottu keskiaikaisesta yksinäistilasta. Tilat yhdistettiin uudestaan jo 1500-luvulla. Vanhin tieto Kukkolasta on vuodelta 1500, jolloin sieltä lahjoitettiin maata Naantalin luostarille (Saarenheimo 1974: 67; Suvanto 1988: 199).

Vuoden 1763 tiluskartassa kuvattu yksinäistalon tonttimaa voidaan asemoida katuosoitteissa Viholankatu 14 ja 15 sijaitsevien rivitalojen kohdalle ja niiden väliselle pihalle. Kohde voidaan katsoa tuhoutuneeksi.

Kohteen länsipuolella sijaitsevaa puistoa kairattiin lokakuussa 2016 muutamassa kohdassa, mutta havaintoina oli vain puistomultaa ja savea

Rajausperusteet

Vuoden 1763 tiluskartta.

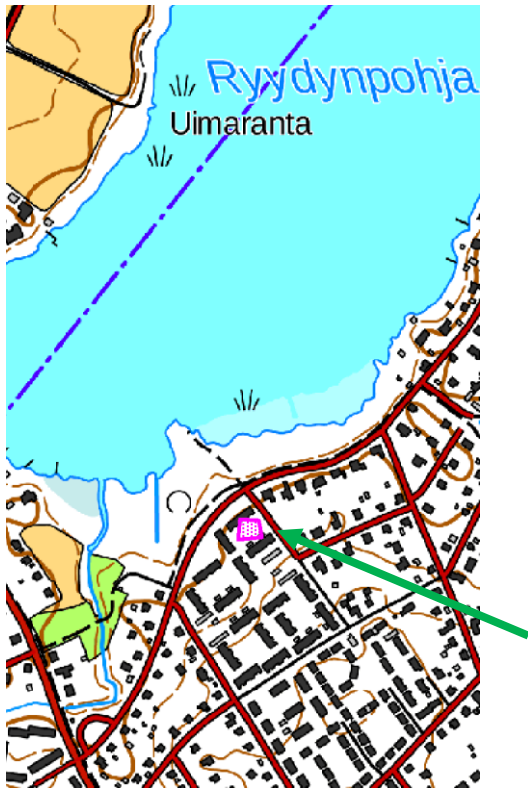
Lisätietoja

Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

MK 1: 10 000

Kukkola-kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE MAIJALA

Nimi	Maijala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Härmälä
Kaupunginosa	Härmälä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	PIRKKALA

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste			
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste			
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6819489	P2-koordinaatti	6819514	P-keskipiste	6819502
I1-koordinaatti	325586	I2-koordinaatti	325630	I-keskipiste	325608

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Tuhoutunut torpanpaikka v. 1757 isojakokartassa.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaup. arkeol. inventointi.

Sijainti ja maasto

Pysäköintialue kerrostaloalueella.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1758 isojakokartassa on kuvattu Härmälän rusthollin läheisyydessä sijaitseva torppa, jonka nimi on karttaselityksistä päätellen Maijala. J. Saarenheimon mukaan Pirkkalan pitäjässä ei ollut

talonpoikaistilojen mailla torppia ennen 1760-lukua, eikä kartanoidenkaan torppien joukossa ollut ainakaan vuonna 1750 Maijalaa (Saarenheimo 1974: 247). Suomen asutuksen yleisluettelossa ei mainita Härmälälle kuuluvaa torppaa 1750-luvulla. Koska kohde vaikuttaa joka tapauksessa tuhoutuneelta, asiaa ei selvitetty tämän enempää.

Kartta-asemoinnin perusteella torppa on sijainnut Perkiönkadun varrella, paikalla jossa nykyisin sijaitsee asfaltoitu ja tasoitettu pysäköintialue kerrostalon (Perkiönkatu 68) länsipuolella.

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa, mutta tuore ilmakuva (2015) ja Google Street View -kuvat osoittavat sen sijaitsevan asfaltoidulla alueella, mikä antanee riittävät perusteet katsoa se tuhoutuneeksi.

Rajausperusteet

Vuoden 1757 isojakokartta.

Lisätietoja

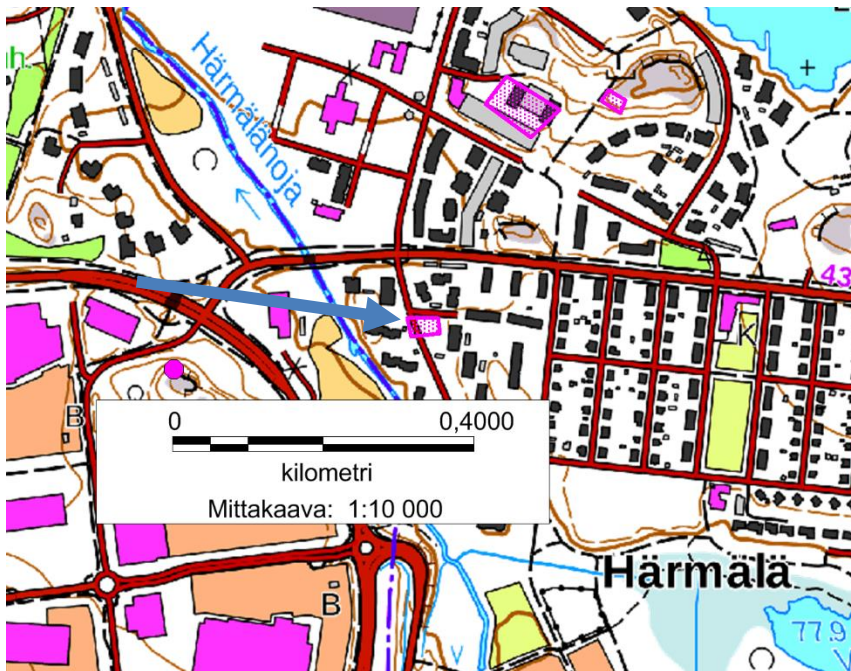
Lähde:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Isac Lithov 1758 – 59:

H8:4/11–18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. Kansallisarkisto.

Maijala-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Karttalähde:

Isac Lithov 1758 – 59: H8:4/11–18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. *Kansallisarkisto. Kohteet Härmälä ja Maijala.*

KYY 199: 14 Pohtola, kivirakenne tuhoutuneen yksinäistalon paikan lähellä. (Yksinäistalon paikka taustalla näkyvässä pientalokiinteistössä). Pia Filpus.

Nimi

Pohtola

Kunta

Tampere

Vanha kunta

Kylä

Pohtola

Kaupunginosa

Pohtola

Muinaisjäännöstunnus

Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6827177	P2-koordinaatti	6827195	P-keskipiste	6827186
I1-koordinaatti	323250	I2-koordinaatti	323279	I-keskipiste	323264

Koordinaattiselite	ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio)	+ - 5 metriä.
Lyhyt kuvaus	Tuhoutunut yksinäistalon paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Harjuntaustan jakokuntaan kuulunut yksinäistalo, josta vanhin maininta vuodelta 1540 (Saarenheimo 1974: 67; Suvanto 1988: 198, 199).

Vuoden 1763 tiluskartassa kuvattu Pohtolan tonttimaan sijaitsee Ihaistenkadun ja Pohtolankadun liittymän lounaispuolella modernissa pientalokiinteistössä. Kohde voidaan katsoa tuhoutuneeksi.

Pohtolankadun itäpuolella lähellä vanhaa talonpaikkaa sijaitsee heti ajoradan vieressä pyöreä kuoppa (halkaisija noin 2 metriä, syvyys noin 1 metri, pohjan poikkileikkaus pyöreähkö). Tien puoleinen kuopan puolisko on reunakivetty 2 – 3 kivikerran korkuisella harkkisivimuurilla. Kuopan keskikoordinaatti on suunnilleen P 6827154 ja I 323299. Rakenne on myöhäinen eikä sillä ole mainittavaa kulttuuriperintöarvoa.

Havaintomahdollisuudet

Riittävät.

Rajausperusteet

Vuoden 1763 tiluskartta.

Lisätietoja

Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Karttalähde:

Daniel Hall 1763:

H6:13/1–14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

MK 1: 10 000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE POSSILA

Nimi	Possila
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Possila
Kaupunginosa	Lielähti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6825241	P2-koordinaatti	6825268	P-keskipiste	6825254
I1-koordinaatti	322657	I2-koordinaatti	322693	I-keskipiste	322675

Koordinaattiselite +- 5 metriä.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Tuhoutunut yksinäistalon paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Ostoskeskus.

Kohteen kuvaus

Vuonna 1540 yksinäistalo, jaettiin 1550-luvulla (Saarenheimo 1974: 67). Vuoden 1729 maakirjakartassa ja 1763 isojakokartassa taas yksinäistalo.

Vuosien 1729 ja 1763 karttojen asemointi osoittaa yhtäpitävästi kohteen sijainneen nykyisen Lielähti Prisma -tavaratalon kohdalla (Turvesuonkatu 2). Kohde on tuhoutunut.

Rajausperusteet

Tiluskartta 1763.

Lisätietoja

Lähde:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

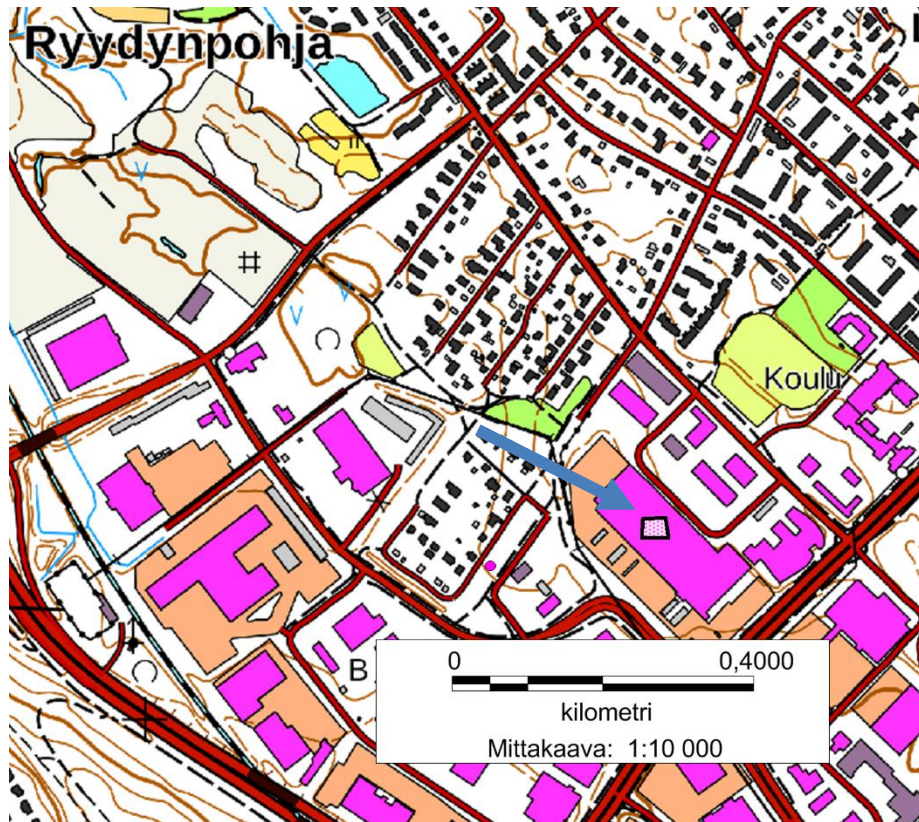
Karttalähde:

D. N. Ekman 1729:

H7:24/1–2 Possila; Tiluskartta ja selitys. Kansallisarkisto. (Digitaalinen kartta saatavilla Jyväskylän yliopiston Vanhat kartat -digitaaliarkistosta).

Daniel Hall 1763:

H6:13/1–14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

Possila-kohde on korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE LUKKARIN TORPPA

*KYY 199: 17: Lukkarin torpan
paikka nykyisin*

	Lukkarin torppa
Nimi	
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823488	P2-koordinaatti	6823502	P-keskipiste	6823495
I1-koordinaatti	322055	I2-koordinaatti	322070	I-keskipiste	322063

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tuhoutunut torpanpaikka

Sijainti ja maasto

Kerrostalon paikka.

Kohteen kuvaus

Tuhoutunut torpanpaikka 1760-luvun kartassa (Epilän seurakuntatalon kohdalla).

Rajausperusteet

Isojakokartta.

Lisätietoja

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

*KYY 199: 78
Näsin/Wigeliuksen/Harjun
tiilitehtaiden kiinteistöä nykyisin.*

Nimi	Näsin tiilitehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kaleva
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	tiiliruukit
Laji	muu kohde

Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6821899
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	330366

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Tuhoutunut historiallisen tiilitehtaan alue.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Kaupunkialuetta.

Kohteen kuvaus

Tehdas perustettu ennen ensimmäistä maailmansotaa. Samassa kiinteistössä toimineet jo 1800- ja 1900-luvun taitteessa Wigeliuksen ja Harjun tiilitehtaat (Hildén 1988).

Vuoden 1942 asemakartan perusteella rajattu tiilitehtaan alue nykyisen Sammonkadun kaakkoisosan varrella on tiiviisti rakennettua (kerrostaloja, liiketiloja) ja laajasti asfaltoitua. Lokakuussa 2016 siellä oli myös iso rakennustyömaa käynnissä. Tiilitehtaasta tuskin on säilynyt merkittäviä jäännöksiä.

Sama tehdaskiinteistö näkyy jo Messukylän pitäjänkartassa 1900-luvun alussa.

Rajausperusteet

Asemakartta 1942.

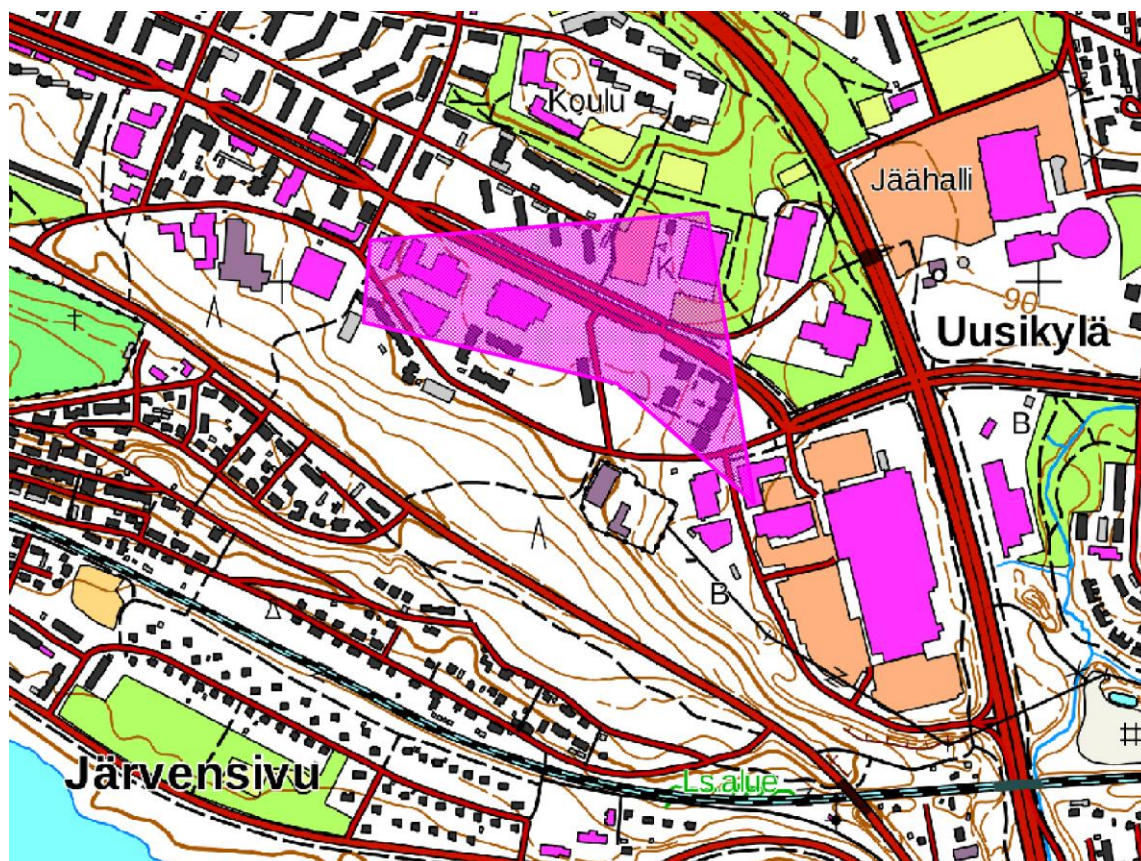
Lisätietoja

Lähteet:

Hildén, Juhani 1988: "Savipeltojen savupiiput" Tampere-seura.

Koskesta voimaa –sivusto, artikkeli Sami Suodenjoki: "XIX kaupunginosa – Kalevanrinne"

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/XIX.htm>

MK 1: 10 000

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE RAHOLAN RAKUUNATORPPA

KYY 199: 25

Raholan
rakuunatorpan
paikka nykyisin.

Nimi	Raholan rakuunatorppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti		Z2-koordinaatti		Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823058	P2-koordinaatti	6823073	P-keskipiste	6823065
I1-koordinaatti	321934	I2-koordinaatti	321958	I-keskipiste	321946

Koordinaattiselite**Paikannustarkkuus (arvio)****Lyhyt kuvaus****Sijainti ja maasto**

Rivitalo.

Kohteen kuvaus

Isojakokartassa kuvattu, tuhoutunut rakuunatorpan paikka modernin rivitalon kohdalla (Majurinkatu 1 – 3).

Rajausperusteet

isojakokartta

Lisätietoja

Kohteesta etelään sijaitsee historiallisen rakennuskannan piirissä oleva Raholan kartano. Koekaivaus Poutiainen & Rostedt 2009 (Mikroliitti Oy): ei havaintoa kiinteästä muinaisjäänöksestä.

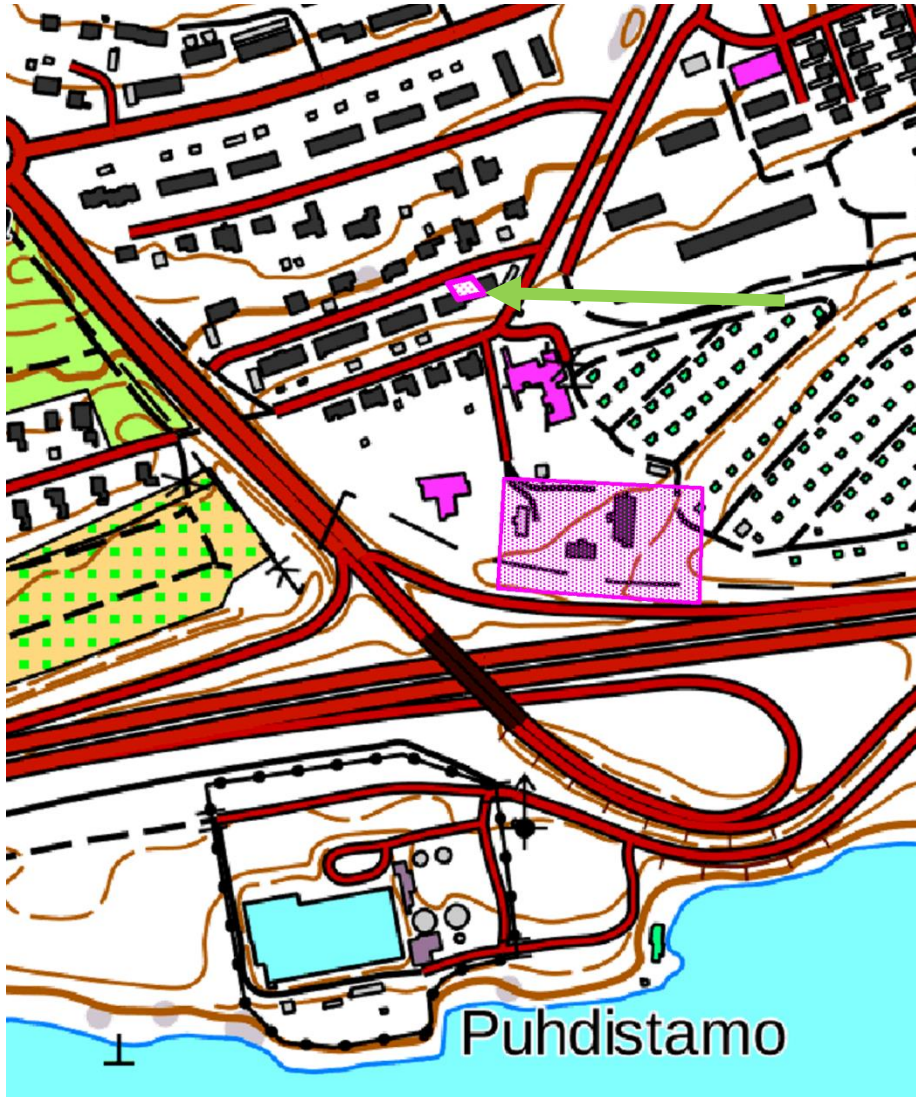
Raninen 2016:

Raholan kartanon tontti asemoitu isojakokartasta. Kartanon tontti sisältyy vuonna 2009 koetutkittuun alueeseen lukuun ottamatta tienrakennuksessa tuhoutunutta eteläosaa.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1–14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

MK 1: 10 000

Raholan rakuunatorppa -kohde korostettu nuolella

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

TAMPERE RASULA

Nimi	Rasula
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	
Kaupunginosa	Vehmainen
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste			
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste			
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6820023	P2-koordinaatti	6820055	P-keskipiste	6820032
I1-koordinaatti	335329	I2-koordinaatti	335358	I-keskipiste	335356

Koordinaattiselite +- 5 metriä.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Tuhoutunut kylätontti.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupunginark. inventointi.

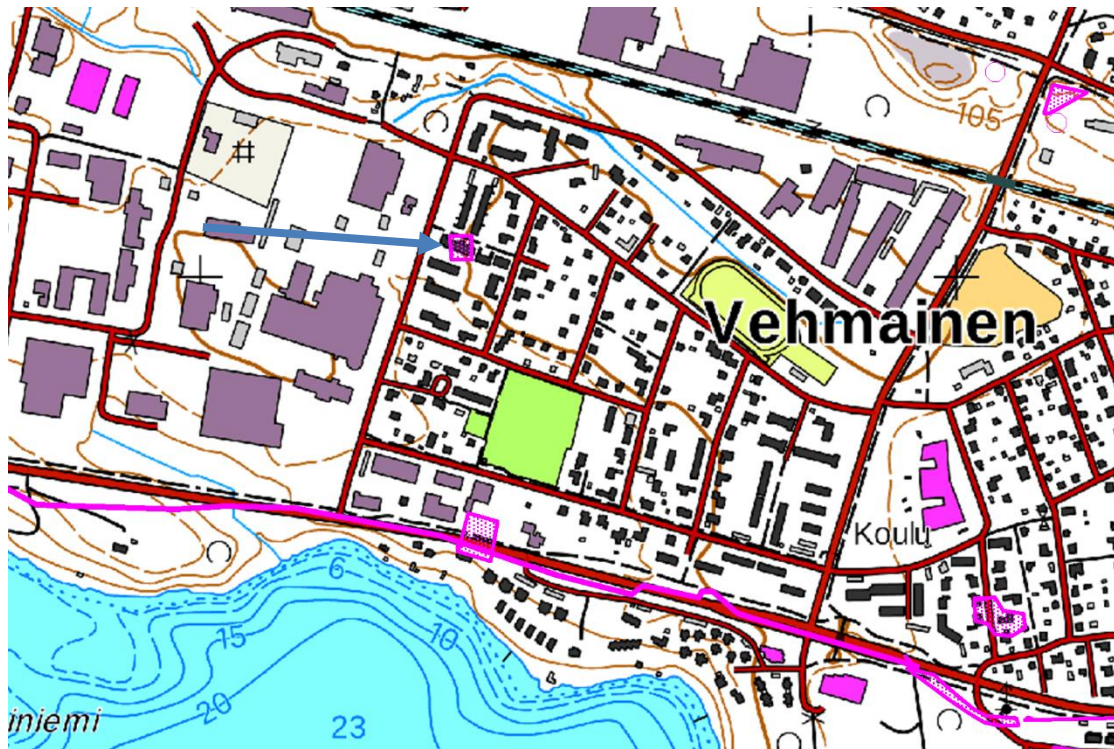
Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Rasulan kaksitaloinen kylä, vanhin maininta v. 1514 tai 1499 (Suvanto 1988: 223)

1800-luvun alun tiluskartassa kuvattu Rasulan tonttimaa suunnilleen nykyisen katuosoitteen Inolankatu 2 kohdalla. Kohde ja lähiympäristö ovat modernin rivitalorakentamisen täysin tuhoamaa aluetta.

MK 1: 10 000

Rasula-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Kartta (Digitaaliarkisto):

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1–20)

KYY 199 : 12 Siivikkalan sotilastorpan paikka nykyisin. Sami Raninen

Nimi	Siivikkalan sotilastorppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Siivikkala
Kaupunginosa	Pohtola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti		X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti		Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	97	Z2-koordinaatti	100	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6826578	P2-koordinaatti	6826592	P-keskipiste	6826586
I1-koordinaatti	323309	I2-koordinaatti	323327	I-keskipiste	323315

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Tuhoutunut sotilastorpan paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Kadunvarsi ja pientaloalue.

Kohteen kuvaus

Kartassa kuvattu sotilastorpan ("Sold. Torp") paikka, jonka kohdalla sijaitsee nyt moderni pientalo autotalleineen ja sorapäälysteisine pihamaineen (katuosoite Pohtolankatu 70). Kohde voidaan katsoa tuhoutuneeksi.

Kohteen etelä- ja kaakkoispuolella sijaitsee metsittyä vanhaa peltoa. Suunnilleen koordinaatissa P 6826577 I 323424 metsässä lojuu maassa iso irrallinen ja sammaloitunut pitkänomainen kivi, joka voi olla peräisin jonkin rakennuksen kivijalasta. Alue on kuitenkin vuoden 1946 ilmakuvassa kokonaisuudessaan rakentamatonta peltoa, joten kivi on sekundaarisella sijaintipaikalla. Metsikköä kairattiin, mutta vanhassa peltokerroksessa (humuksensekaista hietaa) ei havaittu mitään arkeologisesti huomionarvoista.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Rajausperusteet

Vuoden 1763 tiluskartta.

Luokitusehdotus

-

Lähistön kohteet

Siivikkala

Lisätietoja

Karttalähde:

Daniel Hall 1763:

H6:13/1–14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

Siivikkalan sotilastorppa –kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 15 Pahvitehtaankatu, jonka päässä tuhoutunut Tanhuanpään torpan paikka. Pia Filpus

Nimi	Tanhuanpään torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Lielähti
Kaupunginosa	Lielähti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	muu kohde
Ajoitus	

Selkeä ajoitus uusi aika
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6825109	P2-koordinaatti 6825128	P-keskipiste 6825118
I1-koordinaatti 323036	I2-koordinaatti 323060	I-keskipiste 323048

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.
Lyhyt kuvaus Tuhoutunut torpanpaikka, ei suojeltava.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Lielahden teollisuusalue.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1763 isojakokartassa kuvattu Tanhuanpään torppa voidaan luotettavasti asemoida Lielahden aaltopahvitehtaan luoteispuolella sijaitsevan teollisuuspihan reunaan, suunnilleen Pahvitehtaankadun kaakkoispäähän. Asfaltoidulla ja tasoitettulla alueella sijaitseva kohde voidaan katsoa kokonaan tuhoutuneeksi.

Luokitusehdotus

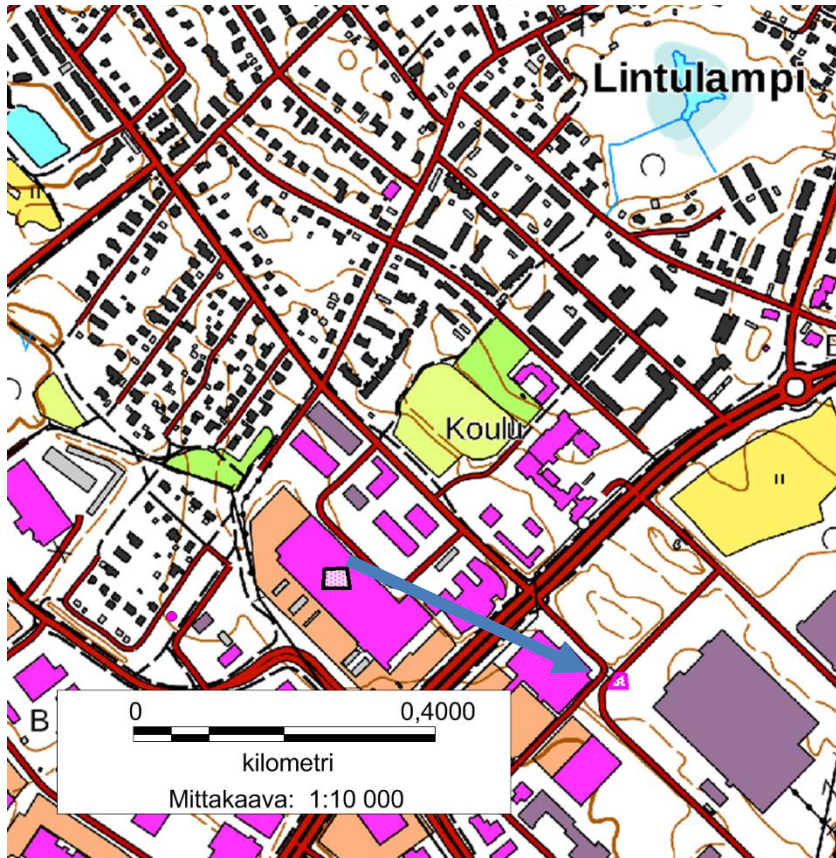
-

Lisätietoja

Karttalähde:

Daniel Hall 1763:

H6:13/1-14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

Tanhuanpään torppa -kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

TAMPERE TOHLOPPI VAAKKOLA

*KYY 199: 93 Vaakkolan puustellin
paikka nykyisin. Sami Raninen*

	Tohloppi Vaakkola
Nimi	
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823815	P2-koordinaatti 6823827	P-keskipiste 6823821
I1-koordinaatti 322819	I2-koordinaatti 322837	I-keskipiste 322827

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tuhoutunut sotilasvirkatalon paikka.

Sijainti ja maasto

Rakennettua kaupunkialuetta.

Kohteen kuvaus

Tohlopin kylään luetun Vaakkolan sotilasvirkatalon tontti sijaitsee isojakokartan mukaan kylätontista selvästi erillään, nykyisessä katuosoitteessa Vallerinkatu 15 sijaitsevan rivitalon kohdalla ja sen pohjoispuolella Vallerinkadun penkereen kohdalla. Kohde on täysin tuhoutunut.

Vaakkolan talo sijaitsee samalla paikalla tai ainakin samalla lähialueella (Vaakkolammista pohjoiseen) jo Hans Hanssonin Ylä-Satakunnan kihlakunnankartassa 1650. Suvannon mukaan erillinen sijainti oli todellisuutta jo v. 1557 päätellen siitä, että Vaakkola kirjoitettiin silloin maakirjassa omaksi kyläkseen (Suvanto 1988: 193).

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: "Tampereen historia I." Tampere.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 – 68:

H5:6/1-14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

MK 1: 10 000

Kohde Tohloppi Vaakkola korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

KYY 199 : 29 Vehmainen, tuhoutunutta kylätonttia. Sami Raninen

Nimi	Vehmainen
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	
Kaupunginosa	Vehmainen
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6819578	P2-koordinaatti 6819303	P-keskipiste 6819451
I1-koordinaatti 336022	I2-koordinaatti 336175	I-keskipiste 336090

Koordinaattiselite	ETRS-TM35FIN (huom. eteläisemmän tonttimaan koordinaatit)
Paikannustarkkuus (arvio)	+/- 5 metriä.
Lyhyt kuvaus	Tuhoutunut kylätontti.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi.

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Vehmaisten jakokunnan pääkylä (vanhin kylä?), jossa kuusi taloa v. 1540 (Suvanto 1988: 223).

Vuoden 1735 tiluskartan ja 1800-luvun alun jakokartan mukaan Vehmaisten kylällä oli kaksi tonttimaata. Niistä eteläisempi sijaitsi nykyisellä, uudella ja tiivisti rakennetulla Sipinkadun – Ryötinkadun pientaloalueella ja on selvästi tuhoutunut. Pohjoisempi sijaitsi Sarvannankadun eteläpään itäpuolisella alueella. Sekin voidaan katsoa modernin omakotitalorakentamisen tuhoamaksi. Pohjoisemman tonttimaan keskikoordinaatti on P 336 056 I 6 819 552.

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. – Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 – 313.

Kartta (Digitaaliarkisto):

Vehmainen; Vehmaisten ja Hyllilän kylät; tiluskartta ja selitys pelloista ja niityistä 1735 – 1735 (H51a22/1–2)

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802–1855 (H50:2/1–20)

MK 1: 10 000

Vehmainen-kohde (kaksi osaa) korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 76 Viinikka. Sami Raninen

Nimi	Viinikka
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Viinikka
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kohde
Ajoitus	historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821634	P2-koordinaatti 6821686	P-keskipiste 6821660
I1-koordinaatti 328244	I2-koordinaatti 328279	I-keskipiste 328261

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä-

Lyhyt kuvaus

Sijainti ja maasto

Rautatiealuetta.

Kohteen kuvaus

Viinikka oli Otavalan kylän talo, joka tunnetaan 1500-luvulta (Suvanto 1988: 205). Isojakokartassa yksinäistalo.

Täysin tuhoutunut kohde sijaitsee korkean rautatiepenkerein kohdalla ja vieressä.

Rajausperusteet

Isojakokartta.

Lisätietoja

Lähde:

Suvanto, Seppo 1988: Tampereen historia I.

Karttalähde:

Isac Lithov 1758 - 59:

H8:4/11-18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. Kansallisarkisto.

Viinikka-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

KYY 199 : 79 Jättikatajankadun puisto ja pientaloalue. Sami Raninen

Nimi	Jättikatajankatu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Villilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	löytöpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	löytöpaikka
Ajoitus	esihistoriallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	105	Z2-koordinaatti	110
Z-keskipiste			
P1-koordinaatti		P2-koordinaatti	6822987
P-keskipiste			
I1-koordinaatti		I2-koordinaatti	320347
I-keskipiste			

Koordinaattiselite**Paikannustarkkuus (arvio)****Lyhyt kuvaus****Tutkimukset**

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Puistoa, pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Kiviesineen katkelma löytynyt pellolta. Vuosien 1946 – 95 ilmakeuhajarjoissa erottuva runsaan kolmen hehtaarin laajuinen pelto nykyisin suurimmaksi osaksi rakennettu (modernia pientaloaluetta; kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle heikot edellytykset).

Pellon kaakkoiskolkassa säilynyt noin 0,9 hehtaarin laajuinen alue puistona Jättikatajankadun itäpuolella. Puistoon tehtiin pari lapionpistoa, joissa havaittiin vain multaa ja savea.

Muut kohteet –tietokannan pistemerkintä tehty puiston koillisreunaan.

Kohteen laajuus

Z-koordinaatti annettu koko vanhalle peltolalueelle.

Muut havainnot

Puistoon tehty pari lapionpistoa. Multamaata, savea. Ei kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja.

MK 1: 10 000

Jättikatajankatu-kohde korostettu nuolella.

Pohjakartta: Maanmittauslaitos

liite 2

TAMPEREEN KANTAKAUPUNGIN ARKEOLOGISET KOHTEET

1. KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

NRO	NIMI/MUINAIS- JÄÄNNÖSTUNNUS	TYYPPI/ TYYPIN TARKENNE	AJOITUS	LAJI
1	Aitovuoren rako/ 1000017703	kivirakenteet/rajakivi	historiallinen	Kiinteä muinaisjäännös
2	Aurinkokallio	taide/muistomerkit/kallio- hakkaukset	historiallinen	Kiinteä muinaisjäännös
3	Finninmäki/ 1000006449	kivirakenne/ kiviaita	historiallinen	Kiinteä muinaisjäännös
4	Frenckellin kalkkiruukki	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
5	Frenckellin Paperitehdas/ Kirjastonpuisto, 1000018817	muinaisjäännösryhmät	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
6	Harjun hautausmaa/ 1000002008	hautapaikat/ hautausmaat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
7	Hatanpään muistokivi	hakkaukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
8	Härmälän vanha silta/1000024588	kulkuväylät/sillat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
9	Kaarilan rakuunatorppa	asuinpaikat/ kylänpaikat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
10	Kalevankangas/ 1000020982	tapahtuma/taistelupaikat v.1918	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
11	Kalevanrinne NW/ 1000024594	työ- ja valmistuspaikat, hiilimiilut	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
12	Kalevanrinne SE/ 1000024596	työ- ja valmistuspaikat, hiilimiilut	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
13	Kalkku Mustavuori/ 1000002010	puolustusvarustukset, linnoitukset	historiallinen I maailman- sota	kiinteä muinaisjäännös
14	Kalkku Mustavuori 2	puolustusvarustukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
15	Kalkku Mustavuori laskettelurinne	puolustusvarustukset,	I maailman- sota	kiinteä muinaisjäännös
16	Kokinpelto/ 837010014	asuinpaikat	kivikautinen	kiinteä muinaisjäännös
17	Kukkojenkivenmäki/ 837010020	hautapaikat/ polttokenttäkalmistot	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös

18	Lammassaari/ 837010029	pronssi- ja/tai rautakautinen	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
19	Lappi Rauhaniemi/ 1000006459	taide, muistomerkit/ kaiverukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
20	Lappi/1000006459	raaka-aineen hankintapaikat, louhokset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
21	Lentävänniemi 1/ 837010004	kivirakenteet, röykkiöt	esihistoriallinen	kiinteä muinaisjäännös
22	Lentävänniemi 2/ 837010042	hautapaikat, lapinrauniot	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
23	Lentävänniemi 3/ 837010043	asuinpaikat	kivikautinen	kiinteä muinaisjäännös
24	Lielähti	asuinpaikat, kyläpaikat, kartanot	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös/
25	Linna/837010018	kivirakenteet, röykkiöt	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
26	Lukonlahdentie	työ- ja valmistuspaikat - tervahaudat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
27	Messukylän kirkko/ 1000014805	kirkkorakenteet/hautapaikat	keskiaikainen	kiinteä muinaisjäännös
28	Miesmäen puisto/ 1000029671	puolustusvarustukset - taistelukaivannot	uusi aika (1916 - 1917)	kiinteä muinaisjäännös
29	Mustalahti 1	alusten hylät	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös/ Museovirasto
30	Mustalahti 2	alusten hylät	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös/ Museovirasto
31	Mustalahti 3	alusten hylät	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös/ Museovirasto
32	Mustalammi	puolustusvarustukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
33	Muuransuo/ 1000024612	kivirakenteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
34	Mäkikatu 24	puolustusvarustukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
35	Mäkikatu 35	puolustusvarustukset	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
36	Mäkikatu 43	puolustusvarustukset	historiallinen (1.ms)	kiinteä muinaisjäännös
37	Niemen kylä (Niemis)/ 1000012258	asuinpaikat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
38	Niemi 2/1000012260	kivirakenteet/rajamerkit, pystykivi	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
39	Niihama Soukko/ 1000002003	kivirakenteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
40	Näsijärven panimo	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös

41	Santalahti hylky	aluksen hylky	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös/ Museovirasto
42	Ojalan turverata ja tehdas/1000019709	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
43	Onkiniemen panimo	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
44	Pappinen 1/ 837010016	asuinpaikat	kivikautinen	kiinteä muinaisjäännös
45	Pappulanmäki/ 837010021	hautapaikat, polttokenttäkalmistot	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
46	Peltolammin kipinäaita	kivirakenteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
47	Pispa/ 837010001	asuinpaikat	kivikautinen	kiinteä muinaisjäännös
48	Pispala/ 1000014082	asuinpaikat, kyläpaikat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
49	Pispalan pulteriaita/ 1000013969	kivirakenteet, kiviaidat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
50	Pispalan tori/ 1000014084	työ- ja valmistuspaikat, markkinapaikka	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
51	Pispalan tukkitie 1/ 1000014088	kulkuväylät	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
52	Pispalanharju/ 1000006152	puolustusvarustukset, taistelukaivannot	historiallinen (1.ms)	kiinteä muinaisjäännös
53	Pispan koulu/ 1000006359	puolustusvarustukset, tulipesäkkeet	historiallinen (1.ms)	kiinteä muinaisjäännös
54	Pyhällönpolku/ 837010050	kivirakenteet, rökkiöt	ajoittamaton	kiinteä muinaisjäännös
55	Pyynikin kirkkopuisto/ 1000024613	hautapaikat, hautausmaat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
56	Pyynikin tulitikkutehdas	teollisuuskohteet	uusi aika (1856 - noin 1905) historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
57	Pärrinkoski/ 1000019472	työ- ja valmistuspaikat, vesimyllyt	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
58	Rajasaari	kivirakenteet, rajamerkit	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
59	Reuharinniemi/ 837010003	hautapaikat, lapinraunio	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
60	Ruske Waha/ 1000017702	kivirakenteet, rajamerkit, siirtolohkare	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
61	Susikolonpuisto/ 1000014092	puolustusvarustukset, taistelukaivannot	historiallinen (1.ms)	kiinteä muinaisjäännös
62	Tahmelan lähde/ 837010009	kultti- ja tarinapaikat	moniperiodi- nen	kiinteä muinaisjäännös
63	Takahuhti 1000027955	asuinpaikat, kyläpaikat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös

64	Tammerkoski 9, koskenpohja 9/1000023810	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
65	Tampellan masuuni/1000002011	teollisuuskohteet	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
66	Turtola (Messukylä)	asuinpaikat, kyläpaikat	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
67	Turtola Makasiini/1000007528	muistomerkit - hakkaukset	uusi aika (1800-luku) historiallinen	kiinteä muinaisjäännös
68	Veijankuja 837010022	hautapaikat, polttokenttäkalmistot	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
69	Veijanmäenkatu 1000022955	asuinpaikat	rautakautinen	kiinteä muinaisjäännös
70	Villilänsalmi	puolustusvarustukset uusi aika (1916 - 1917)	historiallinen	kiinteä muinaisjäännös

3.2. Muu kulttuuriperintökohteet

NRO	NIMI	TYYPPI/ TYYPIN TARKENNE	AJOITUS	LAJI
1	Epilänharju	puolustusvarustukset - tykkiasemat	historiallinen (1941 - 1944)	Kulttuuriperintökohde
2	Haihara keskinen ja alinen	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
3	Haihara Ylinen	historiallinen	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
4	Hiedanrannan möljä	teollisuuskohteet, uittolaitteet	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
5	Hyhky	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
6	Jankankatu 19/1000024592	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
7	Juva 2	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
8	Juvela	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
9	Järvensivu	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
10	Kaarila	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
11	Kaarilan-Hyhkyn tie	kulkuväylät - tienpohjat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
12	Kaupinojan saha	teollisuuskohteet, saha	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
13	Koukkuniemi	hakkaukset	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
14	Leinola	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
15	Lundahlin tiiliruukki	teollisuuskohteet	historiallinen uusi aika	Kulttuuriperintökohde
16	Nottbeckin hautausmaa	kulkuväylät, tienpohjat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
17	Pohjoiskallio	hakkaukset	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
18	Provasti (Pappila)	asuinpaikat - pappila	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
19	Puhoonlahti	kaivannot	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
20	Puolimatkan tiilitehdas	teollisuuskohteet - tiiliruukit	historiallinen uusi aika	Kulttuuriperintökohde

21	Pyynikin rinne	kaivannot	historiallinen uusi aika	Kulttuuriperintökohde
22	Pyynikki	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
23	Pättiniemen puisto/1000018714	kivirakenteet, kiukaat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
24	Pöllipuisto/ 1000014085	kulkuväylät, tienpohjat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
25	Pöngänmäen torppa	asuinpaikat - torpanpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
26	Ratinanniemen teollisuusalue	teollisuuskohteet	uusi aika	Kulttuuriperintökohde
27	Reuharinsaari/ 1000007527	kivirakenteet, kivimuurit	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
28	Ristinarkku Takahuhti	asuinpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
29	Romsinlahti	kivipenger	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
30	Siivikkala	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	
31	Sikosuonmäki/ 837010024	kultti- ja tarinapaikat	ajottamaton/hi storiallinen	Kulttuuriperintökohde
32	Sulkavuori	II maailmasota	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
33	Takahuhti Irlala	kulkuväylät - tienpohjat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
34	Tammerkoski(Koski)	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
35	Tampere-Kangasala tie	kulkuväylät - tienpohjat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
36	Tampereen höyrypolttimo	teollisuuskohteet	uusi aika	Kulttuuriperintökohde
37	Tampella	teollisuuskohteet	uusi aika	Kulttuuriperintökohde
38	Tohloppi	asuinpaikat - kyläpaikat	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
39	Tuomikallio	II maailmansodan varustus, ilmatorjunta	moderni	Kulttuuriperintökohde
40	Venevalkama	hakkaukset	historiallinen	Kulttuuriperintökohde
41	Verkatehdas	teollisuuskohteet	uusi aika	Kulttuuriperintökohde

MAHDOLLISET MUINAISJÄÄNNÖKSET

Selvitys: maastossa tarkastamattomat kohteet, joita ei karttojen ja ilmakuvien perusteella voi päätellä tuhoutuneiksi

1. EPILÄNKATU

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti:

2. NURMELININ TORPPA

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti:

1. RATAKISTONKATU

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - torpanpaikat

keskikoordinaatti:

2. ULVILA - TAMPERE -TIE

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät - tienpohjat

keskikoordinaatti:

3. VILLILÄ ALA-VILLILÄ

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - kylänaikat

keskikoordinaatti:

4. VILLILÄ YLI-VILLILÄ

laji: mahdollinen muinaisjäännös

ajoitus: historiallinen

muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat - kyläpaikat

keskikoordinaatti:

Liite 3

KAAVAAN MERKITTÄVÄT ARKEOLOGISET KOHTEET

KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

1. TAMPERE AITOVUOREN RAKO

Nimi Aitovuoren rako
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 1000017703
Inventointinumero 2
Muinaisjäännöstyyppi muistomerkit
Tyypin tarkenne rajamerkit
Laji
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 3
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6824679 P2-koordinaatti 6824721 P-keskipiste

I1-koordinaatti 338814 I2-koordinaatti 338862 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Kolme rajamerkkiä. Ensimmäinen vanha rajapaikka ja rajamerkki on rökkiömäinen ja sen keskellä on matalahko pystykivi. Toisen rajamerkin keskellä on pystykivi, jota ympäröi 4 viisarikiveä pääilmansuuntiin. Kolmas rajamerkki on syrjällään oleva pystykivi, joka on tuettu muutamalla matalammalla kivellä.

Tutkimukset

Poutiainen & Rostedt 2010 inventointi (Mikroliitti Oy)

2. TAMPERE AURINKOKALLIO

Nimi Aurinkokallio
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännostunnus
Inventointinumero 2
Muinaisjäännostyyppi taide, muistomerkit
Tyypin tarkenne hakkaukset
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6824358 P2-koordinaatti 6824370 P-keskipiste

I1-koordinaatti 329632 I2-koordinaatti 329647 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tampere Koukkuniemi-Rauhaniemi-alueen asemakaavamuutoksen nro 8568 arkeologinen selvitys.

3. TAMPERE FINNINMÄKI

Nimi	Finninmäki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	1000002004
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	kivilatomukset kiviaidat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6817680 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2492800 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 105 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6818809 P2-koordinaatti 6818882 P- keskipiste

I1-koordinaatti 332772 I2-koordinaatti 332850 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on luontainen kalliopaljastuma jonka ympärille on tehty ympyränmuotoinen latomus.

Tutkimukset

Inventointi 2002 PMM & Mikroliitti Oy

Kohteen kuvaus

Paikka sijaitsee Tampereen asemalta 5,9 km kaakkoon, Messukylän Finninmäen itä-koillislaidalla, Vilusen kartanosta n. 600 m lounaaseen, Vihiojan eteläpuolella. Paikalla on luontainen kalliopaljastuma jonka ympärille on tehty ympyränmuotoinen latomus. Se on pohjoiskoilliseen viettävässä rinteessä, metsikön keskellä. Latomuksen halkaisija on itä-länsi -suunnassa n. 20 m ja pohjois-koillis -suunnassa n. 16 m. Kivet on ladottu muurimaisesti. Rakennelman pohjoisreunalla mäen juurella on kiviaitaa ja tältä puolelta rakennelman luo johtaa kivetty polku.

4. TAMPERE FRENCKELLIN KALKKIRUUKKI

KYY 137 : 23 Eteläpuisto: Frenckellin kalkkiruukin sijaintipaikka rinteen juurella.

Nimi	Frenckellin kalkkiruukki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kaakinmaa VI kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	2
Muinaisjäänöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne	kalkkiuunit
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1800-luvun loppu, 1900-luvun alku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821670 P2-koordinaatti 6821708 P-keskipiste

I1-koordinaatti 327144 I2-koordinaatti 327203 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Frenckellin paperitehtaan kalkkiruukki, sijainnut aikoinaan Pyhäjärven rannalla.

Tutkimukset

Raninen 2014, inventointi

Koekaivaus Luoto 2015

Sijainti ja maasto

Voimakkaiden maansiirtotöiden kohteena ollut puistoaluetta.

Kohteen kuvaus

Eteläpuiston ylätasanteen rinteiden juurella sijaitseva alue puiston sorakentästä (hist. speedway-rata) koilliseen. Kalkkiuunin jäännös sijaitsee Eteläpuiston alatasanteen halki itä - länsi-suunnassa kulkevan puistotien (Papinkadun jatke) eteläpuolella, korkean tieluiskan alla, sorakentän koillispuolella. Kalkkiruukin tontti jatkuu em. puistotien eteläpuolella sijaitsevalle kumpuilevalle nurmikolle, jolle on selvästi tuotu täyttömaata ja kiveä.

Havaintomahdollisuudet

Maanpinnalle ei erotu mitään jäännöksiä kohteesta.

Lisätietoja

Historiallinen valokuva Frenckellin kalkkiruukista: HM 1372: 1: 1, Siiri-tietokanta.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-106-9903-0000

Nimi Eteläpuisto

Lisätietoja Yleinen alue, VI kaupunginosan puistot.

5. TAMPERE FRENCKELLIN TEOLLISUUSPIHA

Paperitehdas Kirjastonpuisto

Syyskesällä 2010 kartoitettu alue.
Luoto Kalle 31.10.2010

Nimi	Frenckellin teollisuuspiha
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	II kaupunginosa Tammerkoski
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumbero	3
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyyppin tarkenne	ratapohjat
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	n. vuodet 1900 - 1929
Lukumäärä	1
Peruskarttanumbero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821273	X2-koordinaatti 6821316	X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2487475	Y2-koordinaatti 2487508	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 89	Z2-koordinaatti 91	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6822663	P2-koordinaatti 6822704	P-keskipiste
I1-koordinaatti 327646	I2-koordinaatti 327680	I-keskipiste

Koordinaattiselite Kesän 2010 tutkimusten yhteydessä paljastuneen kiveyksen reunakoordinaatit.

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on Frenckellin paperitehtaaseen (1783–1928) kuuluneen kenttäkiveyksen ja kapearaiteisen rautatien osia. Rautatie on rakennettu 1900-luvun alkuvuosina ja se on jäänyt käytöstä 1920-luvun lopussa. Frenckellin alue muodostaa sekä muinaisjäänneksi että rakennushistoriallisena kohteena merkittävän teollisuushistoriallisen kokonaisuuden.

Tutkimukset

Inventointi: Kalle Luoto 2008

Koekaivaus: Luoto, Kalle 2010

Kartoitus: Luoto, Kalle 2010

Inventointi: Raninen, Sami 2014

6. TAMPERE HARJUN HAUTAUSMAA

Harjun hautausmaa, etualalla kappelin muistokivi 1800-luvulta.
Sami Raninen 19.10.2016

Nimi	Harjun hautausmaa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	1000002008
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat kirkkorakenteet
Tyypin tarkenne	hautausmaat kirkkohaudat kirkonpaikat muistomerkit markkinapaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1639-1858
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821708 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2481899 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823330   P2-koordinaatti 6823389   P-keskipiste 6823360

I1-koordinaatti 322066   I2-koordinaatti 322129   I-keskipiste 322098

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus   0
(arvio)

Lyhyt kuvaus

Harjun kappelikirkon (1639-1858) ja hautausmaan alueella sijaitsee edelleen Gadd-suvun hautakappeli (rak. 1785, hautauskäytössä 1854 asti). Kirkon paikalla on nykyisin muistomerkki.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi.

Sijainti ja maasto

Hoidettu käytöstä jäänyt hautausmaa asuinalueen keskellä ja vilkasliikenteisen tien varressa.

Kohteen kuvaus

Paikka sijaitsee Tampereen asemalta 6,2 km länteen. Harjun koulutontista on erotettu Harjun kappelikirkkoa ympäröinyt hautausmaa, jolla sijaitsee 1700-luvulla rakennettu Gadd-suvun hautakappeli. Itse kirkkorakennus on purettu v. 1859. Alueella on myös Gadd-suvun muistomerkki ja kirkon muistokivi.

Raninen 2016:

Harjun markkinapaikka (käytössä noin 1708 - 1750) on sijainnut kirkon ja hautausmaan välittömässä läheisyydessä, mutta tarkkaa paikkaa ei tiedetä (Saarenheimo 1974: 427). Yksi mahdollisuus on, että markkinapaikka olisi sijainnut maantien varrella, ehkä jossain nykyisen Nokiantien eteläpuolella sijaitsevan nurmikkoalueen (vanhaa peltoa) liepeillä.

Rajausperusteet

0

Lisätietoja

Kohteen nimi MJ-luettelossa (2005) on Gaddin kappeli. Alueella on sijainnut Harjun kirkko vuosina 1639–1858. Paikalla on hautausmaa, jolla on sijainnut Gadd-suvun hautakappeli (1785). Alueella on myös suvun muistomerkki. Lisäksi kirkon edustalla järjestettiin markkinoita.

Gaddin suvun 1700-luvun jälkipuoliskolla valmistunut kappeli on ainoa jäljellä oleva muistomerkki vanhasta hautausmaasta. Kirkosta muistuttamaan on paikalle pystytetty kivi, johon on hakattu vuosiluvut 1639–1858 ja sanat ”Pyhä, Pyhä, Pyhä on Herra Jumala Zebaot.” (Tampereen seurakuntien internetsivut)

Gaddin suvun hautakappeli sijaitsee vanhalla Harjun kappelikirkkoa ympäröineellä hautausmaalla nykyisen Nokiantien varrella. Kappelin rakensi 1700-luvun lopulla Kaarilan ja Raholan tilat omistanut Gaddin suku. Kappeliin on haudattu kaikkiaan 28 vainajaa, joista viimeinen vuonna 1854 (Tampere-seuran nettisivut).

Lähde:

Juhani Saarenheimo 1974: "Vanhan Pirkkalan historia".

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-602-3-1

7. TAMPERE HATANPÄÄN MUISTOKIVI

KYY 186 : 4 "Vapaamurarin hauta" eli Hatanpään muistokivi. Sami Raninen

Nimi	Hatanpään muistokivi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Hatanpää
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	kultti- ja tarinapaikat muistomerkit
Tyyppin tarkenne	hakkaukset muistomerkit
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1700-luku?
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 77	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821003	P2-koordinaatti 6821003	P-keskipiste
I1-koordinaatti 326864	I2-koordinaatti 326864	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus +- 10 m
(arvio)

Lyhyt kuvaus Pyhäjärven rannan läheisyydessä Hatanpään kartanon puistossa sijaitseva kivi, jota muokattu jonkin verran. Kivessä kreikankielinen kirjoitus. Hakkauksen on perimätiedon mukaan teettänyt Hans Henrik Boije 1700-luvulla.

Tutkimukset

Raninen 2016, Hatanpään arkeologinen selvitys

8. TAMPERE HÄRMÄLÄN VANHA SILTA

Nimi Härmälän vanha silta
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Härmälä
Muinaisjäännostunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännostyyppi kulkuväylät
Tyypin tarkenne sillat
Laji
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1800-luvun loppu - 1900
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6819919	P2-koordinaatti 6819919	P-keskipiste
I1-koordinaatti 325213	I2-koordinaatti 325213	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Kivisillan jäännös vanhalla maantielinjalla.

Tutkimukset

Inv. T. Rostedt 2011

9. TAMPERE KAARILAN RAKUUNATORPPA

Nimi	Kaarilan rakuunatorppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Rahola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	torpat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Z1-koordinaatti 100	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
---------------------	-----------------	--------------

P1-koordinaatti 6823130 P2-koordinaatti 6823147 P-keskipiste 6823138

I1-koordinaatti 321994 I2-koordinaatti 322012 I-keskipiste 322003

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Autioitunut rakuunatorpan paikka.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin ark. inventointi. Kohde 10.

Sijainti ja maasto

Pieni puisto Raholankadun länsipuolella pientaloalueella. Puisto ei vaikuta intensiivisesti hoidetulta tai muokatulta.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1767 isojakokartassa kuvattu rakuunatorpan paikka. Kohde voidaan lähinnä tiestön perusteella asemoida tarkasti vuoden 1946 ilmakehuvaan ja siitä edelleen peruskartalle.

Rakuunatorppa on sijainnut nykyisen Nokiantien paikkeilla kulkeneelta maantieltä Raholan kartanolle johtaneen sivutien varressa. Sivutie on 1960/70-luvulla suoristettu nykyiseksi Raholankaduksi, joka yhä kulkee torpanpaikan itäpuolelta. Puistoalue nousee pengermäisestä katulinjan yläpuolelle ja niiden välissä on maaleikkaus. Metsittyneen alueen itäosaan on saatettu siirtää maata kadunrakennuksen yhteydessä.

Vanhimmissa ilmakehuissa (1946 ja 1956) torpanpaikka sisältyy käytössä olevaan peltoon tai kasvimaan. Viimeistään 1960/70-luvulta lähtien paikka on jäänyt käytöstä ja metsittynyt. Torpanpaikan halki kulkee

kinttupolku Raholankadulta länteen, kadulta katsottuna noin 40 metrin päässä sijaitsevien pientalojen takapihoille.

Torpanpaikka ei autioitumisensa jälkeen vaikuta olleen muunlaisen maankäytön kuin viljelyn piirissä, ehkä lukuun ottamatta itäosaansa, johon Raholankadun rakentaminen on voinut vaikuttaa. Kohteella on siten selvää arkeologista potentiaalia.

Kohteen laajuus

Noin 170 neliometriä.

Rajausperusteet

isojakokartassa kuvattu rakuunatorpanpaikka.

Luokitusehdotus

2

Lisätietoja

Noin 80 metriä kohteesta lounaaseen on isojakokartan mukaan sijainnut Raholan rakuunatorppa saman kartanolle johtavan tien varressa. Tämän rakuunatorpan paikalla sijaitsee nykyisin rivitalo osoitteessa Majurinkatu 1 - 3, joten se on katsottava tuhoutuneeksi.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 - 68:

H5:6/1-14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-233-9903-0

10. TAMPERE KALEVANKANGAS

Nimi	Kalevankangas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Järvensivu XIX XVIII
Muinaisjäänöstunnus	1000020982
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	maarakenteet tapahtumapaikat
Tyypin tarkenne	kaivannot taistelupaikat
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1918
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309 212312
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821252	X2-koordinaatti 6822151	X-keskipiste
Y1-koordinaatti 329323	Y2-koordinaatti 330744	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 80	Z2-koordinaatti 135	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821377	P2-koordinaatti 6822150	P-keskipiste
I1-koordinaatti 329408	I2-koordinaatti 330771	I-keskipiste

Koordinaattiselite	Alustavasti kirjallisuuden ja topografian perusteella arvioidun taistelupaikan ääripisteet (ETRS-TM35FIN)
Paikannustarkkuus (arvio)	
Lyhyt kuvaus	Kalevankankaan harjualueella käytiin 28.3.1918 "Kiirastorstain suurtaistelu", joka oli sisällissodan suurimpia taisteluja.

Tutkimukset

Inv. Poutiainen ja Rostedt 2009, tark. Adel 2009

Kohteen kuvaus

Alueella käytiin 28.3.1918 "Kiirastorstain suurtaistelu", joka oli verisin koko Tampereen valtauksessa ja sisällissodan suurimpia taisteluja (Voionmaa, Tampereen kaupungin historia IV, 84). Punaiset käyttivät harjua "luonnonlinnoituksena", mutta mahdollisesti ehtivät myös tehdä kevyitä varustuksia. Erään lähteen mukaan punaisilla oli hyvin valmistettuja asemia harjulla. Puisto-/metsäalueena olevassa harjun koillis- ja itäosassa on runsaasti erilaisia kuoppia/kaivantoja. Niistä neljä on v. 2009 inventoinnissa tunnistettu hiilimiiluiksi (kohteet "Kalevanrinne NW" ja "Kalevanrinne SE"); taisteluun selvästi liittyviä kaivantoja ei pystytty

toteamaan. Alueen keskellä, harjun laella kulkee NW-SE-suunnassa historiallisesti merkittävä Tammerkoski-Hämeenlinna -tielinja.

Kohteen laajuus

Noin 1,5 km (NW-SE) x 0,5 km

Rakentamattoman puisto-/metsäalueen osalta - luokka 2. Museoviraston ohjeen mukaan (ns. "HIKI-opas") "taistelupaikat voivat olla melko laajoja ja...itse taistelukenttään ei välttämättä liity kiinteitä rakenteita... Suojelun lähtökohtana voidaan nähdä historiallisesti merkittävän sotatantereen ja siihen liittyvien kiinteiden muinaisjäännösten säilyttämisen lisäksi nykymaiseman sellaisten piirteiden ja elementtien vaaliminen, joilla on yhteys historiallisista lähteistä tunnettuun taistelun kulkuun". Kalevankankaan taistelupaikalla tällaisia elementtejä ovat harjumuodostuma ja kangasmetsämaiseman säilynyt osa. Puistoalueen ulkopuolella rauhoitukselle ei ole yhtä hyviä edellytyksiä. Museovirastolta saadun ohjeen mukaan (V.-P. Suhonen 16.7.2009) alue tulisi merkitä tien NE-puolta koskevaan osayleiskaavaan sm-alueena.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Kalevankankaan eri-ikäisten jäännösten, mm. kuoppien, systemaattista kartoitusta on tehty vain tien koillispuoleisella puistoalueella Kalevanrinteen yleiskaavaan liittyen (Mikroliitti Oy:n raportti), eikä silloin pystytty toteamaan "selvästi" taisteluun liittyviä kaivantoja. Inventointiraportista puuttuvat kuoppakohtaiset tulkinnat, myös niiden kuvaukset ja mittaukset ovat osittain puutteellisia. Asian selvittäminen vaatii siis tarkempia kenttätutkimuksia. Tiedetään, että kaivantoja on myös tien S-puolella, ja ne tulisi myös kartoittaa.

11. TAMPERE KALEVANRINNE NW

Nimi Kalevanrinne NW
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa XIX kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne hiilimiilut
Laji
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821860	P2-koordinaatti 6821927	P-keskipiste
I1-koordinaatti 329929	I2-koordinaatti 329991	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Poutiainen H. & Rostedt T. 2009 inventointi

12. TAMPERE KALEVANRINNE SE

Nimi Kalevanrinne SE
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa XIX kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne hiilimiilut
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6821535	P2-koordinaatti 6821535	P-keskipiste
I1-koordinaatti 330551	I2-koordinaatti 330551	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Poutiainen H. & Rostedt T. 2009 inventointi

13. TAMPERE KALKKU MUSTAVUORI

Nimi	Kalkku Mustavuori
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Rahola/Villilä
Kaupunginosa	
Muinaisjäänköstunnus	1000002010
Inventointinumero	
Muinaisjäänköstyyppi	puolustusvarustukset ammusvarastot maavallit
Tyyppin tarkenne	suojahuoneet taistelukaivannot tulipesäkkeet yhdyshaudat
Laji	kiinteä muinaisjäänkö
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1917
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212306
Peruskartan nimi	YLÖJÄRVI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820450 X2-koordinaatti 6821650 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2478870 Y2-koordinaatti 2479110 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 90   Z2-koordinaatti 145   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822647 P2-koordinaatti 6823433 P-keskipiste

I1-koordinaatti 318654 I2-koordinaatti 319174 I-keskipiste

Koordinaattiselite   (alueen ääripisteet) Tampereen keskustasta 8 km W

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus   mj-tunnus 1000002010

Tutkimukset

Inv. Adel 2006, Rostedt et al. 2012

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin ark. inventointi

Sijainti ja maasto

Inventointialue sijaitsee Tampereen kaupungin länsilaidalla, Nokian rajan tuntumassa, Pyhäjärven (vedenpinnan korkeus 77,2 m mpy) pohjoisrannalla, vesirajasta n. 500 m N, rantaa pitkin kulkevan Tampere-Nokia -moottoritien pohjoispuolella, Tampere-Pori -rautatien varrella, pääosin sen S-puolella.

Havaintomahdollisuudet

vaihtelevat (tiheä kasvillisuus sekä kaatuneet puut ja kaivantoihin kasaantuneet risut/roskat vaikeuttavat havaintojen tekoa)

Kohteen laajuus

n. 1,2 km (SSE-NNW) x 0,5 km

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

lakisääteinen (vähintään 2 m maarakenteiden näkyvistä ulkoreunoista)

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

asemakaavoitus

Suositteltavat jatkotoimenpiteet

alueen hoito Museoviraston ohjeiden mukaisesti

Lähistön kohteet

muita historiallisen ajan maarakenteita linnoitusalueen N-reunalla (ks. kohde 2)

Pintapöimintä

-

Koekuopat

-

Lisätietoja

Vuonna 2016 tarkastettu inventoinnissa (Raninen, Tampereen kantakaupunki) kaksi aiemmin tunnistamatonta juoksuhaudankatkelmaa, ks. Kalkku Mustavuori laskettelurinne. Ne voidaan liittää osaksi kohdetta Kalkku Mustavuori.

14. TAMPERE KALKKU MUSTAVUORI 2

Nimi Kalkku Mustavuori 2
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Rahola
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 1000011378
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi maarakenteet
Tyypin tarkenne
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 12
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi 212306 Ylöjärvi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821390 X2-koordinaatti 6821590 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2478530 Y2-koordinaatti 2479020 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 109 Z2-koordinaatti 126 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823225 P2-koordinaatti 6823389 P-keskipiste 6822648

I1-koordinaatti 318720 I2-koordinaatti 319047 I-keskipiste 318733

Koordinaattiselite (maarakennealueen ääripisteet) ampereen keskustasta 8 km W

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Aiemmat löydöt

-

Tutkimukset

Inv. Adel 2006, Rostedt et al. 2012

Inventointi Raninen 2016, kohde 2.

Sijainti ja maasto

Maarakenteet sijaitsevat puistometsäalueella 1. maailmansodan aikaisten linnoitusten vieressä, Tampere-Pori -rautatien N-puolella, teollisuusalueen S-puolella (suurin osa) sekä rautatien ja Kalkunvuorenkadun välissä.

Havaintomahdollisuudet

vaihtelevat (tiheä kasvillisuus vaikeuttaa paikoin havaintojen tekoa)

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

asemakaavoitus

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

ks. Luokitusehdotus

Lähistön kohteet

Kalkku Mustavuori, 1. maailmansodan aikaiset linnoitukset (ks. kohde 1).

15. TAMPERE KALKKU MUSTAVUORI LASKETTELURINNE

Nimi Kalkku Mustavuori laskettelurinne

Kunta Tampere

Vanha kunta

Kylä

Kaupunginosa Villilä

Muinaisjäännöstunnus

Inventointinumero

Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne taistelukaivannot

Laji kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus uusi aika

Selkeä ajoitus 1914 - 1918

Lukumäärä

Peruskarttanumero 212306

Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 120 Z2-koordinaatti 130 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822553 P2-koordinaatti 6822593 P-keskipiste 6822589

I1-koordinaatti 319068 I2-koordinaatti 319160 I-keskipiste 319098

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Kaksi katkelmaa juoksuhaudoista. Liittyvät kohteeseen Kalkku Mustavuori.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi, kohde 9

Sijainti ja maasto

Metsäistä rinnettä Mustavuoren laskettelurinteen ja vanhan hiekanottoalueen välissä.

Kohteen kuvaus

Kaksi hyväkuntoista katkelmaa juoksuhaudoista.

Toinen länsi - itä-suuntainen, noin 70 metriä pitkä. Toinen pohjois - etelä-suuntainen, noin 30 metriä pitkä.

Haudat osittain tuhoutuneet hiekanotossa ja laskettelurinteen rakentamisessa.

Juoksuhaudat voidaan liittää osaksi kohdetta Kalkku Mustavuori.

Lisätietoja

Tampereen kaupunkimittausyksikön ilmoittamia ja mittaamia.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-602-1-116

16. TAMPERE KOKINPELTO

Kokinpelto. Kivikautiselta asuinpaikalta kuva Palvaanniemen pellolle. Luoteesta.
Tiina Jäkärä 27.10.2010

Nimi	Kokinpelto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	837010014
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	Nuorakeraaminen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	MESSUKYLÄ

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6819537 X2-koordinaatti 6819632 X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2490701 Y2-koordinaatti 2490794 Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 78 Z2-koordinaatti 80 Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6820778 P2-koordinaatti 6820884 P-keskipiste
I1-koordinaatti 330786 I2-koordinaatti 330878 I-keskipiste

Koordinaattiselite Ääripisteet
Paikannustarkkuus (arvio) 0
Lyhyt kuvaus Nuorakeraaminen asuinpaikka sijaitsee etelään kaartuvalla hiekkaharjanteella, luonnonsuojelualueella.

Aiemmat löydöt

KM 17244:1-5

KM 17588:1-8

HM 2764:1-102

Tutkimukset

Kaivaus Esko Sarasmo 1967

Inventointi Jouko Rätty 1971, kohde 19

Inventointi Teija Nurminen 1994, kohde 14

Inventointi Tiina Jäkärä 2010

Kohteen kuvaus

Asuinpaikka sijaitsee lidesjärven rannasta 200 m itään, Vuohenojan eteläpuolella, noin 50 m länteen Vuohenojankatu 18:n rivitalosta. Paikka on etelään kaartuvalla hiekkaharjanteella ja se sijaitsee Kantakaupungin yleiskaavassa (1998) osoitetulla luonnonsuojelualueella. Kohteessa on sekä niittymäistä aluetta että kostea metsikkö. Ainoastaan kaivaustutkimuksin olisi mahdollista selvittää ko. asuinpaikan säilyneisyys. Aikaisemmat löydöt kohteesta ovat nuorakeramiikkaa, kvartsiesineitä ja -iskoksia sekä sädekiviliuskeisen oikokirveen kappale (KM 17244, KM 17588, HM 22764:1-102).

Katselmus 2012: Asuinpaikan alue on osaksi matalaa, puustoista harjannetta, osaksi lounaaseen laskevaa vetistä ja pusikoitunutta aluetta, jossa kasvaa runsaasti alueelle levinnyttä korkeaa balsamikasvustoa. Entisen pellon alalla, muinaisjäännösalueen keski- ja eteläosassa on matala laajahko kuopanne, joka on veden peittämää ja jossa on kaatuneita lahoavia puita. On epäselvää, mistä kuopanne on peräisin, mahdollisesti se liittyy 1967 paikalla olleeseen kaivausalueeseen. Vuohenojan polveileva uoma on vaikeasti hahmotettava vettyvässä ja pusikoituneessa maastossa. Osa muinaisjäännösalueesta on kosteikkoa.

Rajausperusteet

0

Luokitusehdotus

2

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Osayleiskaava suunnitteilla 2010

Lisätietoja

Ks. tarkemmat tiedot inventointiraportista 2010

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

Nimi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-585-12-54

Nimi Palvaanniemi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-585-5-60

Nimi lidesjärvi

Lisätietoja

17. TAMPERE KUKKOJENKIVENMÄKI

Nimi Kukkojenkivenmäki
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Pappila
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 837010020
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi hautapaikat
Tyypin tarkenne polttokenttäkalmistot
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820334 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2492708 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821450 P2-koordinaatti 6821521 P-keskipiste 6821485

I1-koordinaatti 332811 I2-koordinaatti 332856 I-keskipiste 332834

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Merovingiaikaista kalmistoa on jäljellä puutarhassa ja talon alla.

Aiemmat löydöt

KM 5240:1-29

KM 5351:1-53

KM 6337:1-31

HM 1728

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 20

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 26

Tarkastus Lähdesmäki 2007

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Vuonna 1913 Huunalankatu 9:ssä talon nurkan alta paljastunutta merovingiaikaista kalmistoa on mahdollisesti jäljellä puutarhassa ja talon alla. Tutkitusta röykkiöstä A näkyy kaksi isoa kiveä. Kiviryhmä B on A:n lähellä, ja sen kolmen maakiven keskelle on tuotu täytemultaa niin, että kohde muodostaa kummun. Hackmanin karttaansa merkitsemä kiveys C näkyy hieman maan pinnalle Huunalankatu 11:n talon takana. Sen sijaan Hackmanin kartassa oleva iso kukkoinkivi on räjäytetty eikä siitä ole mitään jäljellä.

Raninen 2016: tiiviisti rakennettua pientaloaluetta. Rakentamatonta pihaa jäljellä alueen länsireunassa. Ei uusia havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Lisätietoja

Kukkojenkivenmäen muinaisjäännösalueen tiedossa oleva rajaus sijoittuu Huunalankatu 9:n ja 11:n tonteille. Pirkanmaan maakuntamuseo teki 29.8.2007 tarkastuksen Huunalankatu 13:n tontille rakennuksen purkamislupahakemuksen johdosta. Ks. tarkastuskertomus Ulla Lähdesmäki 2007. Kyseinen tontti rajautuu muinaisjäännösalueen välittömään läheisyyteen. Tarkastuksen perusteellako. tontin ja numeron 1 tontti ovat voimakkaasti muokattuja n. 1980-luvulla tapahtuneen omakotirakentamisen ja myöhempien puutarhan muokkaamisten johdosta. Numeron 13 tontilla ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-28-5592-10

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-11

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-12

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-28-5592-13

18. TAMPERE LAMMASSAARI

Nimi Lammassaari
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Pappila
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 837010029
Inventointinumero 19
Muinaisjäänöstyyppi asuinpaikat
hautapaikat
Tyypin tarkenne
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6823865 X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2494653 Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 95 Z2-koordinaatti Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6824908 P2-koordinaatti 6824973 P-keskipiste
I1-koordinaatti 334894 I2-koordinaatti 334977 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on ollut tilapäinen oleskelupaikka tai kalmisto.

Aiemmat löydöt

KM 25325
KM 11350:1-7
KM 10749:1-3
HM 2368

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 29
Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 36
Tarkastus 1943 Pälsi
Kaivaus 1938 Voionmaa
Tarkastus 1937 Leppäaho

Sijainti ja maasto

Pappilan kartanosaari eli Lammassaari on pieni saari Näsijärven Aitolahdessa.

Kohteen kuvaus

Pienessä saarella on 5 huvilatonttia, joiden maat on nykyisin täysin muokattu. Joutomaata on saarella hyvin vähän. Saarelta on löytynyt useampia rautakautisia esineitä. Voionmaa on kaivanut Lumion huvilan ja Pynnösen huvilan välissä eräiden esineiden löytöpaikoilla. Keihäänkärjen (KM 10749:2) löytöpaikkaa tutkiessaan Pynnösen huvilan edessä Voionmaa löysi liesikiveyksen. Voionmaan mielestä paikalla ei ole ollut kiinteää asuinpaikkaa vaan tilapäinen oleskelupaikka.

19. TAMPERE LAPPI RAUHANIEMI

Nimi Lappi Rauhaniemi
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Lappi
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 1000006147
Inventointinumero 43
Muinaisjäänöstyyppi taide
muistomerkit
Tyypin tarkenne kaiverrukset
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 20
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6823120 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2488870 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6824427 P2-koordinaatti 6824445 P-keskipiste

I1-koordinaatti 329087 I2-koordinaatti 329100 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Rauhanniemen rantakalliossa kansankylpylän pohjoispuolella on kallioon koverrettuja piirroksia, lähes kaikki yksittäisiä kirjaimia tai nimiä. Piirrookset ajoittuvat niissä olevien vuosilukujen perusteella 1800-luvun lopulle ja 1900-luvun alkuun. Kaikkiaan piirroksia on kuvakentässä noin 20 kappaletta. Selkeitä vuosilukuja piirroksissa on viisi. Kahdessa on kuvattuna vuosiluku 1873, kahdessa vuosiluku 1920 ja yhdessä vuosiluku 1913. Osa piirroksista on tehty venäläisillä kirjaimilla. Kuvakentässä havaittiin kaksi kirjaimiin liittyvää sapelin kuvaa ja yksi yksinäinen sydämenkuva.

Tutkimukset

Inventointi 2004 Kalle Luoto/PMM
inventointi 2016 Kirsi Luoto/HeiLu Oy

Kohteen kuvaus

Rauhanniemen rantakalliossa kansankylpylän pohjoispuolella on kallioon koverrettuja piirroksia. Kohde sijaitsee kallioisella pohjoiseen työntyvällä niemellä Näsijärven rannassa suosittualla uimapaikalla. Kallion pohjoispäässä on ponnahduslauta sekä betoniset uimaportaat ja koilliskulmassa on paksu rautarengas. Kohteeseen liittyy perimätietoa venäläisestä sotaväestä ja paikallisista henkilöistä (katso mm. Wacklin 1999; 14-15). Kalliopiirrookset muodostava Rauhanniemen varhaisen vieraskirjan: ilmeisesti paikalla aikaa viettäneet henkilöt ovat kaivertaneet ajankuluksi merkkinsä kallioon.

Kaikkiaan tarkastuksen yhteydessä piirroksia havaittiin 20 kappaletta. Piirrokset ajoittuvat niissä olevien vuosilukujen perusteella 1800-luvun lopulle ja 1900-luvun alkuun. Selkeitä vuosilukuja piirroksissa on viisi, joista kahdessa on kuvattuna vuosiluku 1873, kahdessa 1920 ja yhdessä 1913. Lisäksi kahden piirroksen mahdollinen vuosilukumerkintä on epäselvä. Lähes kaikki piirroksista on yksittäisiä kirjaimia tai nimiä. Kalliolla havaituista piirroksista yksi on varmuudella tehty venäläisillä kirjaimilla, tosin osa kallion kirjaimista on hankalasti tulkittavia. Kirjaimien lisäksi kuvakentässä havaittiin kaksi sapelin kuvaa ja yksi yksinäinen sydämenkuva.

20. TAMPERE LAPPI

KYY 137 : 8 Yksi Lapin kivilouhosalueen kivenottoaikoista

Nimi	Lappi		
Kunta	Tampere		
Vanha kunta			
Kylä			
Kaupunginosa	Lappi		
Muinaisjäännöstunnus	1000006459		
Inventointinumero	7		
Muinaisjäännöstyyppi	raaka-aineen hankintapaikat		
Tyypin tarkenne	louhokset		
Laji	kiinteä muinaisjäännös		
Ajoitus	historiallinen		
Selkeä ajoitus			
Lukumäärä	3		
Peruskarttanumero	212309		
Peruskartan nimi			
Koordinaatit:			
X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6823499	P2-koordinaatti 6823865	P-keskipiste

I1-koordinaatti 328566 I2-koordinaatti 329139 I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio) 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Tammelan kaupunginosan pohjoispuolella sijaitsevalla metsäisellä kalliomäellä Lapin asuinalueen eteläpuolella on useita kivenlouhinta-alueita. Vuoden 1899 karttaan Kaupin sairaalan länsipuolella sijaitseville kallioille on merkitty kivilouhoksia, joten louhintaa on toteutettu ainakin 1800-luvulta lähtien.

Tutkimukset

Tark. Kalle Luoto 2004
Inv. Sami Raninen 2014

Sijainti ja maasto

Korkea kallioleikkaus Kekkosen tien pohjoispuolella, metsittyä louhosaluetta Kaupin sairaalan eteläpuolella ja metsäisen kalliomäen lakialue, jossa runsaasti kivenlouhintajälkiä.

Kohteen kuvaus

Luoto 2004:

Kaupin sairaalan eteläpuolella on louhittu kiviainesta 1800- ja 1900-luvun vaihteessa todennäköisesti kaupunkirakentamiseen. Louhokset saattavat liittyä esimerkiksi Johanneksen kirkon rakentamiseen vuonna 1902, sillä Paula Kivinen (1982, 100) mainitsee kirkkoon käytetyn paikallisen kiven lisäksi graniittia Kurusta ja Pinsiöstä. Ainakin osan louhintapaikoista on oletettu jääneen Kekkosen tien ja Parantolankadun alle.

Kenttätutkimus kohdennettiin alueelle, johon vuoden 1899 karttaan oli merkitty kivenottoaikoja. Kyseiseen karttaan on louhosten eteläpuolelle merkitty Tammelan kaupunkikorttelit. Kekkosen tien pohjoispuolisessa maastossa havaittiin louhinnan merkkejä itä-länsi -suuntaisessa jyrkässä kallioseinämässä Parantolankadun pohjoispuolella. Louhintapaikan pituus itä-länsi suunnassa on noin 500 m ja leveys noin 70 m. Kallioseinämässä on useita porausjälkiä, joidenka eteläpuolella on louhikkoa. Sairaalan länsi- ja pohjoispuolella on pienempiä kivenottoaikoja. Ne sijaitsevat Kekkosen tien, Käpytien ja Kaupin sairaalan välisellä metsäalueella. Havaituista kivenottoaikoista useimmat ovat itä-länsi -suuntaisia kallioseinämiä, joissa on porausjälkiä. Osa kivenottoaikoista erottuu maastossa suorakaiteen muotoisina painaumuksina. Louhinta-alueen kallioissa havaitut porausjäljet ovat halkaisijaltaan kolme, neljä tai viisi senttimetriä. Kivenottoaikojen läheisyydessä on louhinnan seurauksena syntyneitä jätettä. Nykyisin maasto on metsittyä ja louhokset on peittänyt paikoin voimakas aluskasvillisuus. Vanhoille louhintapaikoille on kertynyt sadevettä kosteikoiksi ja pieniksi lammikoiksi. Liitekartan kohde numero 3 on kivenottoaikkana edustava.

Raninen 2014 (inv):

Muinäisjäännösalue rajattu - kolme erillistä rajattua kohdetta: 1) Kaupin sairaalan eteläpuolinen alue; 2) Kekkosen tien ja Parantolankadun pohjoispuolinen kallioleikkaus; 3) laaja Kekkosen tien, Parantolankadun ja Käpytien välinen metsäalue korkean kalliomäen laella. Alueella 3 sijaitsee siellä täällä suuri määrä louhintapaikoja. Luoto (2004) on merkinnyt inventointiraporttinsa karttaan 9 edustavaa kivenottoaikkana alueella 3. Louhintaa on kuitenkin havaittavissa useimmissa alueella 3 sijaitsevilla kallioalustoilla. Alueella 1 puolestaan on louhintaan todennäköisesti liittyviä betonirakenteita.

Havaintomahdollisuudet

Kohtalaiset

Rajausperusteet

Kallioalustoja ja -seinämiä, joissa louhintaa nähtävissä. Käpytien, Parantolankadun ja Kekkosen tien välisellä metsäalueella louhintajälkiä on hyvin tiheässä, mistä syystä kyseinen alue on rajattu yhtenä kokonaisuutena.

Ehdotus suoja-alueeksi

Louhinnan jälkiä on hyvin paljon ja ne erottuvat maanpinnalle, mistä syystä niitä ympäröivää erityistä suoja-aluetta ei ehdoteta. Käpytien, Kekkosentien ja Parantolankadun välinen metsäalue kuitenkin rajataan yhtenä kokonaisuutena, koska kivenottoaikoja on siellä paljon ja tiheässä.

Luokitusehdotus

2

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-121-0340-0022

Nimi Kaupin sairaala

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-121-9903-0000

Nimi XXI kaupunginosan puistot

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-127-9903-0000

Nimi Lapin puistot

21. TAMPERE LENTÄVÄNNIEMI 1

Nimi Lentävänniemi 1
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Lentävänniemi
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 837010004
Inventointinumero 4
Muinaisjäännöstyyppi hautapaikat
Tyypin tarkenne lapinrauniot
Laji
Ajoitus pronssi- ja/tai rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6824340 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2485230 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6825811 P2-koordinaatti 6825861 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325519 I2-koordinaatti 325574 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Puistoalueella, lehtometsässä on matala, osittain turpeen peittämä kiviröykkiö, jonka koko on 6 x 4 m.

Kohteen kuvaus

Puistoalueella, lehtometsässä on matala, osittain turpeen peittämä kiviröykkiö, koko 6 x 4 m. Röykkiö ei erotu selvästi ympäristöstään. Sen lähellä on rivitalokortteli, urheilukenttä ja ulkoilutie. Kohde 3 Reuharinniemi on n. 500 m päässä itäkaakossa.

22. TAMPERE LENTÄVÄNNIEMI 2

Nimi	Lentävänniemi 2
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Lentävänniemi
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	837010042
Inventointinumero	25
Muinaisjäänöstyyppi	hautapaikat
Tyypin tarkenne	lapinrauniot
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	pronssi- ja/tai rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6824900 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2485580 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 97 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6826349 P2-koordinaatti 6826392 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325894 I2-koordinaatti 325940 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Lapinraunio on rantametsässä kaliopohjalla. Röykkiö on kooltaan 7 x 9 m ja siinä on penkomisen jälkiä.

Tutkimukset

Inventointi Teija Nurminen 1994

Kohteen kuvaus

Lapinraunio Lentävänniemen koilliskärjen tuntumassa, 20 m rannasta, mäntymetsässä kalliopohjalla. Raunio on itä-länsi -suuntainen, kooltaan 7 x 9 m. Raunion keskellä on syvennyksiä ja vanhempia penkomisen jälkiä, ja luoteispuolelle on pudotettu rauniosta kaivettuja kiviä. Raunion keskellä kasvaa puita.

23. TAMPERE LENTÄVÄNNIEMI 3

Nimi Lentävänniemi 3
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Niemi
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 837010043
Inventointinumero 26
Muinaisjäänöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne
Laji
Ajoitus kivikautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6824613 X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2485728 Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 95 Z2-koordinaatti 97 Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6826038 P2-koordinaatti 6826105 P-keskipiste
I1-koordinaatti 326017 I2-koordinaatti 326080 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Asuinpaikka sijaitsee rantametsässä siirtolohkareiden suojassa.

Tutkimukset

Inventointi Teija Nurminen 1994

Kohteen kuvaus

Lentävänniemen kakkoisrannan tuntumassa kallioisesta rantaniemekkeestä länteen kangasmetsässä. Paikka on siirtokivilohkareiden suojassa, 18 m pohjoisrannasta ja 22 m eteläkaakoisrannasta.

24. TAMPERE LIELAHTI

KYY 167 : 18 Rusthollin tonttia: mäki. Sami Raninen

Nimi	Lielahdi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Lielahdi
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	7
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kartanot kyläpaikat
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	historiallinen keskiaikainen? uusi aika
Selkeä ajoitus	Lielahden rustholli (suurtala, kartano) oli olemassa 1676 - 1913. Rusthollin tontin sijainti on kuvattu kartoissa mm. 1727 (Possilan tiluskartta) ja 1763 (Lielahden isojakokartta). Rusthollia edeltänyt Lielahden kylä oli keskiaikainen.
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 323404 P2-koordinaatti 323456 P-keskipiste 323430

I1-koordinaatti 323410 I2-koordinaatti 323454 I-keskipiste 6824907

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio)   1 - 2 metriä.

Lyhyt kuvaus

Lielahden kylästä muodostunut Lielahden rustholli oli merkittävä suurtila, joka oli pitkiä aikoja säätyläisomistuksessa ja jopa aatelisena asumakartanona.

Arkeologinen kohde on isojakokartan (1763) perusteella asemoitu rusthollin tontti, joka on osittain autioitunut ja osittain tehtaan käytössä (käytännössä käyttö lakannut tehtaan lakkauttamiseen v. 2008). Autioitunutta osaa voidaan kohdella kiinteänä muinaisjäännöksenä. "Käytössä oleva" osa on suurimmaksi osaksi voimakkaasti muokattua. Voimakkaasti muokatut alueet on inventoinnissa jaettu varmuudella ja todennäköisesti tuhoutuneisiin osiin. "Käytössä olevan" tontin osan paremmin säilyneet kohdat esitetään kulttuuriperintökohteena suojeltavaksi.

25. TAMPERE LINNA

Nimi Linna
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Takahuhti/Pappila
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 837010018
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi kivirakenteet
Tyypin tarkenne rökkiöt
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 3
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820522 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2492481 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 104 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821636 P2-koordinaatti 6821738 P-keskipiste 6821688

I1-koordinaatti 332539 I2-koordinaatti 332685 I-keskipiste 332613

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on ollut 5 erilaista kiveystä ja rökkiötä. Niistä on jäljellä 3. Tutkitut rakenteet ovat ainakin osin rautakautisia ja liittyvät asuinpaikkakerrostumaan.

Aiemmat löydöt

KM 18440 Asuinpaikkalöytö
KM 18811 Asuinpaikkalöytöjä

Tutkimukset

1971 Jouko Rätty inventointi, kohde 24
1971 Jouko Rätty kaivaus
1972 Jouko Rätty tarkastus
1994 Teija Nurminen inventointi, kohde 18
2011 Kirsi Luoto valvonta
2016 Raninen, inventointi, kohde 4

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee noin 4,6 kilometriä itäkaakkoon Tampereen Tuomiokirkosta, itä-Tampereella, Takahuhdin kaupunginosassa. Alue on nykyään kerrostaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Röykkiöt, kolme kiven- ja maansekaista röykkiötä sijaitsevat entisen Linnan talon maalla, nykyisin kolmen kerrostalon pihassa Takahuhdinkatu 75:ssä, itä-Tampereella. Paikalla on alun perin ollut viisi rakenteeltaan erilaista kiveystä ja röykkiötä. Niistä on kaivettu funktioltaan epäselvät röykkiöt I, IV ja V, jotka ovat ainakin osittain rautakautisia ja liittyvät asuinpaikkakerrostumaan. Röykkiön I viereen on rakennettu As Oy Haukkakartanon A-talo, jonka rakennustyöt ovat rikkoneet röykkiön II nurkkaa. Vuonna 1994 ovat röykkiöt I ja II olleet hyväkuntoisia, samoin röykkiö III A- ja C- talojen välissä nurmikolla.

Röykkiötä IV ja V ei ole enää havaittu vuoden 1972 tarkastuksessa.

Raninen 2016: röykkiöt I, II ja III yhä hyväkuntoisia.

Havaintomahdollisuudet

-

Rajausperusteet

0

Luokitusehdotus

Rauhoitusluokka 2.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-28-5586-5

26. TAMPERE LUKONLAHDENTIE

Nimi	Lukonlahdentie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Hervanta
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne	tervahaudat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti   X2-koordinaatti   X-keskipiste

Y1-koordinaatti   Y2-koordinaatti   Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 127   Z2-koordinaatti 130   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6817729 P2-koordinaatti 6817729 P-keskipiste 6817729

I1-koordinaatti 330251 I2-koordinaatti 330251 I-keskipiste 330251

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) +-5 metriä

Lyhyt kuvaus   Rännityyppinen tervahauta (terväränni) loivassa mäntykangasrinteessä.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi, kohde 11.

Sijainti ja maasto

Sijaintipaikka on metsässä loivalla, itään/kaakkoon viettävällä mäntykangasrinteellä noin 30 metriä Lukonlahdentiestä pohjoiseen. Särkijärven rantaan on matkaa runsaat sata metriä.

Kohteen kuvaus

Terväränniksi eli rännityyppiseksi tervahaudaksi tulkittu kourumainen kaivanto.

Kaivanto on noin kolme metriä pitkä ja yläosastaan noin 1,5 metriä leveä. Syvyys on noin 60 - 90 cm. Poikkileikkaus muistuttaa v-kirjainta. Eteläpuolella erottuu vähäistä maavallia. Kaivannon keskelle tehdyssä lapionpistossa havaittiin humuskerroksen alla hieman hiiltä ruosteepunaisen hiekan seassa.

Ehdotus suoja-alueeksi

2 metriä kaikkiin suuntiin kaivannon reunoista.

Luokitusehdotus

Kiinteä muinaisjäännös, luokka 2.

Muut havainnot

Noin 20 cm syvä lapionpisto kaivannon keskiosaan: paksu musta humuskerros, jonka alla ruosteenväristä hiekkaa ja hieman hiiltynyttä puuta.

Lisätietoja

Paikkatietoikkuna-palveluun sisältyvän "Tampereen ja Pirkkalan historialliset nimet" -karttatason mukaan tervarännin sijaintipaikasta satakunta metriä luoteeseen sijaitseva kosteikko on joskus tunnettu nimellä Tervavalkama. Tampereen kaupungin virastokartassa Tervasvalkama-nimi puolestaan näyttää viittaavan Lahdesjärven pienvenerantaan noin puoli kilometriä tervarännistä luoteeseen.

Sijaintipaikka on vanhaa Messukylän jakokunnan takamaametsää alueella, joka pysyi asumattomana 1900-luvulle saakka. Messukylän pitäjänkartassa (1906 - 07) paikka sijaitsee Hallilan talon metsäpalstalla.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-581-3-13

Nimi Vihinpelto

Lisätietoja Metsäkiinteistö Lukonlahdentien varrella lähellä Lahdes- ja Särkijärveä.

27. TAMPERE MESSUKYLÄN KIRKKO

Nimi Messukylän kirkko
Kunta Tampere
Vanha kunta Messukylä
Kylä Messukylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 1000014805
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi hautapaikat
kirkkorakenteet
Tyypin tarkenne
Laji
Ajoitus keskiaikainen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6820865	P2-koordinaatti 6820865	P-keskipiste
I1-koordinaatti 331864	I2-koordinaatti 331864	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Messukylän kappelin perustaminen sijoittuu 1400-luvun alkupuolelle. Kivikirkko rakennettiin todennäköisesti vuosien 1510 ja 1530 välissä ja se on säilyttänyt keskiaikaisen asunsa melko hyvin.

Tutkimukset

Kaivaus & dokumentointi 1959 Palmroth

Lähistön kohteet

Messukylän vanhan kirkon löytöpaikka: Pronssinen hevosenkenkäsolki (HM 2263) on löytynyt Viinikankatu 71:een ajetusta maasta, joka alun perin on poistettu vuonna 1958 Messukylän vanhan kirkon seinän vierestä ja osin alta betoniperustuksen valamista varten. Alkuperäisestä kaivannosta löytyi luurankoja.

Lisätietoja

Muinaisjäännösrekisteri: "Messukylän kappelin perustaminen sijoittuu 1400-luvun alkupuolelle. Kivikirkko on säilyttänyt keskiaikaisen asunsa kohtuullisen hyvin. Kirkon rakennustyö on yhtenäisen suunnittelun tulos. Kivikirkko rakennettiin todennäköisesti vuosien 1510 ja 1530 välissä. Kirkon ympäristön muinaisjäännösalue ei ole rajattu."

28. TAMPERE MIESMÄENPUISTO

Nimi Miesmäenpuisto
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Pohtola
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne taistelukaivannot
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus Ensimmäinen maailmansota
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6826948 P2-koordinaatti 6826988 P-keskipiste 6826981

I1-koordinaatti 323133 I2-koordinaatti 323202 I-keskipiste 323149

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Jussila & Tiainen, inventointi 2015

Inventointi Raninen, kohde 5

Sijainti ja maasto

Puistoaluetta.

Kohteen kuvaus

Huonokuntoista juoksuhaudaa.

Raninen 2016: ei maastokäyntiä, koska kohde vastikään inventoitu (Jussila & Tiainen 2015).

**KOhteet 29-31 MUSTALAHTI 1, 2 JA 3 OVAT VEDENALAISIA KOhteITA, JOISTA LAUSUU
MUSEOVIRASTO**

32. TAMPERE MUSTALAMMI

Nimi Mustalammi
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Villilä
Muinaisjäännostunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännostyyppi puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne taistelukaivannot
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1916-1917
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822246 P2-koordinaatti 6822277 P-keskipiste 6822259

I1-koordinaatti 318739 I2-koordinaatti 318848 I-keskipiste 318790

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Tutkimukset

tark. Vadim Adel 2016

inventointi Raninen 2016, kohde 12.

Sijainti ja maasto

Metsää Nokiantien ja Porintien välissä

Kohteen kuvaus

Satakunta metriä hyväkuntoista juoksuhaudaa.

Raninen 2016: kohdetta valokuvattu.

Lisätietoja

Kaupunkimittausyksikön mittaama ja ilmoittama kohde.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-228-3615-1

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-604-1-217

33. TAMPERE MUURANSUO

Nimi Muuransuo
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Hervanta
Muinaisjäänöstunnus 1000024612
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi kivirakenteet
Tyypin tarkenne rajamerkit
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6815702	P2-koordinaatti 6815702	P-keskipiste
I1-koordinaatti 334664	I2-koordinaatti 334664	I-keskipiste

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Rajakivi jonka kautta on kulkenut Tampereen ja Kangasalan välinen rajalinja. Halkaisijaltaan noin kaksimetrinen rökkiö, jossa kaksi suurempaa ja yksi pienempi pystykivi. Rökkiö on sammalen peittämä mutta selväpiirteinen.

Tutkimukset
Arkeologinen inventointi Kalle Luoto 2012

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee itä-länsi suuntaisen moreeniharjanteen pohjoisreunalla nykyisen Tampereen ja Kangasalan kunnanrajan kohdalla. Kohteen Paikalla kasvaa sankahkoa kuusimetsää ja rakenne on sammalen peitossa. Kohteen pohjoispuolella maasto laskee kosteikko- tai suoalueelle.

Kohteen kuvaus

Paikalla on kivirökkiö, jonka halkaisija on noin kaksi metriä. Rajamerkki on muodoltaan lähinnä nelikulmainen ja melko jyrkkäreunainen. korkeutta rakenteella on noin 0,5 m. Rajamerkki koostuu kivenlohkareista (koko n. 30 x 50 cm). Rökkiön keskellä on kaksi suurempaa ja yksi pienempi pystykivi. Rökkiö on selväpiirteinen ja sammalen peittämä. Raunion välittömässä lähiympäristössä ei havaittu moderneja rajamerkkejä, eikä kivissä hakkauksia. Havaintomahdollisuudet olivat kohtalaiset. Kohteen sijainti mitattiin GPS laitteella ja tarkastettiin myöhemmin peruskartasta.

Kohteen kautta kulkee nykyinen Tampereen ja Kangasalan välinen rajalinja. Rajalinja noudattaa vanhaa Messukylän ja Kangasalan pitäjien välistä rajaa, joka on kartta-aineiston perusteella kulkenut samalla linjalla viimeistään 1800-luvun loppupuolella. Tätä aiemmin, keskiajalta 1700-luvulle, Pirkkalan ja Kangasalan hallintopitäjien rajalinja on kulkenut idempänä nykyisen kangasalan Kirkkojärven tietämillä (ks. tarkemmin: Suvanto 1988: 166-173).

Aluetta kuvaavissa kartoissa rajalinja voidaan paikantaa tälle kohdalle 1800-luvun alkupuolella. Tarkempia merkintöjä rajan rakenteista on vuosina 1850-51 laaditussa kartassa, jossa havaittua rajamerkkiä eteläisempi rajapyykki ("Hervana pyykki") ja pohjoisempi rajamerkki ("Solki-vuoren pyykki") on selkeästi merkitty ajan karttoihin tyypillisellä pyykkimerkinnällä, kun taas havaitun pyykin kohdalta ko. merkintä puuttuu (Kansallisarkisto, Maanmittaushallituksen arkisto H50 2/1-20). Oletettavasti rajalinja on kulkenut pyykin lähistöllä jo ennen 1800-luvun puoliväliä, mutta kohtaa ei ole kenties selkeästi vielä tuolloin merkitty maastoon. 1800-lukua varhaisemmista kartoista kylien ulkomaiden rajojen tarkkaa kulkua on kuitenkin hanakala määrittää niiden yleisluontoisuuden johdosta.

Oletettavasti rajalinja on kuitenkin 1800-lukua vanhempi ja rajamerkki sijainnee rajalinjalla, joka perustuu aiempaan Salmikunnan (nyk. Kangasalaa) ja Messukylän jakokunnan väliseen rajalinjaan. Tampereen puoleiset osat rajasta ovat kuuluneet Vehmaisten kylään, jonka omistukset ovat ulottuneet kapeana kiilana Kaukajärven rannasta Hervantajärven itäpäähän (Suvanto 1988: 186; kansallisarkisto: Maanmittaushallituksen arkisto, H50 2/1-20).

Maastohavaintojen perusteella 1800-luvun loppupuoli sopisi hyvin havaitun kivirakenteen ajoitukseksi, koska rakenne on ulkoasultaan melko selkeäpiirteinen sekä se sijaitsee hieman syrjemmällä (ulkomailla) metsässä. Kenties rajalinjan täsmällinen merkintä juuri tällä kohtaa on tullut tarpeelliseksi vasta pitäjän/kunnanrajan siirtyessä kulkemaan juuri tällä kohdalla. Aiemmin kohtaa ei ole ehkä merkitty tai sen merkintä on ollut rakenteeltaan kevyempi. Edlää kuvatun perusteella rajalinjalla havaittu pyykki voitaneen alustavasti olettaa rakennetuksi 1800-luvun jälkipuoliskolla. Kohde tulkittiin muinaisjäänökseksi, koska kohteen kautta kulkevaa kylänrajaa voidaan pitää ikivanhana. Museoviraston ohjeiden mukaan muinaisjäänöksiksi voidaan tulkita kylien ja pitäjien rajamerkit, vaikka ne olisivat edelleen käytössä olevalla rajalinjalla.

34. TAMPERE MÄKIKATU 24

Mäkikatu 24:n betonista kattorakennetta.
Kalle Luoto 7.7.2009

Nimi	Mäkikatu 24
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Ylä-Pispala
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	1
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	konekivääriasemat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821820 X2-koordinaatti 6821823 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484944 Y2-koordinaatti 2484949 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 139 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823317 P2-koordinaatti 6823333 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325135 I2-koordinaatti 325154 I-keskipiste

Koordinaattiselite Rakenteen oletettu sijainti inventointihavaintojen perusteella.

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Kohde ilmoitettiin museolle Ylä- ja Ala-Pispalan inventointitöiden jälkitöiden yhteydessä 19.12.2008. Kohde tarkastettiin Santalahden arkeologisen inventoinnin yhteydessä heinäkuun 7. päivä vuonna 2009. Kohteen tarkastivat Kalle Luoto ja Teemu Tiainen.

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ylä-Pispalan kaupunginosassa, Pispalan koulusta n. 100 m NE, Pispalanharjun NE-rinteellä tontilla sijaitsevan rakennuksen itäpuolella. Tontilla rinne viettää kohti koillista ja Näsijärveä. Piha-alue on hoidettua puutarhaa ja havaittua rakennetta peittävät kukkapenkki ja Vuorenkilvet. Oletetun rakenteen itäpuolelle on istutettu kuusi.

Kohteen kuvaus

Pekka Järvisen (synt. 1934, asunut ko. talossa) kertoman mukaan talon Mäkikatu 24 pihassa, sen keskellä, on sijainnut betoninen rakenne, laattamainen, n. 4 x 4 m laaja. Hänen mielestään kyseessä on samanlainen 1. maailmansodan aikaisen konekivääriaseman betonikatto, kuin muissa Pispalan kohteissa (Pispalan koulu ja Mäkikatu 43). Rakenteen katto on myös samalla tavalla taittunut loivaksi luiskaksi rinteeseen (NE-) puolella. Rakenne on alunperin kohonnut n. 50-60 cm pohjasoran yläpuolelle. Paikalle on myöhemmin tehty kasvimaata ja betonirakenteen päälle tuotu n. 30 cm multakerros.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettu rakenne sijaitsee Mäkikatu 24:n hoidetulla pihamaalla tontin eteläosassa päärakennuksen ja tontin kaakkoisnurkassa sijaitsevan vajan välissä. Betonirakenteesta on näkyvissä rakenteen itäosan katon reunaa puutarhapolun länsilaidassa noin 2,5 metrin matkalla. Rakenne saattaa olla tätä laajempi. Betonikatto on viistetty kohti pohjoista. Rakenteessa käytetyn sementin seassa on isoja kiviä. Kasvimaan rakentamisen yhteydessä rakenteen eteläseinustaan on tuotu kiviä.

Linnoituslaitteen oletettu puolustusuinta on kohti pohjoista, koska rakenteen reunassa havaittu liuska laskee kohti pohjoista. Varsinaista ampumaaukkoa tai kulkuaukkoa rakenteen sisään ei havaittu.

Havaintomahdollisuudet

Betonirakenteen itäsiivu erottui puutarhaistutusten keskeltä. Muu rakenne oli kukkapenkin ja muiden puutarhaistutusten peitossa.

Kohteen laajuus

Betonirakenteesta erottuu maanpinnalle katon itäreunaa noin 2,6 metrin matkalla. Sen perusteella havaitun rakenteen pohjois-etelä -pituus olisi noin 3 metriä. Oletettavasti leveyttä rakenteella on ainakin 3 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

Suoja-alueeksi ehdotetaan näkyvään rakenteen ympäristöä 3 metrin etäisyydelle sekä Mäkikatu 24:n asuinrakennuksen ja tontin itärajan välistä aluetta.

Suojelutoimenpiteet kentällä

Kohteesta ja sen merkityksestä keskusteltiin maanomistajan kanssa.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Uusi asemakaava on vireillä.

Alueelle ei suunnitella rakentamista.

Lähistön kohteet

Adel 2008: Tampere, Ylä- ja Ala-Pispalan sekä Tahmelan inventointi 2008: Kohteet 7-10, 1. ms. aikaisia puolustusvarustuksia.

Koekuopat

Kaksi koekuoppaa

Koekuoppa 1: Koekuoppa kaivettiin oletetun rakenteen eteläpuolelle. Ei havaintoa rakenteesta

Koekuoppa 2: Koekuoppa kaivettiin oletetun rakenteen päälle vuorenpikaveston eteläpuolelle. Noin 40 cm paksun savensekaisen multakerroksen alta paljastui betonilaatta, joka tulkittiin rakenteen katoksi.

Muut havainnot

Kohteen itäpuolella on pihan rinnettä terassoitu. Terassi saattaa liittyä linnoituslaitteeseen, mutta se saattaa olla rakennettu myös jotain muuta tarkoitusta varten.

Lisätietoja

Kohteen ilmoittaja (v. 2008, Pekka Järvinen, puh. 050-4910589) oli mukana kohdetta tarkastettaessa.

Kartat

1:20 000, 1:1000

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-600-2-17

Nimi Järvinen

35. TAMPERE MÄKIKATU 35

Nimi Mäkikatu 35
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Ylä-Pispala
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne suojahuoneet
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1915-1917
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823331	P2-koordinaatti 6823336	P-keskipiste
I1-koordinaatti 325028	I2-koordinaatti 325033	I-keskipiste

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus (arvio)
Lyhyt kuvaus

Tutkimukset
Tark. U. Lähdesmäki ja V. Adel 22.8.2013

Kohteen kuvaus

Pohjois-eteläsuuntaisen pihan kaakkoispäässä sijaitsee 1. maailmasodan aikana rakennettu betoninen puolustusvarustus - konekiväärin tuliasema tai suojahuone, joka on osa Pispalan alueelle vuosina 1915-1917 rakennettua laajaa linnoitusjärjestelmää. Varustuksen länsipuolelle on liitetty myöhemmin uudempi betonirakenne, kellarin eteinen, joka on kiinni puolustusvarustuksessa. Bunkkeria ja nuorempaa lisäosaa on käytetty kellarina. Puolustusvarustus on rakennettu karkeasta, runsaasti kiviä sisältävästä betonista. Sen katto on länsireunasta viistottu ampumasuojille ominaiseen tapaan. Osa länsi- ja pohjoisseinästä on rikkoutunut. Betonisen katon sisäpinnassa on puurakenteen jättämiä muotoja. Varustus on ollut kokonaan maan peittämä ja se tuli esille pihalla tehdyissä kaivutöissä.

36. TAMPERE MÄKIKATU 43

Nimi	Mäkikatu 43
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Hyhky
Kaupunginosa	Ylä-Pispala
Muinaisjäännöstunnus	1000008759
Inventointinumero	7
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	suojuhuoneet
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1915-1917
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821830 X2-koordinaatti 6821850 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484770 Y2-koordinaatti 2484800 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 135 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823339 P2-koordinaatti 6823366 P-keskipiste

I1-koordinaatti 324968 I2-koordinaatti 325001 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen arvioidut rajat 5 m:n tarkkuudella.

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tark. Olli Soininen 2007

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Ulla Lähdesmäki 6.10.2008, Vadim Adel & Teemu Tiainen 19.5.2008)

Dokumentointi V.-P. Suhonen ja Eeva Pettäy 2009 (Museovirasto)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ylä-Pispalan kaupunginosassa, Pispalanharjulla, länteen viettävän rinteiden yläosassa, NW-SE-suuntaisen Mäkikadun varressa, Pispalan kirkosta 0,4 km SE. Muinaisjäännökseen kuuluu kaksi puolustusvarustuskohdetta.

1. Inventoinnissa tarkastettu betonirakenne on Mäkikatu 43:n etupihalla, tontin pohjoisreunalla, vajan ja toisen ulkorakennuksen välissä, kadun SW-puolella. Betonirakenteen W-kulma sijaitsee 2,3 m E vajan S-kulmasta. Betonirakenteen N-kulma (rakenteen NW-reunan ja tontin N-rajalla olevan betonisen aidan liittymäkohta) sijaitsee 1,7 m ESE vajan NE-kulmasta. Betonirakenteen S-kulma sijaitsee 3,4 m NW tontin NE-kulmassa olevan ulkorakennuksen W-kulmasta. Välittömästi rakenteen S-puolella kasvaa vanha koivu. Rakenteen N-

reunalla, tontin rajalla kulkee n. 15 cm paksu betoniaita, jonka toisella puolella kasvaa iso seljapensas ja maanpinta on n. 0,3 m korkeammalla.

Rakenteen keskipisteen koordinaatit: X = 6821 839, Y = 2484 778, tarkkuus +/- 1 m.

2. Mäkikatu 43:n etupihan NE-puolella, muinaisjäännösalueen keski- ja NE-osassa on katualuetta ja yleinen parkkipaikka.

Parkkipaikan keskipisteen koordinaatit: X = 6821 846, Y = 2484 792, tarkkuus +/- 1 m.

Kohteen kuvaus

1. Mäkikatu 43:n tontilla on osittain näkyvissä 3,3 x 3,5 m laaja betonirakenne, joka on tulkittu 1. maailmansodan aikaisen tuliaseman katoksi. Sen alla oleva tila on osittain täytetty tai täytynyt maalla. Katto on pääosin tasainen, mutta rintamapuoleisella eli luoteisella reunalla se taittuu loivaksi, 80 cm leveäksi luiskaksi. Rakenne on pääosin ohuen (5-10 cm) maakerroksen peitossa; itäosassa sen päällä on paksumpi (enintään 0,5 m) täyttömaakerros, jossa on mahdollisesti (modernin?) betonilaatan kappaleita. Rakenteen betonissa on melko runsaasti soraa ja pieniä (halk. 5-15 cm), pyöreähköjä luonnonkiviä.

Rakenteen profiili on parhaiten näkyvissä sen SW-sivulla, jossa n. 35 cm paksun betonikaton alla, luiskan taittokohdalla on n. 50 x 20 cm kokoinen, osittain luonnonkivien (halk. 20-30 cm) täyttämä aukko. Sen kautta pystyttiin inventoinnin yhteydessä tekemään havaintoja rakenteen sisätilasta. Aukon etukulma on melko suora, joten kyseessä on mahdollisesti alkuperäinen katon ja tuliaseman etuseinän (NW-seinän) sisäpintojen muodostama kulma. Sen etäisyys rakenteen NW-reunasta on 40 cm, ts. etuseinän paksuuskin on oletettavasti 40 cm. Katon sisä- eli alapinnassa näkyy rakenteen pituussuunnassa (NW-SE) kulkevia, hirsien jättämiä jälkiä/painanteita. Katon NW-osassa on säilynyt lahonnut poikittainen hirsi. Täyttämättä on n. 0,5 m korkea tila katon alla rakenteen keskiosassa; tilan itäosa, mahdollisen sisäänpääsyn kohta on täytynyt lähes kokonaan. Täyttömaassa näyttää olevan melko runsaasti modernia aineistoa kuten tiilenkappaleita ja lasipulloja. Tilan NE-seinä on pääosin betonoitu.

Betonirakenne on samanlainen kuin kaksi kohteen "Pispan koulu" konekivääriasemaa I maailmansodan ajalta. Kyseessä on siis venäläisten Pispalaan vuosina 1915-1917 rakentamaan puolustusjärjestelmään kuulunut betonoitu linnoituslaite.

2. Samanlainen betoninen rakenne on paikallisten asukkaiden kertoman mukaan ollut Mäkikatu 43:n tontin NE-puolella, asfaltoidun tien toisella puolella, nykyisen parkkipaikan kohdalla, n. 1 m:n syvyydessä.

Havaintomahdollisuudet

Betonisen kattorakenteen esiin kaivetulta pintaosalta hyvät, muuten huonot.

Kohteen laajuus

Betonirakenteen leveys (näkyvissä olevan NW-reunan pituus) on 3,3 m, pituus (tarkastuksen yhteydessä esille kaivetun SW-reunan pituus) on 3,5 m. Se saattaa myös jatkua pohjoiseen, betoniainan alle ja osittain naapuritontille. Rakenteen W-osan korkeus nykyisestä maanpinnasta on 0,4-0,6 m. Tontin NE-puolella, parkkipaikan alla mahdollisesti säilyneiden rakenteiden laajuus ei ole tiedossa; parkkipaikan laajuus on 10 x 6 m. Kohteeseen liittyvien yhdyshautojen jäännösten tarkka sijainti, säilyneisyys ja laajuus eivät ole tiedossa. Potentiaalinen muinaisjäännösalueen laajuus on yhteensä n. 25 m (SW-NE) x 20 m. Laajuusarvion perusteena ovat havainnot ja paikallisasukkaiden antamat tiedot kiinteistä rakenteista sekä maaston topografia ja nykyisen maankäytön laatu.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

Betonirakenteen W- ja SE-puolella tontin 19 NW- ja SE-rajaan asti; etelässä 5 m rakenteen SW-reunasta; koillisessa parkkipaikan/kadun reunaan asti ja P-paikan itäpuoleisen tontin rajalle asti.

Luokitusehdotus

Pidetään voimassa nykyinen luokitus (luokka 2). Kohde sisältää osittain säilyneitä 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia. Kaikkien kohteeseen sisältyneiden linnoituslaitteiden paikantaminen ja niiden säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia.

Dokumentointi Suhonen ja Pettäy 2009: Rakenne tulkittiin tutkimuksissa suojahuoneeksi. Suojahuone eli muinaisjäännösalueen eteläosa vapautettiin muinaismuistolain rauhoituksesta. Mj-alueen pohjoisosassa tehtävät rakennustyöt edellyttävät arkeologisia lisätutkimuksia.

Suojelutoimenpiteet kentällä

Inventoinnin yhteydessä betonirakenteen päältä siirrettiin risukasa ja kaivettiin esille rakenteen NW- ja SW-reunat. Maanomistajalle kerrottiin kohteen merkityksestä ja sitä koskevista muinaismuistolain rauhoituspykälästä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle laaditaan uutta asemakaavaa. Mäkikatu 43:n tontille on rakennussuunnitelmia.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Kaikkien kohteeseen sisältyneiden linnoituslaitteiden paikantaminen ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii kaivaus-, maatutka- tms. tutkimuksia. Lisätietoja rakenteiden sijainnista ja funktiosta voi saada myös jatkamalla arkistotutkimuksia.

Lähistön kohteet

Kohde 8, Pispan koulu (2 konekivääriasemaa I maailmansodan ajalta), n. 90 m SE.

Lisätietoja

Kohteesta n. 35 m SW sijaitsevalla tontilla 1031-10, jolla on aikoinaan ollut opettaja Uno Pihlajamäen talo, on v. 1960 lehtiartikkelin mukaan myös sijainnut betonikattoinen "korsu", jonka seinät oli tehty hirsistä. Kyseessä lienee samanlainen linnoituslaite kuin Mäkikatu 43:lla oleva. Lisäksi mainitun tontin pihamaan läpi on kulkenut ampumahauta (Sinisalo 1960). Inventoinnin yhteydessä voitiin todeta, että tontilla sijainneet linnoitusten jäännökset ovat todennäköisesti kokonaan tuhoutuneet uuden talon ja pihan rakennustöissä.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-213-9901-0

Nimi Ylä-Pispalan kadut

37. TAMPERE NIEMEN KYLÄ (NIEMIS)

Nimi Niemen kylä (Niemis)
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Niemi
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 1000012258
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne kyläpaikat
Laji
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6823630	X2-koordinaatti 6823730	X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2483835	Y2-koordinaatti 2483945	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 100	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6825161	P2-koordinaatti 6825286	P-keskipiste
I1-koordinaatti 324102	I2-koordinaatti 324224	I-keskipiste

Koordinaattiselite Muinaisjäännösalueen äärikoordinaatit

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Niemen kylätontti sijaitsee Niemen kaupunginosassa Tampereen keskustasta noin 5 km länteen, Näsijärven Lielahden rannasta n. 200 m luoteeseen. Ranta on aiemmin ollut huomattavasti lähempänä kohdetta. Kohde sijaitsee ent. Niemen kartanon ja sahan alueella. Kohteen läheisyydessä on useita talous- ja teollisuuskäyttöön liittyviä rakenteita ja kiviraunioita. Ensimmäiset kirjalliset maininnat Niemen kylästä ovat 1500-luvulta. Vanhan karttamateriaalin perusteella 1700- ja 1800-luvun Niemen kylä sijaitsi nykyisellä peltoalueella ns. Insinöörin asunnon kaakkoispuolella.

Tutkimukset

Inventointi K. Luoto 2006, katselmus U. Lähdesmäki 2008

Kohteen kuvaus

Niemen kylätontti sijaitsee Niemen kaupunginosassa Tampereen keskustasta noin 5 km länteen, Näsijärven Lielahden rannasta n. 200 m luoteeseen. Ranta on aiemmin ollut huomattavasti lähempänä kohdetta. Kohde sijaitsee entisen Niemen kartanon ja sahan alueella. Kohteen läheisyydessä on useita talous- ja teollisuuskäyttöön liittyviä rakenteita ja kiviraunioita. Ensimmäiset kirjalliset maininnat Niemen kylästä ovat 1500-luvulta. Vanhan karttamateriaalin perusteella 1700- ja 1800-luvun Niemen kylä sijaitsi nykyisellä peltoalueella ns. Insinöörin asunnon kaakkoispuolella.

Vuoden 2009 koekaivausten perusteella Niemen autioituneen kylätontin alueella on jäljellä kiinteätä muinaisjäännöstä laajalla alueella. Koetutkimuksissa löydettiin rakenteiden jäänteitä ja kulttuurikerrosta. Tutkimusten perusteella Niemen kylän muinaisjäännösalueen rajaus muuttui jonkin verran. Peltoalueen editse menevän tien eteläpuolella oleva alue todettiin myöhemmässä maankäytössä kokonaan tuhoutuneeksi. Tämä alue määriteltiin rauhoitusluokkaan 3 kuuluvaksi. Lisäksi todettiin, että rauhoitusluokkaan 2 kuuluvaa kiinteätä muinaisjäännöstä on myös kartta-analyysiin perustuvan vanhan rajauksen itäpuolella (ks. kartta s 16). Niemen kylän historia

38. TAMPERE NIEMI 2

Nimi	Niemi 2
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Niemi
Kaupunginosa	
Muinaisjäännöstunnus	1000012260
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	rajamerkit
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6823610	X2-koordinaatti	X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2484155	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	104	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6825143	P2-koordinaatti	6825156	P-keskipiste
I1-koordinaatti	324429	I2-koordinaatti	324443	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

arkeologinen inventointi Pirkanmaan maakuntamuseo / Kalle Luoto 2006

Kohteen kuvaus

Kohde sijaitsee Niemen kaupunginosassa Tampereen keskustasta noin 5 km länteen, Näsijärven Lielahden rannasta noin 100 m luoteeseen, ent. Niemen kartanon ja sahan alueella. Näsijärven ranta on aiemmin ollut huomattavasti lähempänä kohdetta. Kohteen läheisyydessä on useita nuorempia talous- ja teollisuuskäyttöön liittyviä rakenteita ja kiviraunioita. Kohde on pystykivi, jonka korkeus on 75 cm, pituus 60 cm ja leveys 30 cm. Kiven itäpinnalla on kaiverrus "6" ja ympyränmuotoinen merkintä tai "62". Kyseessä on mahdollisesti rajamerkki. Daniel Hallin (1763) isojakokartassa voidaan havaita Niemen kylän Vähäniemen talon merkityn numerolla 6. Kenties kyseessä on Vähäniemen talon rajamerkki. Kiven kohdalla ei ole nykyään mitään kiinteistörajaa.

39. TAMPERE NIIHAMA SOUKKO

Yleiskuva rakenteesta etelästä (polulta).
Vadim Adel 17.9.2010

Nimi	Niihama Soukko
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	1000002003
Inventointinumero	18
Muinaisjäänöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6824150	X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti	2492500	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	102	Z2-koordinaatti		Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6825286	P2-koordinaatti	6825337	P-keskipiste

I1-koordinaatti 332772 I2-koordinaatti 332827 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Uuni on rantametsässä. Sen koko on 2 x 1,9 x 0,3 m.

Aiemmat löydöt

KM 18822:1-2

Tutkimukset

Inv. Rätty 1971, kohde 33.

Tark. Soininen 1993 (löytyy myös inventointikertomuksesta 1994)

Inventointi 2002 PMM & Mikroliitti Oy

Tark. Adel, Nissinaho & Soininen 2010.

Kohteen kuvaus

Soukon tilan laiturista 250 m länteen, ja 20 m rannasta, havumetsässä kangasmaalla. Uunin koko on 2 x 1,9 x 0,3 m.

Kohde on alunperin tulkittu ns. ryssänuuniksi, myös v. 1993 tarkastuksen mukaan ko. tulkinta on mahdollinen. Kyseessä saattaa kuitenkin olla vanha rajapyykki, koska peruskartan mukaan alueen läpi kulkee N-S-suuntainen tilanraja. Rakenteen N-puolella v. 2010 tarkastuksen aikana näkyi isohko, kulmikas/pitkänomainen kivi, mahdollisesti pystyssä ollut, kaadettu ja siirretty rajapyykin keskuskivi. KTJ:n tietojen mukaan raja oli olemassa jo 1800-luvun alkupuolella (molempia tiloja pilkottiin v:sta 1840 alkaen), joten rajamerkki saattaa olla isonjaon ajoilta, 1700-luvun loppupuolelta.

40. TAMPERE NÄSIJÄRVEN PANIMO

KYY 137 : 14 Särkänniemen elämyspuisto: Näsijärven panimon raunioita

Nimi	Näsijärven panimo
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Särkänniemi VIII kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	13
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1886 - 1900-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	326528		
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	6823407		
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6823379	P2-koordinaatti	6823433	P-keskipiste	
I1-koordinaatti	326499	I2-koordinaatti	326555	I-keskipiste	

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Kivi, tiili- ja betonirakenteita Näsijärven rannassa Sara Hildénin taidemuseon lähellä Särkänniemen elämyspuiston alueella. Maasto erittäin jyrkkää ja vaikeakulkuista, maalla ja louhintajätteellä täytettyä rantatöyrästä

Tutkimukset

Tampereen keskustan osayleiskaavainventointi. Raninen 2014.

Sijainti ja maasto

Sara Hildénin taidemuseon länsipuolella Näsijärven rannalla. Jyrkkää ja vaikeakulkuista kalliorantamaastoa, jota täytetty maalla, purkujätteellä ja oletettavasti huvipuiston rakennustöiden aikaisella louhintajätteellä.

Kohteen kuvaus

Kolme maanpinnalle erottuvaa rakennetta, mahdollisesti saman noin 20 metriä pitkän rakennuksen jäännöistä.

- 1) Rantakalliolla sijaitsevaa harkkokiviperustusta, jonka päällä muuratun tiiliseinän jäännöstä 7 - 8 tiilikerran korkeudelta. Rakenteen pituus noin 4 metriä.
- 2) Em. rakenteesta pari metriä lounaaseen 2 metriä pitkä L-kirjaimen muotoinen hajonnut betonilaatta, paksuus noin 12 cm.
- 3) Em. rakenteesta muutamia metrejä lounaaseen noin 5,5 metriä pitkä ja noin 10 cm paksu betonilaatta, jonka yhteydessä myös tiilimuurausta.

Tulkinta:

Vuonna 1886 perustetun Näsijärven panimon (Uusi oluttehdas) rauniota. Tulkinnan perusteena panimokiinteistön sijainti F. L. Caloniuksen kartassa (1887) ja Lambert Pettersonin kartassa (1896). Lisäksi historialliset valokuvat rannalla sijainneesta kohteesta (KYY 196: 882, 883, 2725, 3371; HM 1796: 1; HM 2962: 71)

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Maan pinnalle havaittavat rakenteet sijaitsevat noin 2 metrin säteellä rantaviivasta noin 20 metriä pitkällä alueella.

Rajausperusteet

Näkyvät rakenteet ja 10 metrin suoja-alue. (Kohteen päällä on täyttömaasta sekä purku- ja louhintajätteestä koostuva törmä, koekaivaus tai alkuperäisen topografian arviointi hankalaa).

Ehdotus suoja-alueeksi

10 metriä havaittujen rakenteiden reunoista, ei kuitenkaan järven suuntaan.

Luokitusehdotus

2

Lähistön kohteet

Onkiniemen panimo.

Lisätietoja

Vaikeakulkuisen ja vaarallisen maaston takia ei nykyisellään sovellu historialliseksi nähtävyydenkohteeksi.

Digitaalikuvat

KYY 137: 14 - 16.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

837-108-0801-0003

Nimi

Sara Hildénin taidemuseo

41. SANTALAHTI ON VEDENALAINEN KOHDE, JOSTA LAUSUU MUSEOVIRASTO

42. TAMPERE OJALAN TURVERATA JA -TEHDAS

Nimi Ojalan turverata ja -tehdas
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 2000039418
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne tienpohjat
Laji
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 13645564	P2-koordinaatti 13647244	P-keskipiste
I1-koordinaatti 337863	I2-koordinaatti 338574	I-keskipiste

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Finlaysonin tehdas osti vuonna 1897 Lamminkorven rahkasuon tarkoituksena ottaa sieltä polttoturvetta tehtaan tarpeisiin. Nyt jäljellä on vanha ratapohja, turpeenkuivatusuunin jäännös ja "paviljongin" perusta.

Tutkimukset
Inventointi 2011 Jussila & Sepänmaa

Sijainti ja maasto

Tampereen keskustan koillispuolella, Aitolahdentien kaakkoispuolella, Olkahistenlahden pohjukasta Lamminrahka -suohon ulottuva vanha ratapohja sekä Lamminrahkan päässä oleva turpeenkuivatusuunin jäännös ja "paviljongin" perusta.

Kohteen kuvaus

Finlaysonin tehdas osti v. 1897 Lamminkorven rahkasuon tarkoituksena ottaa sieltä polttoturvetta tehtaan tarpeisiin. V. 1898 rakennettiin kapearatainen rata Olkahistenlahden pohjukasta Lamminrahkan suolle. Kuivatut turvetiilet kuljetettiin rataa pitkin rantaan ja siitä edelleen proomuilla Tampereelle. Lamminkorpeen rakennettiin suon laidalle työväen asunto, 35 metrin pituinen hirsirakennus, sekä "herrain huvimaja", kahdeksankulmainen paviljonki turvekuivaamon liepeille. Radan varteen, suon lähelle rakennettiin konehuone, höyrykeskus, savupiippuineen tiilestä. Aumoissa kuivatut turvetiilet kuljetettiin rataa pitkin vaunuilla rantaan, alamäkeen painovoimalla ja tyhjät vaunut takaisin mies- tai hevosvetoisesti. Turvetehdas osoittautui kannattamattomaksi ja lakkautettiin lyhyen omistajanvaihdoksen jälkeen kokonaan v. 1905 (tai 1906). Tiilinen konehuone purettiin ja tiilet myytiin pois.

Työvään asuinrakennus paloi poroksi pian autioksi jäätyään. Paviljonki purettiin ja rakennustarpeet kuljetettiin pois.

Nyt turvetehtaasta on jäljellä 1,5 km mittaisen turveradan pohja joka on alkupäästään, Olkahisten lahdelta 800 m etelä-kaakkoon nyt Ojalankylän tienä. Tien päässä vanha turverata jatkuu metsämaastossa osin pengerrerrettynä ja osin mäkien halki kaivettujen maaleikkausten pohjalla olevana urana. Ojalankyläntien päästä etelään on rakennettu korkea maavalli korpisuon läpi n. 350 m matkalla. Sen eteläpuolella rata kaartuu kevyesti perustettuna koilliseen ja on kaivettu maaleikkaukseen jonka syvyys on alkupäässä 1 m ja kauempana koillisessa lähes 3 m. Metsätien ylitettyään ratalinja jatkuu Lamminrahkan suolle metsämaastoon tasoitettuna urana. Sen päässä, kapean soisen korven ylityksen jälkeen on radan itäpuolella n. 10 m pitkä ja muutaman metrin leveä matala kaivanto jota ympäröi matalat vallit joissa tiilimurskaa ja tiilen paloja. Kyseessä lienee höyrykonehuoneen jäännökset (kuivaamo?). Siitä hieman suolle päin on ratauran länsipuolella metsässä näkyvissä matalia aumoja (matalia pitkänomaisia valleja) jotka jäännöksiä turvetiiliaumoista. Kauempana idässä on moreenikumpareella rakennuksen perustan jäänteet: isoja nurkka- ja tukikiviä jotka muodostavat n. 7 x 20 m suuruisen rakenteen jonka eteläpäässä mahd. kellarin tai uunin pohjan jäänteet. Kyseessä olisi ilmeisesti herrojen huvimajan, paviljongin jäänteet. Lähteissä huvimaja kuvataan avaraksi kahdenksan kulmaiseksi, mutta em. perusta on nelisivuinen. Palon jälkiä siinä ei ole eivätkä mitat täsmää työläisten asuntoon. Paikallisen asukkaan mukaan kyseessä olisi paviljongin jäänteet. Turveradan pohja on Ojalankyläntien jälkeen hyvin säilynyt ja osin varsin näyttävä rakenne.

43. TAMPERE ONKINIEMEN PANIMO

KYY 137 : 17 Särkänniemen (Onkiniemen) luoteisranta: Onkiniemen panimon raunioita

Nimi	Onkiniemen panimo
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Särkänniemi VIII kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumbero	14
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1863 - 1900-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumbero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	326340		
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	6823301		
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste			
P1-koordinaatti	6823292	P2-koordinaatti	6823310	P-keskipiste	
I1-koordinaatti	326325	I2-koordinaatti	326354	I-keskipiste	

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio) 5 metriä

Lyhyt kuvaus Rakennuksen raunio Näsijärven rannassa lähellä entistä Suomen Trikoon Onkiniemen tehdasta. rannassa kivi- ja tiilimuurausta, jonka päällä täyttömaata ja purkujätettä.

Aiemmat löydöt

-

Tutkimukset

Tampereen osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi (Raninen 2014).

Sijainti ja maasto

Näsijärven metsittyntä rantaa entisen Suomen Trikoon tehtaan pohjoispuolella, lyhyen ja leveän niemen kärjessä.

Kohteen kuvaus

Kivi- ja tiilimuurattu rakenne aivan rannassa. Rakenteen pituus noin 12 m. Maan pinnalle erottuva rakenteen osa ulottuu enimmillään noin 4 metrin päähän rantaviivasta. Rakenteeseen kuuluu rantakalliolla sijaitseva noin 120 cm korkea harkkisivijalka (kolme kivikertaa), jonka päällä on betonia ja tiilimuurausta enintään 6 tiilikerran korkeudelta. Rakenteen koilliskulma muodostaa selvän nurkan.

Rakenteen jäännös on oletettavasti suurimmalta osaltaan täyttömaan ja purkujätteen peitossa.

Tulkinta:

Vuonna 1863 perustetun Onkiniemen panimon rauniota. Tulkinnan perusteena panimokiinteistön sijainti F. L. Caloniuksen kartassa (1887) ja Lambert Pettersonin kartassa (1896).

Havaintomahdollisuudet

Hyvät

Kohteen laajuus

Noin 12 metriä rakennuksen perustusta aivan rantaviivan tuntumassa.

Rajausperusteet

Näkyvät rakenteet (koekuopitus hankalaa runsaan täyttömaan ja purkujätteen takia) sekä 10 metrin suoja-alue.

Ehdotus suoja-alueeksi

10 metriä näkyvistä rakenteista, ei kuitenkaan järven sunntaan.

Luokitusehdotus

Rauhoitusluokka 2

Lisätietoja

Sijaintialue kesäkuussa 2014 hoitamaton viheraluetta.

Digitaalikuvat

KYY 137: 17, 18

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-108-9903-0000

Nimi VIII kaupunginosan puistot

44. TAMPERE PAPPINEN 1

Nimi Pappinen 1
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Pappila
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 837010016
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus kivikautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821129 X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2493029 Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti 105 Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6822243 P2-koordinaatti 6822331 P-keskipiste
I1-koordinaatti 333144 I2-koordinaatti 333246 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Asuinpaikka sijaitsee pellolla.

Aiemmat löydöt

KM 18816:1-2

KM 28574:1-2

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 16

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 21

Sijainti ja maasto

Takahuhdin vanhainkodin kaakkoispuolella tieharjanteella ja etelälounaaseen laskevalla peltoalueella.

Kohteen kuvaus

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee peltoalueella Pappisen tien kummallakin puolella, pellolla. Rätty löysi paikalta kvartsi-iskoksia (KM 18816:1-2) Pappisen perunakellarin ympäristöstä, joskin eniten löytöjä tuli harjanteen laskevalta hiekkarinteeltä. Myös 1994 inventoinnissa paikalta löytyi kvartsi-iskoksia ja pii-iskos (KM 28574:1-2).

45. TAMPERE PAPPULANMÄKI

Nimi Pappulanmäki
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Ristinarkku/Takahuhti
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 837010021
Inventointinumbero
Muinaisjäännöstyyppi hautapaikat
Tyyppin tarkenne polttokenttäkalmistot
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumbero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6820000	X2-koordinaatti		X-keskipiste	
Y1-koordinaatti	2492890	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste	
Z1-koordinaatti	100	Z2-koordinaatti	105	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti	6821129	P2-koordinaatti	6821169	P-keskipiste	6821149
I1-koordinaatti	332967	I2-koordinaatti	333018	I-keskipiste	332993

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0
Lyhyt kuvaus Paikalla on osittain tuhoutunut polttokenttäkalmisto.

Aiemmat löydöt

KM 14577
KM 18817:1-2

Tutkimukset

Inventointi Teija Nurminen, Ulla Rajala 1994, kohde 21
Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 27
Vadim Adel, koekaivaus 2010
inventointi Raninen 2016: 6

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Mäkialueella Isonmäenkatu 11:n itäpuolella on osittain tuhoutunut polttokenttäkalmisto. Paksun ruohonturpeen alta oli tunnistettavissa joitakin isoja kiviä. Mäen päällä olevan kallionpaljastuman kuopat ovat luontaisia ts. kyseessä ei ole rautakautinen kuppikivi.
Raninen 2016: kohde koskematon. Ei muita havaintoja.

46. TAMPERE PELTOLAMMIN KIPINÄAITA

Nimi Peltolammin kipinäaita

Kunta Tampere

Vanha kunta

Kylä

Kaupunginosa

Muinaisjäännostunnus

Inventointinumero

Muinaisjäännostyyppi kulkuväylät

Tyypin tarkenne

Laji kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus historiallinen

Selkeä ajoitus

Lukumäärä

Peruskarttanumero

Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6816213 P2-koordinaatti 6817057 P-keskipiste

I1-koordinaatti 326032 I2-koordinaatti 326101 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus

Kipinäaidat kuuluvat Hämeenlinnan-Tampereen rataan, joka valmistui 1876. Peltolammin kohdalla kipinäaidoista on jäljellä neljä osuutta.

Tutkimukset

Luoto inventointi 2014

47. TAMPERE PISPA

Nimi	Pispa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala/Hyhky
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	837010001
Inventointinumero	1
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	kivikautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6822041	X2-koordinaatti		X-keskipiste
Y1-koordinaatti	2483996	Y2-koordinaatti		Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	95	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	6823548	P2-koordinaatti	6823658	P-keskipiste
I1-koordinaatti	324148	I2-koordinaatti	324264	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Asuinpaikkaa on vielä jäljellä hiekkapohjaisella entisellä peltoalueella. Kohde on rakentamisen ympäröimää ja osittain tuhoamaa.

Tutkimukset

Pispan kivikautista asuinpaikkaa on tarkasteltu erilaisten arkeologisten tutkimusten yhteydessä. Ensimmäinen kohdetta käsittelevä inventointi on Aarne Erä-Eskon vuonna 1948 tekemä inventointi. Inventointeja ovat alueella tehneet myös Jouko Rätty vuonna 1971 ja Teija Nurminen vuonna 1994.

Tarkastuksen alueella on suorittanut Tuula Heikkurinen-Montell vuonna 1993. Vuonna 2008 suoritettussa inventoinnissa tarkastettiin myös Pispalan kylän ja torin alue sekä Provastin pihan alue.

Pispan kivikautisella asuinpaikalla sijaitsevan Pättiniemenpuiston kunnostuksen yhteydessä vuonna 2010 suoritettiin puiston alueella koekaivaus ja puiston leikkivälineiden poiston valvonta.

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee loivalla etelään laskeutuvalla moreenirinteellä noin 200 metriä pohjoiseen Pyhäjärven rannasta. Alue on hiekkapohjaista entistä peltoaluetta, jolla sijaitsee 1990-luvun puolivälissä perustettu leikkipuisto. Alueen pohjoisosa on lehtipuustoinen, nuorta haavikkoja.

Alue on rakennetun ympäristön ympäröimää. Pohjoispuolella sijaitsee Pispalan valtatie. Alueen itäpuolella sijaitsevat uittotunnelit. Etelä- ja länsipuolella on eriaikaisia asuinrakennuksia.

Kohteen kuvaus

Uittotunnelin länsipuolella olevalla etelään viettävällä, hiekkapohjaisella entisellä peltoalueella on vielä jäljellä asuinpaikkaa. Kohde on rakentamisen ympäröimää ja osittain tuhoamaa.

Rajausperusteet

0

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueella sijaitsevaa Pättiniemenpuistoa kunnostetaan vuonna 2010

Lähistön kohteet

Pispala (Pispala), historiallinen kyläpaikka (1000014082).

Pispalan tori, historiallinen markkinapaikka (1000014084).

Irtolöytö, Provasti, rautakautinen kupurasolki (1000014095).

Muut havainnot

Pättiniemenpuiston pohjoispuolella todettiin kahden kiukaan rauniot. Alueella on todennäköisesti sijainnut riihi (ks. esim. ilmakuvat vuosilta 1946 ja 1956). Ks. erillinen selvitys kiukaista U. Tupala.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-207-9903-0

Nimi Hyhkyn puistot

48. TAMPERE PISPALA (PISPALA)

Pispala (Pispala). Kylänpaikan NW-osaa. Linjakeppi on kiven- ja maansekaisen röykkiön keskellä. Etelästä. Vadim Adel 8.5.2008

Nimi	Pispala (Pispala)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Ala-Pispala
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	1
Muinaisjäännostyyppi	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat
Laji	
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	keskiaika - 1700-luku
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	6821965	X2-koordinaatti	6822035	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	2484065	Y2-koordinaatti	2484165	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	90	Z2-koordinaatti	95	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823499 P2-koordinaatti 6823580 P-keskipiste
I1-koordinaatti 324273 I2-koordinaatti 324372 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen likimääräinen rajausta 5 m:n tarkkuudella (ääripisteet).
Paikannustarkkuus (arvio) 0

Aiemmat löydöt

Soikea kupurasolki KM 23765 (ks. kohde 12, Provasti).

Tutkimukset

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 8.5.2008)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ala-Pispalan kaupunginosassa, 0,4 km Pispalan kirkosta WSW, Näsijärven ja Pyhäjärven välisen kannaksen kapeimmalla kohdalla, harjun SW-rinteellä, Pyhäjärven rannasta 0,2 km NE, n. 40 m leveällä terassitasanteella. Välittömästi muinaisjäännöksen W-puolella on N-S-suuntainen uittotunneli, kohteen N- ja SE-puolella on kaksi rivitalokorttelia, joiden alle on jäänyt osa kylätontista.

Kohteen kuvaus

Vuoden 1540 maakirjan mukaan Pispalan kylä kuului Pirkkalan pitäjään ja Harjun jakokuntaan. Pispalan nimi on peräisin katoliselta ajalta, jolloin kirkon omistuksessa ollut ja Turun piispan tarkastusmatkoillaan majapaikkanaan käyttämää taloa alettiin nimittää Pispalaksi tai Pispalan taloksi (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, s. 259).

Pispala on mahdollisesti syntynyt jo varhaiskeskiajalla. Asiakirjoissa se mainitaan kuitenkin ensimmäisen kerran vasta v. 1492, jolloin se oli piispantila. Piispantila peruutettiin kruunulle v. 1549. V. 1553 Pispala läänitettiin Ylä-Satakunnan voudille Nils Ingessonille, joka asui siellä muutamia vuosia; v. 1556 hän siirtyi Liuksialan kuninkaankartanoon ja asetti Pispalaan kaksi lampuotia. V. 1577 Juhana III lahjoitti Pispalan kaksi tilaa aviottomalle tyttärelleen Lucretialle. Uudella ajalla kylässä oli Pispalan ja Provastin talot (Suvanto 1973, 46, 212; Suvanto 1988, 196; Suvanto 2001, 674-676). Provasti oli erotettu Pispalan tilasta, ja siihen majoitettiin tarkastusmatkoja tekevä Turun tuomiorovasti. Talo liitettiin v. 1797 lampuotitilana Kaarilan kartanoon (Louhivaara 1999, 223). Pispalan ja Provastin talojen pohjoispuolella on kulkenut Hämeestä Turkuun, Satakuntaan ja Pohjanmaalle vienyt maantie (ks. kohde 3, Pöllipuisto).

Pispalan kylän vanha tontti on paikannettu ja alustavasti rajattu 1700-luvun loppupuolen karttojen perusteella (Hall 1767; Bergius 1783). Kylätontin W-osa, Pispalan talon tontti on pääosin puistoaluetta ja ilmeisesti säilynyt muita osia paremmin; puiston halki kulkee SW-NE-suuntainen, sorapintainen kävelytie. Kylätontin itäosassa, ent. Provastin tontilla on vanha omakotitalo (Uittotunnelinkatu 9, tontti 1362-1). Asfaltoitu Uittotunnelinkatu kulkee NW-SE-suuntaisesti tonttialueen NE-osassa. Puiston kohdalla tienreuna on n. 2 m maanpinnan yläpuolella. Kylätontin N-reunalla ja SE-kulmassa on moderneja rivitaloja, joiden kohdalla muinaisjäännös on todennäköisesti kokonaan tuhoutunut.

Inventoinnin yhteydessä kylätontin NW-osassa, puistossa todettiin useita, enimmäkseen pieniä ja epämääräisiä kumpareita sekä pieniä painanteita. Suurin ja selkein, kiven- ja maansekainen kumpare tai rökkiö sijaitsee 16,2 m Uittotunnelinkadun SW-reunassa olevasta valopylvästä S ja 14,5 m asfaltoidun parkkipaikan SW-kulmasta WNW (mitattu keskipisteestä). Se on muodoltaan pyöreähkö, halkaisijaltaan 4 m ja korkeudeltaan n. 0,5 m. Rakenteen SW-osassa pistää esille kaksi n. 40-50 cm kokoista, sammaloitunutta kiveä. Siihen ns. T-piikillä tehdyissä kairausrytyksissä todettiin, että rakenne koostuu suurelta osaltaan kivistä. Rökkiön keskelle tehdyssä kairauksessa todettiin seuraava stratigrafia: 0-25 cm - tummanharmaa hiekkamulta; 25-45 cm - tummankeltainen hiekka; 45-60 cm - nokipitoinen hiekka; 60-65 cm - ruskeanharmaa multa. Kyseessä on todennäköisesti kiukaan jäännös. Rökkiön päällä kasvaa haapoja kuten sen ympäristössään.

Em. rökkiön N-puolella, n. 1,5 m etäisyydellä (reunasta reunaan mitattuna) sijaitsee toinen, melko epämääräinen, pitkänomainen kumpare, jonka päällä ei ole puita. Sen mitat ovat n. 4,5 m (W-E) x 3 m, keskellä on n. 1 x 1 m kokoinen ja n. 20 cm syvä kuopanne.

Rakenteiden ympärillä, ohuen kärkekerroksen alla, mullan pinnalla todettiin monin paikoin tiilenkappaleita. Kairauksissa todettiin 35-45 cm vahva, ruskean- tai tummanharmaa hiekkamultakerros, joka sisältää tiilen- ja hiilenmurua. Yhdessä kairauksessa (n. 5 m parkkipaikan SW-kulmasta SW) mullan ja 10 cm paksun, vaalean hietakerroksen alla oli 3 cm paksu hiilen ja lahonneen puun kerros ja sen alla keltainen pohjahiekka. Täältä kaakkoon, P-paikan S-puolella ja kävelytien SE-puolella kulttuurikerros (multa) oli jo ohuempaa (20-25 cm).

49. TAMPERE PISPALAN PULTERIAITA

Nimi	Pispalan pulteriaita
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala/Tampere
Kaupunginosa	Tahmela/Ylä-Pispala/Santalahti
Muinaisjäännöstunnus	1000013969
Inventointinumero	11
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	kivaidat rajamerkit
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1905-1910
Lukumäärä	10
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820846	X2-koordinaatti 6821580	X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2485025	Y2-koordinaatti 2485378	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 110	Z2-koordinaatti 157	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6822346	P2-koordinaatti 6823067	P-keskipiste
I1-koordinaatti 325176	I2-koordinaatti 325567	I-keskipiste

Koordinaattiselite Näkyvissä olevien rakenteiden ääripisteet, tarkkuus +/- 2 m.

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 5.5.2008).

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ylä-Pispalan ja Tahmelan kaupunginosien SE-rajalla, Pispalanharjun SE-osassa.

Kohteen kuvaus

Vuosina 1905-1906 Pohjois-Pirkkalaan kuuluneen Pispalan kylän ja Tampereen kaupungin rajalle rakennettu kiviaita. Aidan on teettänyt Tampereen kaupunki työttömyystöinä. Paikalla oli aikaisemmin ollut riukuaita, joka oli pystytetty isojaossa vahvistetulle kylänrajalle v. 1758 (Helenius 2001, 12; Louhivaara 1999, 224). SW-NE-suuntainen rajalinja noudatti 1700-luvun alussa tai mahdollisesti jo 1600-luvun loppupuolella sovittua Pispalan kylän ja Tammerkosken kartanon välistä rajaa (Suvanto 1988, 173-174). Toisen lähteen mukaan kiviaita on rakennettu vasta vuonna 1910. Aidassa oli alun perin vain kaksi kulkuaukkoa, toinen Pispalanharjun päällä (ns. Rajaportti), toinen Tahmelassa (Harjula 1992, 85-87). Aita menetti merkityksensä, kun Pispalan alue liitettiin kaupunkiin v. 1937.

Aitaa on säilynyt 10 eri kohdassa vanhalla kylänrajan linjalla. Rakenteen säilyneisyysaste ja kunto niissä vaihtelee. Säilyneiden osien pituus vaihtelee 5-45 m välillä. Aidan leveys on keskimäärin 1-1,5 m, korkeus 0,5-1,5 m. Se on rakennettu pääosin melko suurikokoisista kivistä (halk. 0,5-1,0 m), mukana on myös pienempiä (20-50 cm kokoisia) kiviä. Parhaiten säilyneissä osissa on 3-5 kivikerrosta. Rakenne on osittain

sammaloitunut; paikoin sen päällä kasvaa vesakkoa tai pensaita sekä sen juurella puita. Aidan jäännöksiksi tulkituista kohteista koillisin on n. 6 x 3 x 1 m kokoinen, SW-NE-suuntainen, kiven- ja maansekainen kumpare.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät lukuun ottamatta kohteen NE-päässä olevaa maansekaista kumpua.

Kohteen laajuus

Kohteen eri osien pituus vaihtelee 5-45 m välillä, leveys 1-1,5 m. Kohteen kokonaispituus (SW-päästä NE-päähän) on 0,8 km. Rajauksen perusteena ovat näkyvät rakenteet.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

2 m aidan näkyvistä ulkoreunoista

Luokitusehdotus

Luokka 2. Osittain säilynyt, n. 100 v. vanha kahden kunnan välinen rajamerkki, joka noudattaa 1600-1700-luvun kylänrajaa.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Uuden asemakaavan laatiminen on vireillä.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Kasvillisuuden raivaaminen rakenteiden päältä ja vierestä Museoviraston ohjauksella.

Lähistön kohteet

Kohde 10, Pispalanharju (1. ms aikaisia linnoituksia).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

Nimi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-213-1017-6

Nimi

Maanomistaja

Osoite

Lisätietoja Pispalan pulteriaidan NW-puoleista aluetta (harjun NE-rinteellä oleva, pitempi aidan osa).

Kiinteistötunnus 837-213-9901-0

Nimi

Ylä-Pispalan kadut

Kiinteistötunnus 837-215-1050-6

Nimi

Maanomistaja

Osoite

Lisätietoja Pispalan pulteriaidan NW-puoleista aluetta (aidan kuudes osa lounaasta).

Kiinteistötunnus 837-215-9901-0

Nimi Tahmelan kadut

Lisätietoja Pispalan pulteriaidan NW-puoleista aluetta (aidan pisin, rajalinjan mutkassa oleva osa).

Kiinteistötunnus 837-215-9903-0

Nimi Tahmelan puistot

Kiinteistötunnus 837-221-9903-0 /1

Nimi Santalahden puistot

Kiinteistötunnus 837-600-1-322
/3

Nimi Provasti

Kiinteistötunnus 839-599-1-0

Nimi Tammerkoski

50. TAMPERE PISPALAN TORI

Nimi Pispalan tori
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Kaarila/Hyhky
Kaupunginosa Ala-Pispala
Muinaisjäänöstunnus 1000014084
Inventointinumero 2
Muinaisjäänöstyyppi työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne markkinapaikat
Laji
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1750–1779
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6822085 X2-koordinaatti 6822160 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2483985 Y2-koordinaatti 2484230 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti 110 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823622 P2-koordinaatti 6823707 P-keskipiste

I1-koordinaatti 324201 I2-koordinaatti 324439 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen likimääräinen rajaus 5 m:n tarkkuudella (ääripisteet).

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-207-9901-0

Nimi Hyhkyn kadut
Maanomistaja Tampereen kaupunki
Osoite PL 487, 33101 Tampere
Lisätietoja Mj-alueen W-osaa.

Kiinteistötunnus 837-218-1074-13

Nimi
Lisätietoja Mj-alueen keskiosaa.

Kiinteistötunnus 837-218-1074-15

Nimi

Maanomistaja

Osoite

Lisätietoja Mj-alueen NW-osaa.

Kiinteistötunnus 837-218-1185-4

Nimi

Lisätietoja Mj-alueen itäosaa.

Kiinteistötunnus 837-218-9901-0

Nimi Ala-Pispalan kadut

Maanomistaja Tampereen kaupunki

Kiinteistötunnus 837-218-9903-0 /9

Nimi Ala-Pispalan puistot

Kiinteistötunnus 837-601-4-513

Nimi Pispala

Kiinteistötunnus 837-602-1-308

Nimi PISPALAN RUKOUSHUONE

51. TAMPERE PISPALAN TUKKITIE 1

Nimi	Pispalan tukkitie 1
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Hyhky
Kaupunginosa	Ala-Pispala
Muinaisjäännöstunnus	1000014088
Inventointinumero	4
Muinaisjäännöstyyppi	kulkuväylät teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1860-1930-luvut
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6822028 X2-koordinaatti 6822035 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484460 Y2-koordinaatti 2484468 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 112 Z2-koordinaatti 113 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823553 P2-koordinaatti 6823564 P-keskipiste

I1-koordinaatti 324667 I2-koordinaatti 324679 I-keskipiste

Koordinaattiselite Kiinteän rakenteen ääripisteet, tarkkuus +/- 1 m

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 7.5.2008)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ala-Pispalan kaupunginosassa, n. 50 m Pispalan kirkosta S, harjun loivalla etelärinteellä, 0,2 km SW Näsijärven rannasta, WNW-ESE-suuntaisen Pispalan valtatie eteläpuolella, talon nro 59 NW-puolella, aivan vanhan tielinjan reunalla.

Kohteen kuvaus

Tukkiteitä pitkin kuljetettiin 1860-1920-luvuilla tukkeja Näsijärvestä Pispalan kannaksen yli Pyhäjärveen. Ensimmäisen tukkitien rakensi Porin Höyrysaha (Isonsannan saha) v. 1863-1864. V. 1871 saha ja tukkitie siirtyivät Rosenlewin omistukseen. Tukkitie oli rakennettu punaisiksi maalattujen hirsirakenteiden varaan, josta johtuen sitä kutsuttiin "punaiseksi" tukkitieksi. Se toimi alkujaan hevosvoimalla, mutta muutettiin v.

1873-74 höyryvoimalla toimivaksi (Helenius 2001, 82-83, 87). Tukkitiet jäivät käytöstä v. 1930 ja purettiin 1930-luvulla. Ensimmäisen tukkitien linja paikallistettiin vanhojen karttojen, yleisöilmoitusten ja maaston topografian perusteella.

Pohjoiskoillisesta etelälounaaseen kulkeneesta ”punaisesta” tukkitiestä on jäljellä 7 m (NW-SE) x 5 x 1 m kokoinen, m-kirjaimen muotoinen betonirakenne (perustus), joka sijaitsee lounaaseen viettävällä rinteellä, Pispalan valtatiestä 12 m SW, aivan vanhan tielinjan SW-reunalla. Rakenteen poikittaisosa eli NE-osa on 3,5 m leveän, nykyään nurmikkona olevan vanhan tien reunassa, pituudeltaan 6,4 m ja leveydeltään 60 cm; sen SE-päädyn keskipiste sijaitsee Pispalan valtatie 59 -talon NE-seinän linjalla, 5,7 m talon NW-kulmasta NW. Betonista pistää ylös muutama n. 10 cm pitkä ja halkaisijaltaan 3 cm oleva pultti. Kolme rakenteen pitkittäistä (SW-NE-suuntaista) haaraa on pituudeltaan 4,3 m ja leveydeltään niinkään 60 cm. Niiden väleissä kasvaa pensaikkoa. Rakenteen SE-reunalla olevan haaran SW-päädystä sijaitsee kaupungin kiintopiste nro 665. Rakenteen SW-puolella sijaitsee pysäköintialue ja W-puolella muuntajakoppi. Rakenteen SW-kulma (eli NW-reunalla olevan pitkittäishaaran SW-kulma) on 2,6 m muuntajakopin NE-kulmasta SE ja 2,3 m SE-kulmasta NE.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

7 x 5 m, rajauksen perusteena ovat näkyvät rakenteet.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

2 m rakenteen näkyvistä ulkoreunoista.

Luokitusehdotus

Luokka 2. 1800-luvun loppupuolelle ajoittuva selvärajainen ja hyvin säilynyt rakenne, joka on ollut osana dultaan ja mitoiltaan melko harvinaista teollisuuslaitetta.

Lähistön kohteet

Kohde 3, Pöllipuisto.

Lisätietoja

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, s. 268, kohde 237.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-218-1358-1

Nimi

52. TAMPERE PISPALANHARJU

Nimi	Pispalanharju
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Ylä-Pispala
Muinaisjäänöstunnus	1000006152
Inventointinumero	10
Muinaisjäänöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	suojahuoneet konekivääriasemat
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1915-1917
Lukumäärä	5
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821615 X2-koordinaatti 6821690 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484960 Y2-koordinaatti 2485040 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 155 Z2-koordinaatti 160 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823115 P2-koordinaatti 6823196 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325151 I2-koordinaatti 325232 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen likimääräinen raja-
us 5 m:n tarkkuudella (ääripisteet).

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 2001

Valv. Ulla Lähdesmäki 2008

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 13.-15. ja 20.5.2008)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Tampereen Ylä-Pispalan kaupunginosassa, Näsijärven ja Pyhäjärven välisellä kannaksella kulkevan Pispalanharjun laella, NW-SE-suuntaisen Pispalanharju -nimisen kadun molemmin puolin. Etäisyys Pyhäjärven rannalta on 0,5 km, Näsijärveltä 0,4 km, Pispalan valtatiestä 0,2 km SW, Pyykin näkötorresta 1,1 km NW. Kadun SW-puolella olevalta "Pyykkimetsän" puistolta avautuu hyvin laaja näköala Pyhäjärvelle.

Kohteen kuvaus

Pispalanharjun laella sijaitsevat puolustusvarustukset kuuluvat Pispalaan v. 1915-1917 rakennettuun laajaan linnoitusjärjestelmään, joka on pääosin tuhoutunut uudisrakentamisessa. Pispalanharjun muinaisjäännösalueelta on havaintoja tai tietoja linnoituslaitteista viidestä eri kohdasta.

1. Pispalanharju 32. Paikallisten asukkaiden kertomusten perusteella paikannettu betoninen rakenne, todennäköisesti v. 1915-1917 rakennettu suojahuone tai konekivääriasema. Kohde sijaitsee 25 x 20 m kokoisen tontin W-osassa, talon NW-puolella olevalla n. 10 x 10 m laajuisella tasanteella, entisellä parkkipaikalla. Kertomusten mukaan "bunkkerin" tasainen betonikatto on (osittain?) romahtanut, minkä jälkeen rakennelma on peitetty maalla ja sen päälle tehty parkkipaikka. Sisäänpääsy "bunkkeriin" olisi ollut talon alla tai pihassa. Kerrotaan myös, että "bunkkerin" betonikatossa on ollut peltiluukku (?) (Adel 2001). Inventoinnin yhteydessä paikalle kaivettiin kolme koekuoppaa. Yhdestä koekuopasta (kk 7) löydettiin NW-SE-suuntaisen betonirakenteen jäännös (ks. Koekuopat). Talon kellarissa ei havaittu mitään linnoituksiin liittyvää.

2. Pispalanharju 34. Talon kellarikerroksessa, tilan SW-kulmassa sijaitsee betonirakenne, suojahuoneen tai tuliaseman S-seinän ja katon osa. Näkyvässä olevan rakenteen osan mitat ovat 1,5 x 1,4 m, korkeus 1 m. Katon paksuus on 35-40 cm, sen ala- eli sisäpinnassa on W-E-suuntaisia, hirsistä jääneitä painanteita (samanlaisia, kuin kohteiden Pispalan koulu ja Mäkikatu 43 konekivääriasemissa). Seinän paksuus on 40 cm. Rakenne jatkuu talon perustusten sisään ja ulkopuolelle n. 2 m WSW ja ainakin 3 m NW, joten sen kokonaismitat ovat arviolta n. 3,5 x 4,5 m; suuntaus NW-SE. Rakenteen ja kellaritilan katon väli on n. 30 cm. Rakenteen yläreunasta kellarin vanhaan lattiaan on 1,1-1,3 m. Rakenne on vähän kallistunut koilliseen päin, samoin vanha lattiapinta (inventoinnin aikana kellarissa oli tekeillä remontti, jonka yhteydessä oli tarkoitus mm. betonoida lattiat; tämä vuoksi maalattiaa oli kaivettu 30-40 cm syvyydelle). Rakenteen sisätila on osittain täytetty soralla ja aukko sen NE-sivulla 20-40 cm kokoisilla kivillä (mahdollisesti kellariremontin aikana). Kellarikerroksen katto on suunnilleen samalla korkeustasolla ulkopuolisen maanpinnan kanssa.

3. 1960-luvulla julkaistussa kuvassa "Pyykkimetsä"-nimisen puiston NW-osassa näkyy "betonibunkkerin" katto (Taive 1964, 200). Inventoinnin yhteydessä kuvan perusteella arvioitulle paikalle kaivettiin neljä koekuoppaa. Yhdestä koekuopasta (kk 4) löydettiin betonirakenteen jäännös. Kyseessä on mahdollisesti samanlainen konekivääriasema kuin Pispalan koulun ja Mäkikatu 43:n kohteissa, länteen suunnattu (ks. Koekuopat).

Informantin (synt. 1934, asunut sittemmin puretussa talossa Pispalanharju 39 vuoteen 1943 saakka) mukaan paikalla on ollut samanlainen "betonikansi", kuin Pispalan koulun konekivääriasemissa. Rakenteessa "oli jonkinlainen syvennys betonireunan jälkeen, jonne heitettiin kaikenlaista rojua sen täyttämiseksi. Nythän se kohta on täysin maisemoitu." (s-posti 30.10.2008).

4. Paikallisasukkaiden kertoman mukaan em. paikan itäpuolella, puiston N-osassa, keinun kohdalla on vielä 1960-luvulla ollut näkyvässä betoninen "laatta", todennäköisesti siis suojahuoneen tai tuliaseman katto. Siitä on johtanut yksi käytävä tai "tunneli" (katettu yhdyshauta) koilliseen, tien alle ja sen toiselle puolelle, ilmeisesti Pispalanharju 34:n alla olevaan "bunkkeriin". Toinen käytävä johti länteen, todennäköisesti siis vanhassa valokuvassa esiintyvään linnoituslaitteeseen.

"Pyykkimetsässä", etenkin puiston SW-reunalla on näkyvässä muutamia epämääräisiä maakumpareita, mahdollisesti suojavallien ja tuliasemien jäännöksiä.

5. Pispalanharju 31. Talon ja kadun välissä on kertoman mukaan sijainnut hirsistä rakennettu, n. 6 m (?) syvä keskuskorsu, johon on liittynyt useita "sivukäytäviä" ja harjun rinteille johtavia juokshautoja. Yksi yhdyshautoista on johtanut Pispalanharju 32:n "bunkkerille" (Adel 2001). Heleniuksen mukaan "bunkkeri" oli rakennettu pyöreistä hirsistä, mutta sen katto oli sementtiä. "Se oli niin korkea, että mies pystyi suorana seisomaan. Seinänvieriä kiersivät laverit ja bunkkerin päällä oli pärekatto. Santamäki oli rakentanut talonsa välittömästi venäläisten lähdön jälkeen ja se oli valmistunut 1916. Keväällä 1918 talon ostivat Kalle ja Impi Kivelä. Kivelä ryhtyi heti oston jälkeen purkamaan bunkkeria, kasasi hirret pihamaalle ja peitti montun kivien ja mullan sekoituksella. Hirret Kivelä käytti talonsa laajennukseen" (Helenius 2001, 148-149) eli talon SE-osan rakentamiseen.

Puretun korsun sijainti arvioitiin Heleniuksen julkaisemien vanhojen kuvien perusteella. Korsuun liittyvien yhdyshautojen tarkasta sijainnista ja kunnosta ei ole tietoa.

Maaliskuussa 2008 maakuntamuseo teki tontin SE-reunalla talon remonttiin liittyvien kaivutöiden arkeologisen valvonnan (U. Lähdesmäki), jossa ei löydetty merkkejä muinaisjäännöksestä. Talon silloisen omistajan mukaan bunkkerin betonikatossa on ollut ratakiskoja, joita käytettiin myöhemmin saunan ja nyt puretun maakellarin rakentamisessa. Osa kiskoista on tallessa.

Havaintomahdollisuudet

Huonot.

Kohteen laajuus

Arvioitu potentiaalinen mj-alueen laajuus on n. 85 m (NW-SE) x 25-40 m. Kaikkien kohteeseen liittyvien, maanalaisten muinaisjäännösten sijainti ja laajuus eivät ole tiedossa. Laajuusarvion perusteena ovat havainnot ja dokumentit kiinteistä rakenteista, maaston topografia ja nykyisen maankäytön laatu.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

Karttaan merkityn rajauksen mukaisesti.

Luokitusehdotus

Luokka 2. Osittain säilyneitä 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia. Kohteen tarkempi rajaus sekä kaikkien siihen kuuluvien rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivaukset, maatulka- tms. kartoitus).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-213-1024-10

Nimi

Kiinteistötunnus 837-213-1024-8

Nimi

Kiinteistötunnus 837-213-1306-1

Nimi

Kiinteistötunnus 837-600-2-229

Nimi Pohjoisrinne

Kiinteistötunnus 837-600-2-324 /18

Nimi HARJUNPISPA

53. TAMPERE PISPAN KOULU

Nimi	Pispan koulu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Ylä-Pispala
Muinaisjäänöstunnus	1000006359
Inventointinumero	8
Muinaisjäänöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	konekivääriaset
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1915-1917
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821740 X2-koordinaatti 6821760 X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2484800 Y2-koordinaatti 2484835 Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 135 Z2-koordinaatti 145 Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823248 P2-koordinaatti 6823270 P-keskipiste
I1-koordinaatti 324993 I2-koordinaatti 325029 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen arvioidut rajat 5 m:n tarkkuudella.

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tark. Ulla Lähdesmäki 2005

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 12.-14.5.2008).

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ylä-Pispalan kaupunginosassa, Pispalanharjun yläosassa, jyrkän lounaisrinteen yläosassa, alle 20 m Pispan koulusta SW. Paikalta on hyvä ja laaja näkymä lounaaseen ja länteen, Pyhäjärvelle ja sen rantavyöhykkeelle. Mj-alueen pääosa on puistoaluetta, kohteen NW-osa (rakenne 1) sijaitsee kahden ok-tontin maalla.

Kohteen kuvaus

Konekivääriaset sijaitsevat Pispalanharjun yläosassa, Pispan koulun lounaispuolella. Jyrkän rinteen yläosassa on kaksi betonista tehtyä, nelikulmaista, n. 5 x 3-4 x 0,5-1 m kokoista tulasemaa. Kummankin tasainen katto taittuu rintamapuoleisella reunalla loivaksi luiskaksi. Betoni on paikoin halkeillutta, osa kivistä on irronnut.

Rakenteet ovat osa Venäjän armeijan v. 1915-17 Pispalaan rakentamaa puolustusjärjestelmää, jolla pyrittiin varautumaan saksalaisten lännestä mahdollisesti tekemää hyökkäystä vastaan (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, s. 265; Sinisalo 1960).

Rakenne 1 (ks. yleiskartta 1:1000). Alempi/läntisempi kohde. Sijaitsee jyrkän, hiekka- tai sorapohjaisen rinteeseen päällä. Pituus 5 m (WSW-ENE), leveys yli 3 m (noin puolet rakenteen katosta on maanpeitossa ja kasvaa heinää), suurin korkeus maanpinnan yläpuolella 1 m. Rakenteessa on monessa kohtaa halkeamia, mm. yksi iso, poikittainen rakenteen NW-osassa. Betonipinnoissa näkyy laudoituksen jälkiä. Rakenteen SW-seinässä, lähellä SW-kulmaa on aukko, jonka edessä kasvaa tiheää pensaikkoa. Katon paksuus on n. 30 cm. Sen sisä- eli alapintaan on hirsistä jäänyt rakenteen pituussuunnassa (NW-SE) kulkevia jälkiä (painanteita) sekä mahdollisesti yhden poikittaisen, pitkittäishirsien päällä olleen hirren jättämä onkalo lähellä katon taittokohtaa.

Rakenne 2. Ylempi/itäisempi kohde. Mitat: 4,8 m (W-E) x 4,0 m. Rakenne on pääosin sammalen tai pintaturpeen peitossa; NE-kulma on kokonaan maan alla, n. 30 cm:n syvyydessä heinää kasvavassa rinteessä. SW- kulman korkeus maanpinnasta on 0,5 m. Rakenteen muoto on samanlainen, kuin edellisessä rakenteessa. Katon rintamapuoleisen liuskan leveys on n. 80 cm, lasku n. 40 cm katon pinnasta. Kattoon on myöhemmin kiinnitetty rautalengkki. Rakenteen S-seinässä, lähellä SW-kulmaa on n. 40 x 30 cm kokoinen aukko.

Paikallisasukkaiden kertoman mukaan "bunkkerit" ovat alunperin olleet n. 2 m syviä ja niiden tuliaukot olivat näkyvissä. Myöhemmin rakenteet peitettiin ja käytettiin epävirallisena kaatopaikkana. Talvisin paikalle on kasattu lunta, jonka mukana on tullut paljon teiden hiekoitusainesta (soraa).

Kahden tuliaseman itäpuolella, soralla täytetyn tienpenkereen juurella sijaitsee kolmas betonirakenne (nro 3 kartassa), joka todennäköisesti ei kuulu linnoituksiin. Paikalla on v. 1960 kerrottu olleen vain kaksi konekivääriasemaa; niiden ja koulun välissä sijaitsi sähkölaitoksen muuntoasema, josta ko. kolmas betonirakenteen osa voi olla peräisin. Inventoinnin yhteydessä rakenne kaivettiin täyttösorasta esille. Kyseessä on rikkoutuneen teräsbetonirakenteen tai erillisen teräsbetonielementin (palkin tai laatan?) osa. Pituus 3,3 m, leveys/paksuus 25 cm, korkeus n. 40 cm. Betoniaines on vanhaa, mutta ehkä huokoisempaa, kuin rakenteissa 1 ja 2. Sen sisällä on 10-20 cm kokoisia kiviä ja halkaisijaltaan 1-2 cm olevia rautalankoja, joiden katkenneista ja taipuneista päistä päätellen kyseessä on osa isommasta rakenteesta. Rakenteen NE-puolella on pystyssä kolme maan alle jatkuvaa rautaputkea, joiden halkaisija on 8 cm.

Havaintomahdollisuudet

Tuliasemien kattorakenteiden osalta kohtuulliset.

Kohteen laajuus

Betonikattoisten tuliasemien koko on 5 x 3-4 m. Kohteeseen liittyvien yhdyshautojen jäännösten tarkka sijainti, säilyneisyys ja laajuus eivät ole tiedossa. Potentiaalinen muinaisjäännösalueen laajuus on n. 30 m (W-E) x 20 m. Laajuusarvion perusteena ovat havainnot kiinteistä rakenteista, maaston topografia ja nykyisen maankäytön laatu.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

Karttaan merkityn rajauksen mukaisesti (2 m pohjoisemman tuliaseman N-kulmasta N ja 7 m eteläisemmän rakenteen S-reunasta S, lännessä 135 m:n korkeuskäyrän ja idässä asfalttitiien reunan mukaan).

Luokitusehdotus

Pidetään voimassa nykyinen luokitus (luokka 2). Kohde sisältää osittain säilyneitä 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia. Kaikkien kohteeseen sisältyneiden linnoituslaitteiden paikantaminen ja niiden säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-213-1031-8

Nimi

Kiinteistötunnus 837-213-1031-9

Nimi

Kiinteistötunnus 837-600-2-167

Nimi

Harjunvalo

54. TAMPERE PYHÄLLÖNPOLKU

Nimi	Pyhällönpolku
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Lentävänniemi
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	röykkiöt
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	ajoittamaton
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	3
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6824950
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	2484460
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	103-105
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6829339
I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste	3324902

Koordinaattiselite keskipiste

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Röykkiöt sijaitsevat puistoalueella. Ensimmäinen on pyöreä halkaisijaltaan 3,4 m ja korkeudeltaan 0,4 m. Toinen on pyöreä, halkaisijaltaan 3 m ja korkeudeltaan 0,5. Kolmannen koko on 5 x 4,5 x 3

Aiemmat löydöt

-

Tutkimukset

Tarkastus Vadim Adel

1999

Luokitusehdotus 2

55. TAMPERE PYYNIKIN KIRKKOPUISTO

KYY 137 : 32 Kaadettu hautakivi Pyynikin kirkkopuistossa

Nimi	Pyynikin kirkkopuisto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kaakinmaa VI kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus	1000024613
Inventointinumero	15
Muinaisjäänöstyyppi	hautapaikat
Tyypin tarkenne	hautausmaat
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1785 - 1880-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti   X2-koordinaatti   X-keskipiste 326811

Y1-koordinaatti   Y2-koordinaatti   Y-keskipiste 6822473

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822402 P2-koordinaatti 6822543 P-keskipiste

I1-koordinaatti 326743 I2-koordinaatti 326878 I-keskipiste

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) 2 metriä

Lyhyt kuvaus   Käytöstä jäänyt historiallinen hautausmaa.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-106-9903-0

56. TAMPERE PYYNIKIN TULITIKKUTEHDAS

Nimi Pyynikin tulitikkutehdas
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Pyynikki
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne
Laji kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1856 - noin 1905
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821831 P2-koordinaatti 6821853 P-keskipiste 6821842

I1-koordinaatti 326088 I2-koordinaatti 326131 I-keskipiste 326110

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi, kohde 13

Sijainti ja maasto

Atlaspuiston osa Pyhäjärven rannalla, lähellä Jalkasaarta, Pyynikin uimarannan itäpuolella. Sijaintipaikka on lyhyt ja leveä niemi, jolla ei ole nimeä peruskartassa.

Kohteen kuvaus

Pyynikin tulitikkutehdas oli Tampereen toiseksi vanhin ja aikanaan Suomen merkittävin tulitikkutehdas. Alkujaan paikalla toimi v. 1856 perustettu piipputehdas, mutta tulitikkujen valmistus alkoi jo vuotta myöhemmin. Laajimmillaan tehdas oli 1880-luvun puolivälissä, jolloin se 150 työntekijänsä voimin Tampereen suurimpia tehtaita. Siellä valmistettiin silloin lähes puolet Suomen koko tulitikkutuotannosta. Tehdas lopetettiin 1900-luvun alussa ja sen rakennukset purettiin (Rasila 1984: 103, 104).

Atlaspuistossa Pyhäjärven rannalla on näkyvissä noin suorakaiteen muotoinen, länsi - itä-suuntainen betoninen tasanne, jonka laajuus on noin 17,5 x 8 metriä. Se erottuu jo vuoden 1946 ilmakuvassa ja lienee

tulitikkutehtaan jäännös. Historiallisista valokuvista on pääteltävissä, että tulitikkutehtaan tuotantorakennus on sijainnut tasanteen kohdalla, joskin se ollut tasannetta laajempi. Tasanne lienee siis vain yhden huonetilan lattiarakenne. Historialliset valokuvat (esim. HM 1381: 158, Siiri-tietokanta) osoittavat, että kivisessä tai tiillisessä tehdasrakennuksessa on viimeistään 1880-luvulla ollut kolme kerrosta ja sen itäpäässä on ollut savupiippu ja siihen liittyvä tiilirakennelma.

Betonitasanteen koillisosan päällä sijaitsee kaksi pienempää, pitkälle maatunutta hirsilavaa, jotka voivat olla tasannetta nuorempia.

Tehdasalueella on valokuvista päätellen ollut myös huvilamainen asuinrakennus sekä puurakennuksia, todennäköisesti makasiineja. Nämä ovat sijainneet tehtaasta länteen ja pohjoiseen. Niiden mahdollisten jäännösten kulttuuriperintöarvo ei liene suuri.

Rajausperusteet

Arvioitu tehdasrakennuksen rungon laajuus plus 5 metriä.

Ehdotus suoja-alueeksi

Rajaukseen on sisällytetty joka suuntaan 5 metrin suoja-alue karkeasti arvioidulle tehtaalla laajuudelle.

Lähistön kohteet

Pyynikki

Lisätietoja

Noin 45 metriä betonitasanteesta länsilounaaseen sijaitsee noin 3,5 metriä pitkä rantamuuri, jonka kohdalla järvenranta vetäytyy hieman pohjoiseen. Suora, länsi-itä-suuntainen rantamuuri on koottu isoista, halkaisijaltaan jopa yli metrin mittaisista kivistä, joita on kahdessa kerroksessa. Rantamuurin pituus on noin neljä metriä ja noin metrin verran siitä pohjoiseen on tasaista maata. Rantamuuri voi liittyä aivan rannassa sijainneeseen puurakennukseen, joka erottuu tehdasta esittävässä vanhoissa valokuvissa ja vaikuttaa makasiinilta. Rantamuuri ei liity välittömästi tehtaalla tuotantoprosessiin eikä sikäli liene kiinteä muinaisjäännös. Sen keskikoordinaatti on noin p 6 821 822 i 326 062.

Läheisellä Jalkasaarella sijaitsee betoniportaita ja teräsbetonirakenteiden jäännöksiä. Ne lienevät ainakin osittain peräisin 1900-luvun puolivälissä toimineesta vesikelkkamäestä.

Lähde:

Viljo Rasila 1984. Tampereen historia II. 1840-luvulta vuoteen 1905. Tampereen kaupunki.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 839-599-1-0

Nimi Tammerkoski

57. TAMPERE PÄRRINKOSKI

Nimi	Pärrinkoski
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Sarankulma
Muinaisjäännöstunnus	1000019472
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne	vesimyllyt
Laji	
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1500-1900-luvut
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	PIRKKALA

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6817346 P2-koordinaatti 6817632 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325948 I2-koordinaatti 326188 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus Pärrinkosken historiallinen myllynpaikka.

Tutkimukset

Kalle Luoto/FCG 2011: Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava. Selvitys muutosalueiden rakennetuista ja arkeologisista kulttuuriympäristöistä. Arkeologiset maastotarkastukset.

Sijainti ja maasto

Tampereen keskustorilta 5,2 km etelään.

Pärrinkoski sijaitsee Tampereen ydinkeskustan eteläpuolella olevalla Peltolammin luonnonsuojelu- ja virkistysalueella. Tosin junarata eristää Pärrinkosken Peltolammin muusta virkistys- ja luonnonsuojelualueesta. Pärrinkoski on nykyisin luonnontilainen koski, jonka yläputouksen pudotus on 12 metriä ja alaputouksien 5 metriä. Kosken lounaispuolella kohoaa Myllyvuori. Koski sijaitsee Myllyvuoren varjoisalla luoteisrinteellä, jossa kasvaa kuusikkoa. Radan varressa alueen lounaisosassa on niittyä.

Kohteen kuvaus

Pärrinkoskessa on ollut mylly ainakin jo 1500-luvulla. Myllyojan pohjoisrannalle on merkitty rakennuksia 1700-1800 -luvun taitteessa laadittuun Kuninkaankartaston karttaan 269. Vielä 1900-luvun alussa Pärrinkosken alaosassa sijaitsi pärehöylä ja yläosassa mylly.

Nykyisin paikalla maanpinnalle näkyvät rakenteet ovat peräisin 1800-luvun lopun myllytoiminnasta. Pääasiassa myllyrakenteet sijaitsevat koskessa ja kosken pohjoisrannalla. Nykyisin Pärrinkosken alue on luonnonsuojelualuetta. Alueen pohjoispuolella kulkee ulkoilureitti, Pärrinkatu, josta erkanee koskenrantaan polkuja. Pärrinkosken myllyihin liittyvät rakenteet keskittyvät junaradan luoteispuolelle koskenrannan läheisyyteen, erityisesti asuinrakennuksen läheisyyteen.

Kohteen laajuus

2,5 ha.

Rajausperusteet

0

Luokitusehdotus

Rauh.lk. 2

58. TAMPERE LEMPÄÄLÄ RAJASAARI

Nimi	Rajasaari
Kunta	Lempäälä Pirkkala Tampere
Vanha kunta	Lempäälä Messukylä Pirkkala
Kylä	Järvensivu
Kaupunginosa	Multisilta
Muinaisjäänöstunnus	1000024397
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	kivirakenteet
Tyypin tarkenne	rajamerkit
Laji	
Ajoitus	historiallinen uusi aika
Selkeä ajoitus	1700-luku?
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti   X2-koordinaatti   X-keskipiste

Y1-koordinaatti   Y2-koordinaatti   Y-keskipiste

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6815268 P2-koordinaatti 6815268 P-keskipiste

I1-koordinaatti 326191 I2-koordinaatti 326191 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +/- 1 m

Lyhyt kuvaus

Aiemmat löydöt

-

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 2011

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Sääksjärven pohjoisosassa olevassa Rajasaarella, kolmen kunnan rajalla. Saaren suurin osa (koillis- ja keskiosa), jossa sijaitsevat kesämökki ja sauna, kuuluu Tampereen Järvensivun kylän tilaan nro 837-592-0001-0008.

Kohteen kuvaus

Kyseessä on 3,1 m (W-E) x 2,3 x 0,7 m kokoinen, kulmikas kiviröykkiö, jonka länsi- ja eteläisivut muodostavat suoran kulman. Alunperin ilmeisesti suorakaiteen muotoisen rakenteen itä- ja koillisosa on todennäköisesti osittain rauennut ja sen reuna pyöristynyt. Alkuperäisillä paikoillaan näyttää olevan kolme kulmakiveä (NW-, SW- ja SE-kulmissa) sekä keskuskivi. Näkyvissä olevat kivet ovat pääosin sammaloituneet. Kulmakivet ovat pituudeltaan 0,4-0,6 m ja leveydeltään/korkeudeltaan 0,3-0,5 m. Keskuskiven mitat ovat 0,6 x 0,3 x 0,3 m. Sen eteläisivulla, n. 10 x 10 cm alalla näkyy todennäköisiä hakkauksia (pystyviiva, sen oik. puolella ympyrä, jonka alla vaakaviiva). Rakenteen päällä on n. 10 cm:n maakerros ja välittömästi SE-puolella kasvaa mänty.

Historiallisten lähteiden mukaan Rajasaari on vuosisatoja ollut kolmen historiallisen pitäjän – Lempäälän, Pirkkalan ja Messukylän rajapaikkana. Se esiintyy ainakin Pirkkalan pitäjänkartassa (D. Hall 1770, rajapyykki nro 29).

Ehdotus suoja-alueeksi

2 m

59. TAMPERE REUHARINNIEMI

Nimi	Reuharinniemi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Niemi
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	837010003
Inventointinumero	3
Muinaisjäänöstyyppi	hautapaikat
Tyypin tarkenne	lapinrauniot
Laji	
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6824271 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2485825 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6825683 P2-koordinaatti 6825879 P-keskipiste

I1-koordinaatti 325949 I2-koordinaatti 326183 I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Lapinrauniot sijaitsevat kalliolla lähellä rantaa. Toinen ajoittuu merovingi- ja viikinkiajalle. Lähistöltä on viitteitä kivi- ja pronssikauden taitteen asuinpaikasta.

Kohteen kuvaus

60. TAMPERE RUSKE WAHA

Nimi	Ruske Waha
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Maurinkylä
Muinaisjäänöstunnus	1000017702
Inventointinumero	1
Muinaisjäänöstyyppi	muistomerkit
Tyypin tarkenne	rajamerkit
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6824470	P2-koordinaatti 6824508	P-keskipiste
I1-koordinaatti 338331	I2-koordinaatti 338373	I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus

Kyseessä on avokalliopaljastuman päällä oleva, etäälle näkyvä ja maisemaa hallitsevalla kohdalla sijaitseva siirtolohkare, joka on kartta-aineiston, topografian ja sijainnin perusteella vanha rajamerkki ja rajapaikka. Siirtolohkareesta kaksi metriä länsiluoteeseen on uudempi rajamerkki, pystykivi, jonka tukena on matalampia kiviä ja jonka eteläpuolella on lisäksi kaksi viisarikiveä.

Tutkimukset

Poutiainen & Rostedt 2010 inventointi (Mikroliitti Oy)

Kohteen kuvaus

Kyseessä on avokalliopaljastuman päällä oleva ja maisemaa hallitsevalla kohdalla sijaitseva siirtolohkare (kooltaan 2x2x2m, ei kaiverruksia). Se on kartta-aineiston, topografian ja sijainnin perusteella vanha rajamerkki ja rajapaikka. Se on merkitty vuoden 1792 (1807) isojakokartalla Kangasalan ja Messukylän väliselle rajalle. Avokalliomuodostuman lähiympäristö on suhteellisen tasaista suomaastoa ja harvahkoa mäntymetsää, joten kallio ja sen päällä oleva siirtolohkare näkyvät jo etäälle. Siirtolohkareesta 2 m länsiluoteeseen on uudempi rajamerkki. Kyseessä on pystykivi, jonka tukena on matalampia kiviä. Eteläpuolella on lisäksi kaksi viisarikiveä. Ne osoittavat vanhaa itä-länsi -suuntaista rajalinjaa. Tällä kohdalla on ampumaradan piikkilanka-aitaa ja varoitustaulu. Rajamerkki on edelleen käytössä viiden tilan rajalla.

61. TAMPERE SUSIKOLUNPUISTO

Nimi	Susikolunpuisto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Ylä-Pispala
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	9
Muinaisjäänöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	vallit taistelukaivannot
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1915-1917
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821630 X2-koordinaatti 6821708 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484813 Y2-koordinaatti 2484880 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 115 Z2-koordinaatti 129 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823124 P2-koordinaatti 6823227 P-keskipiste

I1-koordinaatti 324994 I2-koordinaatti 325077 I-keskipiste

Koordinaattiselite Näkyvissä olevien puolustusvarustusten ääripisteet, tarkkuus +/- 3 m.

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 9. ja 12.5.2008)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pispalanharjun jyrkällä lounaisrinteellä, Pispan koulun S-puolella, Vallikadun NW-päässä olevassa puistometsässä.

Kohteen kuvaus

Rintamapuolen suojavallien ja niiden takana (N- tai NE-puolella) kulkevien kaivantojen muodostama n. 120 m pitkä linja kiemurtelee vaihtuen jyrkästi (45-120 asteessa) suuntaa 30-40 metrin välein. Maasta ja kivistä koostuva valli on monin paikoin varsin selkeä. Vallin leveys on pääasiassa 5-6 m, vaihteluväli 2-8 m. Vallin korkeus on 1-1,5 m, paikoin 2 m. Etenkin varustuslinjan SE-osassa vallirakenteissa todettiin paljon halkaisijaltaan n. 0,4-0,5 m olevia kiviä, jotka paikoin muodostavat vallin yläosaan melko suorareunaisen latomuksen.

Hiekkaharjun jyrkkä rinne on hyvin eroosioherkkää, minkä vuoksi suojavallin takana oleva taisteluhauta onkin pääosin kulunut hyvin epämääräiseksi. Kaivannon nykyinen leveys on 3-4 m, syvyys 0,5-1 m. Sen pohjalle on monin paikoin kasaantunut kiviä, ilmeisesti sekä taisteluhaudan seinistä (seiniä tukeneet hirsirakenteet purettiin pääsääntöisesti pian sodan jälkeen) että ylempänä rinteellä ja harjun laella olevilta rakennuspaikoilta/pihoilta vyörinteitä. Muutama (4-5 kpl) mahdollinen tulipesäkkeen paikka on kuitenkin vielä hahmotettavissa. Varustuksen N-S-suuntaisessa keskiosassa on todennäköisesti ollut 3 tai 4 länteen suunnattua, traverssien erottamaa tuliasemaa. Yksi suhteellisen selkeä, todennäköisesti tuliasemaksi tulkittava haudan uloke on varustuslinjan NW-osassa, kapealla tasanteella, ja on suunnattu lounaaseen, alarinteeseen.

Varustuslinjan SW-kulman juurella ja linjan itäkulmalla todettiin useita betonin kappaleita, joista osa on selvästi peräisin suorakulmaisesta rakenteesta. Betoni näyttää melko vanhalta. Mahdollisia betonisia linnoituslaitteita (esim. konekivääriasemia) on voinut sijaita esim. puolustuslinjan SW-kulmassa ja linjan NE-puolella, rinteiden yläosassa olevilla tonteilla.

Havaintomahdollisuudet

Huonot suurten korkeuserojen ja kasvillisuuden takia.

Kohteen laajuus

n. 100 m (NW-SE) x 40 m, rajauksen perusteena ovat näkyvät rakenteet.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

Karttaan merkityn rajauksen mukaan.

Luokitusehdotus

Luokka 2. Osittain säilyneitä 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia. Myös kohteen alkuperäinen ympäristö (metsä) on osittain säilynyt. Kaikkien kohteeseen sisältyneiden linnoituslaitteiden paikantaminen ja niiden säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia.

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

Näkyvien rakenteiden kartoitus takymetrin avulla. Kohteen rajauksen tarkentaminen. Kaikkien kohteeseen sisältyneiden linnoituslaitteiden paikantaminen ja niiden säilyneisyyden selvittäminen vaatii kuitenkin kaivaus-, maatulka- tms. tutkimuksia. Lisätietoja niiden sijainnista ja funktiosta voi saada myös jatkamalla arkistotutkimuksia. Kohde vaatii myös hoitoa.

Lähistön kohteet

Kohde 8, Pispan koulu (1.ms aikaisia linnoituksia).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-600-2-324 /7

Nimi HARJUNPISPA

62. TAMPERE TAHMELAN LÄHDE

Nimi	Tahmelan lähde
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pispala
Kaupunginosa	Tahmela
Muinaisjäänöstunnus	837010009
Inventointinumero	6
Muinaisjäänöstyyppi	kultti- ja tarinapaikat työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne	lähteet vesimyllyt
Laji	
Ajoitus	moniperiodinen
Selkeä ajoitus	esihistoriallinen?/uusi aika
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6821557 X2-koordinaatti 6821606 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484696 Y2-koordinaatti 2484753 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 80 Z2-koordinaatti 82 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823073 P2-koordinaatti 6823122 P-keskipiste

I1-koordinaatti 324883 I2-koordinaatti 324940 I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen ääripisteet.

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Rehevässä lehdossa oleva sameavetinen lähde, jonka mitat ovat n. 50 x 30 m.
Kohde on perimätiedon mukaan uhrilähde, jonka SW-puolella on myöhemmin sijainnut vesimylly.

Tutkimukset

Inv. Jouko Rätty 1971 (1972, s. 13, nro 10)

Inv. Teija Nurminen 1994 (Rajala 1995, s. 52-57, kohde 9)

Koekaiv. Kalle Luoto, Ulla Lähdesmäki ja Aino Nissinaho 2006 (Lähdesmäki 2007)

Hist. selvitys Jari Heiskanen 2006

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 6.5.2008)

Sijainti ja maasto

Lähde sijaitsee Tahmelan kaupunginosassa, Lorisevanpuiston N-osassa, Pyhäjärven Hyhkynlahden rannasta 160 m NE, Tahmelan viertotiestä alle 20 m SW, rehevässä lehdossa Pispalanharjun juurella, sen SW-puolella, Pispalan kirkosta 0,6 km SE.

Kohteen kuvaus

Rehevässä lehdossa sijaitseva sameavetinen lähde, jonka ympäri kulkee sorapintainen kävelytie. Lähteen mitat ovat n. 50 m (NW-SE) x 30 m. Tahmelan lähde on alkujaan esiintynyt asiakirjoissa nimillä "Isolähde" tai "Pispalan lähde" (Heiskanen 2006, 2). Perimätiedon mukaan se on ollut uhrilähde (Räty 1972, 13; Rajala 1995, 55).

V. 1870 lähteen länsi-/lounaispuolelle, laskuojan varrelle rakennettiin mylly, mutta vesivoima ei kuitenkaan riittänyt viljan jauhatukseen. Myös toinen, 1890-luvun myllyhanke epäonnistui. Puron voima riitti kuitenkin uuteen myllyrakennukseen perustetun pienen tilketehtaan ja myöhemmin naulatehtaan toimintaan. V. 1905 kokeiltiin myllyn vesirattaan käyttöä vesipumpun voimanlähteenä ja lähteeltä harjulle rakennettiin vesijohto.

V. 1907 vesijohtolaitos siirtyi Pispalan Vesijohto-osuuskunnan omistukseen, jonka aikana vesipyörän voimasta siirryttiin höyryvoimaan ja sähköpumppeihin. Lähde jäi pois käytöstä 1960-luvun lopussa (Heiskanen 2006, 5-7, 12-13; Helenius 2001, 134-137).

Lähteen alkuperäinen laskuoja on todennäköisesti sijainnut nykyisen kaakkoispuolella (Heiskanen 2006, 7), mahdollisesti 10-20 m SE. Myllyistä ei ole säilynyt näkyviä rakenteita. Lähteen NE-puolella, rinteellä on näkyvissä 1900-luvun toimintaan liittyviä kivi- ja betonirakenteita (Heiskanen 2006, 13).

Havaintomahdollisuudet

Alkuperäisten rakenteiden ja maakerrosten osalta huonot myöhemmän maankäytön vaikutuksen vuoksi.

Kohteen laajuus

n. 50 m (NW-SE) x 45 m, perusteena maaston topografia ja historiallinen kartta-analyysi.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

5 m karttaan merkitystä mj-rajasta.

Luokitusehdotus

Pidetään voimassa nykyinen luokitus (luokka 2). Muinaisjäännöksen tarkempi rajaus, kulttuurikerrosten ja myllyrakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivaus, maatulka-
tms. prospektointi).

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Uusi asemakaava on vireillä.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Ks. Luokitusehdotus.

Lähistön kohteet

Kohteet 9 (Susikolonpuisto, 1.ms linnoitus), 14 ja 16 (kivikautisia löytöpaikkoja).

Lisätietoja

Lähteen alkuperäinen laskuoja on todennäköisesti sijainnut nykyisen kaakkoispuolella (mahdollisesti 10-20 m SE). Lähde padottiin v. 1891 ja ruopattiin 1970-luvulla sekä v. 1994. 1970-80-luvuilla tehtiin rantakiveys ja multa. Vuonna 1994 myös uusittiin etelärannan patovallin betonirakenteet (Heiskanen 2006, 5-7).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-600-0002-0359

Nimi VALTAKUNNANTIE JA PUISTOALUE

63. TAMPERE TAKAHUHTI

Nimi	Takahuhti
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	Pappila Ristinarkku
Muinaisjäännöstunnus	1000027955
Inventointinumero	1
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1300-1900-luvut 1400-1900-luvut
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821318 P2-koordinaatti 6821360 P-keskipiste 6821339

I1-koordinaatti 332657 I2-koordinaatti 332686 I-keskipiste 332672

Koordinaattiselite Jankan tontilla olevan kiinteän MJ:n ääripisteet (WFS)

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus 1700-luvun kartan perusteella paikannettu kylätontti. Osa kylätontista on todettu kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Tutkimukset

Hist. kartan asemointi V. Adel 2008
Inv. S. Raninen 2011 (Jankan talon tontilla)

Sijainti ja maasto

Käytössä oleva kylätontti.

Kohteen kuvaus

Tekstilähteissä ensimmäinen viittaus Takahuhdin kylään on vuodelta 1390, jolloin mainitaan Laurens Takahwktis -niminen henkilö. Takahuhti oli poikkeuksellisen iso ryhmäkylä (29 taloa v. 1553; Suvanto 1988: 215). Kylän välittömässä läheisyydessä on jo rautakautisia kohteita.

Koekaivauksessa (Raninen 2011) todettu kiinteä muinaisjäännös väljästi rakennetulla ja perinteisen rakennuskannan piirissä olevalla kylätontin osalla. Jankankatu 19 on kylätonttiin liittyvä alue, joka on muinaisjäännösrekisterissä luokiteltu kulttuuriperintökohteeksi.

Kylätontti on kokonaan käytössä ja suurimmaksi osaksi todennäköisesti tuhoutunut (pääosin modernia pientalorakentamista, myös huoltoasema). Lisäksi osa kylätontista on koekaivettu ilman että kiinteää muinaisjäännöstä todettiin (Raninen 2011). Ne käytössä olevat ja koekaivamattomat osat, joita ei voi ilman koekaivausta päätellä tuhoutuneiksi, ovat arkeologisesti potentiaalisia ja kulttuuriperintökohteita.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Luokitusehdotus

2

Lähistön kohteet

Jankankatu 19
Pappulanmäki
Kukkoinkivenmäki
Linna
Veijankuja
Veijanmäenkatu

Lisätietoja

Lähde

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-589-11-191

Nimi Janka

Lisätietoja Sisältää kiinteän muinaisjäännöksen (Tampere Takahuhti)

64. TAMPERE TAMMERKOSKI 9

Kohde Alavoimalan edessä koillisesta.
Hannele Kuitunen

Nimi Tammerkoski 9
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjännöstunnus 1000023810
Inventointinumero 28
Muinaisjännöstyyppi teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne
Laji
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus 1800-luku (rak. 1898)
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820985 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2487634 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822347 P2-koordinaatti 6822389 P-keskipiste

I1-koordinaatti 327766 I2-koordinaatti 327810 I-keskipiste

Koordinaattiselite Kohteen keskipiste

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Vuonna 1898 rakennetun alaputouksen neulapadon kivi- ja betonijäännös.

Tutkimukset

Kuitunen & Luoto 2011 tarkastus

Raninen 2014 inventointi (ei maastohavaintoja kohteesta, arkistolähteisiin ja kirjallisuuteen perustuva kohteen identifiointi)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee alavoimalan ja Hämeensillan välisellä alueella, noin 10 – 25 m pohjoiseen voimalaitoksen pohjoisseinästä. Kiviperustaisen rakenteenosan gps-koordinaatit ovat 6825241/ 3327877

Kohteen kuvaus

Kohde koostuu kiviharkoista rakennetusta perustuksesta, jonka leveys on 4,5 m. Rakenne on muodoltaan pohjoispäästään pyöristetty, tasasivuinen suunnikas. Lohkokivistä tehdyn reunuksen sisäosa on täytetty pienimmillä kivillä ja betonilla. Pituutta rakenteen paremmin säilyneellä ja eteläkaakkois – pohjoisluoteis – suuntaisella osalla on 8,5 m. Rakenteen huonommin säilyneen, samansuuntaisen osan pituus on 6 m. Rakenteen paremmin säilyneen osan korkeus on noin 0,7 m. Rakenteen vieressä poikki kosken kulkeva alue, jolla koskenpohjalle on ladottu kiviä ja näiden päälle valettu betonia. Betonin päällä on rautaisia kiinnikkeitä.

Tulkinta (Kuitunen & Luoto 2011):

Harmaakivirakenne saattaa olla jonkinlainen veden virtaamisen ohjailuun liittyvä rakenne tai rakennuksen perustus.

Tulkinta (Raninen 2014):

Sijaintinsa ja kuvauksensa perusteella Tammerkoski 9 on epäilyksettä alaputouksen neulapadon jäännös. Tarkastuskertomuksen kartassa kuvattu jäännös vastaa erinomaisesti vuoden 1911 Tammerkoskea esittävässä rekonstruktio kartassa kuvattua neulapatoa (Rasila 1984: 734).

Vuonna 1898 rakennetulla neulapadolla nostettiin alaputouksen vettä tehtaiden tarpeita vastaavasti (Rasila 1984: 76). Verkatehtaan ja kattuhuopatehtaan välissä sijainnut neulapato on teollisuushistoriallinen muinaisjäännös. Se on tavallaan myös sotahistoriallinen jäännös siinä mielessä, että neulapadolla oli tärkeä rooli Tampereen taistelun tapahtumissa (1918).

Lähde: Viljo Rasila: Tampereen historia II 1840-luvulta vuoteen 1905. Tampereen kaupunki.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät

Luokitusehdotus

-

Lisätietoja

Aiempi nimi Koskenpohja 9.

65. TAMPERE TAMPELLAN MASUUNI

Nimi Tampellan masuuni
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa IX kaupunginosa
Tampella
Muinaisjäänöstunnus 1000002011
Inventointinumero 31
Muinaisjäänöstyyppi teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne masuunit
Laji
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1800-luku
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste 327571
Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste 6823151
Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6823131 P2-koordinaatti 6823169 P-keskipiste
I1-koordinaatti 327552 I2-koordinaatti 327589 I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus 1840-luvulla perustetun masuuni-valimon paikka.

Tutkimukset

Koekaivaus Harri Nyman 1998

Inventointi Timo Jussila 2002

Koekaivaus Hannu Poutiainen & Tapani Rostedt 2012

Inventointi Sami Raninen 2014

Sijainti ja maasto

Pihaa.

Kohteen kuvaus

Paikka sijaitsee Tampereen asemalta 0,9 km luoteeseen, Vapriikin pohjoispuolella. Paikalla on kaivauksissa havaittu vanhan masuunin ja voimakanavan jäänteitä. Alue nyt peitetty.

Raninen 2014: ei muuta lisättävää kuin että kohteen luo (luoteisreunaan) on pystytetty infotaulu.

Rajausperusteet

Karttapaikannus.

Luokitusehdotus

2

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-109-0956-0003

Nimi Tampella

66. TAMPERE TURTOLA (MESSUKYLÄ)

Nimi	Turtola (Messukylä)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Messukylä
Kaupunginosa	Turtola
Muinaisjäännöstunnus	1000019047
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus	keskiaikainen uusi aika
Selkeä ajoitus	1400-1900-luvut
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6822907 X2-koordinaatti 6823139 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 3331476 Y2-koordinaatti 3331776 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 97 Z2-koordinaatti 100 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6820139 P2-koordinaatti 6820139 P-keskipiste 6823022

I1-koordinaatti 331556 I2-koordinaatti 331556 I-keskipiste 3331626

Koordinaattiselite Kylätontin ääripisteet (YKJ) 1600-luvun kartan asemoinnin perusteella.

Paikannustarkkuus
(arvio) +/- 20 m

Lyhyt kuvaus Vuoden 1693 kartan perusteella paikannettu kylätontti. Nykyisin osittain rakentamisen tai tierakentamisen tuhoama, mutta myös autoitunut osa ja perinteisen rakennuskannan piirissä olevia osia, joilla on arkeologista potentiaalia.

Aiemmat löydöt

KM 38860, tarkastuslöydöt 2011
KM 39132, koekaivauslöydöt 2011

Tutkimukset

Tarkastus V. Adel 2011
Koe- ja pelastuskaivaus H. Poutiainen 2011
Raninen inventointi 2016, kohde 14

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Tampereen Turtolan kaupunginosassa, noin 3,5 km pitkän, WNW-ESE-suuntaisen, kahden samansuuntaisen ojan välissä kulkevan harjun keskiosassa, sen pohjoisreunalla, lidesjärven rannasta 0,7

km SE, Messukylän kirkosta 0,7 km SW, Messukylän keskiaikaisesta kirkosta 0,6 km SSW. Harjun N-puoleisessa kosteassa notkossa oleva Mutaaja laskee WNW-suuntaan, lidesjärveen. Harjun S-puoleinen Vihioja virtaa Haiharan Isolammesta Pyhäjärveen.

Välittömästi kylätontin W-puolella kulkee NW-SE-suuntainen Hervannan valtavyylä. Kylätontin NE-osan kautta kulkee W-N-suuntainen Sotilaankatu, jonka kohdalla ja N-puolella maasto laskee melko jyrkästi pohjoiseen. Kylätontin SW-osassa on 3-4 m korkea mäki, muuten alue on melko tasaista.

Kohteen kuvaus

Messukylä ("Messakyla", "Messukyle", "Messoby" tai "Messuby") mainitaan arkistolähteissä vuodesta 1439 alkaen. Vanhimman maakirjan mukaan (1540) siihen kuului 26 taloa (Suvanto 2001: 564). Kylän päätontti eli kyläkeskus on paikannettu Olof Mörtin v. 1693 laatiman kartan perusteella, jonka mukaan kyseisellä tonttimalla sijaitsi 15 taloa. Noin 200 m etelään sijaitsi toinen, pienempi tonttima, jolla oli 1600-luvun lopussa kolme taloa (Mört 1693; Suvanto 1988: 206). Suvannon (1988: 206-207) mukaan kylä on sijainnut samalla paikalla jo keskiajalla.

ADEL 2011:

Kylätontti on pääosin autioitunut. Sen SW-osassa sijaitsee kuitenkin yhä yksi kylän kantatiloista, Penttilä (tontti nro 837-53-5415-12). Sen NW-puolella, kylätontin W-reunalla on kolme pienialaista pientalotonttia. Näiden talojen itäpuolella, Penttilän pihapiirin N-puolella on mäntyvaltaista metsää kasvava mäki. Sen itäpuolella oleva alue, kylätontin keskiosa, johon v. 2011 tarkastus kohdistui, on yhtä pientä ulkorakennusta lukuunottamatta rakentamatonta ja melko tasaista (tontin 12 itäreuna sekä tontit nro 18 ja 19). Tontilla 19 sijaitsee puutarhamyymälä kasvihuoneineen. Kylätontin SE-osassa, Säälänkadun itä- ja Sotilaankadun eteläpuolella on rakentamatonta viheraluetta (heinikkoa, lehtipuita). Tonttien 12 ja 18 N-puolella kulkee W-E-suuntaisesti Kokinmäenkatu, joka liittyy idässä Säälänkatuun. Kokinmäenkadun linjaus noudattaa jo v. 1693 kartassa olevaa tielinjaa. Säälänkatu liittyy pohjoisessa Sotilaankatuun. Viimeksi mainitun ja Kokinmäenkadun välissä on viheralue, jonka kautta kulkee samansuuntainen kevyen liikenteen väylä. Kylätontin NE-osaan on rakennettu useita moderneja, 2-kerroksisia asuinrakennuksia. Alueen NE-kulmassa on kuitenkin myös rakentamatonta aluetta jonkin verran (tontin 837-53-5428-3 eteläosa).

Kylätontin keskiosassa oleva tontti 837-53-5415-18 (os. Kokinmäenkatu 1) on 1950-luvun peruskartan ja ilmakuvasuorituksen perusteella ollut rakentamaton viimeistään 1950-luvulta lähtien. Ainakin osa alueesta on merkitty autioituneeksi jo v. 1693 karttaan (tontti nro 56). Messukylässä oli siihen aikaan jo neljä autioitunutta talotonttia (Suvanto 1988: 207). Vuoden 1946 ilmakuvasuorituksen nykyisen tontin 837-53-5415-18 NE-osassa näkyy yksi rakennus, joka todennäköisesti kuului pääosin tontin NE-puolella sijainneeseen tilakeskukseen. V. 1956 ilmakuvasuorituksen kohdalla ja sen S-puolella on rakentamatonta joutomaata, muuten alue on peltoa. 1950-luvun peruskartassa koko tontti on peltoa. Viime vuosina tontilla nro 18 on varastoitu multaa.

Kesällä 2011 tontilla 837-53-5415-18 oli aloitettu rakennustyöt. Tarkastushetkellä 9.8.2011 suurin osa tontista oli n. 0,5 m sorakerroksen peitossa. Tontin pohjoisreunaan oli tehty n. 1 m syvä kaivanto, johon rakennettu n. 30 m (W-E) x 10 m kokoinen rakennuksen betoniperustukset. Tontin NE- ja SE-kulmiin oli kaivettu kaksi syvää ja laaja-alaista kuoppaa vesihuoltoliittymiä varten. Hankkeen suunnittelijan ja urakoitsijan mukaan koko alueelta oli lisäksi kuorittu multaa. Tontin W-reunalla oli tarkastushetkellä suurikokoisia multakasoja.

Havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tehtiin ko. perustuskaivannon etelä- ja itäreunassa sekä tontin SE-kulmassa. Kaivannon profiileissa todettiin täyttösoran alla n. 40-50 cm paksu ruskeanharmaa, savipitoinen (paikoin hiekkansekainen) multakerros, joka sisältää melko runsaasti historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä: tiiltä, palanutta savea, luuta, lasia, punasavikeramiikkaa, fajanssia, hiiltä, lahonnuttua puuta. Lisäksi monin paikoin näkyi nokimaaläikkiä ja palaneita kiviä. Selkein rakenne – tulisijan jäännös (kiukaan pohja?) havaittiin kaivannon S-profiilissa, n. 10-15 m kaivannon SE-kulmasta W. Rakenne koostui palaneista kivistä, joiden väleissä oli nokimaata ja palanutta savea. Kulttuurikerroksen alla todettiin vaaleanharmaa/kellertävä pohjasavi tai -hiesu. Tontin SE-kulmassa olevan kuopan NW-seinässä todettiin noin metrin matkalla n. 10-20 cm paksu palomaa- ja hiilikkerros. Multakasoissa tontin W-reunalla ja niiden lähiympäristössä myös näkyi historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä.

RANINEN 2016:

Paikalla suoritettu pelastuskaivaus 2011 (Poutiainen & Rostedt), jossa tutkittu yllä mainittuun rakennustyöhön liittyvä osa kylätontista.

Kylätontin autioitunutta osaa on kohdeltava kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kyseessä on kylätontin länsiosassa sijaitseva 0,4 hehtaarin laajuinen alue. W- S ja E-suunnissa alueen reunoissa on noin 18 metrin leveydeltä nurmikkoa, muuten alue on heinittynyttä vanhaa peltoa. Aluetta reunustaa pohjoisessa

Sotilaankadun eteläpuolisen kevyen liikenteen väylä viereinen tieoja, jonka reunoissa ei lokakuussa 2016 havaittu mitään arkeologisesti huomionarvoista.

Kiinteän muinaisjäännösalueen alueen koordinaatit ovat:

P1: 6 820 108 P2: 6 820 186

I1: 331 595 I2: 331 669

keskikoordinaatti P 6 820 147 I 331 632

Kiinteän muinaisjäännösalueen NW-kulmassa lähellä Sotilaankatua on maapenger ja sen päällä kiinteä mainosteline.

Muilta osin kylätonttia on kohdeltava muuna kulttuuriperintökohteena, pois lukien rakentamisen selvästi tuhoamat tai jo tutkitut osat (ks karttaote).

Havaintomahdollisuudet

Tarkastushetkellä (2011) suhteellisen hyvät kaivantojen profiileissa.

Kohteen laajuus

Noin 300 m (WSW-ENE) x 90-170 m.

Rajausperusteet

Historiallinen kartta-analyysi (1600-luvun kartan asemointi, tarkkuus noin +/- 20 m).

Luokitusehdotus

2011:

Autioituneelta/rakentamattomalta osalta: luokka 2. Historiallisen kartta-aineiston perusteella paikannettu, osittain tuhoutunut kylätontti, joka mainitaan 1500-luvun maakirjoissa. Kohteen tarkempi rajaus, vanhimpien kulttuurikerrosten tai rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (inventointia ja koekaivauksia).

Edelleen asuinkäytössä olevilta osin: muu kulttuuriperintökohde, jonka alueella todennäköisesti sijaitsee MML:n suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Niiden paikantaminen, arvon selvittäminen sekä kylätontin tarkempi rajaus ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (inventointia ja koekaivauksia).

Tuhoutuneilta osin (ainkain Sotilaankadun ja Säälänkadun kohdalla sekä moderni asuinalue Sotilaankadun N-puolella): luokka 3.

2016:

Karttaotteessa rajattu autioitunut ja tuhoutuneiksi arvioidut tai tutkitut osat.

67. TAMPERE TURTOLAN MAKASIINI

Nimi Turtolan makasiini
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Messukylä
Kaupunginosa Turtola
Muinaisjäännöstunnus 1000007528
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi taide
muistomerkit
Tyypin tarkenne hakkaukset
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus 1800-luku
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi Messukylä

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6819722 P2-koordinaatti 6819722 P-keskipiste 6819723

I1-koordinaatti 331975 I2-koordinaatti 331975 I-keskipiste 331976

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Kallioon hakattuna useita nimiä ja vuosilukuja 1800-luvulta.

Tutkimukset

Inventointi 2002 PMM & Mikroliitti Oy

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi. Kohde 15.

Sijainti ja maasto

Silokalliolla sijaitsevan Turtolan makasiinin länsi- ja lounaispuolella, osittain viereisen päiväkodin aidan sisäpuolella, kallioon hakattuna useita nimiä ja vuosilukuja 1800-luvulta.

Kallion laella sijaitsee tiilinen Turtolan makasiini (1911).

Kohteen kuvaus

Paikkaa ei ole tarkastettu (v. 2002).

Raninen 2016:

Paikalla käytiin Tampereen kantakaupungin inventoinnin yhteydessä. Kallio oli päiväkodin aidan ulkopuolella valtaosin lehtien ja lumen peitossa, mutta päiväkodin pihalta löydettiin henkilökunnan avustuksella neljä hakkausta. Henkilökunnan mukaan niitä saattaa olla enemmänkin.

Aukusti Ve...al... 1829 (tai 1899)

E Sirelius 1882

J...KA MM...

M...

Päiväkodin aidan ulkopuolella esillä olevat kalliopaljastuman pinnat silmäiltiin, mutta hakkauksia ei havaittu. Osa kalliopaljastumasta on louhittu pois tienrakennuksessa.

Havaintomahdollisuudet

Heikot.

Rajausperusteet

Päiväkodin pihamaalla sijaitseva kalliopaljastuman osa, jossa nähty kalliohakkauksia marraskuussa 2016.

Lähistön kohteet

Turtola (Messukylä)

Lisätietoja

E. Sirelius lienee ajuri Erlend Sirelius, joka oli naimisissa Josefina Turtolan kanssa. Ylioppilasmatrikkeli mainitsee heidät Tampereella syntyneen ylioppilas E. E. Sireliuksen (1878 - 1900) vanhempina.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-53-5426-1

68. TAMPERE VEIJANKUJA

Nimi Veijankuja
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Ristinarkku/Takahuhti
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 837010022
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi hautapaikat
Tyyppin tarkenne polttokenttäkalmistot
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820052 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2493170 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 105 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821046 P2-koordinaatti 6821215 P-keskipiste 6821179

I1-koordinaatti 333231 I2-koordinaatti 333429 I-keskipiste 333282

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Pääasiassa viikinkiaikainen polttokenttäkalmisto sijaitsee piha-alueilla.

Aiemmat löydöt

KM 2536:361
KM 2635:492
KM 2986:4
KM 3150:1
KM 5351:54
KM 6066:1-3
KM 18819
KM 23314:1-118
KM 24415:1-72, :76
HM 185:1-3
SatM 10150

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 22

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 28
Koekaivaus Museovirasto/A. Karivieri 1986 (eri kohdissa)
Koekaivaus Museovirasto/Vanhatalo 2005
2012 Valvonta (Veijanmäenkadun kaakkoispuolella, rajauksen vieressä), U. Lähdesmäki
Koekaivaus Museovirasto/S. Vanhatalo 2015 (itiosassa Veijanmäenkadun eteläpuolella)
Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta Takahuhdin vanhan kylämäen itäpuolella.

Kohteen kuvaus

Pääasiassa viikinkiaikainen polttokenttäkalmisto sijaitsee piha-alueella Veijankujan, Aitolahdentien ja Veijanmäenkadun ympäristössä. Tutkimusten mukaan ei kalmisto välttämättä ole yhtenäinen, ja siihen kuuluvia osia saattaa löytyä laajemaltakin alueelta. Veijanmäenkadun pohjoispuoliset alueet kuuluvat luokkaan I, eteläpuoliset luokkaan II. Veijanmäenkadun pohjoispuolella on paikoitellen näkyvissä kalmistoon kuuluvia kiviä, samoin Veijanmäenkadun ja Ala-Heikkilänkadun kulmassa sekä Kässälän talon kaakkoispuolella. Lähialueelle on rakennettu runsaasti pikkuteitä, joita ei näy nyk. peruskartalla. Kiinteän muinaisjäännöksen itäisellä osa-alueella tehtiin koekaivaukset vuonna 2015 (kiinteistöt 837-15-4996-3 ja 837-15-4996-4). Tutkituilla alueilla ei tavattu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Muinaisjäännösalueen rajausta muutettiin tuloksen perustella siten, että pienialainen kiinteän muinaisjäännöksen rajausta säilyy edelleen kiinteistön 837-15-499-3 lounaisreunassa (miekan ja keihäänkärjen löytöpaikka 1900-luvun alussa).

Raninen 2016: ei uusia havaintoja muinaisjäännöksestä. Alue koskematon.

Rajausperusteet

0

Lisätietoja

Vuonna 2005 Museoviraston koekaivausryhmä teki koekaivauksen Veijankujan muinaisjäännösalueeseen kuuluvalla erillisellä osa-alueella (itäisin, nykyisen Loimalankadun lounaispuolella). Tutkimuksen perusteella muinaisjäännösalueen rajausta on tällä osa-alueella muuttunut (ks. Simo Vanhatalon kaivauskertomus/Museovirasto).

HUOM! ko. tutkimusraporttia ei ole vielä toimitettu Pirkanmaan maakuntamuseoon (27.10.2008).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-15-499-3

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4995-2

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4996-8

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4997-15

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4997-18

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-4998-1

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-15-9903-0

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-48

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-589-10-49

69. TAMPERE VEIJANMÄENKATU

Nimi Veijanmäenkatu
Kunta Tampere
Vanha kunta Messukylä
Kylä
Kaupunginosa Takahuhti
Muinaisjäännöstunnus 1000022955
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne
Laji kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus rautakautinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821191 P2-koordinaatti 6821230 P-keskipiste 6821211

I1-koordinaatti 332936 I2-koordinaatti 332964 I-keskipiste 332950

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Löytöjen ja havaintojen perusteella kyseessä on rautakautisen asuinpaikan ja muinaispellon jäännös.

Tutkimukset

Hannu Poutiainen & Jasse Tiilikkala 2013 inventointi
Koekaivaus 2014 Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen
Koekaivaus Nyman 2016
inventointi Raninen 2016, kohde 8

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Tampereen asemalta 4,9 km itään, osoitteessa Veijanmäenkatu 4. Kiinteä muinaisjäännös sijaitsee 1920-30-luvulla rakennetun asunnon pihapiirissä, joka kasvaa mäntyjä ja niukkaa matalaa aluskasvillisuutta. Kohteen eteläosa on reheväkasvuisempaa piha-aluetta. Ympärillä on eri-ikäistä omakotiasutusta ja katuverkostoa.

Kohteen kuvaus

Osoitteessa Veijanmäenkatu 4 sijaitsevalle tontille tehdyssä tarkkuusinventoinnissa havaittiin kahdessa koekuopassa rautakautista keramiikkaa. Toisessa kuopista oli lisäksi havaittavissa jäänteitä kulttuurikerroksesta tai ristiikynnöstä. Vuonna 2014 tehdyn koekaivauksen löytöjen perusteella kohde on rautakautinen asuinpaikka ja muinaispellon jäännös. Paikalta on löydetty mm. rautakautista keramiikkaa ja palanutta luuta, kulttuurikerrosta ja ristiikynnön jälkiä. Kiinteät jäännökset ovat tulleet esille nuorempaan historialliseen aikaan ajoittuvan peltokerroksen alta. Rautakautisia kulttuurikerroksia ja muinaispellon jälkiä ei ole tutkittu pois koekaivauksissa.

Toukokuun 2016 koekaivauksessa (Jan-Erik Nyman) ei muinaisjäännösaluearajauksen länsi- ja eteläpuolelta löydetty merkkejä säilyneestä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Raninen 2016: ei uusia havaintoja.

Rajausperusteet

Tarkkuusinventoinnin ja koekaivauksen löydöt (kulttuurikerrokset, ristiikynnösjäljet, rautakaudelle ajoittuvat esinelöydöt).

Luokitusehdotus

Kohde on toistaiseksi ainoa rautakautinen muinaispellon jäännös Tampereella ja harvinainen koko maakunnan mittapuussa. Rautakautiset asuinpaikat ovat niin ikään vähälukuisia maakunnassa. Kohteella on valtakunnallista merkitystä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Tontilla on vireillä asemakaavan muutoshanke (2015).

Koekuopat

Tarkkuusinventointi 2013: 9 kk, koekaivaus 2014: 6 koekuoppaa, 9 laajempaa koekaivantoa.

70. TAMPERE VILLILÄNSALMI

Nimi Villilänsalmi
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustukset
Tyyppin tarkenne taistelukaivannot
Laji kiinteä
muinaisjäännös
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus 1916-1917
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212306
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6822216 P2-koordinaatti 6822243 P-keskipiste 6822230
I1-koordinaatti 319225 I2-koordinaatti 319256 I-keskipiste 319241

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 2016

Inventointi Raninen 2016: kohde 16

Sijainti ja maasto

Kalloista metsikköä pientaloasutuksen läheisyydessä.

Kohteen kuvaus

Kallioon louhittua mutkittelevaa juoksuhaudaa nelisenkymmentä metriä.

Lähistön kohteet

Nurmelinin torppa.

Lisätietoja

Kaupunkimittausyksikön ilmoittama ja mittaama.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-228-9908-0

Nimi -

MUUT KULTTUURIPERINTÖKOhteET

1. TAMPERE EPILÄNHARJU

Nimi	Epilänharju
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	tykkiasemat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	toinen maailmansota
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti   X2-koordinaatti   X-keskipiste

Y1-koordinaatti   Y2-koordinaatti   Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 145   Z2-koordinaatti 152   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6824292 P2-koordinaatti 6824370 P-keskipiste 6824331

I1-koordinaatti 322677 I2-koordinaatti 322845 I-keskipiste 322760

Koordinaattiselite   Keskikoordinaatti kaivantojen esiintymisalueen keskipiste, jossa ei ole kaivantoa.

Paikannustarkkuus (arvio) +/- 1 metri.

Lyhyt kuvaus   Jatkosodan aikaiseen it-patteriin liittyviä kaivantoja harjun laella ja ylärinteillä.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaup. ark. inventointi. Kohde 24.

Sijainti ja maasto

Harjun laki ja rinne.

Kohteen kuvaus

Useita selvästi erottuvia syviä kaivantoja Epilänharjun kaakkoisosan laella ja koillisrinteen yläosassa. Kohteen läpi kulkee karttaan merkitty kävelytie, jota rakennettaessa paria kaivantoa on hieman täytetty.

Tampereen kaupunkimittausyksikkö on mitannut seitsemän isoa kaivantoa ryhmässä harjun laella ja viisi pienempää kaivantoa linjassa harjun koillisrinteellä 20 - 40 metrin päässä isoista kaivannoista. Isojen

kaivantojen halkaisija on toistakymmentä metriä, pienten noin 2 - 5 metriä. Kaivannot erottuvat selkeästi ja ovat enimmillään yli metrin syvyisiä.

Paikalla on ränsistynyt infotaulu, jonka mukaan kohteen luona on sijainnut jatkosodan aikana 31. raskas ilmatorjuntapatteri. Ainakin osa kaivannoista on epäilemättä ilmatorjunta-asemia.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Toistakymmentä erillistä kaivantoa noin 0,77 hehtaarin alueella

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-204-9903-0

Nimi Epilänharjun puistot

2. TAMPERE HAIHARA KESKINEN JA ALANEN

Nimi Haihara Keskinen ja Alanen
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Haihara
Kaupunginosa Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne kyläpaikat
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti 105 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6818951 P2-koordinaatti 6819020 P-keskipiste 6818986

I1-koordinaatti 334281 I2-koordinaatti 334322 I-keskipiste 334301

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +/- 5 metriä

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi, kohde 25

Sijainti ja maasto

Haiharan kartanon pihapiiriä.

Kohteen kuvaus

Haihara on asiakirjalähteiden valossa suhteellisen myöhäinen uudiskylä. Vuonna 1554 ilmoitettiin, että kaksi Messukylän isäntää oli luvan kanssa muuttanut ahtaasta ryhmäkylästä Haiharanmaan ulkopalstalle. Yrjö Paroisen (Jören Paroisen) talosta tuli myöhempi Ylinen (Suvanto 1988: 209).

Haiharan kylässä oli vuodesta 1558 kaksi tilaa, joista toisesta tuli ruotujakolaitoksen myötä Ylisen sotilasvirkatalo (Porin jalkaväkirykmentin alainen puustelli) ja toisesta Keskinen talo. Keskisestä erosi Alasen talo v. 1726 (Arajärvi 1954: 49, 318, 696, 697). Nykyinen Haiharan kartano syntyi 1800-luvun jälkipuolella, kun Ylinen, Keskinen ja Alinen yhdistettiin.

Isojakokartassa on kuvattu Ylisen sotilasvirkatalosta etelään sijaitseva talotontti: Se voidaan asemoida Haiharan kartanon päärakennuksesta lounaaseen alueelle, jossa nykyisin sijaitsee kartanon navetta ja muita ulkorakennuksia. Vielä 1900-luvun alun pitäjänkartassa tämä tontti on kuvattu erikseen ja sen kohdalla lukee Keskinen Alanen. Tästä päätellen Alisen talo on jakamisen jälkeen jäänyt Keskinen yhteyteen. Isojakokartassa tai 1840-luvun pitäjänkartassa ei näy erillistä kolmatta talotonttia.

Haihara Keskinen ja Alinen sijaitsee perinteisen rakennuskannan piirissä olevalla alueella, jolla nurmikkoa ja sorapäällysteistä pihaa. Aluetta on terassoitu, mutta se ei välttämättä ole kokonaan tuhoutunut.

Kohteesta vähän matkaa itään, 1700-luvun kartoissa kuvattujen tonttimaiden ulkopuolella, on suoritettu koekuopitus, jossa ei havaittu kiinteää muinaisjäännöstä (Jussila et al.2010).

Lähteet:

Kirsti Arajärvi. Messukylän - Teiskon - Aitolahden historia. Tampere.

Timo Jussila et al. 2010: Tampere Haihara koekuopitus. Mikroliitti Oy.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Karttalähde:

"Karta Öfver Messoby och Haihara Byars..." 1780 - 1862. Arkistoyksikkö ei tiedossa. Sisältyy lähteeseen Hannu Poutiainen 2007: Tampere Annala Juvanrinne. Hist. ajan kyläalueen koekaivaus. Mikroliitti Oy (sivu 23).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-60-5847-5

Nimi -

Lisätietoja Haiharan kartano.

3. TAMPERE HAIHARA YLINEN

Nimi	Haihara Ylinen
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Haihara
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 105 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6819080 P2-koordinaatti 6819137 P-keskipiste 6819109

I1-koordinaatti 334259 I2-koordinaatti 334326 I-keskipiste 334293

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Sotilasvirkatalon paikka käytössä olevalla pihapiirillä (Haiharan kartano), ei vaikuta kokonaan tuhoutuneelta.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin ark. inventointi

Sijainti ja maasto

Haiharan kartanon pihaa, jolla sijaitsee paikalle siirretty mamsellityyppinen tuulimylly, vanha aitta ja paikalle siirretty ns. Runebergin mökki. Myös sorapäälysteistä pihatietä.

Kohteen kuvaus

Haihara on asiakirjalähteiden valossa suhteellisen myöhäinen uudiskylä. Vuonna 1554 ilmoitettiin, että kaksi Messukylän isäntää oli luvan kanssa muuttanut ahtaasta ryhmäkylästä Haiharanmaan ulkopalstalle. Yrjö Paroisen (Jören Paroisen) talosta tuli myöhempi Ylinen (Suvanto 1988: 209).

Haiharan kylässä oli vuodesta 1558 kaksi tilaa, joista toisesta tuli ruotujakolaitoksen myötä Ylisen sotilasvirkatalo (Porin jalkaväkirykmentin alainen puustelli) ja toisesta Keskinen talo. Keskisestä erosi Alasen talo v. 1726 (Arajärvi 1954: 49, 318, 696, 697). Nykyinen Haiharan kartano syntyi 1800-luvun jälkipuolella, kun Ylinen, Keskinen ja Alinen yhdistettiin.

Sotilasvirkatalokartassa (originaali 1793, kopio 1862) on kuvattu Ylisen puustellin pihapiiri, joka sijaitsee nykyisen Haiharan kartanoalueen luoteisosassa, lähellä Haiharankatua. Puustellin päärakennus näyttää sijainneen suunnilleen alueen keskellä, tuulimyllyn ja aluetta lounaassa rajaavan sorapäälysteisen kevyen liikenteen väylän (Haiharankatu, isojakokartassa kuvattua kylätietä) varrella sijaitsevan punaisen aitan välissä.

Vaikka kohde on hoidettua pihaa teineen, se ei vaikuta perusteellisesti mullistetulta ollen siten arkeologisesti potentiaalista aluetta.

1900-luvulla Haiharan kartanon rinnalla on vielä ollut erikseen Ylinen-niminen tila. Se sijaitsi Haiharan kartanon päärakennuksesta noin 400 metriä etelälounaaseen alueella, jolla nykyisin on metsäinen kerrostaloalue Ylisenkadun ja Hikivuorenkadun liittymän itäpuolella. Sotilasvirkatalokartassa sinne on kuvattu muutama pieni puustellille kuuluva peltolohko muttei asutusta. Alueen asutusarkeologinen potentiaali ei liene suuri.

Rajausperusteet

Sotilasvirkatalon kartan asemointi.

Lisätietoja

Lähteet:

Kirsti Arajärvi. Messukylän - Teiskon - Aitolahden historia. Tampere.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Karttalähde:

Florin, J. & Blanck, K. A. 1793 - 1862:

H49:5/1-3 Haihara; Tiluskartta ja selitys Järvenpään sotilasvirkatalosta. Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-60-5847-5

Nimi -

Lisätietoja Haiharan kartano.

4. TAMPERE HIEDANRANNAN MÖLJÄ

KYY 167 : 33 Hiedanrannan möljä (uittotukkien nippunostolaituri) nähtynä Lielahden kartanonpihan näköalapaikalta. Lokakuu 2015. Sami Raninen

Nimi	Hiedanrannan möljä
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Lielahdi
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	1
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	uittolaitteet
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	moderni
Selkeä ajoitus	Rakennettu 1920-luvulla, laajennettu ja uudistettu 1900-luvun jälkipuolella.
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 323745 P2-koordinaatti 323905 P-keskipiste

I1-koordinaatti 6824421 I2-koordinaatti 6824480 I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio)

Sijainti ja maasto

Näsijärven länsirannasta Lielahden selälle työntyvä pitkä rakennelma.

Kohteen kuvaus

Noin 150 metriä pitkä möljä eli laiturin päällä on uittotukkien nippunostolaitteen jäännöksiä (korkeita betonipilareita). Möljän kärki on betonia, tyvi täyttömaata. Lielahden selluloosatehdasta palvellut möljä rakennettu 1920-luvulla ja myöhemmin levennetty tyvestään. Betonipilarit ilmeisesti 1960-luvulta. Möljä on jäänyt pois käytöstä Näsijärven uittojen lakattua 1990-luvulle mennessä.

Havaintomahdollisuudet

hyvät

Luokitusehdotus

Kohteella on merkittävää teollisuushistoriallista kulttuuriperintöarvoa, mutta näin nuori rakenne ei ole kiinteä muinaisjäännös. Esitetään kaavamerkinnällä suojeltavaksi.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Hiedanrannan alueen asuntorakentaminen tulevana vuosikymmeninä.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-263-2500-28
Nimi Lielahden teollisuusalue
Maanomistaja Tampereen kaupunki
Osoite

5. TAMPERE HYHKY (HYHKY)

Nimi	Hyhky (Hyhky)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Hyhky
Kaupunginosa	Kaarila
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1200-1900-luvut
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 88 Z2-koordinaatti 89 Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen likimääräinen raja

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus V. 1767 kartan perusteella paikannettu kylätontti, josta suurin osa on tuhoutunut.

Aiemmat löydöt

-

Tutkimukset

Tarkastus V. Adel 22.1.2009

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pyhäjärven N-rannalla, rantaa pitkin kulkevan W-E-suuntaisen harjanteen korkeimmassa kohdassa, sen itäpäässä, Hyhkynlahden NW-rannalla, rantaviivasta n. 110 m NW, W-E-suuntaisen Simolankadun varrella. Suurin osa alkuperäistä tonttimaata on nykyään rivitalojen (tien S-puolella) tai Pispän palvelukeskuksen alla. Säilynyt mj:n osa - kylän luoteiskulmassa sijainneen talon nro 2 tontti - on pääosin Simolan talon tontilla/pihapiirissä kadun N-puolella (os. Simolankatu 6), palvelukeskuksen W-puolella. Harjanteen N-puolella on peltoalue, jolla on maisemallinen yhteys kylätonttiin.

Kohteen kuvaus

Hyhkyn kylä mainitaan asiakirjoissa vuodesta 1483 alkaen; se on kuitenkin syntynyt mahdollisesti jo varhaisella keskiajalla. Käräjäpaikkana Hyhky mainitaan vuosina 1507, 1509 ja 1514. Maakirjojen mukaan se

oli 1500-luvun puolivälissä koko Harjun jakokunnan suurin kylä, johon kuului seitsemän taloa (Tampereen historia I, s. 194).

Kylän vanha tontti on paikannettu ja alustavasti rajattu 1700-luvun loppupuolen kartan perusteella (Hall 1767). Kylätontin NW-osa, jossa sijaitsee vanha Simolan talon pihapiiri, on ilmeisesti säilynyt muita osia paremmin ja tulkittu 2.luokan kiinteäksi muinaisjäännökseksi (tontin 1157-9 osa ja naapuritonttien reunat). Asfaltoitu Simolankatu kulkee W-E-suuntaisesti sen S-puolella. Alkuperäisen kylätontin S-osassa on moderneja rivitaloja ja NE-osassa Pispän palvelukeskus, joiden kohdalla muinaisjäännös on todennäköisesti kokonaan tuhoutunut (mj.luokka 3).

Simolan piha-alue on melko tasaista, mutta heti tontin N- ja NW-puolella alkaa jyrkästi laskeva rinne, joka rajaa mj-aluetta. Tien varrella sijaitsevan, v. 1937 rakennetun päärakennuksen NE-puolella, tontin E-reunalla sijaitsee vanha ulkorakennus. Simolan tontin keskellä on W-E-suuntainen pensasrivi; tontin itäpuolella kulkee NNW-SSE-suuntaisesti palvelukeskuksen kävelytie, jota voidaan pitää mj-alueen likimääräisenä rajana idässä.

Havaintomahdollisuudet

Kohtuulliset.

Kohteen laajuus

Noin 35 x 35 m. Rajauksen perusteena historiallinen kartta-analyysi (asemoinnin virhemarginaali + 10 m), maaston topografia ja nykyisen maankäytön laatu.

Rajausperusteet

0

Ehdotus suoja-alueeksi

Idässä ja etelässä 2 m, pohjoisessa ja lännessä 10 m karttaan merkitystä mj-rajasta.

Luokitusehdotus

Historiallisen kartta-aineiston perusteella paikannettu asuinpaikka. Kohteen tarkempi rajaus, vanhimpien kulttuurikerrosten tai rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivauksia).

Suojelutoimenpiteet kentällä

Maastokatselmus ja neuvottelu Simolan tontin omistajan kanssa liittyen talon korjaustöihin.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Ks. kohta Luokitusehdotus.

Lähistön kohteet

Pispala (Pispala), hist. ajan kyläpaikka, 0,8 km NE (<http://tampere.fi/kyy/1222757857006-1336283453>)

Digitaalikuvat

KYY 5: 1-7 (Tampereen museoiden kokoelmat, Siiri - kuvatietokanta)

Kartat

1:20 000, 1:2000

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-210-1157-0009

Nimi

Maanomistaja

Kiinteistötunnus 837-601-2-276-M509

Nimi

Lisätietoja Hyhkyn hist. kylätontin W-reuna ja N-reunan suoja-alue.

6. TAMPERE JANKANKATU 19

Nimi	Jankankatu 19
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	Takahuhti
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212312
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 102 Z2-koordinaatti 105 Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Koekuopituksessa määritelty kiinteäksi muinaisjäänökseksi. Liittyy Takahuhdin kylään, jonka raja kulkenut alueen välittömässä läheisyydessä. Muinaisjäänösrekisterissä muu kulttuuriperintökohde (2016).

Tutkimukset

Inv. K. Luoto 2012
inv. S. Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Tiiviisti rakennetun alueen keskellä.

Kohteen kuvaus

Jankankatu 19:n tarkkuusinventoinnissa silmämääräisesti ja koekuopittamalla tehtyjen havaintojen perusteella alueella mahdollisesti aikanaan sijainneet ja historialliseen Takahuhdin kylään liittyneet kulttuurikerrokset ovat pääasiallisesti tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä. Tontilla sijaitsee 1950-luvulla rakennettu Voiman liikekiinteistö sora- ja asfalttipintaisine parkkialueineen, lisäksi tontin pohjoisosaa on muokattu tuomalla sinne täyttömaata ja tasaamalla aluetta. Merkkejä 1800-luvulle ja tätä nuorempaan

aikaan ajoittuvasta ihmistoiminnasta saatiin tontin eteläosasta, jonne tehdyissä koekuopissa havaittiin alueen halki vielä 1970-luvulla kulkeneeseen tiehen liittyviä maakerroksia sekä merkkejä 1800-luvun asutuksesta. Tarkkuusinventoinnissa havaittiin kuitenkin historialliselle ajalle ajoittuvaan kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä tutkimuksen kohteena olevan tontin itäosassa. 1790-luvun isojakokartan asemoinnin mukaan Takahuhdin kylän tonttimaan raja on sijainnut havaintoalueen välittömässä läheisyydessä, sen pohjoispuolella. Tehdyt havainnot kiinteästä muinaisjäännöksestä liittyvät Takahuhdin historialliseen kyläpaikkaan. Yhtenäisten, laaja-alaisten kulttuurikerrosten säilyminen tontilla on kuitenkin epätodennäköistä alueen voimakkaan myöhemmän maankäytön (1800-1900-luvun asutus, tontin täyttö- ja tasaustyöt 1900-luvulla) vuoksi. Havainnot tontin itäosan kulttuurikerroksesta ovatkin sporadisia. Tarkempien ajoittavien löytöjen puuttuessa kiinteä muinaisjäännös voidaan ajoittaa löyhästi historialliselle ajalle, todennäköisesti kuitenkin 1600 – 1700-luvuille.

Raninen 2016: muinaisjäännösrekisterissä muu kulttuuriperintökohde. Ei uusia havaintoja.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-15-5027-24

7. TAMPERE JUVA 2

Nimi	Juva 2
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Juva
Kaupunginosa	Kaukajärvi
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännostyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 105	Z2-koordinaatti 107	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6818508 P2-koordinaatti 6818562 P-keskipiste 6818535

I1-koordinaatti 333819 I2-koordinaatti 333870 I-keskipiste 333844

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi kohde 28

Sijainti ja maasto

Perinteisen rakennuskannan piirissä oleva tilakeskus mäellä. Vanhin rakennus aitta 1700-luvulta (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 249). Tilakeskuksessa ei ilmeisesti asuttu syksyllä 2016, mutta rakennukset ja pihapiiri olivat hoidettuja.

Kohteen kuvaus

Juva oli vuonna 1540 suhteellisen vauras yksinäistila, joka Seppo Suvanto pitää myöhäiskeskiaikaisen uudisasutuksen tuloksena (Suvanto 1988: 215). 1760-luvulla se jaettiin Vanha- ja Uusi-Juvaksi (Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 249).

Isojakokartan perusteella molempien Juvan talojen tonttimaat sijaitsivat vuonna 1783 nykyisen Vanha-Juvan tilakeskuksen länsiosassa. Alueella ei merkkejä suurista maansiirtotöistä ja sillä on arkeologista potentiaalia.

Rajausperusteet

Isojakokartan asemointi.

Lähistön kohteet

Juvanrinne

Juva

Juva 3

Lisätietoja

Juvan tilakeskuksista parisataa länsilounaaseen on vuonna 2007 suoritettu koekaivaus, jossa todettiin 1800-luvulla syntyneen maaseutuasutuksen jälkiä (Poutiainen 2007). Alueella sijaitsee myös kiviaita (Siiritietokannan kohde Juvanrinne)

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Karttalähde:

"Karta Öfver Messoby och Haihara Byars..." 1780 - 1862. Arkistoyksikkö ei tiedossa. Sisältyy lähteeseen Hannu Poutiainen 2007: Tampere Annala Juvanrinne. Hist. ajan kyläalueen koekaivaus. Mikroliitti Oy (sivu 23).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-60-5856-8

8. TAMPERE JUVELA

Nimi	Juvela
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä	Juvela
Kaupunginosa	Vehmainen
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti   X2-koordinaatti   X-keskipiste

Y1-koordinaatti   Y2-koordinaatti   Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 90   Z2-koordinaatti 95   Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6819626 P2-koordinaatti 6819689 P-keskipiste 6819657

I1-koordinaatti 335340 I2-koordinaatti 335392 I-keskipiste 335367

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus   Pääosin tuhoutunut kylänpaikka.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi. kohde 29

Sijainti ja maasto

Kylänpaikka maantiepenkereen molemmin puolin rakennetulla alueella.

Kohteen kuvaus

Juvelan kylä on kolmitaloinen 1500-luvulla (Suvanto 1988: 223). Myöhemmin tilanyhdistämisen seurauksena kaksitaloinen.

Kylänpaikka asemoitu 1800-luvun alun tiluskartan perusteella.

Kylänpaikka on suureksi osaksi jäänyt Kangasalantien penkereen alle. Tien eteläpuolella tiepenkereen ja osoitteessa Kangasalankatu 100 sijaitsevan vanhan puutalon (Juvelan kylän rakennuskantaa?) välissä on kapea kaistale potentiaalista säilynyttä aluetta. Tien pohjoispuolella on teollisuuspihan paksu sorapenger (Kangasalantie 99), jonka alla on periaatteessa voinut säilyä jotain aikaisemmasta maankäytöstä riippuen.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Noin 2200 neliömetriä.

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Kartta (Digitaaliarkisto):

Juvela; Kartta, jakokirja ja pyykkiselitys Hyllilän, Juvelan, Rasulan ja Vehmaisen kylien rintamaista sekä Järventaustanmaan ulkotiluksista 1802-1855 (H50:2/1-20)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 8367-45-4521-3

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-45-9901-0

Nimi Vehmaisten kadut

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-583-2-21

Nimi Vierula

9. TAMPERE JÄRVENSIVU

Nimi	Järvensivu
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Järvensivu
Kaupunginosa	Järvensivu
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumbero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumbero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 80 Z2-koordinaatti 82 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821297 P2-koordinaatti 6821393 P-keskipiste 6821345

I1-koordinaatti 329760 I2-koordinaatti 329816 I-keskipiste 329788

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Autioitunut kylänpaikka puistossa.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi. Kohde 30.

Sijainti ja maasto

Iidesjärven rantapuistoa.

Kohteen kuvaus

Järvensivu oli aluksi Järvensivun eli Lampolan kirkontila. Papinmanttaaleissa mainitaan alun alkaen Järvensivun kylä, jossa oli kaksi taloa (Suvanto 1988: 205).

Inventoinnissa 2016 käytiin tarkastamassa inventoinnin esityössä viitteellisesti rajattu kylänpaikka (Järvensivunpuistossa suunnilleen keskikoordinaatissa P 6 821 335 I 329 870). Kairauksissa havaittiin vain puistomultaa ja savea, ja on epätodennäköistä, että tutkitulla paikalla sijaitisi muinaisjäänöstä. Inventoinnin jälkivaiheessa kartan asemointia korjattiin, ja tällöin huomattiin, että kohde on todellisuudessa sijainnut maastossa tarkastetusta paikasta runsaat 30 metriä länteen. Maastotarkastus ei enää tässä vaiheessa ollut mahdollinen lumentulon vuoksi.

Kohde on vuoden 1946 ilmakuvassa peltoa.

Asemoitu kylänpaikka sijaitsee Järvensivunpuistossa lidesranta-nimisen tien pohjois- ja eteläpuolella. Ilmakuvien ja puistosta tehtyjen yleisten havaintojen perusteella kiinteän muinaisjäännöksen säilyminen on mahdollista varsinkin tien eteläpuolella. Kohde on kuitenkin tarkastettava maastossa.

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Tampereen historia I.

Karttalähde:

Järvensivun kylän isojakokartta 1780 - 85. Arkistoyksikkö ei tiedossa, käytössä digitaalinen kopio. (Ks. Eva Gustavsonin esityöraportti, sivu 53).

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-592-1-27

Nimi -

Lisätietoja lidesjärven rantapuistoa.

10. TAMPERE KAARILA

Nimi	Kaarila
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Kaarila
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kyläpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 90	Z2-koordinaatti 95	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823200 P2-koordinaatti 6823253 P-keskipiste 6823227

I1-koordinaatti 322327 I2-koordinaatti 322387 I-keskipiste 322357

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä

Lyhyt kuvaus Pieneltä osin rakentamaton ja potentiaalisesti säilynyt rusthollin tonttimaa nykyaikaisten pientalojen lomassa.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin arkeologinen inventointi. Kohde 31.

Sijainti ja maasto

Rakentamaton kaistale modernin pientaloasutuksen lomassa.

Kohteen kuvaus

Kaarilan kylässä oli vuonna 1540 kaksi taloa (Suvanto 1988: 192). Kylä kuului Harjun jakokuntaan, jonka asutusta on pidetty suhteellisen vanhana, ehkä 1200-luvulla syntyneenä ellei vanhempanakin (Saarenheimo 1974: 39). 1700-luvulla kyseessä oli Kaarilan rustholli, joka kuului vuodesta 1728 vuosisadan loppuun Gadd-suvulle (Saarenheimo 1974: 237, 238).

Nykyinen Kaarilan kartano sijaitsee Vaakkolammin eteläpuolella Tuurnankadun varrella (päärakennus vuodelta 1887). Tämä sijainti on merkitty jo Kuninkaan kartastoon 1776 - 1805 ("Carlberg"). Helénin ja Seppäsen (2015: 24, 25) julkaiseman 1760-luvun kartan (piirt. Daniel Hall) asemointi vuoden 1946

ilmakuvaan ja siitä edelleen peruskartalle kuitenkin osoittaa Kaarilan aikaisemmassa vaiheessa sijainneen noin 250 metriä lännempänä, Vaakkolammesta lounaaseen nykyisen Kaarilankadun lounaispuolella. Vuoden 1946 ilmakuvaan vertaamalla Vaakkolammin allas sekä lähistön tiestö ja peltomuodot on kuvattu isojakokartassa tarkasti, joten kartassa ei voi olla suurta virhettä myöskään rusthollin tontin sijainnin suhteen. Isojakokartassa kuvattu sijainti ”kummittelee” myös pitäjänkartassa (1847), jossa nykyistä kartanonpaikkaa ei ole merkitty mitenkään. Mainittakoon, että jo Hans Hanssonin epätarkassa Ylä-Satakunnan kihlakunnankartassa (1650) ”Carla” on isojakokarttaa muistuttaen merkitty Vaakkolammin lounaispuolelle. Vuosien 1946 - 56 ilmakuviissa tämä isojakokartan mukainen rusthollin tontti on suurimmaksi osaksi peltona. Tarkka sijaintipaikka on nykyisin Kaarilankadusta lounaaseen erkanevan, lehtipuukujan reunustaman ja sorapäällysteisen pihatien varrella ja sen eteläpuolella. Etelässä vanha rusthollin tonttimaa ulottuu melkein nykyisen Hedelmäkadun linjalle.

Pihatien luoteis- ja kaakkoispuolella sijaitsee moderneja pientaloja, joiden perusteella rusthollin tontti voidaan suurimmaksi osaksi katsoa tuhoutuneeksi. Rivitalojen välissä sijaitseva puistikko ei päällisin puolin vaikuta voimakkaasti muokatulta, joten kohde on siltä osin arkeologisesti potentiaalinen. Historiallisissa ilmakuviissa tontin länsikulmassa sijaitsee autio, puita kasvava peltosaareke, joka nykyään on em. puistikko-osa. Myöskin edellä mainitun pihatien ja lehtipuukujan alla ja varrella on kapea kaistale, jossa maanpinnan alla on voinut säilyä jotain.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Noin 1350 neliömetriä.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1767) kuvatun tontin rakentamiselta säästyneet osat.

Lisätietoja

Lähteet:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-210-1175-12

Nimi -

Lisätietoja Kaarilan pientaloalue.

11. TAMPERE KAARILAN - HYHKYN TIE

Nimi	Kaarilan - Hyhkyn tie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Kaarila
Kaupunginosa	Kaarila
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 85	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823201 P2-koordinaatti 6823260 P-keskipiste 6823231

I1-koordinaatti 322857 I2-koordinaatti 323017 I-keskipiste 322938

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Puistotienä säilynyt historiallisen kylätien katkelma.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin inventointi

Sijainti ja maasto

Yleisöltä suljettua puistoa (Gaddinpuisto) etelään loivasti viettävällä rinteellä.

Kohteen kuvaus

Daniel Hallin kartassa 1760-luvulla kuvatusta Vaakkolammin ympäristön historiallisesta tieverkosta on yksi tieosuus säilynyt muita paremmin. Kyseessä on Kaarilan rusthollin luota itään, Hyhkyn kylään, johtaneen kylätien katkelma (kartta ks. Helén ja Seppänen 2015: 24, 25).

Noin 170 metriä pitkä osa tästä tiestä on säilynyt nykyisen Gaddinpuiston (Porintien pohjoispuolella sijaitseva yleisöltä suljettu kaupungin viheralue) keskiosassa. Kyseessä on pari metriä leveä sorapäällysteinen, osin nurmeltu tie etelään loivasti viettävässä rinteessä. Puistotien suunta on länsiluode - itäkaakko. Tie on valaisematon eikä ole julkisessa käytössä.

Havaintomahdollisuudet

hyvät.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1767) kuvatun tielinjan puistotienä säilynyt osa.

Lisätietoja

Koska kyseessä on kylätien katkelma, sitä ei voi pitää valtakunnallisesti merkittävänä tai historialliselta merkitykseltään huomattavana kulkuväylänä. Sillä kuitenkin on paikallista kulttuuriperintöarvoa Vaakkolammin - Tohlopin keskiaikaiselle ja varhaismodernille asutusalueelle muodostuneen tieverkon maisemassa säilyneenä jälkenä.

Lähde:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-210-9903-0

Nimi Kaarilan puistot

12. TAMPERE KAUPINOJAN SAHA

Nimi	Kaupinojan saha
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Petsamo
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1898-1901
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tark. Vadim Adel 22.8.2013

Inv. Kalle Luoto 22.10. ja 11.12.2013

13. TAMPERE KOUKKUNIEMI

Nimi Koukkuniemi
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero 6
Muinaisjäänöstyyppi taide, muistomerkit
Tyypin tarkenne hakkaukset
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tampere Koukkuniemi-Rauhaniemi-alueen asemakaavamuutoksen nro 8568 arkeologinen selvitys.

14. TAMPERE LEINOLA

Nimi Leinola
Kunta Tampere
Vanha kunta Messukylä
Kylä Leinola
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäänöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne kyläpaikat
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212311
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 102 Z2-koordinaatti 105 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6820749 P2-koordinaatti 6820869 P-keskipiste 6820809

I1-koordinaatti 335039 I2-koordinaatti 335144 I-keskipiste 335091

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Osittain säilynyt kylätontti.

Tutkimukset

Inventointi Raninen 2016

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta ja tilakeskus.

Kohteen kuvaus

Leinolan kylässä oli vuonna 1540 viisi taloa. Seppo Suvannon mukaan Leinola on Tampereen kylien joukossa suhteellisen nuori (Suvanto 1988: 222). Tämä tarkoittanee kylän syntyä myöhäiskeskiajalla.

Isojakokartassa kuvattu yhtenäinen ryhmäkylätontti on sijainnut nykyisen Leinolankadun ja Männynpellonkadun risteyksen ympärillä, pohjois - etelä-suuntaisen pienvirtaveden varrella (tällä puolella ei ole nimeä peruskartassa, mutta se on määritelmästä riippuen Pyhäojan sivupuro tai Pyhäojan pohjoinen haara).

Luoteisosa kylätontista on nykyisin modernin pientalorakentamisen piirissä, joten se voidaan siltä osin katsoa tuhoutuneeksi. Arkeologisesti potentiaalisia ovat seuraavat osat:

1) Kylätontin koillisosassa sijaitseva rakentamaton puistomainen alue, osin pientalon pihaa, joka 1900-luvun alun kartan perusteella on vanhoja Mikkolan ja Kossin talon tontteja. Nämä talot palautuvat jo vuonna 1540 mainittuihin taloihin (Suvanto 1988: 222).

Vuoden 1946 ilmakuvassa ryhmäkylä on hajonnut ja tämä kylätontin osa on viljeltyä peltoa ja tienpiennarta. Myöhempien ilmakuvien perusteella viljely on jatkunut vielä 1974, mutta 1987 kylätontin osa on jo muuttunut puistomaiseksi. Kylätontin osa ei nähtävästi ole ollut missään vaiheessa modernin rakentamisen piirissä ja on siten arkeologisesti potentiaalinen alue.

2) Kylätontin eteläosa suunnilleen Koiramäenkadulta em. pienvirtaveteen. Tämä alue on vanha tilakeskus, jolla sijaitsee vanha tiilinavetta ja kevyttä uudempaa rakennuskantaa. Alue ei vaikuta tuhoutuneelta ja on arkeologisesti potentiaalinen. 1900-luvun alun pitäjänkartan perusteella siihen sisältyy Nikkilän tontti kokonaisuudessaan ja eteläosat Tuomaalan ja Kossin tonteista. Nämä talot palautuvat jo vuonna 1540 mainittuihin tiloihin (Suvanto 1988: 222).

Kohteen laajuus

Noin 650 neliometriä

Lisätietoja

Lähde:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampere, sivut 160 - 313.

Karttalähde:

Pehr Henrik Palander 1802:

H50:13/1-11 Leinola. Isojaonkartta ja asiakirjat käsittäen talot N:ot 1 - 5 tässä kylässä sekä Oriveden kunnan sisällä olevan Leinonsaaren ulkotilan tilukset (1802 - 1850). Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-40-6442-1

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-40-9903-0

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-584-2-55

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-584-5-37

Nimi -

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-584-7-0

15. TAMPERE LUNDAHLIN TIILIRUUKKI

KYY 137 : 5 Takon eteläpiha lännestä nähtynä: historiallisen Lundahlin tiilitehtaan paikka sijaitsee pihan itäosassa

Nimi	Lundahlin tiiliruukki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	III kaupunginosa Nalkala
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	8
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1800-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 327667 X2-koordinaatti 327733 X-keskipiste 327700

Y1-koordinaatti 6822269 Y2-koordinaatti 6822307 Y-keskipiste 6822288

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti   P2-koordinaatti   P-keskipiste

I1-koordinaatti   I2-koordinaatti   I-keskipiste

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio)   5 m

Lyhyt kuvaus   Vuonna 1813 perustettu Lundahlin tiiliruukki, jonka rakennuksissa toimintaa jatkoivat vuodesta 1847 alkaen Petersonin villakehräämö ja konepaja.

Tutkimukset

Raninen 2014, inventointi.

Sijainti ja maasto

Takon tehdasalueen asfaltoitu eteläpiha, jonka pohjoispuolella sijaitsee 1930 - 60-luvuilla rakennettu teollisuuskompleksi ja eteläpuolella pysäköintialue.

Kohteen kuvaus

Kartta-asemoinnin perusteella paikannettu historiallinen tehtaanpaikka, josta ei ollut maanpinnalle havaittavissa mitään. Topografia ei oikeuta päättelemään, että kohde olisi varmuudella tuhoutunut. M. Zilliacuksen kartan perusteella (n. vuodelta 1880) kyseessä oli pitkä ja kapea, suunnilleen lounas - koillinen-suuntainen puurakennus, joka sijaitsi Takon tehdasrakennuksen eteläpuolella, osittain ehkä tehtaan alla.

Havaintomahdollisuudet

Huonot (asfaltointi kohteen päällä).

Kohteen laajuus

1542 neliometriä.

Rajausperusteet

Takon tehdasalueen eteläpiha, ei kuitenkaan pihan länsiosa, joka jää etäälle asemoidusta 1800-luvun tehdasrakennuksesta.

Luokitusehdotus

s

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-103-20-10

Nimi   Takon tehdasalue

16. TAMPERE NOTTBECKIN HAUTAUSMAAN TIE

KYY 167 : 43 Historiallista tielinjaa Nottbeckin hautausmaan edessä. Lokakuu 2015. Sami Raninen

Nimi	Nottbeckin hautausmaan tie
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Lielahdi
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumbero	9
Muinaisjäänöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumbero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti 323268	P2-koordinaatti 323312	P-keskipiste

I1-koordinaatti 6824683 I2-koordinaatti 6824793 I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Nottbeckin hautausmaan portin edestä (itäpuolelta) kulkeva noin sata metriä pitkä tienkatkelma, joka on säilyttänyt isojakokartassa (1763) kuvattua paikallistien linjausta.

Aiemmat löydöt

ei löytöjä

Tutkimukset

inventointi Raninen 2015

Sijainti ja maasto

Matalaan mäkeen tehtyä modernia tieleikkausta pitkin kulkeva sorapäällysteinen tie. Tien länsipuolella on käytöstä jäänyt Nottbeckin hautausmaa, jonka portin edustalla tiehen liittyy lounaasta tuleva umpeenkasvanut polku. Tien välitön ympäristö on metsittyynyttä vanhaa peltoa.

Kohteen kuvaus

Noin sata metriä ja viisi metriä leveä pitkä sorapäällysteinen tieosuus, joka kulkee pohjoiskoillinen - etelälounas-suunnassa Sellukadun varrella sijaitsevan kiinteistön ja Lielahden selluloosatehdasalueen välillä. Kyseinen tielinja on kuvattu isojako- ja pitäjänkartassa. Se on yhdistänyt Pispalanharjun ja Keijärven välillä kulkeneen paikallistien (ks. kohde Hiedanrannan rantatie) eteläisempään paikallistiehen, joka on kulkenut Pispalanharjulta luoteeseen Possijärven eteläpuolelta.

Von Nottbeck -suvun yksityishautausmaa (perustettu v. 1885, viimeinen haudaus tehty v. 1997) sijaitsee välittömästi tienkatkelman länsipuolella. Tienkatkelma kulkee pohjoiseen nousevaa rinnettä pitkin. Nottbeckin hautausmaan pohjoispuolella tien katkaisee tehdasalueen rautaportti, joka näyttää siltä, ettei sitä ole avattu enää pitkään aikaan. Tienkatkelma lienee jäänyt kokonaan käytöstä tehtaan lakkauttamisen myötä (2008). Tien itäpuolella kulkee tieoja. Nykyisessä peruskartassa tie on merkitty poluksi.

Ilmakuviissa (1946, 1956, 1966) näkyy myös kapeampi polku, joka saapuu lounaasta ja liittyy tiehen hautausmaan portin edustalla. Umpeenkasvanut polun katkelma on hahmottuu hautausmaan edustavalla kasvavan puuston keskellä.

Tienkatkelma kulkee matalaan mäkeen kaivettua leveää ja syvää leikkausta pitkin. Tienkatkelma on rakennettu nykyiseen, tehdasalueen liikennettä vastaavaan kuntoonsa 1900-luvulla. Vanhemmat tiekerrokset ovat tällöin todennäköisesti hävinneet. Peruskartassa tienkatkelma on merkitty poluksi.

Havaintomahdollisuudet

hyvät

Rajausperusteet

Kartta-aseointi (isojako- ja pitäjänkartta)

Luokitusehdotus

Tienkatkelmalla ja siihen liittyvällä polunkatkelmalla on kulttuuriperintöarvoa, koska tie liittyy maisemallisesti ja funktionaalisesti Nottbeckin hautausmaahan (kulttuurihistoriallisesti arvokas, ilmeisesti käytöstä jäänyt hautausmaa, jota voitaneen kohdella kiinteänä muinaisjäänöksenä). Hautausmaa ja tienkatkelma muodostavat yhdessä metsän suojaaman, rauhallisen maisemakomponentin, joka viittaa tehtaan perustamista edeltävälle ajalle. Metsittyminen tosin on nuori piirre maisemassa, koska jo isojakokartassa (1763) tie kulkee pelto- ja niitymaiseman halki.

Tienkatkelma esitetään kaavamerkinnällä suojeltavaksi kulttuuriperintökohteeksi.

Lähistön kohteet

Hiedanrannan rantatie

Lielahden rustholli

Lielahden rakuunatorppa

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-263-2500-12

Nimi Sellukatu 2 - 4

Kiinteistötunnus 837-263-2500-28

Nimi Lielahden teollisuusalue

Maanomistaja Tampereen kaupunki

Osoite

17. TAMPERE POHJOISKALLIO

Nimi Pohjoiskallio
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero 3
Muinaisjäännöstyyppi taide
Tyypin tarkenne hakkaukset
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tampere Koukkuniemi-Rauhaniemi-alueen asemakaavamuutoksen nro 8568 arkeologinen selvitys.

18. TAMPERE PROVASTI (PAPPILA)

Nimi Provasti (Pappila)
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Takahuhti
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikat
löytöpaikat
Tyypin tarkenne pappilat
irtolöytöpaikat
Laji löytöpaikka
Ajoitus historiallinen
kivikautinen
rautakautinen
Selkeä ajoitus uusi aika (Messukylän pappila)
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi Aitolahti

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste	6821530
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste	333031
Z1-koordinaatti 102	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste	
P1-koordinaatti 6821490	P2-koordinaatti	P-keskipiste	6821530
I1-koordinaatti 332986	I2-koordinaatti	I-keskipiste	333031

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus: Kaksoistaltilta (KM 2519:252) on löytynyt Takahuhdin Provastin (Pappilan) pellolta ja kvartsiittinen terävänsoikea tuluskivi (KM 6865:19) on saatu talteen mahdollisesti Messukylän pappilasta.

Provasti (Pappila) on arkeologisesti potentiaalinen historiallisen ajan asuinpaikka

Aiemmat löydöt

KM 2519:252

KM 6865:19

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 85

Inventointi 1971-1972 Rätty, irtolöydöt 27 ja 79

Inventointi Raninen 2016, kohde 34.

Sijainti ja maasto

Messukylän pappila on Takahuhdin kylässä osoitteessa Tanhuankatu 40. Nykyisin pappilassa on seurakunnan toimitiloja.

Kohteen kuvaus

Kaksoistaltilta (KM 2519:252) on löytynyt Takahuhdin Provastin (Pappilan) pellolta. Se on diarioitu vuonna 1887 ja sen on lähettänyt Kansallismuseoon S. Wilskman. Pappilan pellot ovat sijainneet tilan itä-, koillis- ja pohjoispuolella. Jo Rädyn inventoimissa (löytö 27) pellot olivat lähinnä omakotiasutusalueena. Kaksoistaltilta

on muodoltaan kaarevan trapetsoidi ja kooltaan 94,5 x 43 x 12 mm. Sen poikkileikkaus on kyljistä viistetty suorakaide. Taltta on hyvin hiottu lappeilta ja kylhistä ja sen särmät on viistetty. Kannan terä näyttää jälkikäteen hiotulta.

Terävänsoikea tuluskivi (KM 6865:19) on saatu talteen Messukylän pappilasta ja se on diarioitu 1915. Rädyn luettelossa irtolöytö 79. Salo (1988: 153) epäilee, josko sitä on varsinaisesti löydetty pappilan mailta, sillä L(öydetty) on on vedetty Museoviraston luettelosta yli. Tuluskivi on vaaleaa kvartsiittia ja se on lohjennut kahtia. Kooltaan se on 87 x 38 x 21 mm. Sen tasaisilla lappeilla on iskentäjälkiä ja reunassa on kiinnityskouru.

Raninen 2016:

Messukylästä tuli itsenäinen seurakunta vuonna 1639. Uusi kirkkoherranpappila perustettiin tuolloin Takahuhtiin autiutilojen maille (Arajärvi 1954: 490). Messukylän pappilan tonttimaan on kuvattu 1700-luvulla Takahuhdin kylän isojakokartassa. Pappilan pihapiiri on tätä nykyä väljästi rakennettu. Puinen pappilarakennus on vuodelta 1919. Vaikka kyseessä on hoidettu puistomainen alue, pappilarakennuksesta länteen sijaitsevaa tasoitettua ja päällystettyä pysäköintialuetta lukuun ottamatta piha ei vaikuta läpikotaisin muokatulta ja on siten arkeologisesti potentiaalinen historiallisen ajan asuinpaikka.

Pappilan lähiseudun entiset pelto- ja niittyalueet (1900-luvun alun pitäjänkartassa kuvattua, sittemmin metsittyä Sikosuon niittyaluetta lukuun ottamatta) ovat tiiviin omakoti- ja rivitalorakentamisen piirissä, joten kiinteän muinaisjäännöksen säilymiselle on lähiympäristössä heikot edellytykset. Takahuhdin kylän isojakokartassa kuvatut pappilan pellot on rakennettu kauttaaltaan (pohjoisessa omakotitaloja Tanhuankadun, Leppämäenkadun ja Kukkoinkivenkadun varrella, pappilasta etelään ja itään lähinnä rivitaloja).

Rajausperusteet

Pappilan piha pysäköintialuetta lukuun ottamatta.

Lisätietoja

Lähteet:

Arajärvi, Kirsti 1954: Messukylän - Teiskon - Aitolahden historia. Tampere.

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, sivu 238

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

837-28-5576-2

Nimi

-

19. TAMPERE PUHOONLAHTI

Nimi	Puhoonlahti
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Järvensivu
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännostyyppi	maarakenteet
Tyypin tarkenne	kuopat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 90 Z2-koordinaatti 97 Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Poteromaisia kaivantoja sisällissodan aikaisen taistelukentän läheisyydessä, osa hiekanottokuoppia.

Tutkimukset

Raninen 2016, Tampereen kantakaupungin ark. inventointi. Kohde 35.

Sijainti ja maasto

Metsää Kalevankankaan harjun kaakkoispään alarinteellä (Järvensivuntien kaakkoispuolella). Iidesjärven Puhoonlahti sijaitsee runsaat 100 metriä etelään.

Kohteen kuvaus

Kohteessa sijaitsee sekavana rykelmänä 11 kuoppaa hiekkamaassa. Kuoppien halkaisija on 2 - 4 metriä ja niiden syvyys vaihtelee noin puolesta metristä vajaaseen metriin.

Niitä voisi muuten otaksua hiekanottokuopiksi, mutta Kalevankangas on sisällissodan (1918) aikainen taistelupaikka. Osa kuopista voi olla poteroita. Lumipeite hankaloitti havainnointia, mutta ainakin joidenkin

kuoppien etelä/lounaispuolella tuntuisi olevan jonkinlaista vallia. Tämä sopisi poterotulkintaan. Neljä eteläisintä ja isointa kuoppaa sijaitsevat ketjumaisesti. Noin 60 - 70 metriä luoteeseen sijaitsee isompia kaivantoja lähellä Kalevantien pengertä. Ne liittyvät nimenomaan hiekanottoon.

Havaintomahdollisuudet

Heikot (lunta maassa).

Lisätietoja

Kohde on Tampereen kaupunkimittausyksikön ilmoittama ja mittaama.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-131-9903-0

Nimi -

Lisätietoja Kalevankankaan kaakkoisrinnettä.

20. TAMPERE PUOLIMATKAN TIILITEHDAS

TKA Mannelin : 31:1 Puolimatkan Tiilitehdas Oy Näsi Mauno Mannelin

Nimi	Puolimatkan tiilitehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kaleva
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	tiiliruukit
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Z1-koordinaatti 110	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
---------------------	-----------------	--------------

P1-koordinaatti 6822522	P2-koordinaatti 6822610	P-keskipiste 6822566
-------------------------	-------------------------	----------------------

I1-koordinaatti 329845	I2-koordinaatti 329875	I-keskipiste 329860
------------------------	------------------------	---------------------

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +-2 metriä

Lyhyt kuvaus Potentiaalisesti säilynyt tiilitehdasrakennus.

Tutkimukset

Inventointi Raninen 2016.

Sijainti ja maasto

Osittain puistoa, osittain rakennettua aluetta.

Kohteen kuvaus

Puolimatkan tiilitehdas perustettiin vuonna 1890. Vuonna 1895 tehtaassa oli jo 40 työntekijää ja tuotanto oli lähes 700 000 tiiltä (Rasila 1984: 100, 101). Kyseessä on vanhin Kalevan alueella toimineista tiilitehtaista.

Tampereen asemakartassa 1942 kuvatun Puolimatkan tiilitehtaan kiinteistön itäosassa sijaitsee nykyisin Kalevan uimahalli (Tampereen uintikeskus) ja eteläosassa kerrostaloja Pellervonkadun pohjoispuolella. Länsiosassa sijaitsee puistoa (Kiovanpuiston itäosa).

Vuoden 1946 ilmakuvasta päätellen varsinainen tehdasrakennus on sijainnut puistoalueella. Maan pinnalle ei erotu tehtaasta mitään merkkejä. Kyseessä on ollut noin 70 x 20 metriä laaja, matalahko harjakattoinen rakennus. Ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tämän rakennuksen perustuksia on säilynyt maan alla. Tehtaan mahdollisilla raunioilla on kulttuuriperintöarvoa.

Tehdasalueen muissa osissa on v. 1946 ilmakuvasta ja historiallisista valokuvista päätellen (esim. Tampereen museot 31:1) sijainnut riveissä pitkiä ja kapeita puukatoksia (oletettavasti kuivauslatoja), joiden mahdollisten jäännösten kulttuuriperintöarvo ei liene suuri.

Kohteen laajuus

Vajaat 2000 neliömetriä.

Rajausperusteet

Ilmakuva 1946.

Lisätietoja

Lähde:

Viljo Rasila: Tampereen historia II. 1840-luvulta vuoteen 1905. Tampere.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-129-824-2

21. TAMPERE PYYNIKINRINNE

Nimi Pyynikinrinne
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Pyynikki
Muinaisjäännöstunnus
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi maarakenteet
Tyyppin tarkenne kuopat
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 130 Z2-koordinaatti 135 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6822032 P2-koordinaatti 6822061 P-keskipiste 6822052

I1-koordinaatti 326520 I2-koordinaatti 326557 I-keskipiste 326541

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 2 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi, Kohde 37.

Sijainti ja maasto

Pyynikinharjun kaakkoispää, metsää.

Kohteen kuvaus

Harjun ylärinteellä kymmenkunta kaivantoa sekavana rykelmänä. Kaivannoilta avautuu näköala etelään ja kaakkoon Pyhäjärven ranta-alueelle. Kaivantojen halkaisija vaihtelee välillä 2 - 5 metriä syvyyden ollessa enintään puolisen metriä. Osaan kaivannoista liittyy matalaa vallia. Kohde on osittain pensoittunut. Yleisötiedon mukaan kyse olisi punakaartilaisten asemista Tampereen taistelun ajalta (1918). Kaivannot eivät sijaintinsa perusteella vaikuta hiekanottokuopilta. Ne voivat olla kiireessä kaivettuja poteroja ja liittyä Tampereen taistelun loppuvaiheeseen, jossa punaiset olivat vetäytyneet Pyynikille ja Pispalaan.

Rajausperusteet
Näkyvät rakenteet.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 839-599-1-0

Nimi Tammerkoski

Maanomistaja Tampereen kaupunki

Osoite

Lisätietoja Pispalan pulteriaidan SE-puolista aluetta.

22. TAMPERE PYYNIKKI

Nimi	Pyynikki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Pyynikki
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumbero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumbero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 85	Z2-koordinaatti 90	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821946 P2-koordinaatti 6822010 P-keskipiste 6821978

I1-koordinaatti 325782 I2-koordinaatti 325841 I-keskipiste 325812

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus Keskiaikaiseen kylän palautuvan 1700-luvun kartoissa kuvatun yksinäistalon paikka puistossa.

Tutkimukset

Raninen 2016, inventointi, kohde 38

Kohteen kuvaus

Pyynikin eli Pyynikkilän (Pynicke) kylässä oli vuonna 1540 kaksi taloa. Niistä toinen katoaa vuoden 1552 jälkeen, mutta sen aikaisemman isännän tiedetään asuneen tämän jälkeenkin Pyynikissä itsellismiehenä (Suvanto 1988: 199).

Myöhempi Pyynikin yksinäistila asemoitiin peruskartalle vuoden 1758 isojakokartan ja vuoden 1781 sotilaskartan perusteella. Tila paikantuu nykyisen Hiekkakujan eteläpuolella sijaitsevaan Atlaspuiston osaan. Isojakokartassa talon tonttimaajatkua Pyhäjärven silloiseen rantaan saakka, noin 10 - 15 metriä pohjoiseen nykyisessä peruskartassa kuvatusta rantaviivasta. Vuoden 1781 sotilaskartassa Pyynikin tilan rakennukset sijoittuvat isojakokartassa kuvatun tonttimaan pohjoispuoliskoon, lähelle Hiekkakujan eteläpäätä.

Koekuoppahavaintojen perusteella puiston pohjoisosassa Hiekkakujan eteläpään lähellä on paksut kerrokset täyttömaata. Ilman perusteellisempaa koetutkimusta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että Atlaspuiston alueella on säilynyt jotain jäännöksiä Pyynikin kylästä. Puistossa on tehty maansiirtotöitä, mutta kaikki kohdat eivät vaikuta voimakkaasti muokatuilta ja täyttömaakerrostenkin alla on voinut säilyä jotain. Keskiaikaisen kylän paikkaa voi etsiä laajemmaltakin alueelta kuin v. 1781 sotilaskartassa kuvatun tilan kohdalta.

Rajausperusteet

Isojakokartassa (1757) kuvatun kylätontin asemointi.

Koekuopat

Koekuoppa 1 (40 x 40 cm).

p 6822005 i 325810

- 30 cm sekoittunutta hiekkamultaa
- ainakin 30 cm täyttömaalta vaikuttavaa savea
- kaivu lopetettu 50 cm syvyyteen, saveen jatkuminen todettu kairalla

Tulkinta: mahdollisesti jonkinlainen täytetty kaivanto. Varttuneen ohikulkijan muistelun mukaan koekuopan kohdalla olisi sijainnut perunakellari.

Koekuoppa 2 (40 x 40 cm).

p 6822003 i 325820

- 40 cm sekoittunutta hiekkamultaa, täyttömaata
- hiekkamullan jatkuminen vielä 10 cm syvemmälle todettu kairalla.
- ylimmän 20 cm korkeudella tiilenpaloja

Lisätietoja

Lähde: Seppo Suvanto 1988. "Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin." Tampereen historia I. Tampereen kaupunki.

Karttalähteet:

Isac Lithov 1758 - 59:

H8:4/11-18 Tampere; Tampereen säterirustholli, Hatanpään ja Härmälän rustitilat sekä Viinikan aputalo: tiluskartta, pöytäkirja ja selitys. Kansallisarkisto

Nils Fredrik Ehrenström 1781:

(arkistoyksikkö ei tiedossa, käytössä digitaalinen kopio)

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 839-599-1-0

Nimi Tammerkoski

Maanomistaja Tampereen kaupunki

Osoite

Lisätietoja Pispalan pulteriaidan SE-puolista aluetta.

23. TAMPERE PÄTTINIEMENPUISTO

Nimi Pättiniemenpuisto
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä Hyhky
Pispala
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 1000018714
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi kivirakenteet
Tyypin tarkenne
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Pättiniemenpuiston pohjoisosassa metsikössä sijaitsevat rakennuksen jäänteet, perustuskiviä ja kaksi kiuasrakennelmaa. Kyseinen rakennus on ollut Pispán talon riihi, joka on rakennettu aikaisintaan 1700-luvun lopussa. Sijaitsee Pispán kivikautisen asuinpaikan alueella.

Tutkimukset
Tarkastus U. Tupala 2010
Koekaivaus ja valvonta U. Tupala 2010

Sijainti ja maasto

Rakennuksen jäänteet, perustuskiviä ja kaksi kiuasrakennelmaa, sijaitsevat pieniä koivuja ja haapoja kasvavassa metsikössä Pättiniemenpuiston pohjoisosassa.

Kohteen kuvaus

Kyseessä on rakennuksen jäänteet, perustuskiviä ja kaksi kiuasrakennelmaa sekä kivikasa, joka ei liity rakennukseen, vaan on selvästi myöhemmin kasattu keko.

Seinän perustuskiviä oli paikoillaan yhteensä 17 kpl. Rakennus oli ilmakuvien ja maastossa olevien jäänteiden perusteella T:n muotoinen. Toinen rakennus oli NW-SE -suuntainen. Tästä rakennuksesta oli perustuskiviä jäljellä 13 kpl ja kaksi tiilistä ja kivistä tehtyä kiuasrakennelmaa- yksi rakennuksen molemmissa päissä. Toinen rakennus oli kohtisuoraan edellistä, NE-SW -suuntaisesti rakennettu siipi. Tästä oli jäljellä vain neljä perustuskiveä. Rakennukset ovat olleet aivan kiinni toisissaan. NW-SW- suuntainen rakennus on ollut kooltaan noin 26m x 11m. Siihen kohtisuoraan oleva rakennus on ollut kapeampi, noin 7 m, ja ilmakuvien perusteella vähän lyhyempikin.

Kysein rakennus on ollut Pispan talon riihi. Riihi on rakennettu aikaisintaan 1700-luvun lopussa, sillä vuosien 1767 ja 1783/1784 kartoissa riihen paikalle ei ole merkitty rakennusta. Riihi on ilmeisesti ollut paririihi. Paririihtä kohtisuoraan rakennettu rakennelma on saattanut olla kevytrakenteisempi lato. Tätä puoltaisi se, että siinä on ollut vähemmän perustuskiviä, eikä siinä ole ollut kiuasrakennelmia.

Rakennuskompleksi näkyy kokonaisena vielä vuoden 1946 ilmakuvassa. Vuoden 1956 ilmakuvassa näkyy, että NW-SE -suuntainen rakennus on purettu. Vuoteen 1966 mennessä loputkin rakennuksesta ovat hävinneet.

Luokitusehdotus

Tarkastuksen perusteella kohdetta ehdotetaan rauhoitusluokkaan 2 kuuluvaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

24. TAMPERE PÖLLIPUISTO

Nimi	Pöllipuisto
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Hyhky
Kaupunginosa	Ala-Pispala
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	3
Muinaisjäänöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	keskiaika? - 1700-luku
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6822108 X2-koordinaatti 6822130 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2484367 Y2-koordinaatti 2484451 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 118 Z2-koordinaatti 122 Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite Mj-alueen ääripisteet (sis. suoja-alueen).

Paikannustarkkuus (arvio) 0

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Inv. Vadim Adel 2008 (tark. Vadim Adel & Teemu Tiainen 7.-8.5.2008)

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Ala-Pispalan kaupunginosassa, Näsijärven ja Pyhäjärven välisellä kannaksella, harjun laella, Näsijärven rannasta n. 140 m SW, Pispalan valtatie ja rautatien välissä, Pispalan kirkon NW-puolella.

Kohteen kuvaus

Pispalan kannaksella kulkenut maantie on yksi vanhimmista sisämaan ja Pohjanlahden rannikon välisistä teistä, joka on yhdistänyt Hämeen Turkuun, Ala-Satakuntaan ja Pohjanmaahan. Tie on ollut käytössä ainakin jo 1500-luvulla. Pispalan länsipuolella tie haarautui toisaalta Ulvilan ja Porin sekä Turun suuntaan, toisaalta Ylöjärven ja Hämeenkyrön kautta Pohjanmaan rannikolle (Helenius 2001, 14-15; Rasila 1988, 319-320).

Kohtalaisen hyvin (ks. Luokitusehdotus) ympäristöineen säilynyt n. 80 m pitkä, W-E-suuntainen tielinjan osa paikannettiin 1700-luvun loppupuolen karttojen avulla (Hall 1767; Bergius 1783). 2 m leveä, nykyään kävely- tai pyöräilypolkuna käytössä oleva soratie kulkee W-E-suuntaisen hiekkaharjun laella, mäntyvaltaisessa metsäpuistossa, Pispalan (uuden) kirkon NW-puolella.

Havaintomahdollisuudet

Kohtuulliset.

Kohteen laajuus

Pituus (W-E) n. 80 m; rajauksen perusteena historiallinen kartta-analyysi (asemoinnin tarkkuus +/- 10 m) ja nykyisen maankäytön laatu. Tien leveys on nykyään 2 m. Vuoden 1734 maantielain mukaan maantien leveyden piti olla 10 kyynärää eli n. 6 m, muiden yleisten teiden kuusi (Niukkanen 2008, 64).

Rajausperusteet

0

Luokitusehdotus

Kyseessä on historiallisen maantien linjauksen osa, jonka käyttö on vähentynyt huomattavasti ja joka on menettänyt alkuperäisen merkityksensä kulkuväylänä (käytössä kävely- tai pyöräilypolkuna/-tienä). Kohteen alkuperäinen lähiympäristö on säilynyt hyvin ja itse tiehen ei ole kohdistunut suuria rakenteellisia muutoksia (asfaltointia tms.). Tiehen liittyvien rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivaus, maatutkakartoitus tms.).

Museoviraston (V-P Suhonen 21.9.2016) suullisen kommentin perusteella kohteen laji on muu kulttuuriperintökohde, joka merkitään asemakaavaan s-merkinnällä. Arvioinnissa otettiin huomioon mm. se seikka, että kävelytie/-polku on valaistu.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Asemakaava vireillä.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Ks. kohta Luokitusehdotus.

Lähistön kohteet

Kohde 2, Pispalan tori.

Muut havainnot

Vanhan tielinjan varrella ja muualla puiston alueella on paljon epämääräisiä ja erikokoisia, halkaisijaltaan n. 0,5-3 m ja syvyydeltään korkeintaan 0,5 m olevia kuoppia, joita paikallisasukkaat ovat tulkinneet 1. maailmansodan aikaisiksi puolustusvarustusten jäännöksiksi. Kuoppien (niiden valtaosan) pieni koko, muoto ja sijainti eivät tue tätä tulkintaa, vaikka osa niistä saattaakin olla useita vuosikymmeniä vanhoja. Kuoppiin ei liity reunavalleja eikä niissä kasva kovin vanhoja puita.

25. TAMPERE PÖNGÄNMÄEN TORPPA

Nimi	Pöngänmäen torppa
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Holvasti
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat maarakenteet
Tyypin tarkenne	torpat kuopat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1800-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 110	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6820216 P2-koordinaatti 6820255 P-keskipiste 6820235

I1-koordinaatti 336115 I2-koordinaatti 336172 I-keskipiste 336143

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Maastossa tarkastettu torpanpaikka, identifioitu Messukylän pitäjänkarttojen perusteella (1847 ja 1906 - 07).

Tutkimukset
Raninen 2016; Tampereen kantakaupungin inventointi. Kohde 39

Sijainti ja maasto
Metsittynyt vanha pihapiiri ent. Holvastin betoniaseman vieressä.

Kohteen kuvaus

Messukylän pitäjänkartassa (1847) on kuvattu nykyisen Holvastin alueella sijaitseva torppa, jonka nimeksi myöhempi pitäjänkartta 1900-luvun alusta ilmoittaa Pöngänmäki kiinteistörekisterin tuntiessa nimen Pängenmäki. Torppaa ei ole kuvattu Kuninkaan kartastossa 1776 - 1805 eikä Kaukajärven pohjoispuolen asutusta esittävässä kartassa 1800-luvun alusta eikä sitä mainita ainakaan Pöngänmäen tai Pängenmäen nimellä Suomen asutuksen yleisluettelossa (jatkuu vuoteen 1809).

Torpanpaikka tai sen säilynyt osa sisältyy nykyisin Vestonkadun eteläpuolella sijaitsevaan metsittyneeseen ja autioon joutomaa-alueeseen, joka on etelään viettävää rinnemaata. Alue on avoin ja siellä näkyy rakennuksia vielä v. 1946 ilmakuvasssa (viljelty tila). Joutomaan eteläpuolella sijaitsee nykyisin tasoitettu teollisuuspiha (vanha Holvastin betoniasema, jonka purku on käynnissä tätä kirjoitettaessa marraskuussa 2016). Metsittyneen joutomaa-alueen länsiosan halki kulkee lounas - koillinen-suunnassa v. 1946 ilmakuvasssa näkyvä tie, nykyisin polku Vestonkadun ja Kaukajärventien välissä.

Vuoden 1847 pitäjänkartassa torppaan viittaava punainen suorakaide sijaitsee kohdassa, jonka voi asemoida metsittyneen joutomaa-alueen länsiosaan, em. polun molemmille puolille. Yksityiskohtaisemmassa 1900-luvun alun kartassa torpan rakennuskantaan oletettavasti viittaava punainen väri sijaitsee samassa kohdassa jatkuen lisäksi kaakossa kohtaan, jossa näkyy v. 1946 ilmakuvasssa noin 13 m pitkä asuinrakennus. Nykyisin tämän rakennuksen kohta on tuhoutunut jäätyään betoniaseman teollisuuspihalle. Sen paikalla sijaitisi vielä inventoinnin aikana ränsistyneen, pitkän varastorakennuksen länsipää.

Pohjoisessa torpan pihapiiri (peltojen, teiden ja niityn väliin jäävä alue) on 1900-luvun alun kartasta päätellen rajautunut suunnilleen nykyiseen Vestonkatuun ja lännessä suunnilleen Kaukajärventiehen. Etelässä osa 1900-luvun alun pihapiiristä on tuhoutunut betoniaseman rakennus- ja maansiirtotöissä. Idässä on pitäjänkartan mukaan metsäistä mäkeä, jossa näkyy v. 1946 ilmakuvasssa pieniä rakennuksia. Näillä rakennuksilla ei välttämättä ole yhteyttä vanhaan torppaan.

Metsittyneellä joutomaalla havaittiin seuraavat rakenteet tai kaivutöiden jäljet:

1. Noin 10 x 4,5 m laaja suorakaiteenmuotoinen, karkeasti lohkotuista harkkokivistä tehty kivijalka suunnilleen länsi - itä-suunnassa. Sen itäpäädyssä kivijalan sisällä on noin 3 metriä pitkä kellarimainen kaivanto. Kivijalan kohdalla tai hyvin lähellä sitä erottuu saman kokoluokan rakennus v. 1946 ilmakuvasssa. Keskikoord. noin P 6 820 231 I 336 128
2. Kaksi betonista veräjänpylvästä tien/polun luoteispuolella, noin 4 metrin päässä toisistaan. Pylväät noin metrin korkuisia. Ne ovat yhä pystyssä alkuperäisillä paikoillaan, mutta kasvavien puiden vinoon työntämiä.
3. Noin 6 metriä pitkä ja 3 - 4 metriä leveä tasanne (lievästi epätasainen terassi). Etelässä (rinteen puolella) se rajautuu suunnilleen länsi - itä-suuntaiseen kivijalkaan, jossa paikoitellen näkyvissä kaksi kerrosta sammaloitunutta harkkokiveä. Paikalla ei erotu rakennusta vuodesta 1946 alkavissa ilmakuvasarjoissa. Keskikoord. noin P 6 820 243 I 336 141.
4. Etelään viettävässä rinteessä rakennuksen harkkokivijalkaa, 2 kertaa karkeasti lohkottuja kiviä. Laajuus noin 3 x 3 metriä. Kivijalan kohdalla sijaitsee vielä v. 1946 ilmakuvasssa noin 3 metriä leveä, pohjoinen - etelä-suuntainen rakennus.
5. Iso kellarikaivanto, laajuus noin 6 x 4 metriä. Seinillä maavallit ja isoja kiviä. Länteen avautuvan sisäänkäynnin kohdalla karkeasti lohkottuja harkkokiviä. Syvyys enimmillään noin 2 metriä. Puut kasvaneet kaivannossa muutaman vuosikymmenen ajan.
6. Pienehkö kellarimainen kaivanto rinteessä. Näkyvillä 1 kivikerta karkeasti lohkotuista harkkokivistä tehtyä seinää. Laajuus noin 2 x 3 metriä, enintään noin metrin syvyinen. Suunnilleen itä - länsi-suuntainen.
7. Metsittyneen joutomaa-alueen länsireunassa 8 - 10 metrin säteellä Kaukajärventiestä sijaitsee noin 20 metrin matkalla kolme isoa kuoppaa, jotka vaikuttavat hiekanottokuopilta.

Rakenteet 1 - 3 sijaitsevat metsittyneen joutomaa-alueen länsiosassa, joka on v. 1847 kartan mukainen torpanpaikka. Niiden yhteys torppaan tai torppaa seuranneeseen tilaan on varmempi kuin itäisempien rakenteiden 4 - 6, jotka myös sijaitsevat eri kiinteistöissä. Harkkokivijalat eivät kuitenkaan liene torpan kaikkein alkuperäisimmän rakennuskannan peruja.

Kokonaisuutena vuoden 1847 kartan perusteella määritelty torpanpaikka voidaan todeta autoituneeksi ja hyvin säilyneeksi. Vaikka kyseessä on nuorehko asutushistoriallinen kohde, sen paikallista kulttuuriperintömerkitystä korostaa se, että Tampereen kantakaupungin inventointi alueelta on 2016 löydetty vain yksi muu autoitunut torpanpaikka.

Muuna kulttuuriperintökohteena suojeltavaksi esitetään kiinteistö, jossa sijaitsevat rakenteet 1 - 3.

Kohteen laajuus

Noin 100 neliometriä.

Rajausperusteet

Vanhaan torpanpaikkaan liitettävä kiinteistö.

Lisätietoja

Alunp. H. Kuitusen ilmoituksen mukaan, sittemmin tarkastettu maastossa (2016).

Lähteet:

Messukylän pitäjänkartta (1840-luku). Arkistoyksikkö: Messukylä (2123 11 la.* -/- -). Digitaaliarkisto.

Messukylän pitäjänkartta (1906 - 07). Käytössä digitaalinen kopio, arkistoyksikkö ei tiedossa.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-590-5-189

Nimi Pängenmäki

26. TAMPERE RATINANNIEMEN TEOLLISUUSALUE

KYY 137 : 19 Ratinanniemen kärki: vanha purettu teollisuusalue

Nimi	Ratinanniemen teollisuusalue
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Ratina XIII kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	16
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1800-luvun loppu, 1900-luvun alku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 327453 X2-koordinaatti 327583 X-keskipiste 327518

Y1-koordinaatti 6821852 Y2-koordinaatti 6821970 Y-keskipiste 6821911

27. TAMPERE REUHARINSAARI

Nimi Reuharinsaari
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 1000007527
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi kivrakenteet
Tyypin tarkenne
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä 1
Peruskarttanumero 212309
Peruskartan nimi Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste 682410

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste 248600

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite
Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Saaren itäosan pohjoisrannan tuntumassa sijaitsee kivrakenne, ilmeisesti muurinjäännös.

Tutkimukset
Inventointi 2002 PMM & Mikroliitti Oy

Kohteen kuvaus

Saaren itäosan pohjoisrannan tuntumassa, pienen niemen kannaksella sijaitsee kivrakenne, ilmeisesti muurinjäännös. Se on neliön muotoinen, sivun pituus 5,5 m. Muurin jatkeena on idässä luontainen kivikko. Muuria on pengottu ja muutamia kiviä on ilmeisesti valahtanut reunasta.

28. TAMPERE RISTINARKKU (TAKAHUHTI)

Nimi Ristinarkku (Takahuhti)
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus 1000024615
Inventointinumbero
Muinaisjäänöstyyppi asuinpaikat
Tyypin tarkenne kyläpaikat
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus ei määritelty
Lukumäärä
Peruskarttanumbero 212311
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti 102 Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6821207 P2-koordinaatti 6821441 P-keskipiste 6821325

I1-koordinaatti 332617 I2-koordinaatti 332890 I-keskipiste 332753

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus Ison ryhmäkylän laaja tontti, josta on todettu koekaivauksessa kiinteäksi muinaisjäänökseksi. Suurin osa kylätontista on arvioitavissa modernin rakentamisen ja tierakentamisen tuhoamaksi. Rakentamattomat kohdat, joita ei ole koekaivettu, ovat muita kulttuuriperintökohteita.

Tutkimukset

arkeologinen inventointi Sami Raninen 2011
koekaivaus Kirsi Luoto 2012
Raninen 2016, inventointi

Sijainti ja maasto

Leveä ja laakea kylämäki, jonka laki ja rinteet ovat melko tiiviisti rakennettuja (moderneja ja perinteisiä pientaloja, pieniä kerrostaloja, teitä).

Kohteen kuvaus

Kirjallisissa lähteissä ensimmäinen viittaus Takahuhdin kylään on vuodelta 1390, jolloin mainitaan Laurens Takahwktis-niminen henkilö. 1500-luvulla kylä oli Pirkkalan hallintopitäjän suurin: siinä oli vuonna 1540 jo 23 taloa. Ensimmäinen selvä viittaus Janka-nimiseen taloon on vuodelta 1589, mutta talo oli todennäköisesti olemassa viimeistään 1400-luvun puolivälissä. Takahuhti kuului myöhäiskeskiajalta lähtien Messukylän kappeliin, josta tuli itsenäinen Messukylän seurakunta vuonna 1636. Vanhin Takahuhdin kylää esittävä kartta on huonokuntoinen niittykartta vuodelta 1763. Kartta esittää suurta ryhmäkylää, joka sijaitsee tienristeyksessä.

Jankan pihapiiri on kaupungistumisen myötä jäänyt Sammon valtatie, Päärtinkadun, Pappilankadun ja Hintsankadun muodostaman alueen sisäpuolelle. Jankan kortteli on jaettu nykyisin kahteen tonttiin ja muinaisjäännökseksi rajatun alueen rakennukset ovat olleet vuonna 2011 tyhjillään. Vuoden 2011 koekuopituksessa alueella todettiin vanhoja kylätonttiin viittaavia kerrostumia.

Vuoden 2011 koekuopituksessa todettu kiinteä muinaisjäännös kylätontin länsiosassa.

Koko kartta-asemoidun kylätontin koordinaatit (asemointi Pirkanmaan maakuntamuseon Muut kohteet - paikkatietokannassa, Takahuhdin isojakokarttaan perustuva tarkistusasemointi tehty joulukuussa 2016 S. Ranisen toimesta: asemoinnissa ei korjattavaa):

z 95 - 102

P1 6 821 208 P2 6 821 441

I1 332 617 I2 332 890

keskikoordinaatti P 6 821 324 I 332 753

Kohteen laajuus

Vuoden 2011 koekuopituksessa todetun muinaisjäännöalueen koordinaatit..

29. TAMPERE ROMSINLAHTI

Nimi Romsinlahti
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännostunnus
Inventointinumero 5
Muinaisjäännostyyppi kivirakenteet
Tyypin tarkenne
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tampere Koukkuniemi-Rauhaniemi-alueen asemakaavamuutoksen nro 8568 arkeologinen selvitys.

30. TAMPERE SIIVIKKALA

Nimi	Siivikkala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Siivikkala
Kaupunginosa	Pohtola
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 105 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6826532 P2-koordinaatti 6826562 P-keskipiste 6826547

I1-koordinaatti 323212 I2-koordinaatti 323234 I-keskipiste 323223

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio) +- 5 metriä.

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi.

Sijainti ja maasto

Rivitalo- ja pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Harjuntaustan jakokuntaan kuuluneessa Siivikkalan kylässä oli kolme tilaa vuonna 1540. Myöhemmin määrä laski kahteen ja lopulta yhteen (Saarenheimo 1974: 67). Vuoden 1763 tiluskartassa on kuvattu kahteen talotonttiin jaettu Siivikkalan kylätontti. Talotontit ovat epäilemättä Ylisen ja Alisen talot, jotka oli yhdistetty 1759 (Saarenheimo 1974: 816).

Siivikkalan kylätontti on 1900-luvun jälkipuolella jäänyt rivitalo- ja modernin pientalorakentamisen alle ja on lähes kokonaan tuhoutunut. Pieni osa kylätontin eteläosasta sijaitsee osoitteessa Soritunkatu 3 sijaitsevan rivitalon koillispuolisella takapiha-alueella. Tämä alue ei vaikuta voimakkaasti muokatulta ja sillä saattaa olla

arkeologista potentiaalia. Kyseinen alue kattaa karkeasti noin seitsemäsosan isojakokartassa kuvatun kylätontin laajuudesta.

Kohteen laajuus

Noin 400 neliometriä

Rajausperusteet

Potentiaalisesti säilyneeksi arvioitu osa isojakokartassa kuvatusta kylätontista.

Lähistön kohteet

Siivikkalan torppa

Lähteet:

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Karttalähde:

Daniel Hall 1763:

H6:13/1-14 Kukkola; Kukkolan, Lielahden, Niemen, Pohtalan ja Possilan yksinäistalot sekä Siivikkalan kylä: tiluskartta ja asiakirjat: Kansallisarkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

837-265-2590-2

Nimi

-

31. TAMPERE SIKOSUONMÄKI

Nimi	Sikosuonmäki
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Pappila
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	837010024
Inventointinumbero	17
Muinaisjäänöstyyppi	kultti- ja tarinapaikat
Tyyppin tarkenne	kummut
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	rautakautinen?
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumbero	212312
Peruskartan nimi	AITOLAHTI

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6820650 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2493350 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 100 Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Paikalla on lehto, jossa on hiekkakumpu. Kummun paljaalla laella on pyöreähkö kivi, koko 1 x 1 x 1 m. Kohde on mahdollisesti uhrilehto.

Tutkimukset

Inventointi 1994 Nurminen & Rajala, kohde 24

Inventointi 1971-1972 Rätty, kohde 31

Kohteen kuvaus

Sikosuontien varressa. Lehto, jossa on hiekkakumpu. Kummun paljaalla laella on pyöreähkö kivi, koko 1 x 1 x 1 m, jota Rätty on kutsunut aurinkokiveksi. Kummulla on viimeaikoina poltettu nuotiota, ja turvekerroksessa onkin hiiltä. Lähellä on epämääräinen röykkiö, joka ilmeisesti on luonnonkivikko. Seitakivi on aurinkokivestä vähän lounaaseen oleva erikoismallinen, luonnollisesti haljennut kivi. Koekuopituksen perusteella paikalla ei ole kalmistoa.

32. TAMPERE SULKAVUORI

Nimi	Sulkavuori
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Rautaharkko
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1939-1944
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212308
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6817478 X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti 2488268 Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite alueen keskipiste

Paikannustarkkuus
(arvio) 0

Lyhyt kuvaus Sulkavuorella sijaitsee v. 1939-44 yksi Tampereen alueen ilmatorjuntatukikohdista. Mäen laella on edelleen bunkkeri ja seitsemän raskaiden it-tykkien betoniperustaa sekä maarakenteita. Vuoren laelle johtaa pääosin kalliopohjainen tykkitieura.

Tutkimukset

Tarkastus K. Luoto 2007
Inventointi T. Jussila 2007

Luokitusehdotus

Toisen maailmansodan kohteita on suojeltu kiinteisiin muinaisjäännöksiin rinnastettavina kohteina. Sulkavuoren ilmatorjunta-asema on otettava maankäytön suunnittelussa huomioon kiinteisiin muinaisjäännöksiin rinnastettavana, historiallisesti merkittävänä kohteena.

33. TAMPERE TAKAHUHTI IRJALA

Nimi	Takahuhti Irjala
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Takahuhti
Kaupunginosa	Takahuhti
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
-----------------	-----------------	--------------

Z1-koordinaatti 105	Z2-koordinaatti 107	Z-keskipiste
---------------------	---------------------	--------------

P1-koordinaatti 6822245 P2-koordinaatti 6822290 P-keskipiste 6822267

I1-koordinaatti 332397 I2-koordinaatti 332435 I-keskipiste 332416

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Yksinäistalon tonttimaa.

Tutkimukset

Raninen, inventointi 2016.

Sijainti ja maasto

Pihamaata ns. Irjalan kartanon luona.

Kohteen kuvaus

Seppo Suvannon mukaan keskiaikainen Irjalan talo sijaitsi aluksi Takahuhtin ryhmäkylässä, mutta muutti sieltä pois jo 1580-luvulla tai hieman aikaisemmin (Suvanto 1988: 216). Talosta tuli myöhemmin rustholli. Talon tonttimaan sijaintipaikka on matalahko mäki. 1800-luvun lopulla rakennettu Irjalan päärakennus (mäen laella) ja Irjalan makasiini (rinteellä päärakennuksesta kaakkoon) ovat yhä olemassa (Tampereen

kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998: 234). Mäen koillisrinteeseen on kaivettu ja louhittu tasainen päiväkodin leikkipuisto.

Takahuhdin isojakokartassa (1793) kuvatut Irjalan rusthollin maat voidaan lähinnä tiestön asemoida tarkasti vuoden 1946 ilmakuvaan ja siitä edelleen peruskartalle. Isojakokartan mukaan rusthollin tontti on v. 1793 sijainnut mäen itärinteellä ja juurella. Rusthollin tontti sijaitsee nykyisen Irjalan makasiinin koillispuolella sekä leikkipaikan etelä- ja kaakkoispuolella. Rusthollin tontti on rakentamaton (nurmikkoa ja puistomaista metsikköä) ja sen halki kulkee sorapäälysteinen kävelytie luode - kaakko-suunnassa.

Topografiasta ja näkyvästä maankäytöstä ei voida päätellä, että isojakokartassa kuvattu rusthollin tontti olisi arkeologisessa mielessä tuhoutunut.

Lähteet:

Seppo Suvanto 1988: Talonpoikainen Tampere keskialjalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampere, sivut 160 - 313.

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998. Kirjoittaneet Marjatta Leskinen & Juha Jaakola.

Tampereen kaupungin ympäristötoimi, kaavoitusyksikkö, julkaisuja 2/98.

Lisätietoja

Rusthollin tontin halki kulkeva kävelytien osuus ei näy isojakokartassa, mutta rusthollin tontista kaakkoon sama kävelytie on noin 320 metrin matkalla säilyttänyt isojakokartassa kuvattua tielinjaa (Takahuhdin ryhmäkylän ja Irjalan välinen kylätie, joka jatkui Irjalasta luoteeseen metsä- ja niittytienä).

Rusthollin tontille tultaessa sama tie on kulkenut mäen yli nykyisen päärakennuksen ja Irjalan päiväkodin kautta erottuen vielä v. 1946 ilmakuvassa pihateinä. Tällä alueella tie on nykyisin pääasiassa hävinnyt pihapäälysteiden ja rakennusten alle, mutta on mahdollista, että metsittyneillä rinteillä päiväkodin länsi- ja itäpuolella tielinjasta on säilynyt lyhyitä katkelmia. Inventointiajankohtana tätä ei voitu todeta varhaisen lumentulon takia.

Tie ei ole historialliselta merkitykseltään kovin huomattava.

34. TAMPERE TAMMERKOSKI (KOSKI)

KYY 137 : 1 Keskustori, mahdollisesti Tammerkosken markkinapaikkaa? Sami Raninen

Nimi	Tammerkoski (Koski)
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	II kaupunginosa, Tammerkoski
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	19
Muinaisjäännöstyyppi	muinaisjäännösryhmät
Tyypin tarkenne	kartanot kylänpaikat markkinapaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	1100-1700-luvut
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	Tampere

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6822518 X2-koordinaatti 6822658 X-keskipiste 6822588

Y1-koordinaatti 327549 Y2-koordinaatti 327713 Y-keskipiste 327632

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti   P2-koordinaatti   P-keskipiste
I1-koordinaatti   I2-koordinaatti   I-keskipiste

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus   Tampereen Kirjastonpuiston ja Keskustorin alueella sijaitseva kohde, johon kuuluvat Kosken kylätontti, Tammerkosken kartanonpaikka ja markkinapaikka. Alueen pohjoisosa on hoidettua puistoa ja siellä sijaitsee muutamia monumentaalirakennuksia. Alueen etelä- ja länsiosa on kivettyä Keskustoria.

Aiemmat löydöt

Tammerkoskesta ja sen rannoilta on tehty kolme kivikautista irtolöytöä. Jouko Rätty (1971-1972) arvelee, että löydöt ovat peräisin Tammerkosken rannalla sijainneesta kivikautisesta asuinpaikasta.

Keskentekoinen kourutaltilta (Kansallismuseon kokoelmat, KM 3596)

Kivikirves (Tampereen tyttölyseon kokoelmat, O II M 2)

Poikkikirves (Tampereen tyttölyseon kokoelmat, O II M 3)

Tutkimukset

Valvonta ja kaivaus Kalle Luoto 2009.

- kaivauslupa 4/302/2009

Inventointi Kalle Luoto 2008

Inventointi Nurminen & Rajala 1994: Tampereen kaupungin inventointi 1994, kohde 68 (Tampere, Tammerkoski)

Inventointi Rätty 1971 - 1972: Irtolöytö n:o 33 (tuhoutunut kivikautinen asuinpaikka)

Inventointi Raninen 2014: kohde 32

Sijainti ja maasto

Kirjastonpuisto sijaitsee Tampereen ydinkeskustassa. Tammerkoski (Koski) -kohteeseen sisältyy Kirjastonpuiston osa Vanhan kirkon ympärillä. Kivetty Keskustori sijaitsee Kirjastonpuiston eteläpuolella.

Kohteen kuvaus

Luoto 2009:

Kirjastonpuiston alueella on oletettavasti ainakin osittain säilynyt historiallisen ajan muinaisjäännöskompleksi, johon kuuluu kylätontti, kartano ja markkinapaikka. Edellisten lisäksi Tammerkoskessa on historiallisella ajalla sijainnut useita myllyjä ja kalastamoita. Nykyisen Kirjastonpuiston alueella on ollut laajan alueen liikenteellinen keskus, jonka alueella on kulkenut maakunnallisesti merkittävä tie. Muistona tästä tiestä saattaa Tammerkoskessa Hämeensillan pohjoispuolella olla jäänteitä tiehen kuuluneesta sillasta.

Teollistumisen alkuvaiheessa Tampereen kaupungin ydinalue sijaitsi inventointialueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Useat teollisuus ja tuotantolaitokset sijoituivat Tammerkosken ranta-alueelle. Kirjastonpuistossa ja sen välittömässä läheisyydessä on sijainnut tuotantolaitoksia, joilla on oma merkityksensä Tampereen kaupungin historiassa.

Raninen 2014:

Kirjastonpuiston pohjoisosa on erotettu kiinteistörajan perusteella omaksi kohteekseen (Frenckellin paperitehdas). Tammerkoski-kohteeksi on määritelty kirkkoa ympäröivä puiston osa ja Keskustorin alue, joissa on voinut säilyä Tammerkosken kylän, markkinapaikan tai kartanon aikaisia jäännöksiä, ehkä myös kaupungin aikaisia toriin liittyviä rakenteita.

Tammerkosken pohjan vedenalaisrakenteiden tarkastuksessa (Kuitunen & Luoto 2011) ei havaittu Tammerkosken varhaisten siltojen jäännöksiä.

Havaintomahdollisuudet

Luoto 2009:

Alue on rakennuksin ympäröityä hoidettua puistoa. Puiston istutukset ja rakenteet ovat muokanneet maanpintaa siten, että paikalla ei voida havaita merkkejä 1800-luvun loppua vanhemmasta toiminnasta.

Kirjastonpuiston alue säästyi 1800-luvun aikana suurelta osin rakentamattomana alueena kaupungin keskustassa, koska se oli apteekkarin puutarhana. Myöhemmin muinaisjäännösalueelle on rakennettu Vanha kirjastotalo, Tampereen teatteri sekä Vanha kirkko. Näistä ainakin Vanhan kirjastotalon ja Tampereen teatterin rakennustyöt ovat todennäköisesti tuhonneet niiden kohdalla sijainneet osat muinaisjäännöksestä. Puiston istutukset ja muu puutarhanhoito on muokannut maannosta noin 30 cm syvyyteen. Lisäksi alueella on tehty lukuisia putki ja kaapelointitöitä, jotka osaltaan ovat rikkoneet maanalaisia kerrostumia. Alueella on mahdollisesti säilynyt osia muinaisjäännöksestä puistokerrostumien alapuolisissa maakerrostumissa.

Raninen 2014:

Suurin osa Kirjastonpuistosta kuuluu nyt Frenckellin paperitehdas -kohteeseen. Kirkon ympäristö on puistoa. Keskustorin alue on kivetty. Koska tori ei ole koskaan kuulunut raskaan rakentamisen piiriin, on kiveyksen ja asetushiekkan alla voinut säilyä eri-ikäisiä arkeologiselta kannalta kiinnostavia jäännöksiä.

Rajausperusteet

Kohteen rajausta muutettu 18.9.2014.

Pohjoisen suunnassa (Kirjastonpuiston alueella) erotettu Frenckellin paperitehdas -kohteesta vanhan kiinteistörajan perusteella. Muissa suunnissa Keskustorin kivipäälysteisen alueen rajat sekä Teatteritalon ja vanhan Kirjastotalon seinät.

Lähistön kohteet

Frenckellin paperitehdas.

Muut havainnot

K. Luoto 2009:

Vuonna 2009 Tampereen kirjastonpuiston alueella tehtiin kunnostustöitä, joiden yhteydessä yli puolenmetrin syvyyteen ulottuvat kaivannot kaivettiin arkeologin valvonnassa. Kunnostustöihin liittyvät kaivutyöt suoritettiin koneellisesti.

Hankkeen yhteydessä havaittiin maakerroksissa ja koskenrannan sijainnissa tapahtuneen huomattavia muutoksia. Erityisen paksu täyttömaakerros oli Tammerkosken rannasta Tampereen teatterille nousevassa rinteessä, johon oli tuotu täyttömaata muutamia metriä paksu kerros. Luonnollista maanpintaa ei Tampereen teatterin ja kosken välisessä rinteessä tavoitettu. Vanhan kirkon ja Vanhan kirjastotalon ympäristössä täyttömaakerrokset olivat ohuempia, mutta tälle alueelle kaivetut lukuisat kaapelit, vesijohdot ja viemärit sekä puiston aiemmat kunnostus ja muutostyöt olivat rikkoneet rakentamattomissa kohdissa sijainneita maakerroksia. Kuitenkin useasta kohdasta saatiin talteen Tampereen kaupungin varhaisvaiheisiin ja mahdollisesti kartanokaudelle ajoittuvaa esineistöä ja esineiden katkelmia. Löydöt tehtiin joko jo aiemmin sekoittuneista maakerroksista tai hyvin pienialaisista koskemattomana säilyneistä kulttuurimaakerroksista. Valvonnan yhteydessä kulttuurimaakerroksia havaittiin Vanhan kirjastotalon ja Tampereen teatterin välillä entisen asfaltoidun tien alapuolella kohdassa. Valvonnan yhteydessä Tampereen teatterin ja Vanhan kirjastotalon välistä paljastui suurehko maakivi. Maakiven ympäristössä havaittiin ympäristöstään poikkeava maakerrostuma. Kerrostumasta saatiin talteen muutamia historialliselle ajalle, todennäköisesti 1700-luvulle tai sitä nuorempaan aikaan, ajoittuvia löytöjä. Kulttuurimaakerros rajautui eteläosastaan selkeästi uudempiin rakentamiskerroksiin.

Valvonnan yhteydessä havaittiin Vanhan kirkon kellotapulien itäpuolella kiintoisa kivirakenne. Paikalta paljastui suurista lohkotuista luonnonkivistä koottu rakennuksen perustus, valettu lattiataso sekä ilmeisesti seinärakenteeseen kuuluneita tiilirakenteita. Rakenteen länsireuna sijaitsi noin kolmen metrin etäisyydellä Vanhan kirkon tapulista itään. Rakenteen yhteydessä löydettyjen rahojen perusteella rakenne ajoittunee 1800-luvun lopulle ja 1900-luvun alkuun. Aikanaan vaakahuoneen sijainnista käytiin kiista, sillä sellaisen rakennuksen sijaintia kirkon läheisyydessä ei pidetty suotavana. Rakennus on purettu ennen 1910-lukua. Lisäksi valvonnan yhteydessä kerättiin talteen irtolöytöjä, jotka saatiin talteen sekoittuneista maakerroksista. Valvonnan havaintojen perusteella paikalla on ollut toimintaa historiallisella ajalla.

S. Raninen 2014:

Keskustorin kivipäälysteinen alue rajattu s-kaavamerkinnällä suojeltavaksi inventoinnin yhteydessä. Syynä Tammerkosken länsirannan varhaiseen asutukseen ja markkinapaikkaan liittyvä arkeologinen potentiaali.

Lisätietoja

Donner, Julia 2005. Koskimaiseman puistot. Koskipuiston ja Kirjastonpuiston historiallinen selvitys (toim. Ranja Hautamäki). Tampereen kaupunki/Vihersuunnittelu.

Hirsijärvi, Kyllikki 1946. Kotielämää Tampereella 1800-luvun jälkipuoliskolla. Tampere, tutkimuksia ja kuvauksia III. Tampereen historiallisen seuran julkaisuja VII. Tampere 1946.

Nurminen, Teija & Rajala, Ulla 1994. Tampereen kaupungin inventointi 1994. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Rasila, Viljo 1988. Markkinapaikasta tehdaskaupungiksi. Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua (P. Alhonen, U. Salo, S. Suvanto & V. Rasila). Tampere, 315-316.

Räty, Jouko 1971-1972. Tampereen muinaisjäännökset. Tampereen alueen, paitsi Teiskon kaupunginosa, inventointi. Museovirasto, esihistorian toimisto. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Salo, Unto 1988. Tampereen historia I, vaiheet ennen 1840-lukua (Santamäki L, Alhonen P., Salo U., Suvanto S., Rasila, V.). Tampere 53 - 160.

Suvanto, Seppo 1988. Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. Teoksessa: Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua (P. Alhonen, U. Salo, S. Suvanto & V. Rasila). Tampere, 163-313).

Suvanto, Seppo 1973. Satakunnan historia III. Keskiäika. Pori.

Löydöt

KM 2009028

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-102-8-8

Nimi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-102-8-9

Nimi

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-102-9902-0

Nimi II kaupunginosan toriaukiot

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-102-9903-0

Nimi II kaupunginosan puistot

Lisätietoja Laatu: Yleinen alue

35. TAMPERE - KANGASALA -TIE

Nimi	Tampere - Kangasala -tie
Kunta	Kangasala, Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Messukylä Vatiala Vehmainen
Kaupunginosa	
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäänöstyyppi	kulkuväylät
Tyypin tarkenne	tienpohjat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	212311
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti 95 Z2-koordinaatti 97 Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus
(arvio)

Lyhyt kuvaus

Merkittävä historiallinen maantie.
Poutiainen et al. 2013 (Kangasalan Vatiala): Asemointi vuoden 1775 isojakokartalta. Vanha tielinja kulkee lähes kokonaisuudessaan nykyisten teiden alla.
Raninen 2016 (Tampereen Vehmainen): Hist. kartoista asemoitu tielinja suurimmaksi osaksi nykyisten teiden alla, mutta katkelma on jäänyt kokonaan käytöstä.
Raninen 2016 (Tampereen Messukylä): Aakkulanharjun itäpäässä katkelma pitäjänkartoista asemoidusta tiestä on ilmakuvista päätellen säilynyt metsäpolkuna vanhan hiekanottoalueen pohjoispuolella.

Tutkimukset

Hannu Poutiainen & al 2013 inventointi (Kangasala Vatiala).
Sami Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi. Kohde 43.

Sijainti ja maasto

Tampere Vehmainen:
Kaukajärven pohjoisranta ja Kaukaniemen pohjoispuolinen alue, jonka maisemaa hallitsee Kangasalantie.

Kohteen kuvaus

Tampere Vehmainen:

Kyseessä on keskiajalta lähtien tunnettu maantie Kokemäenjokilaaksosta Kanta-Hämeeseen. Historiallinen tielinja on asemoitu Vehmaisten - Hyllilän tiluskartan (1735) ja jakokartan (1802 - 1855) perusteella. Vuoden 1946 ilmakuvassa maantie on jo oikaistu nykyiseksi Kangasalantiekseksi, mutta vanhan maantien mutkittlevampi linja näkyy monin paikoin Kangasalantien eteläpuolella.

Kaukajärven luoteisrannalla historiallinen tielinja vastaa tarkoin noin 200 metrin matkalla Haiharansuunimisen sorapäälysteisen ja valaistun kevyen liikenteen väylän linjausta Kangasalantien eteläpuolella.

Kaukajärven soutustadionista ja uimarannasta itään sijaitsee noin 500 metriä leveä, kaarevarantainen niemi/rannan ulkonema, jonka keskellä sijaitsee iso puurakennus osoitteessa Kaukajärventie 90. Tämän niemen alueella katkelma vanhaa maantielinjaa on jäänyt kokonaan käytöstä välttymällä samalla rakentamiselta.

Vielä 1900-luvun keskivaiheen ilmakuvissa vanha tielinja hahmottuu niemen koillisosassa peltoalueen pohjoisreunalla. Vanha tielinja sisältyy kiinteistöjaotukseen kiinteistönä 837-582-1-22 (lakkautettu yleinen tie).

Puurakennuksen länsipuolinen alue on nykyisin pääasiassa heinikkoa, jonka alueella tielinjasta ei enää erotu merkkejä kasvillisuuden ja paikalle levitetyn pihamullan läpi. Puurakennuksen pohjoispuolella on 1960/70-luvulta lähtien metsittynyt alue (pääosin vanhaa peltoa), jossa tielinja tuntuu kasvillisuuden ja karikkeen peitossa, mutta tuntuu silti hahmottuvan heikosti. Inventointihavaintojen perusteella ei voi päätellä, onko käytöstä jääneen tielinjan kohdalla säilynyt historiallisia tiekerroksia. Kartta-asemoinnin mukaista käytöstä jäänyttä tielinjaa on runsaan 300 metrin pituudelta.

Tampere Messukylä:

Kaukajärvestä länteen aina Tampereen keskustaan saakka pitäjänkartoissa (1847, 1906 - 07) kuvattu tielinja on lähes kokonaan jäänyt nykyisten teiden alle lukuun ottamatta noin 150 metriä pitkää katkelmaa Aakkulanharjun itäpäässä (Viialan pientaloalueen koillispuolella). Kyseessä on nykyisin karttaan merkitsemätön linja, joka liittyy lännessä kävelytiehen ja sen kautta edelleen Vilusentiehen. Entinen Vilusenharjun hiekanottoalue (nykyinen Iso-Vilusen pyöräilypuisto) ulottuu etelästä lähes polkuun asti. Tätä kohdetta ei ole tarkastettu maastossa (ks. Muut kohteet -tietokanta).

Havaintomahdollisuudet

Tampere Vehmainen: Heikot (tiheä ja osin vaikeakulkuinen kasvillisuus).

Tampere Messukylä: ei maastokäyntiä

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-582-1-22

Nimi Kristilla

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-895-0-0

36. TAMPERE TAMPEREEN HÖYRYPOLTTIMO

KYY 137 : 11 Mältinranta: puretun Tampereen höyrypolttimon alue

Nimi	Tampereen höyrypolttimo
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kaupunginosa	Finlayson I kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	32
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1870-luku - 1900-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 327238	X2-koordinaatti 327257	X-keskipiste 327248
Y1-koordinaatti 6823327	Y2-koordinaatti 6823349	Y-keskipiste 6823338
Z1-koordinaatti	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste
P1-koordinaatti	P2-koordinaatti	P-keskipiste

I1-koordinaatti	I2-koordinaatti	I-keskipiste
Koordinaattiselite	ETRS-TM35FIN	
Paikannustarkkuus (arvio)	5 metriä	
Lyhyt kuvaus	1870-luvulla perustettuun viinatehtaaseen (Tampereen höyrypolttimo) liittyviä jäännöksiä.	
Tutkimukset	Raninen 2014, inv.	

Sijainti ja maasto

Näsinkallion itärinteellä ja siihen liittyvällä Tammerkosen niskan rannalla (Mältinranta) sijaitseva teollisuuskohde. Näsinkallion itärinne on hoidettua puistoa.

Kohteen kuvaus

Tampereen höyrypolttimo OY syntyi, kun Mältinrantaan v. 1873 perustetut E. Hagelbergin ja E.J.Granbergin viinatehtaat yhdistettiin.

Inventoinnin aikana höyrypolttimon alueella oli käynnissä rantatunneliin liittyvä työmaa, jonka takia havaintojen teko oli suurelta osin mahdotonta. J. Seppäsen karttaselvitysten (2007) mukaan Mältinrannalla on sijainnut kaksi eri polttimorakennusta. Toinen niistä on sijainnut nykyisen Näsinsillan (Paasikiventien - Kekkosentien silta) kohdalla ja voitaneen katsoa massiivisissa maansiirtotöissä tuhoutuneeksi. Toisen polttimorakennuksen sijaintipaikka jäi rantatunnelityömaan alueelle, jolla työmaakopit, varastokontit, pysäköidyt autot ja maansiirtokoneet, tarvikkepinot jne. tekivät havainnoinnin mahdottomaksi.

Näsinkallion koillisrinteeltä, läheltä Porin rataa, löytyi ihmisen muokkaama tasanne, jonka itäreunaa reunusti noin 23 metrin matkalta kylmämuurattu matala tukimuri (2 kivikertaa). Rakenne oli suunnilleen luode - kaakko -suuntainen. 6,3 metriä metriä lounaaseen tämän rinnemuurin koillisreunasta sijaitseva matala kalliroleikkaus. Historialliset kartat ja valokuvat (esim. VAR: 283, Siiri-tietokanta) osoittavat, että paikalla (rinnemuurin ja kalliroleikkauksen välissä) on 1870-luvulta lähtien sijainnut höyrypolttimoon liittyvä puinen asuinrakennus.

Havaintomahdollisuudet

Osin hyvät (rakennuksen paikka Näsinkallion itärinteellä), osin olettamattomat (rantatunnelityömaa).

Rajausperusteet

Topografisesti erottuva tasanne (terassi).

Ehdotus suoja-alueeksi

Topografisesti erottuva tasannealue.

Luokitusehdotus

S-merkintä Näsinkallion itärinteellä sijaitsevan rakennuksenpaikan osalta.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Myöhemmin on selvitettävä, onko toisesta polttimorakennuksesta (rantatunnelityömaan alueella) voinut säilyä jotain jäännöksiä.

Lisätietoja

Näsinkallion itärinteellä sijaitseva asuinrakennuksen paikka on vasta 1870-luvulta, mutta sillä on kulttuuriperintöarvoa melko tunnettuun teollisuuslaitokseen, aikoinaan merkittävään tamperelaiseen väkijuomateollisuuteen ja Näsinkallion historiaan liittyvänä muistona.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus

837-101-9903-0000

Nimi

I kaupunginosan puistot

38. TAMPERE TAMPELLA

Pystytetyn opastaulun paikka Tampellan masuunin alueella.
Sami Raninen

Nimi	Tampella
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	IX kaupunginosa Tampella
Muinaisjäännöstunnus	
Inventointinumero	30
Muinaisjäännöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1800- ja 1900-luvut.
Lukumäärä	

Peruskarttanumero 212309

Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 327531 X2-koordinaatti 327655 X-keskipiste 327593

Y1-koordinaatti 6823124 Y2-koordinaatti 6823198 Y-keskipiste 6823161

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio) 5 m

Lyhyt kuvaus Purettujen tehdasrakennusten alue, joka nykyisin on rakentamaton (mm. paja v. 1884, valimo v. 1897, höyrypannurakennus v. 1897).

Tutkimukset
Raninen 2014 inv.

Sijainti ja maasto
Pihaa ja jalkakäytäviä.

Kohteen kuvaus
1960- ja 1970-luvuilla purettujen teollisuusrakennusten sijaintialuetta (1880- ja 1890-luvulla rakennettuja: paja, valimo, pannuhuone jne).

Havaintomahdollisuudet
Maan pinnalle ei erotettavissa mitään.

Rajausperusteet
1800-luvulle ajoittuvien purettujen tuotantorakennusten laajuus

Lähistön kohteet
Tampellan masuuni

Lisätietoja
Kohderajauksessa käytetty lähde:
Rainer Mahlen & Anu Leinonen 1990:Tampellan kanta-alueen historia vuosina 1850 - 1890.
Rakennuskannan perusselvitys Tampereen kaupunginviraston kaavoitusviraston toimeksiannosta.
Julkaisematon, käytetyn kappaleen arkistointipaikka: Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikön arkisto.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-109-0956-0003

Nimi Tampella

38. TAMPERE TOHLOPPI

Nimi	Tohloppi
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	Tohloppi
Kaupunginosa	Epilä
Muinaisjäännostunnus	
Inventointinumero	
Muinaisjäännostyyppi	asuinpaikat
Tyypin tarkenne	kylänpaikat
Laji	muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	

Koordinaatit:

X1-koordinaatti	X2-koordinaatti	X-keskipiste
Y1-koordinaatti	Y2-koordinaatti	Y-keskipiste
Z1-koordinaatti 110	Z2-koordinaatti	Z-keskipiste

P1-koordinaatti 6823570 P2-koordinaatti 6823630 P-keskipiste 6823599

I1-koordinaatti 322027 I2-koordinaatti 322122 I-keskipiste 322074

Koordinaattiselite ETRS-TM35FIN
Paikannustarkkuus (arvio) +/- 10 metriä
Lyhyt kuvaus Kylätontin käytössä oleva, mutta ei selkeästi tuhoutunut osa.

Tutkimukset

Raninen 2016: Tampereen kantakaupungin inventointi. Kohde 44.

Sijainti ja maasto

Pientaloaluetta.

Kohteen kuvaus

Tohlopin kylän varhaisin tekstiesiintymä on vuodelta 1466. Kylässä oli v. 1540 neljä taloa, minkä lisäksi myös viidennestä, 1500-luvun keskivaiheilla jo autoituneesta talosta on viitteitä (Suvanto 1988: 192). Kylä kuuluu Harjun jakokuntaan, jonka asutusta on pidetty suhteellisen vanhana, ehkä 1200-luvulla syntyneenä ellei vanhempanakin (Saarenheimo 1974: 39).

Isojakokartan (1767) mukaan Tohloppi sijaitsi Vaakkolan taloa lukuun ottamatta suhteellisen yhtenäisellä kylätontilla Tohloppijärven kaakkoispuolella, itään ja etelään laskeutuvalla harjumuodostuman pääterinteellä nykyisten Emalikadun, Suurmäenkadun ja Rasonpolun liepeillä. Isojakokartassa kylään (poislukien Vaakkolan talo yli 700 metrin päässä) on kuvattu kolme tonttia. Ne ovat kylän kantatalot Kohma, Epilä ja

Raso. Kolme muuta tonttia, jotka sijaitsevat hajallaan kylän eteläpuolella, ovat torppia. Vaakkolan tontti sijaitsi isojakokartan mukaan katuosoitteessa Vallerinkatu 15 sijaitsevan rivitalon kohdalla ja sen pohjoispuolella Vallerinkadun penkereen kohdalla: kohde on tuhoutunut.

Kaksi isojakokartassa kuvatuista varsinaisen kylänpaikan talotonteista on kokonaan tuhoutunut modernin pientalorakentamisen myötä. Ne ovat Epilän ja Kohman tontit (Helén & Seppänen 2015: 24), jotka sijaitsivat nykyisen Suurmäenkadun pohjoispään molemmin puolin.

Välittömästi Rasonpolun itäpuolella sijaitsee käytössä oleva, mutta arkeologisesti potentiaalinen kylätontin osa nykyisen päiväkotin Värpilkun pihan eteläosassa, etelään puisesta päiväkotirakennuksesta (1900-luvun alkupuolelta). Pihaa peittää paksu täyttömaamaapenger, jonka korkeutta korostaa itäpuolella sijaitsevien kerrostalojen pihamaiden tasoittaminen. Päiväkodin pihaan kuuluva osa kylätontista on historiallisista ilmakuvista päätellen ollut aiemminkin rakentamatonta pihamaata sekä pieneltä osin peltoa. On mahdollista, että alkuperäisempää maannosta ja arkeologisia kylänpaikkaan liittyviä ilmiöitä on vesihuoltotöistä huolimatta säilynyt päiväkodin pihalla piharakennekerrosten alla.

Kylätontin eteläpuolisista torpanpaikoista on kokonaan tuhoutunut ainakin Lukkarin torppa, joka sijaitsi nykyisen Epilän seurakuntakeskuksen paikalla (kerrostalo). Kraatarin torppa sijaitsi Rasonpolun lounaispuolella nykyisen pientalon takapihalla (Suurmäenkatu 4) ja Siltalan torppa Emalikedun varrella nykyisessä pientalokiinteistössä (Emalikedu 2) pihamaan eteläosassa. Kraatarin ja Siltalan torpan tapauksessa jonkinasteinen maanlaisten rakenteiden tai kulttuurikerrosten säilyneisyys on mahdollisuuksien rajoissa, mutta kyse on vasta 1760-luvulla perustetuista torpista.

Havaintomahdollisuudet

Hyvät.

Kohteen laajuus

Noin 2000 neliometriä.

Rajausperusteet

Isojakokartassa kuvatun kylätontin säilynyt osa.

Lisätietoja

Lähteet:

Olli Helén & Jouko Seppänen 2015: Tampere kartalla. Tampere-seura.

Juhani Saarenheimo 1974: Vanhan Pirkkalan historia. Vanhan Pirkkalan historiatoimikunta.

Seppo Suvanto: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. - Tampereen historia I. Vaiheet ennen 1840-lukua. Tampereen kaupunki: sivut 163 - 313.

Karttalähde:

Daniel Hall 1767 - 68:

H5:6/1-14 Hyhky; Pispalan, Pitkäniemen, Hyhkyn, Raholan, Kaarilan (Tohlopin) ja Villilän kylät: isojaon kartta ja asiakirjat. Kansallisarkisto.

39. TAMPERE TUOMIKALLIO

Nimi Tuomikallio
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa Kauppi
Muinaisjäännöstunnus 1000006452
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus uusi aika
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero 212312
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6823871 X2-koordinaatti 6823953 X-keskipiste

Y1-koordinaatti 330752 Y2-koordinaatti 330893 Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus Jatkosodan aikaisia ilmatorjuntatykkien betonialustoja.

Tutkimukset

Inventointi 2004, Luoto

Kohteen kuvaus

Tuomikalliolle rakennettiin kuusi tykkiä käsittävä ilmatorjunnan tuliasema kesällä 1944. Myöhemmin tykit poistettiin ja ne siirrettiin armeijan varastoihin. Paikalle on palautettu yksi tykki sodan aikaiselle betonijalustalleen vuonna 2003.

Kuusi tykkijalustaa (liitekartan numerot 1-6) voi helposti havaita kallioisessa maastossa, jossa kasvaa pääasiassa mäntyjä ja kuusia. Rakenteiden päälle on kasvanut hieman sammalta. Alustojen lisäksi tarkastuksen yhteydessä alueella havaittiin mahdollisesti tuliasemaan liittyviä rakenteita: rakenteet 1, 2 ja 4 (liitekartan numerot 11, 12 ja 14) voidaan tulkita mahdollisiksi suojahuoneen tai korsun jäännöksiksi. Mahdolliset rakenteet 1 ja 2 ovat suorakaiteen muotoisia painaumuksia maastossa, joidenka rakentamisessa on hyödynnetty maastonmuotoja ja joihin liittyy noin 0,5 m korkea kivistä rakennettu reunavalli ainakin kahdella sivulla. Rakenne 3 (liitekartassa numero 13) voi liittyä tuliaseman mittaus-, tähtäys- tai viestilaitteisiin. Kyseessä on kolme alustojen kaltaisesta betonista valettua kuutiota. Paikalle pystytetyn muistotykin kiinnitys poikkeaa alustojen alkuperäisestä kiinnityksestä. Kyse saattaa olla rannikkotykkiossa tapahtuneesta lavetin modifioinnista.

40. TAMPERE VENEVALKAMA

Nimi Venevalkama
Kunta Tampere
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännostunnus
Inventointinumero 4
Muinaisjäännostyyppi taide, muistomerkit
Tyypin tarkenne hakkaukset
Laji muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus
Lukumäärä
Peruskarttanumero
Peruskartan nimi

Koordinaatit:

X1-koordinaatti X2-koordinaatti X-keskipiste

Y1-koordinaatti Y2-koordinaatti Y-keskipiste

Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste

P1-koordinaatti P2-koordinaatti P-keskipiste

I1-koordinaatti I2-koordinaatti I-keskipiste

Koordinaattiselite

Paikannustarkkuus (arvio)

Lyhyt kuvaus

Tutkimukset

Tampere Koukkuniemi-Rauhaniemi-alueen asemakaavamuutoksen nro 8568 arkeologinen selvitys.

41. TAMPERE VERKATEHDAS

KYY 137 : 34 Vuolteentori, Verkatehtaan puretun kutomorakennuksen paikka. Taustalla Koskikeskus.

Nimi	Verkatehdas
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä	
Kaupunginosa	Kyttälä b XII kaupunginosa
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	33
Muinaisjäänöstyyppi	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne	
Laji	
Ajoitus	uusi aika
Selkeä ajoitus	1856 - 1970-luku
Lukumäärä	
Peruskarttanumero	212309
Peruskartan nimi	TAMPERE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 327810 X2-koordinaatti 327862 X-keskipiste 327836

Y1-koordinaatti 6822299 Y2-koordinaatti 6822382 Y-keskipiste 6822340

Z1-koordinaatti   Z2-koordinaatti   Z-keskipiste

P1-koordinaatti   P2-koordinaatti   P-keskipiste

I1-koordinaatti   I2-koordinaatti   I-keskipiste

Koordinaattiselite   ETRS-TM35FIN

Paikannustarkkuus
(arvio)   +-5 m

Lyhyt kuvaus   Verkatehtaan puretun kutomorakennuksen alue. Ei maanpinnalle erottuvia merkkejä muinaisjäännöksestä.

Tutkimukset

Raninen 2014, inventointi

Sijainti ja maasto

Rakentamaton alue koskenrannassa (Vuolteentori-niminen kivipäälystetty tasanne). Sijaitsee Verkatehtaan värjäämön eli nykyisen Verkatehtaanrannan käsityö- ja taideteollisuuskeskuksen eteläpuolella. Kohteen itäpuolella sijaitsee Koskikeskus-niminen iso liikekeskus.

Kohteen kuvaus

1970-luvulla puretun kutomorakennuksen ja sen eteläpäädyssä sijainneen lisärakennuksen paikka. Isosta teollisuusrakennuksesta on voinut hyvin jäädä jäljelle perustuksia. Kutomo rakennettiin 1850-luvulla, lisäosa 1800-luvun lopulla. Nykyisin alueella sijaitsee Vuolteentori-niminen aukio. Aukion rannassa sijaitsee pienehkö punatiilirakennus, joka liittyy viereiseen alaputouksen voimalaitokseen. Verkatehtaasta on jäljellä värjäämö ja konttorirakennus. Kutomo lisärakennuksineen on 1970-luvulla puretuista tuotantorakennuksista ainoa, jonka sijaintipaikka on arkeologisesti potentiaalinen. Suurin osa laajasta tehdasalueesta 1800-luvun tai 1900-luvun alun rakennuksineen on arkeologisessa mielessä tuhoutunut hotelli Ilveksen ja Koskikeskuksen rakennustöissä 1980-luvulla.

Havaintomahdollisuudet

Ei mahdollisuuksia havainnoida maanpinnan alla otaksuttavasti olevia rakenteita.

Rajausperusteet

Kartta-asemointi vuoden 1902 kartan perusteella ja 10 metrin suoja-alue. Suoja-alue ei ulotu koskeen ja pysähtyy olemassa olevien rakennusten (Koskikeskus, Verkatehtaan värjäämö ym.) seiniin.

Luokitusehdotus

s-kaavamerkintä

Lähistön kohteet

Tammerkoski 8 (Verkatehtaan johdinpato)

Lisätietoja

Kaukovalta, K. V. 1930: Tampereen Verkatehtaan historia 1797–1929. Tampereen Verkatehdas.

Kiinteistöt

Kiinteistötunnus 837-112-9901-0000

Nimi   XII kaupunginosan kadut

Lisätietoja

Kiinteistötunnus 837-112-9903-0000

Nimi   XII kaupunginosan puistot

